

ഭാഷാഗദ്യരാമായണം

ആരണ്യകാണ്ഡം

No: 68MIL

ഭാഷാഗദ്യരാമായണം

ആരംഭകാണ്ഡം

—:0:—

ഗദ്യകാരൻ:

സി. കുഞ്ചുമേനോൻ

പ്രസാധകൻ:

കരുമത്തിൽ ശങ്കുണ്ണിമേനോൻ,

കൊല്ലങ്കോട്

1934

PRINTED AT THE VIDYA VILASAM PRESS, TELLICHERRY.

Price Re. 1.

അവതാരിക

ശ്രീ

ഭാരതം നമ്മുടെ ഭഗവതൻ വാസുദേവായ.

“വാല്മീകിഗീതിസാമ്രാജ്യരാജസാഗരഗാമിനി
പുനാതിഭവനപുണ്യം രാമായണമഹാഭാരതം”

ശ്രീവാല്മീകിരാമായണമാഹാര്യേണ ഇതി ലധികം വെളിച്ചപ്പെടുത്തുവാൻ പ്രയാസംതന്നെയാണ്. ലോകത്തിൽ ഇന്നു കാണുന്ന ഉത്തമസാഹിത്യഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ ആദ്യകാലം, ഭഗവാൻ ശ്രീവാല്മീകി മഹർഷിയുടെ മലയാരവ്വന്തരിയ്ക്കിനിന്ന് സ്വയം നിശ്ചയിച്ചതായ, രാമായണസുധാസമുദ്രമാണെന്ന് ആ സമുദ്രത്തിൽ ഇറങ്ങി വിഹരിച്ചിട്ടുള്ള സഹൃദയന്മാരോട് പറഞ്ഞറിയിക്കേണ്ടതായ ആവശ്യമില്ല.

ശ്രീരാമചന്ദ്രൻ, സീതാദേവി, ഭരതൻ, ലക്ഷ്മണൻ, ശത്രുഘ്നൻ, ഹനമാൻ, നല്യൂൺ, വിഭീഷണൻ എന്നിങ്ങനെയുള്ള ദശപാത്രങ്ങളിൽകൂടെ ഭഗവാൻ ശ്രീവാല്മീകിമഹർഷി പ്രകാശപ്രീതിപ്പെട്ടു നൽകുന്നതെങ്ങനെയെങ്കിലും വെളിച്ചം ഉദ്ധരിച്ചവനിട്ടില്ലാത്തതെന്നുവെങ്കിൽ ഇത് ക്ലേശം തുല്യമേ അന്ധകാരവൃത്തമേകാതിരുന്നവനെ നന്ദിസംഗമം പറയാം.

കേന്ദ്രഹിതവും പാരത്രികവുമായ ശ്രേണിയിനെ സമ്പാദിച്ചു സാഗ്രഹിക്കുന്നവർക്ക് ദോഷലേശമില്ലാത്ത ഉത്തമമാതൃത്തെ കാട്ടിക്കൊടുക്കുന്ന കെടാമൊളിച്ചതാണ് രാമായണസൂത്രനിർമ്മിതി നിരന്തരം പുറപ്പെടുവിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതെന്ന് ധന്യന്മാർക്കും അറിയാത്തവർക്കും ആസ്തികന്മാർ രാമായണത്തെ നിത്യപാരായണത്തിനപയോഗപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നതും. ഏതിന്നധികം; ധർമ്മബീജമോക്ഷരൂപമായത്രിധപുരുഷാർത്ഥങ്ങളെ സാധിപ്പിച്ച്, മനുഷ്യവർഗ്ഗത്തെ അധികാരികാക്കുമെന്ന അനുഗ്രഹിക്കുന്ന സാക്ഷാൽപരമാത്മാവിന്റെ അക്ഷരസ്വരൂപംതന്നെയാണ് ശ്രീഭഗവതീ.

കിടാവായണം എന്ന് ആസ്തികന്മാർ ബലമായി വിശ്വസിക്കുന്നവരെക്കുറിച്ചാണ് കിടാവായണമാഹാത്മ്യം തുടങ്ങുന്നത്. പാണ്ടവർക്കുവേണ്ടിയാണ് ഈ കഥ എഴുതിയതെന്ന് കരുതപ്പെടുന്നു. ഈ കഥയുടെ പശ്ചാത്താപം അതിൽ കാണാം.

ഇത്രയും ഉൽകൃഷ്ടമായ ആ ഗ്രന്ഥം സംസ്കൃതഭാഷയിലാകയാൽ അതിൽ പാണ്ടവിരുദ്ധതയെക്കുറിച്ച് കിടാവായണസുധാപാനം സൂചനയായിരിക്കുന്നില്ല. ഈ ഭാഷയെക്കുറിച്ച്, മറ്റൊരു, തമിഴ്, തെലുങ്ക് മുതലായ ഭാഷകളിലെ അനേകവിധങ്ങളായ തർക്കങ്ങൾ, ആ ഭാഷകളെ സംബന്ധിച്ചുള്ളതും, എത്രയും കാര്യം മുമ്പെ പരിഹരിച്ചിട്ടുണ്ട്. മലയാളഭാഷയിലാകട്ടെ ഇതുവരെ പൂർണ്ണമായ ഒരു ഗദ്യരചന ഉണ്ടായിട്ടില്ല. എന്നതിൽ ഭാഷാഭിമാനികൾ ധൂസനിക്കാതിരിക്കാതില്ല. ഈ സ്മൃത, ശ്രീമാൻ സി. കണ്യാടേന്നമ്പലകുളം പരിഭ്രമത്താൽ പരിഹരിക്കാത്തതുകൊണ്ടാണിത്. ഭാഷാഭിമാനികൾ എവരും ഒരുപോലെ സന്തോഷിച്ചിട്ടുണ്ടെന്ന്, ഇതിനുമുമ്പെ പ്രകാശിതങ്ങളായ സ്മൃതകാണ്ഡം, കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡം എന്നീ ഭാഗങ്ങൾ സാക്ഷ്യം വഹിക്കുന്നുണ്ട്. ആ സ്ഥിതിക്ക് അനുഗാമിയായിരിക്കുന്ന ഈ ആത്മകാണ്ഡംതന്നെ സങ്കരകൃതികൾ വികസിക്കുന്നതാണ് സാഹിത്യരചനാദർശം മറ്റൊരു പക്ഷം വേണ്ടതായ ആവശ്യമില്ല. അതുകൊണ്ട് ഇതിന്നുപോലെയുള്ള ആവശ്യമില്ലെന്ന് ഞാൻ പറയുകയും ചെയ്തു. പക്ഷേ ഗ്രന്ഥകർത്താവിന് എഴുതിയ ആത്മകാണ്ഡത്തിലുള്ളതും എന്നെങ്കിലും തിരിച്ചറിയുന്നതിനായിരിക്കണം. അതിനാൽ, ഇതിനുമുമ്പെ ഭാഷാപ്രണാമികൾക്കും, വിദ്യാർത്ഥിസമൂഹത്തിലെ മേധാവികൾക്കും സുപരിചിതമായിരിക്കുന്ന ശ്രീമാൻ സി. കണ്യാടേന്നമ്പലകുളം ആത്മകാണ്ഡംതന്നെയും, മറ്റൊരു സ്മൃതകാണ്ഡം, അതായത് സ്മൃതകാണ്ഡപുസ്തകമായ സ്മൃതകാണ്ഡം പ്രതികരിച്ചുകൊണ്ടുവരിപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

അവശിഷ്ടഭാഗംകൂടി ഉടനെ പ്രകാശിതമാകുമെന്നു വിശ്വസിക്കുന്നു.

കളിമയിൽ സംസ്കൃതപദ്യഭാഗം സാധിക്കുന്നവിധം കറുത്തുവാൻ ഗ്രന്ഥകർത്താവു മനസ്സിച്ചതുണ്ടായാൽ ഭേദഭാഷാഭാഷണയികൾ അധികം ആനന്ദിക്കുമെന്നാണ് ഗ്രന്ഥകർത്താവിനോടു വിശിഷ്ട പാഠാനന്ദി ഒരു സംഗതി.

ഇത്തരം പരിശ്രമങ്ങൾക്കുള്ള മുഖ്യധാരാ ഇരപ്പൊക്കമുണ്ടാകയാൽ ശ്രീമാൻ സി. കണ്യാശ്വനാഥൻ അവർകളുടെ സർവ്വഭൗതികയാലംബിക്കും പശ്ചാച്ഛായയിരിക്കുന്ന സാമാന്യണത്തിന്റെ മുഴുവൻ ഭാഗവും പ്രകാശിപ്പിക്കുവാൻ കഴിയുന്ന വേഗം ശ്രമിക്കണമെന്നും കാർമ്മപ്പെടുത്തുന്നു.

ഭാഷാഭിമാനികൾ, മലയാളഭാഷാഗ്രന്ഥഭാഗധാരയിൽ ചോർത്തുവാൻ യോഗ്യമായ ഈ രത്നത്തെ, അതിന്നനുസരിച്ചു രീതിയിൽ സാകൗതുകം സ്വീകരിക്കുമെന്നുള്ള പുഷ്പവിശ്വാസത്തോടു കൂടെ ഗ്രന്ഥകർത്താവിന്റെ ആയുരാരോഗ്യത്തെ ആശംസിച്ചുകൊണ്ട് ഞാൻ ഈ അവതാരികയെ നില്ക്കുന്നു.

എന്ന്

സഞ്ജനഭാസൻ പി. ഗോപാലൻ നമ്പർ.

കോട്ടയം, }
14-2-1934. }

പാലീകിരാമായണം

ആരണ്യകാണ്ഡം

സർഗ്ഗം 1

ഭണ്ഡകാരണ്യപ്രവേശനം.

ധർമ്മാർത്ഥവും ദാരിദ്ര്യവുമായ ശ്രീരാഘവൻ അത്യന്തം
ഘോരമായ ഭണ്ഡകാരണ്യത്തിൽ പ്രവേശിച്ച് താപസാശ്രമങ്ങൾ
രേഖിച്ചു. ദർശനം മീറവും ചിന്നിക്കിടന്നിരുന്ന ആ ആശ്രമമണ്ഡ
ലം ബ്രഹ്മശ്രീയാൽ പ്രദീപ്തവും ഉജ്ജ്വലിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന സൂര്യ
മണ്ഡലാലങ്കാരം ഉന്നിയിക്കുവുമായിരുന്നു. ഭൂതങ്ങൾക്കെല്ലാം ആ
ശ്രമവും അടിച്ചു വൃത്തിയാക്കപ്പെട്ട അങ്കണത്തോളമായിത്തീർന്നു. അമ
രവനിതകൾ സദാ ശ്രീധിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതുമായ ആ ആശ്രമ
ത്തിന്നു പുറം അനേകം മൃഗപക്ഷികൾ പാർന്നിരുന്നു. വിശാല
ങ്ങളായ ഹോമശാലകൾ, മാർച്ചങ്ങൾ, പൂജാപാത്രങ്ങൾ, കൃഷ്ണമൃഗ
ത്തിൻതാലുകൾ, ചെപ്പുപ്പുകൾ, ചമരകൾ, ഭജാപാത്രങ്ങൾ, ഫല
മൂലങ്ങൾ എന്നിവയെല്ലാം ശ്രീരാഘവൻ അവിടവിടെ കാണുക
യുണ്ടായി. മനോരമങ്ങളും അമികരങ്ങളുമായ ഫലങ്ങൾ നിറ
ഞ്ഞുനില്ക്കുന്ന വന്യവൃക്ഷങ്ങൾക്കൊണ്ട് ആശ്രമവനം സാന്ദ്രമായി
രുന്നു. ബലിഹോമങ്ങളാലും വേദവേഷങ്ങളാലും ഏതയും പാ
വനമായിരുന്ന ആ വനദളി വന്യപുഷ്പങ്ങൾ, അമരപ്പെപ്പാളകൾ
എന്നിവയാൽ ഘോഷിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ദാഹത്തം ക്ഷലമൂലങ്ങൾ
ഉദിക്കുന്നവരും മാനോൽ ധരിച്ചിട്ടുള്ളവരും സൂര്യൻ, അഗ്നി എന്നിവരെപ്പോലെ പരിശോധിക്കുന്നവരുമായ അസംഖ്യം വൃദ്ധമുനി
കളാൽ ആ ആശ്രമമണ്ഡലം പരിശുദ്ധമായിത്തീർന്നിരുന്നു. പുണ്യാ
ത്മാക്കളും നിയന്താഹ്ലാസമായ മുനിസന്തമന്മാരോടും ബ്രഹ്മരേഖി

കൂടായ ബ്രാഹ്മണരോടും വേദോദ്ധാരണത്തോടുംകൂടി ബ്രഹ്മചര്യം പോലെ വിളങ്ങിയിരുന്ന ആ ആശ്രമജന്മങ്ങൾക്കിടയിൽ മഹാമുനി യും വീരശ്രീകന്മാരായ ശ്രീരാമചന്ദ്രൻ തന്റെ വിദ്യാർത്ഥിനിനും ഞാൻ തളർത്തിയിട്ടുണ്ടെന്നു പ്രവേശിച്ചു. ദിവ്യജ്ഞാനിപ്പോലും ഉപദേശം സുധാർത്ഥികമായ ആ മഹാർഷിയുമാർ പൂർണ്ണചന്ദ്രനെപ്പോലെയെ പ്രകാശിക്കുന്ന മാമലകണ്ഠനാരായണന്റെ വൈഭവമിന്നെയും കണ്ടു. ബാഹ്യവിധമായ ആശീർവ്വചനങ്ങളോടുകൂടെ അവരെ മൈക്കൊണ്ടു. ശരീരസൗഷ്ഠ്യവും, സൗകമാർദ്യം, സുവേഷ്ണതം, ദിവ്യശ്രീ എന്നിവകൊണ്ട് അതുളതഗാത്രരായ അവരെക്കണ്ടു സർവ്വ മനോധാസികളും കണ്ണുനീർക്കൊഴിയിച്ചു. സർവ്വ ജീവികൾക്കും ഹിതകാരിയായ ശ്രീരാമചന്ദ്രനെ മഹാഭാഗരായ ആ മഹാമുനിത്തങ്ങൾ തങ്ങളുടെ അതിഥിയായി ആശ്രമത്തിൽ പാർപ്പിച്ചു. താഴെത്തന്നെ അഗ്നിജ്വലോപമേ തേജസ്വികളായ അവർ അതിഥികളെ യഥാവിധി സല്ലഭിച്ചു. ഫലഭൂലങ്ങൾ, നദീതീർത്ഥങ്ങൾ, വിവിധവിദ്യാലയങ്ങൾ എന്നിവകൊണ്ടെല്ലാം അവരെ സല്ലഭിച്ചശേഷം ആ രാപസന്മാർ കൈകൾക്കുമ്പുറത്തുനിന്നും യാഗപഞ്ചനായ മാമനോജിജ്ഞനെ പറഞ്ഞു. “ഹേ! രാമവര! അങ്ങനെയൊരു കീർത്തിമാനം സുപുഷ്പനും രാജാവും ഗുരുവുമാണ്. യാഗപഞ്ചനം ഉപദേശിക്കുന്ന ഒരു മാമനോജിജ്ഞൻ പ്രഭുക്കളെ വേണ്ടാവസ്ഥയിൽ പാലിക്കുന്നു. പൂജനീയനായ ആ മാമനോജിജ്ഞന്റെ ചതുർത്ഥംശവുമാണ്. പുരത്തിൽ വസിച്ചാലും വനത്തിൽ വസിച്ചാലും പ്രഭുക്കളെ പാലിക്കണമെന്നതു രാജാവല്ലെ. തന്മൂലമാണല്ലോ അവർ ഉൽകൃഷ്ടയജ്ഞം ഉണ്ടെന്നതു്. ഹേ! ദീപ! നൃസംഗണ്ഡനും ജിതശ്രോധനും ജിതശ്രോധനമാണ് അങ്ങനെയൊരു. ഗർഭത്തിൽ കിടക്കുന്ന ശിശുക്കളെയെന്നപോലെ അങ്ങനെയൊരു പാലിക്കുക” എന്നിങ്ങനെ പറഞ്ഞു സിംഹനും വൃദ്ധനും വഹ്നിജ്വലോപമേ പ്രകാശിക്കുന്നവനായ ആ രാപസന്മാർ അവരെ യഥാക്രമം അയച്ചു.

സക്തം 2

വിശാധകൻ.

മഹർഷിപുത്രവന്ദാർ ചെയ്ത ആതിഥ്യം സ്വീകരിച്ച് അവരുടെ അനുജനിയോടുകൂടി ത്രീരാവവൻ ഒരു ദിവസം പ്രഭാതത്തിൽ അവിടെനിന്നു പുറപ്പെട്ടു. പുലി ചെന്നായ് തുടങ്ങിയ അനേകം ഗുഹക്കൾ വസിക്കുന്നതും ഒട്ടിഞ്ഞുവീണുകിടക്കുന്ന വൃക്ഷലതകളാൽ മൂടപ്പെട്ട സമീപാശയങ്ങൾകൊണ്ടു ശോഭിക്കുന്നതുമായ ചോലവനത്തിൽ രാമലക്ഷ്മണന്മാർ സീതയോടുകൂടെ പ്രവേശിച്ചു. പക്ഷിസംഘത്തോടും ഡയില്ലിസ്ഥാനത്തോടും ചോലഗുഹകളുടെ സഞ്ചാരവേഗത്തോടുകൂടിയ ആ വനമണ്ഡലത്തിൽ പശുതന്ത്രപോലെ മഹാഗംഭീരനും ഖമനിസ്ഥനുമായ ഒരു കാക്കസനെ അവർ വീക്ഷിച്ചു. തുക്കനയനങ്ങൾ, വിപുലമായ വളത്രം, വിശാലമായ ഉദരം, നീളത്തലവും വികൃതവുമായ രൂപം. കീഴ്ശരീരം എന്നിവ കൊണ്ട് ആ രജനീധരൻ എത്രയും ഭയങ്കരനായിരുന്നു. കടന്നു ഇറങ്ങിപ്പോകാണ്ടിരുന്ന ഒരു പുതിയ പുലിത്തോലായിരുന്നു അവൻ ഉടുത്തിരുന്നത്. സമുദ്രതടങ്ങളും കടലാൽ വിറക്കുമ്പോൾ അവൻ അതിവിസ്തീർണ്ണമായി വായ് പിടന്നു ഗർജിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. സിംഹം, വൃശ്ചം, ചെന്നായ്, പുള്ളിമാൻ തുടങ്ങിയ ഗുഹങ്ങളുടെ രക്തം പുറത്തു തലകൾ കോർത്ത ഒരു ഇരിമ്പുശൂലവും അവൻ തോളിൽ ചാർച്ചു പിടിച്ചിരുന്നു. രാമലക്ഷ്മണന്മാരെയും മൈഥി ലിയേയും കണ്ടപ്പോൾ അവൻ ഏറ്റവും ക്രുദ്ധിച്ച് അനന്തനെപ്പോലെ അവർക്കെതിരെ പാഞ്ഞുടന്നു. ദൂമി നടുങ്ങുവണ്ണം അദ്ദേഹം സിംഹിച്ച് കൈരവനാദം മുഴക്കിയപ്പോൾ ആ ചോലൻ വൈദേഹിയെ ബലാഗ്രഹമായിപ്പെടുത്തു. അനന്തരം അവൻ രാമലക്ഷ്മണന്മാരോടിക്കിടന്നു പറഞ്ഞു. "മടയും ചീരവും ധരിച്ച് ശരചാപങ്ങളോടുകൂടെ ചാഴിയോടൊന്നിച്ചു നിങ്ങൾ ഈ ദണ്ഡകവനത്തിൽ വന്നത് ആയുസ്സോടുകൂടാതായിട്ടാണ്. തപസ്വികൾ പ്രമേധോടുകൂടെ വസിക്കുന്നവരുടേതല്ല! നിങ്ങൾ അധർമ്മചാരി

കളും പാപമതികളുമാണ് നിങ്ങൾ. നിങ്ങളുടെ ഈ മുനിവേഷം വെറും കപടമാണ്. ചാപഞ്ചാണങ്ങൾ മുനിമാക്കു പററിയതല്ല. അതിനാൽ നിങ്ങൾ മുനിവംശമുഷകളുമാണ്. വിരാധനെന്നു പൂച്ചാരുനായ ആശരനാണ് ഞാൻ. സഭാ ശസ്ത്രം ധരിച്ചുകൊണ്ടു ഞാൻ ഈ മോദാഭവിയിൽ നടക്കുന്നു. ഭൃഷിമാംസമാണ് എന്റെ ഭക്ഷണം. സുവരിയായ ഇവളെ ഞാൻ എന്റെ മാർയ്യാക്കും. പാപചിത്തനായ നിങ്ങളെക്കൊന്നു തുടർന്നു കടിക്കുകയും ചെയ്യും." മോദാഭവും മഹാഗർവ്വിയുമായ വിരാധന്റെ ഈ ധീരാവചനങ്ങൾ കേട്ട് ജനകാത്മജനായ സീത എന്നറവും സംഭവിച്ചു. കൊടുമാറ്റാറ്റാറ്റ കളളിയെന്നപോലെ അവൾ ഉലഞ്ഞുപോയി. ശോഭനഗാത്രിയായ സീത രാക്ഷസകരത്തിൽ അകപ്പെട്ടിട്ടുവെന്നു കണ്ടപ്പോൾ ശ്രീരാമവൻ അത്യന്തം ദുഃഖിച്ചു. ആ മഹാത്മാവ് പരിശുദ്ധവനേഷണാടെ ലക്ഷ്മണനോടിക്കിണെ പറഞ്ഞു. "ഹോ! ലക്ഷ്മണ! നോക്കുക. ജനകപുത്രിയായ സീത—ശുദ്ധചരിതയായ എന്റെ പ്രാണവല്ലഭ—ഇതാ രാക്ഷസകരത്തിൽ കുടുങ്ങിയല്ലോ. രാജപുത്രിയും യശസിനിയുമായ ഇവൾ എത്രയോ സുഖമോഗങ്ങളാടുകൂടി വളർന്നുവന്നുവളർന്നു. ഹോ! സൗമിത്രേ! വരമെന്ന വ്യാജേന കൈക്കേയി എന്തൊരു കാർഷ്വത്തെ ഇച്ഛിച്ചുവോ ആയത് അവളിപ്പോൾ നേടിക്കഴിഞ്ഞു. ദീർഘശിനിയാരു അവൾ പുത്രനുണ്ടായ രാജ്യലാഭം നിമിത്തം പരിശുഷ്ടയാകയാ ചെയ്തു. സർവ്വഭൂതങ്ങൾക്കും പ്രിയനായ എന്നെ എന്തൊരുത്തി വന്നു പ്രാപിച്ചുവോ എന്റെ ആ മദ്യേമമാത്മാവ് ഇപ്പോൾ കൃതാർത്ഥയായിരിക്കാം. ഹോ! ലക്ഷ്മണ! പിതൃവിരോധമുണ്ടോ രാജാപരമൗ ദുഃഖമോ എന്നിങ്ങ സാരമില്ല. ദൈവദാസിയുടെ ശരീരത്തിൽ അന്യൻ കൈവെക്കുന്നുവെങ്കിൽ ആ ദുഃഖമാണ് എന്നിങ്ങ സാമിച്ചുകൂടാതെ." ശ്രീരാമവന്റെ ശോകപരിശിന്നമായ ഈ വചനങ്ങൾ കേട്ട് വിരാധനോടുള്ള ലക്ഷ്മണന്റെ ശ്രോധം എത്രയും വർദ്ധിച്ചു. ചീറ്റി മരുന്ന സപ്പാപോലെ നിശ്ശേഷിച്ചുകൊണ്ടു സൗമിത്രി ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "ഹേ! ഇന്ദ്രവ്ര! സർവ്വഭൂതങ്ങൾക്കും നാഥനായ

അങ്ങനസ്സാണെന്ന് അനാഥനെപ്പോലെ ഇങ്ങിനെ ഓടിക്കൊണ്ട്. ആത്മീയനായ ഞാൻ ജീവിച്ചിരിക്കുക നിന്തിരുവടി കട്ടം പരിതപിക്കേണ്ട. ഈ നഷ്ടത്തോടെ ഇപ്പോൾതന്നെ എന്റെ ജ്ഞാപിശിഖയെല്ലാം ഈ ഭൂമിയിൽ ചത്തുവീഴും. ഇവന്റെ ചുട്ട കഷതം ഭൂമി പാറാകെയുള്ളൂ. രാജാപാതകങ്ങളെയും മേന്മയോടുകൂടി എന്റെ ഉഗ്രകോപത്തെ, മഹാചലത്തിൽ വളി വളഞ്ഞതെന്നപോലെ ഞാൻ ഇവന്റെ പരിപൂർണ്ണമാണ്. എന്റെ ഭൂമിപരമേശ്വരത്തിൽനിന്നും പാതകമെല്ലാം നിശിതസായകം ഈ രാജാസന്റെ വിമിശ്ശിതമാറ്റിടത്തിൽ ചെന്നു തറച്ച് ഇവൻ ക്ഷേമത്തിൽ വീണ്ടു പിടയട്ടെ.

സർഗ്ഗം 3

വിരാഡാശ്വമേധം.

അനന്തരം ലക്ഷ്മണൻ വിരാഡനോട് “നീ ഈ വനത്തിൽ സഞ്ചരിക്കുന്നതെന്തിന്?” എന്നു ചോദിച്ചതിന് അവൻ വനം മുഴുവൻ മാറ്റാലിക്കൊള്ളാം” ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. “നിങ്ങൾ ആർ? എന്തിനാതിട്ടിവിടെ വന്നു? എന്തി വൃശാഭം മുഴുവൻ മുഖിൽ വിസ്തരിച്ചുപോയവൻ; പിന്നീട് ഞാൻ എന്റെ കാര്യം പറഞ്ഞുകൊള്ളാം.” രാജാസന്റെ ഈ ചോദ്യങ്ങൾ കേട്ട് മഹാതേജസ്വിയായ രാമൻ ഉജ്വലനേത്രനായ വിരാഡനോട് “തെങ്ങൻ ഇഷ്ടയാകുകയൊത്തായ ക്ഷത്രിയമാണ്. സദാചാരവിശുദ്ധമാണ്. ഇതാ ഇപ്പോൾ കാട്ടിൽ സഞ്ചരിക്കുന്നു. ഈ ഭണ്ഡകവനത്തിൽ ചുറ്റിനടക്കുന്ന നീ ആരെങ്കിലും കേൾക്കട്ടെ” എന്നിങ്ങിനെ മറുപടി പറഞ്ഞു. സത്യവിക്രമനായ ശ്രീരാമന്റെ ഈ വചനങ്ങൾക്കു വിരാഡൻ “ഓ! രാമ! പറയാം കേൾക്കുക. ഞാൻ ജയന്റെ പുത്രനാണ്. ശതഹൃദയെന്നാണ് എന്റെ അമ്മയുടെ പേര്. രാജാസന്മാർ എന്നെ വിരാഡൻ എന്നു വിളിച്ചുവരുന്നു. തപസ്സുകൊണ്ടു ബ്രഹ്മവിനെ പ്രസന്നനാക്കി ശത്രുവല്ലെങ്കിലും, അല്ലെങ്കിലും, അല്ലെങ്കിലും എന്തി വരങ്ങൾ ഞാൻ വളിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഈ നാളിടെ ഭൂപക്ഷിച്ച് നിങ്ങൾ പേഗം തിരിച്ചു കയറിക്കൊൾക. അല്ലാത്തപ്പക്ഷെ നിങ്ങൾക്കു ജീവൻ കിട്ടുകയില്ല" എന്നിപ്രകാരം വെച്ചു ഇതുകൂട്ടു ശ്രോധിച്ചു കേൾക്കുന്നവർ ശ്രീരാഘവൻ വികൃതരൂപം പാപചിത്തനായ വാലംകോട്ടിയിലെ പരമേശ്വരൻ. "എന്താ! ധീരന്മാരേ! കഴുത്ത് നിങ്ങൾ ഈ നീലതല നിനക്കു നാശത്തെ തേടുന്നു. വേദാന്തമെന്നുള്ളതുകൊണ്ടുതന്നെ ഇങ്ങനെയൊന്നു നേരിട്ടു നില്ക്കുക. നീ ജീവനോടെ തിരിച്ചുപോകയില്ല." ഈ വാക്കുകളോടൊന്നിച്ചുതന്നെ ശ്രീരാഘവൻ തന്റെ സുനിശ്ചിതമായ വിശിഖണ്ഡം എടുത്തു വിറ്റിൽ കൈയ്ക്കൽ ആ രാക്ഷസനുമനക്കു എത്തുമ്പിട്ടു. പൊന്നണിഞ്ഞവരും ഗതധാനില തുറന്നുവെച്ച ആ ബാഷ്പങ്ങളാകട്ടെ രാജവശസ്സിൽനിന്നും കരിച്ചുപോകയും വിശാലന്റെ ശരീരത്തെ ബഹുവിധമായി ദേഹിച്ചു. അഗ്നിമുഖനായും പീലിങ്ങുകൊണ്ടുവെച്ചുവെച്ചതായ ആ ശസ്ത്രങ്ങൾ കൈയും പുറത്തു തുളിയിൽ പതിക്കുകയും ചെയ്തു. രാജവശസ്സുകൊണ്ട് ആ രാത്രിയിൽ ദൈവദേവിയെ താഴെ വീട്ട് അന്തകുന്നമുഖ്യം വായ് പിളർന്നു വെട്ടിക്കൊന്നു കൊല്ലുകയും ഇനകൻ ധ്വജസ്തംഭത്തിന്നു മുമ്പായി തന്റെ ഗുരുക്കന്മാർ ആ നാഗാദൈവങ്ങളെ പാർത്തപ്പോൾ ഉടനെ സന്ദേശമായി രാജമുഖ്യനോട് കാര്യം അറിയിക്കുകയും ശരീരത്തെ പൊലിച്ചു ആ രാക്ഷസശരീരത്തിൽ അസംഖ്യം ശസ്ത്രങ്ങൾ വെച്ചു. ആ ശിഷ്യരായവർക്കു വിജ്ഞാനം കൈയ്ക്കൽ ശരീരത്തിൽ ഇടവിട്ടാകുകയും ചെയ്തു. വിശാലൻ തന്റെ വരവെടുത്ത രാത്രിയിലും ഗുരുക്കന്മാർക്കു രാജമുഖ്യനോടുകൂടി. വളരെപ്പോഴായിട്ടു ആ ഗുരുക്കന്മാർ ശസ്ത്രാധാരണയായ രാജവൻ കണ്ടു വിശിഖണ്ഡംകൊണ്ടു മണ്ണിട്ടു. രാജസാമന്തന്മാരും അറക്കിയ ആ ഗുരുക്കന്മാർക്കു തുടർച്ചയായ് ദൈവദേവിയെ രാക്ഷസാസൂതരിൽനിന്നും തുളിയിൽ വീണു. ഉടനെ രാജമുഖ്യനോട് കൂട്ടു സപ്പുത്തുവെച്ചതായ രണ്ടു കർമ്മങ്ങൾ എടുത്തു മറ്റൊരീ വീശി ആ നകരത്തിൽ ശരീരത്തിൽ എത്തുമ്പിട്ടു. ഈ കർമ്മ

പാതയ്ക്കുള്ളപ്പോലും പരിഗണിക്കാതെ വിരാഡൻ അവരെ എടുത്തു കൊണ്ടുപോവാൻ തയ്യാറെടുത്തു. അവന്റെ ഇംഗിതം ഇന്നതെന്നു മനസ്സിലാക്കിയ ശ്രീരാഘവൻ സൗമിത്രിയോടിക്കിണിനെ പറഞ്ഞു. “കുമാര! ഈ രാക്ഷസൻ നമ്മെ എടുത്തുകൊണ്ട് എത്രയെങ്കിലും ദൂരം പോയ്ക്കാളുണ്ട്. ഇതേവഴിക്കുതന്നെയൊന്നല്ലെന്ന് നമുക്കും പോകേണ്ടതു്.” ഉത്തരമുണ്ടാത്തതിൽ നിശ്ചയിച്ചതായ വിരാഡൻ അരിമ്പലവാന്മാരായ രാമലക്ഷ്മണന്മാരെ കൂട്ടിക്കെട്ടേപ്പോലെ എടുത്തു തോളിലേററി. പോലാതരം അട്ടഹസിച്ചുകൊണ്ട് ആ മൗഢ്യമെഴുതിയവൻ അന്യംപുറം പലിയികൾ, കൂക്കന്മാർ, പ്യാളന്മാർ എന്നിവകൊണ്ടു നിറഞ്ഞതും മഹാമോഹംപോലെ ശോഷിക്കുന്ന പലതരം പ്രമത്തഹിതങ്ങളോടുകൂടിയതുമായ കൊടുങ്കാറ്റിലേക്കു നേരെ നടന്നു.

സർഗ്ഗം 4

വിരാഡവധം.

രാമലക്ഷ്മണന്മാരെ വിരാഡൻ അപഹരിച്ചുകൊണ്ടുപോകുന്നതു കണ്ടു് ഗുഹേശ്വരനായ ചൈതേഹി ഹസ്തങ്ങൾ മണലും പൊക്കി ഉച്ചത്തിൽ രോദനംചെയ്തു. “ഹ! ഹ! സത്യവാനും സുശീലനും സുശ്രീയുമായ രാമനെ ഇതാ ലക്ഷ്മണനോടുംകൂടെ മൗഢ്യമായി ഈ രാക്ഷസൻ അപഹരിച്ചുകൊണ്ടുപോകുന്നു. ഹാ! മാമ! ഹ! ഹ! ലക്ഷ്മണ! പ്യാളമൊ വൃകമൊ മാറു വല്ല ജന്തുക്കളൊ എന്തെങ്കിലും കളയുകല്ലല്ല. ഹെ! രാക്ഷസന്മാരേ! നീ ഇവരെ ഉപേക്ഷിക്ക, എന്തെങ്കിലും കൊണ്ടുപോക, നിന്നെ ഞാൻ നമസ്കരിക്കാം.” ചൈതേഹിയുടെ ഈ മുറവിളികൾ കേട്ടു് വീരപുരുഷനായ രാമലക്ഷ്മണന്മാർ ഭയമോദ്ധായ വിരാഡനെ ആ കണ്ണത്തിൽ തന്നെ ഹനിക്കേണമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു. ആ മൗഢ്യത്തിന്റെ ഇടക്കെ ലക്ഷ്മണനും വലക്കെ ശ്രീരാഘവനും അതിനുണ്ണും അരിഞ്ഞുതള്ളി. മോഹംപോലെ മൗഢ്യനായ ആ നകുരഞ്ചരനാകട്ടെ

പെട്ടിച്ചുരുങ്ങി മുറിഞ്ഞു കെടുകുമോളംകൂടെ വളരും വിചാരിച്ചു. പറ്റാത്തതിന്നു തുല്യം നിലത്തു വീണു. വീണ്ടും സമലക്ഷ്യനായ മറ്റൊരാളെങ്കിലും മുട്ടുകൊണ്ടും പാദംകൊണ്ടും ഉഴിച്ചു അഴിച്ചു എന്നു ചിന്താക്കുസരണ തുമിയിലിട്ടു മട്ടിച്ചു. ഇങ്ങിനെ ശൗഭാഗ്യം എന്നും ബഹുവിധമായ പീഡകൾ എന്നും ദൃമിയിൽ വീണു അതിട്ടും ആ രാക്ഷസൻ മരിച്ചില്ല. ഇങ്ങനെയൊക്കെ ആപത്തിൽ ഭട്ടം കയ്യെത്തിപ്പോയ ശ്രീമാനായ മാലവൻ കണ്ണുണന്നോടിനിന്നു പറഞ്ഞു. “ഹേ! പുരുഷസ്വപ്ന! ഇവനെ ശൗഭാഗ്യം എന്നു കരുതിപ്പോയില്ല. ഇവനെ അപമാനം അനുഭവിച്ചു. ഇവനെ കഴിയില്ലാത്ത കൃത്യം ചെയ്തതെന്നു ചേണം.” പുരുഷന്റെ പ്രായം ശ്രീമാനവന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ടു നിശ്ചയം ചെയ്തപ്പോൾ “ഹേ! പുരുഷസിംഹ! ശത്രുക്കളെല്ലാം നെടുംകൊണ്ടു നെടുന്ന ഒരു വധിപ്പുകഴിഞ്ഞു നിശ്ചയം. മോഹം പരമാർത്ഥം. ചിന്ത തൊൻ അറിഞ്ഞിട്ടും. ഹേ! മാ! പാപം ചെയ്തതായാ അങ്ങനെയും മഹാഭാഗ്യമായ പെട്ടുകൊണ്ടും അപമാനമായ കണ്ണുണന്നയും ഇപ്പോൾ തൊൻ അറിഞ്ഞുകഴിഞ്ഞു. ഹേ! ഭഗവതാ! ഇങ്ങനെയൊക്കെ പേരായ ഗൗരവപ്രാപ്തി തൊൻ. യഥാ കാലം രാജസേവനത്തിന്നു കയ്യെത്താത്ത അക്ഷരാർത്ഥമായ പെട്ടുകൊണ്ടും എന്റെ ശപിച്ചു. കണ്ണുണന്ന അറിയാമെന്നും ഈ രാക്ഷസനും പ്രാപ്തമാക്കി. അന്നുതന്നെ തൊൻ പ്രശ്നമായ ആ അക്ഷരാർത്ഥം സ്പർശിച്ചു സന്തുഷ്ടനായി അപ്പോൾ അദ്ദേഹം ആനോടിങ്ങിനെ പറഞ്ഞു “എങ്ങനെയൊക്കെ ഭഗവതാ! യഥാ മാമൻ നിന്നെ യുദ്ധത്തിൽ കൊല്ലുന്നപോൾ അന്നു നീ നിന്റെ പൂർവ്വരീതിയിൽ സ്വസ്ഥം പ്രാപിക്കും.” ഹേ! അന്നുതന്നെ രാജസേവനമായ എന്തിനെ വൈശ്വദേവൻ ഇങ്ങിനെ ശാപദായനവു നൽകി. നിന്തിയവഴിയുടെ പ്രസാദംനിമിത്തം അതിഭയമായ ശാപത്തിൽനിന്നും അതിഭയപ്പെട്ടു മുക്തനായി. ഇതാ തൊൻ എന്റെ ലോകത്തേക്കു പോകുന്ന നിങ്ങളുടെ സ്വസ്ഥി ദിവിദം കട്ട. ഹേ! പരമേശ്വര! ഇവിടെനിന്നു അഭയോദനവർഷം പോയതും

ഉപാധിയിലായ ശാലഗുണിയുടെ ആശ്രമം കാണാം. സൂര്യനനുഭവമായ ആ മഹാപ്രഭാതം നിങ്ങൾ ദേഹം മലനാക്കുകയും. അദ്ദേഹം നിങ്ങളുടെ നന്മക്കു വേണ്ടുന്ന സമ്യക്തത്വങ്ങൾ ഉപദേശം എന്നു കഴിച്ചിട്ട് നിങ്ങൾ സസുഖം ആയോട്ടു ചെയ്യുക. മരിച്ചുപോയ മെൽക്കുകൾക്കു ചെർത്തുന്ന ശാശ്വതമായ മരണം ഉണ്ടായ മരിച്ചവരെ കഴിച്ചിട്ടുണ്ടാൻ സന്താനമായ ദേവകളെ പ്രാപിക്കാം. ബലവന്തായ വിരോധൻ ശരീരസാധിപന്മാരെ കർമ്മപഥത്തിനോടിക്കിടന്ന പാതയെക്കൊണ്ടു സ്വശരീരം പരിപൂരിച്ച് സ്വസ്ഥതയിൽ ചെന്നുചേരാം. ആ പന്തളം പരാക്രമശാലിയായ ശ്രീരാമൻ ലക്ഷ്മണനോട് “ചോര! ചോരമുതലിയായ ഈ രാക്ഷസൻ മയങ്കഗതനായിരുന്ന പാപാല ഇവിടെ ഒരു കഴികഴിക്കും” എന്നിങ്ങനെ ആത്മാവിച്ച് വിരോധന്റെ സ്വസ്ഥതയിൽ ചവിട്ടിനിന്നു. ഉടനെ മഹാമാധായ ലക്ഷ്മണൻ വിരോധന്റെ സമീപത്തായി വരികയായ കഴിച്ചുണ്ടാക്കി. സുവഹിഷ്ഠിയായ രാമലക്ഷ്മണന്മാർ അത്ഭുതപാലത്തോടെ യുദ്ധത്താൽ മറിഞ്ഞുവീണ ഭാഷാമതരം ഗണ്ഡിപ്പുകൊക്കിയിരുന്ന ശതകണ്ഠനായ ആ മാക്കസനെ ഖനിയിൽ ഉരുട്ടി തള്ളി. ശത്രുവല്ലെന്നായ അവനെ രാമലക്ഷ്മണന്മാർ ഇങ്ങനെ കഴിച്ചുകൂടി നശിപ്പിച്ചു യുദ്ധത്തിൽ രാജവകരണമെങ്കൊണ്ടു തന്നെ തനിക്കു മുമ്പു സംഭവിക്കേണ്ടെന്നു ഇച്ഛിക്കൊണ്ടാണ് ആ വനമഹൻ മഹാ ശത്രുക്കൊണ്ടു വേഗമെടുത്തു തടയാത്ത ശ്രീരാമപനെ അറിയിച്ചത്. ആ വാക്കുകൾക്കൊണ്ടുതന്നെയാണ് രാശരവി അവനെ കഴിയിലിട്ടു മൂടി കൊല്ലുവാൻ തീർച്ചയാക്കിയതും. ഖനിയൽ വീണുകിടക്കുന്ന ആ ആശനാരുടെ ഉഗ്രതരമായ തടൻ ഗർജ്ജനങ്ങൾക്കൊണ്ടു ഗഹനം മുഴക്കി അനന്തരം വിഗതയായ രാമലക്ഷ്മണന്മാർ തങ്ങളുടെ കാഞ്ചനകിരുകാർകങ്ങളാലും മേവദേഹിയോടുകൂടെ അംബരത്തിൽ ദർശിത്യപത്രന്മാരെന്നാപാലെ ആ മഹാവനമെല്ലത്തിൽ വിളങ്ങി.

നഗ്ഗം 5

ശരണംഗന്ധകാഗമം.

വീശ്വരോലിയായ ത്രീമാംഭവൻ ചീമേന്ദനായ ആ കാവ്യിക്ക
 മനനക്കൊന്ന സീതയെ ആശ്വസിപ്പിച്ചു. അന്നതരം കാശര മി
 ലിപ്പുതെങ്ങുന്നായ തന്റെ പ്രാതാപോദ് “ഐ! ലക്ഷ്മണ! ഇതി വന്നു
 ഏതുയും ദൃഷ്ടമാണ്. വനവാസമാവട്ടെ നാം മുമ്പു പരിചയി
 ച്ചതുർദ്യ. അതിനാൽ നമുക്കു വേഗം വെന്ത് തപോധനനായ
 ശരണംഗന്ധ കാണുക” എന്നിങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. അവർ ഭാവിതാ
 രാമവും ദേവതുല്യനായ ആ മഹാഷിപുംഗവന്റെ ആനുമത്തി
 ലേക്കു നടന്നു. അവിടെ അവർ അത്യുന്മുഖമായ ഒരു സംഭവം
 സന്ദർശിച്ചു. സൂര്യവൈശ്വാനരന്മാർക്കു ഇല്ലാ വിളങ്ങുന്ന വിബു
 ദേശശരൻ കലശലിൽനിന്നിറങ്ങി നിന്നു. തൊടാമത ആ തപോധ
 നന്റെ സമീപം നിന്നിരുന്നു. ഇരുവസ്കയും ദിപ്താഭരണങ്ങളും
 ധരിച്ച ശോഭിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന മഹാശാക്താമയ അസംഖ്യം ദേ
 വന്മാരേയും അവർ വിബുദേശശരനെ ചുറ്റും കൂട്ടു പച്ചക്കുതി
 കെറു പൂട്ടി തമ്മണസൂത്രം തുല്യമായ ആ മഹാനാഭാവന്റെ കഥ
 വും വിശദത്തായി അന്തരീക്ഷത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്തിരുന്നു. വെണ്ടു
 കിൽപോലെയും ഇറുത്തസ്ഥവരപോലെയും ശോഭിക്കുന്നതും ചിത്ര
 മാല്യങ്ങളാൽ അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടതുമായ വിബുദേശശരന്റെ വെ
 ണകൊററങ്ങളും കഷ്ട അവർ വിട്ടു വിട്ടു കണ്ട ദേവസ്ത്രീകൾ
 പൊൻപിടിയിട്ടിട്ടുള്ളതും വിവര്യനനുമായ ചാമരങ്ങൾ ആ മിശ്ര
 പുത്തൻന്റെ മൂലാവിൽ വീശിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ഗന്ധവുമ്പാൻ അമ
 രന്മാർ, സിംഹചാമരന്മാർ, മഹാധന്യരായ മഹാഷിപുംഗവന്മാർ
 തുടങ്ങിയ അനേകം പേർ അന്തരീക്ഷഗതനായ ആ ദേവനെ സ്തുതി
 ച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ശരണംഗന്ധനിയോടു സംഭാഷണംചെയ്തുകൊണ്ടി
 രുന്ന ദേവേന്ദ്രനേക്കുണ്ടു ത്രീമാംഭവൻ ആ മഹാകഥയെ ചുണ്ടി
 ള്ളാട്ടി ലക്ഷ്മണനാടിങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. “ഐ! ലക്ഷ്മണ! മഹാശോ

യും ശ്രീയും ഉള്ള അത്യന്തകരമായ ആ തേർ നോക്കുക. ജപി
 ഭരണ സൂക്തം തുല്യം അതാ അത് അംബരത്തിൽ വിളങ്ങുന്ന
 പരുഷമായ ശക്തികൾ കൈകൾക്കുപുറം നാം മുമ്പു കേട്ടിട്ടുണ്ടു
 ഒല്ലാ. ആകാശത്തിൽ നില്ക്കുന്ന ഇവ ആ ദിവ്യവാജികളാണ്.
 കണ്ഡലധാരകൾ, ചെറിയ ചെറിയവർ, വിസ്മിതവും വിപുലവുമാ
 യ മകസ്തോടുകൂടിയവർ, പരിവർത്തനമായ ബാഹ്യകളുള്ളവർ, ചുരു
 പ്പവസ്ത്രം ധരിച്ചവർ എന്നിങ്ങനെ പൂജയ്ക്കുവേണ്ട ഭക്തസമരായ
 അനന്യരും യുവാക്കളും അതാ മലമഞ്ച മുററിനില്ക്കുന്നു. അഗ്ന
 പ്രഭയോടുകൂടിയ ധാരാളവും അവർ ദാമോദരത്തന്നെ കഴിഞ്ഞിൽ
 അണിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ഇരുപത്തഞ്ചു വയസ്സു പ്രായമേ അവരിൽ ഭാ
 രതാശ്രയനും തോന്നുന്നുള്ളൂ. ദേവന്മാരുടെ രൂപവും പ്രായവും
 നാം ഇപ്പോൾ ഈ രീതി കാണുന്നതുപോലെത്തന്നെ എന്നും പ്രി
 യപുരുഷനാണ്. ലക്ഷ്മണ! നീ വൈഭവമേറിയോടുകൂടെ അല്പനേ
 മം ഇവിടെ നില്ക്കുക. ഈ മണ്ണിൽ കയറിവന്നിട്ടുള്ള ആ മ
 ഫാലുനി ആരാണെന്ന സൂക്ഷ്മം ഞാൻ ചെല്ലാ ഗ്രഹിച്ചുപറാം.²⁷
 എന്നിങ്ങനെ പറഞ്ഞ് കാകൽസ്ഥൻ ശരഭംഗരൂപത്തിന്നു നേ
 രെ നടന്നു. ശ്രീകാഠേയൻ വരുന്നതു കണ്ട് ശഠിപതിയായ ഇ
 റ്രൻ ശരഭംഗമുനിയോടു ഗോപ്യമായി ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു “ഇതാ
 ശ്രീകാഠേയൻ വരുന്നതേ” നമുക്കിപ്പോൾ സംഭാവണം മതിയാ
 കുക. ഇപ്പോൾ തന്റെ കാഴ്ച നിമുനിച്ചുകൊള്ളൂ. സ്വകരമ
 ത്തിൽ ഭയം നേടി ഓടൻ കൂനാത്മനാകട്ടെ. മഹാകർമ്മ സാധ്യ
 മഗ്നത അതിദുഷ്ടമായ കർമ്മങ്ങൾ മാത്രമാണ് സാധിക്കേണ്ടതു
 ണ്ട്. ആ മഹാകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്തു നിവർത്തിച്ചശേഷം അമസിയാ
 ഒരു ഞാൻ ഓരനെ കണ്ടുകൊള്ളാം.²⁸ എന്നിങ്ങനെ മന്ത്രിച്ചു
 മുന്നിപ്പംഗവനെ അഭിവന്ദിച്ചുകൊണ്ട് അകിദമായ ആ ദേവ
 നാഥൻ മണ്ണിൽ കയറി ദേവദൈവങ്ങളെ അഭിമുഖീകരിച്ചു. സമാശ്വാ
 ക്ഷൻ തിരിച്ചുപോയെന്നുകണ്ടു ശ്രീകാഠേയൻ സീതാമകുണ്ഡലാ
 മോടകളെ അഗ്നിഹോത്രത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ശരഭംഗമുനി
 യെ ചെന്നുകണ്ടു. സീതാമകുണ്ഡലാമോടകളെ ഓരൻ മഹാ

യുടെ ചരണങ്ങൾ തൊട്ടു കവിട്ടു. അന്നുതന്നെ മുനിപ്പുറം വെട്ടാ
 അറക്കത്തോടുകൂടി അവിർ ആസനങ്ങളിൽ ഇരുന്നവരും മാ
 മൻ ഇന്ദ്രാഗമനത്തെപ്പറ്റി മുനിമന്ദിരം ചോദിച്ചു. “കിന്ദാ
 മരയി മുനിപുരംവൻ രാമനാമം ചിന്ത പാർത്തിച്ചു. “ഹേ!
 രാമവ! ഉഗ്രതപസ്സുനിമന്ദിരം ചരണീനാമം വെട്ടുവെട്ടാ
 യിത്തിന്നിട്ടുള്ള ഏതൊരു സൂത്രകരകൾ മാത്രം സുരഭാദയം പ്രാ
 ലോകം പ്രാപിച്ചിട്ടുണ്ടായിട്ടാണു് വരുന്നതെങ്കിലും മേലേ
 കട വന്നിരുന്നതു്. ഹേ! നാമുമാ! അമ്മേ നാമുമാ! പാർ
 ട്ടിങ്ങനുള്ള വൃത്താന്തം എന്തിലേ ചാർപ്പിലായിരുന്നു. പിന്നെ
 മിയായ അമ്മയെക്കൊണ്ടാതെ ബ്രഹ്മദേവതയെക്കൊണ്ടാതെ
 നിക്ക മനസ്സുണ്ടായില്ല. ഹേ! പാർത്തി! യാഗ്നിനാമം ചരണാ
 വുമായ അമ്മയെക്കണ്ടു് സത്യപ്രിയയോടെ അമ്മസേവിതയായ നാ
 മിങ്ങനെ അമ്മ പ്രാപിക്കുന്നുണ്ടു്. അമ്മയെക്കണ്ടു് അമ്മയെക്കണ്ടു്
 മായ നാമുമാകവും ബ്രഹ്മദേവതയെക്കണ്ടു് അമ്മയെക്കണ്ടു് അ
 വരയ അമ്മേ പാർത്തികു്. അമ്മയെക്കണ്ടു് അമ്മയെക്കണ്ടു്
 ഈ ഉമ്മകൾ കേട്ടു സത്യസാധനവിശാലനായ രാമവൻ ഇമ്മി
 നെ പ്രതിവചിച്ചു. “ഹേ! മഹാമന! അവയെല്ലാം ഞാൻ സ്വീ
 കരിച്ചുകൊള്ളാം. ഈ കർമ്മത്തിൽ എന്തിനൊരു വസതി അ
 ഞാൻ അമ്മയെക്കണ്ടു് നാമു്.” ശബ്ദമുദയമായ രാമവ
 നെ വാക്കുകൾക്കു മഹാപ്രാജ്ഞനായ മുനിപുരംവൻ ഇമ്മിനെ
 മറുവടി പറഞ്ഞു. “ഹേ! രാമ! അമ്മയെക്കണ്ടു് സുധാമിതയായ
 യ സത്യൻ ഈ വനത്തിൽ പാർത്തിയുണ്ടു്. ആ യാഗ്നിനാമം
 അമ്മയെക്കണ്ടു് സത്യൻ സത്യൻ ചെട്ടിയും. ആ മഹാമന
 തപസ്സുചെയ്യുന്ന മമ്മേ പാർത്തിയവയായ വനത്തിൽ നിങ്ങൾ
 ചെല്ലവിൻ. ആ മഹാമൻ നിങ്ങൾക്കു തക്ക പാർത്തികു കാട്ടിത്ത
 താം. ഹേ! രാമവ! ഈ മഹാമനീതിയെക്കണ്ടു് നേരെ ചെല്ലുക.
 അമ്മയെക്കണ്ടു് ചെല്ലുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന അമ്മയെക്കണ്ടു് പൂർണ്ണ
 ഈ നദിയിൽ നിങ്ങൾക്കു് അവിടവിടെ കർമ്മം. ഇതാ ഈ വ
 ഴിയിൽക്കൂടിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നതാണു് പോകേണ്ടതു്. ഹേ! പാർത്തി! അ

മുഴുനൂറ് എണ്ണ വീക്ഷിക്കും. ഉപഗ്രഹം ജീർണ്ണിച്ചുപോയ തന്റെ തപ ക്ഷിണമെന്നപോലെ ഞാൻ എന്റെ ഈ ശരീരത്തെ ത്യജിക്കട്ടെ എന്ന് അതിനെ പറഞ്ഞു മന്ത്രാവാദിയും മഹാമുനിയായ ശരഭംഗൻ ആദ്യം പറഞ്ഞിട്ട് ഉത്തരമുണ്ടാകാതെ പതിച്ചു. അപ്പോൾ ആ മഹാത്മാവിന്റെ ജീർണ്ണിച്ചുപോയ തോൽ, അസ്ഥിപുരുഷം, മാംസം, മകുതം, രോമം, കേശം എന്നിവയെ അമർത്തുന്നതിൽ ഹർപ്പിച്ചു. ഈ കഷ്ടതാമയങ്ങളെ നോക്കി സിത്തയും ഏറ്റവും വിസ്തരിച്ചു. മറ്റൊരു കഷ്ടമായ ശരഭംഗനാവഴി പാവകൾ തുലും മഹാപ്രഭയോടുകൂടിയ ഒരു കമാനമായി ഘോരകണ്ഡത്തിൽനിന്നും എഴുന്നേറ്റു. അദ്ദേഹം ആ മുനിയോടുകൂടി കൂട്ടിയിടുകൾക്കും മഹാതമാക്കളായ മഹാത്മാക്കൾക്കും സുരന്മാർക്കും യോഗ്യമായ ലോകങ്ങളെയും പിന്നിട്ടു ബ്രഹ്മാലോകം പ്രാപിച്ചു. മിഥിലനായ ആ പുണ്യകർമ്മാർക്കു അനുഗ്രഹമായി ഉപാസിക്കപ്പെട്ടിരുന്ന പിതാമഹനെ അവിടെ ലാഭിച്ചു. പരാമർശം ആ ബ്രഹ്മജ്ഞാനമെന്നതാണ് നീ, മാത്രം പ്രാപ്തം പറഞ്ഞു.

സർഗ്ഗം 6

മാമുസംവൽപ്രതിഭാ

ശരഭംഗൻ ദിവംഗതനായ ശേഷം തപസ്വന്മാർ സംഘം മേൽ കകൽസ്ഥാത്തമനഃ ജലിതരേജസ്സമായ മാമനെ പ്രാപിച്ചു. ചൈലാസന്ദർ, ബാലഖിലർ, സംപ്രകാശർ, മരീചിപർ, അഗ്നികുട്ടർ, പത്രാശികളായ ധർമ്മാത്മാക്കൾ, ഭരണാമുഖർ, ഗാത്രശസ്ത്രയോടുകൂടിയവർ, ശയിക്കാത്തവർ, കണ്ഠാവരണമുളത്തിൽനിന്നു തപസ്സു ചെയ്യുന്നവർ, വെള്ളം കുടിച്ചു ജീവിക്കുന്നവർ, വാജകുക്ഷിക്കുന്നവർ, ആകാശനിലയത്തോടു കൂടിയവർ, വെരുന്നിലത്തു കിടക്കുന്നവർ, ജലമുള്ളവർ, നിത്യരൂപസ്ഥിരം, പഞ്ചാഗ്നിമദ്ധ്യത്തിൽ തപസ്സു ചെയ്യുന്നവർ എന്നിങ്ങനെ ബ്രഹ്മജ്ഞാതാകളും ദൃഢപ്രകൃതരോടും കൂടിയ അസംഖ്യം മുനിമുഖന്മാർ ശരഭംഗാ

ശ്രമത്തിൽ രാഷ്ട്രവാദികൾ വന്നു ചേർന്നു. പരമധർമ്മമുള്ളതായ ആ മുനിപുരംഗവന്മാർ ധർമ്മത്തുകകളിൽ വരി-വന്നതായ ശ്രീരാമ . നോട്ടീങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "ഹേ! മഹാത്മാ! ദൈവകർമ്മ മേവനാ മനേനന്ദപോലെ ചേർന്ന് ഇഷ്ടയാകുകവഴതിന്നും ഈ തൃമിശ്രതന്നെ യും നേതാവും നന്ദമനമാണു നശസ്തമാണു റിക്രമകാരണവും അങ്ങനെയു മൂന്നു ലോകത്തിലും റിക്രമ നമാണു . പിതൃഭക്തി, സത്യാ, ധർമ്മം എന്നീ വിശിഷ്ടഗുണങ്ങൾ അങ്ങനെയ്ത പരിപൂർണ്ണമായ വിവിതങ്ങളു. ധർമ്മത്തന്നും, ധർമ്മ വാദനും, മഹാത്മാവുമായ അങ്ങനെയ പ്രാപിച്ച് ഇതിനെത്തന്നെ ഒരു കാഴ്ച അർത്ഥിക്കുന്നു. ആയത് അങ്ങനെയു കർമ്മിക്കുന്നു. ഹേ! രാമ! ഗുണമുള്ള പാതം വൻ ആനിക്കലാന്നു കരം വാങ്ങി വൃദ്ധകളെ സാപുത്രമെപ്പോലെ പാലിക്കുന്നില്ലയോ അവനെ മഹത്തരമായ അധർമ്മം ബാധിക്കുന്നു. തന്റെ പ്രാണനെപ്പോലെയും ഇഷ്ടസുതനെപ്പോലെയും എങ്കിലും വൻ വിഷയവാസികളെ നിഷ്പ്രഭമായോടെ പരിശോധിച്ചുപോന്നു നോവാ അവൻ ശാശ്വതമായ കീഴ്ന്നി നേടുന്നു. ബ്രഹ്മജ്ഞാനം പ്രാപിച്ച് അവിടെയും അവൻ പൂർണ്ണമല്ലെന്നു. ധർമ്മതന്മാരും പാതംവൻ വൃദ്ധകളെപ്പോലിക്കാരിന്നാൽ മുഖപഥാതികമായ മഹാത്മാക്കു് എങ്കിലും ശ്രേഷ്ഠധർമ്മമാണു് ആ വരിപ്പാൻ സ്വാധീകരക. ഹേ! മഹാത്മാ! ബ്രഹ്മജ്ഞാനമുള്ളതായ ഈ വാനപ്രസ്ഥ ശ്രമികളുടെ മഹാഗണത്തിന്നു് അങ്ങനെയു നന്ദമനാമിരിക്കെ ഇവർ അനന്ദമെപ്പോലെ അതികഠിനമായ രാക്ഷസപീഡയിൽ പെട്ടു പോകുന്നുവല്ലോ. ഹേ! രാമ! അങ്ങനെയു വന്നുനോക്കുക. രക്ഷസ്സുകളാൽ ഹനിക്കപ്പെട്ട ഭാവിതന്മാരായ എത്ര മുനിമാരും ഒരു ശരീരമാണു് ഈ വനത്തിൽ അവിടവിടെ കിടക്കുന്നതു്. പന്യാതീരത്തും മന്ദാകിനീതീരത്തും വസിക്കുന്ന മുനിമാരോടെ കഥയും ഇതുതന്നെ. ചിത്രകൂടത്തിൽ പാർക്കുന്നവരും മഹാദേവരും അന്നു വിടുന്നു. അതിശീഷണമായ നിശിദ്ധന്മാർ ഇവേദിയം വനത്തിൽ നടത്തുന്ന ഉഗ്രകർമ്മങ്ങൾ പെന്ദിക്കുകയായ തങ്ങൾ എങ്ങിനെ സഹിക്കും. അതിനാൽ തങ്ങൾ ശരണ്യനായ അങ്ങനെയു ശര

ണം പ്രാപിക്കുന്നു. ഹേ! നൃപാരുമേ! അങ്ങനപ്പൊലെ ഈ ലോകത്തിൽ തെങ്ങിനടക്ക മരങ്ങളാത്രയായില്ല. ഈ രാക്ഷസയന്ത്രിക്ക് നിന്നും അങ്ങനെയൊരു അപമാനം ചെയ്യേണ്ടതല്ല. ജ്വലിച്ചു ഗവന്മാരുടെ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു ധർമ്മശാസ്ത്രം ശ്രീരാഘവൻ ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. “ഹേ! മുനിശ്രേഷ്ഠരെ! നിങ്ങൾ ഏതൊരു ഈവിധമെല്ലാം വെക്കുന്നുവല്ലോ. താപസന്മാരാൽ ആജ്ഞാപിക്കപ്പെട്ടേണ്ടവനാണ് ഞാൻ. പിതൃന്ദിഗേശപരനായി അല്ല മൊരു കാശ്ചാത്മ്യമായിട്ടാണ് ഞാൻ ഈ വനം പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നതു. നിങ്ങൾക്കു നേരിട്ടിരിക്കുന്ന രക്ഷാബാധയെ ഞാൻ ഉപേക്ഷുന്നുണ്ട് നിങ്ങളുടെ കാശ്ചാത്മ്യമായി യദൃച്ഛയാ ഞാൻ ഇവിടെ വന്നുചേർന്നു. ഈ വനവാസം നിങ്ങൾക്കു മേലിൽ മഹാഹൃദയത്തെ പ്രദാനം ചെയ്യും. താപസമുപരികളായ നകുതങ്ങൾക്കെല്ലാം ഞാൻ പോരിൽ നിഗ്രഹിക്കുന്നുണ്ട്” എന്നിങ്ങിനെ പറഞ്ഞു ധർമ്മശാസ്ത്രനായ ശ്രീരാഘവൻ മുനിമാർക്കെല്ലാം അഭയം നൽകി. “എന്തർപ്പം ഏതർ സഹോദരന്റേയും വീട്ടു ബലങ്ങൾ ഈ മഹാമുനിമാർ കണ്ടുകൊള്ളട്ടെ” എന്നീ മന്ത്രയോക്തൃടെ ധർമ്മപരരും സുപുച്ഛരും വീട്ടുവാസമായ രാമൻ അവിടം വിട്ട് തപോധനനായ സുതീഷ്ണന്റെ അടുത്തുചേർന്നുപുറപ്പെട്ടു.

സർഗ്ഗം 7

സുതീഷ്ണസംഭരണം

അനന്തരം പരന്നുപറന്ന ശ്രീരാഘവൻ സീതയോടും ഓക്കുണനോടും മറ്റും ഉച്ചാപണയോദ്ധ്യയോടുംകൂടെ സുതീഷ്ണശ്രമത്തിലേക്കു യാത്ര ചെയ്തു. നിരന്തരമാഴ്ചകുന്ന നദികളും മറ്റും കടന്ന് കരളും സഞ്ചരിച്ചപ്പോൾ അവർ മഹാഭോയംപോലെ ഉന്നതവും വിപുലവുമായ ഒരു ശൈലപ്രദേശത്തിൽ വന്നു ചേർന്നു. വിവിധവൃക്ഷങ്ങൾക്കൊണ്ടു ഏതായും നിബിഡമായ ഒരു മേഖല

കാനനമായ് തന്നെ ആത്മീയ ഉപജ്ഞാകർമ്മങ്ങൾ ഉപയോഗിച്ചു കൊണ്ടു നാൾ സീതയോടു കൂടെ ആ വനത്തിൽ പ്രദേശിച്ചു. അസംഖ്യം പുഷ്പമലഞ്ചരകൊണ്ടു രമണീയമായ ആ ഏകാന്തവാസത്തിൽ ചീമരവകൾകൊണ്ടു സംസ്കാരപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ഒരു സിംഹോളമേ അ വർ ഭരിച്ചു. പൊടിയുന്നിടത്തു ശരീരമേന്മയോളം ജടയോളംകൂടി നിഷ്ഠയിൽ ഇരിക്കുന്ന രാജപുത്രനായ സുഗ്രീവനോടും അയാൾ വീക്ഷിച്ചു. ഭീമാവധൻ ആ മുനിപുരുഷനെ നോക്കി ഇങ്ങ വിധി ഇങ്ങിനെ വരിച്ചു. “ഓം! ധർമ്മത്തനായ മഹാമഹ! ഗോ വൻ! ഓം! രാമനാമം. ഓം! സത്യവിക്രമ! അങ്ങനെയ ഭരിച്ചാൻപ്രവർത്തിച്ചാൻ ഞാൻ ഇവിടെ വന്നത്. അങ്ങനെയ സംഭവങ്ങൾ ചെയ്യുന്ന എന്തെ അങ്ങനെയ സിംഹമേന്മയോളം” ഈ വചനങ്ങൾ കേട്ടു മുനിപുരുഷൻ കണ്ണു തുറന്നു നാക്കിയിട്ടു നോക്കി ഭക്തപ്രാണികളായ പരാക്രമശാലിയായ രാമനെക്കണ്ടു ചുവൻ കൈവീശിയുൻ ഭാഗമേയ്ക്കു മഹാപ്രഭാതഭോക്താവായ ഗാഢം ആയിരത്തോളം മെഴു, അന്നത്തരം ആ മഹാപ്രഭാതൻ ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. ഓം! രാമവ! സുഗ്രീവ! നിന്മീലപ്പെട്ടിട്ടു സാഗതം. അങ്ങനെയിങ്ങിനെ എഴുന്നള്ളുകയാൽ ഈ മഹാപ്രഭാതം ഉഷ്ണാർന്നാഗതംകൂടിയതായി. ഞാൻ അങ്ങനെയ പ്രവർത്തിച്ചിരിക്കുകയാൽ അങ്ങനെയ കാണാത്തതുകൊണ്ടു ഞാൻ ഈ ശരീരം പരിത്യജിച്ച ദേവദൈവങ്ങൾ പോയില്ല. അങ്ങനെയ രാജ്യം വിട്ടതും ചിത്രകൂടത്തിൽ എത്തിയതും മഹാമഹ അങ്ങനെയെ എല്ലാ ദൃശ്യവസ്തുക്കളും ഞാൻ ഗ്രഹിച്ചിരിക്കുന്നു. ഓം! കർമ്മസ്ഥാ യത്ന! ശക്തവായ ദേവരാജൻ ഇവിടെ വന്നിരുന്നു. എന്റെ പുഷ്പകർമ്മം നിമിത്തം സത്യ ദൈവങ്ങളും എന്നാൽ ജയിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നുവെന്നും മഹാദൈവനായ അദ്ദേഹം എങ്ങനാടു പറയുകയുണ്ടായി. അപസ്സനിമിത്തം എന്നാൽ ജിതങ്ങളായിട്ടുള്ള ആ ദൈവദൈവങ്ങളിൽ അങ്ങനെയ പ്രിയയായ സീതയോടും ലക്ഷ്മണനോടുംകൂടി സമ്പന്നോഷം വിഹരിക്ക. അതിന്നു ഞാൻ ദവാനെ അനുഗ്രഹിക്കുന്നു.” സത്യവ്രതനായ മഹാധനനൻ വാക്കുകൾ

കേട്ടു, കാശ്ശിപ്പൻ ഇന്ദ്രമോഹോദയനാമപോലെ പരാക്രമശാലനും ആശയവാദമായ രാമൻ മഗ്നതപസ്സും സത്യവാദിയുമായ സുരീ കല്പനാശോഭിതനെന്നു പറഞ്ഞു. “ഹേ! മഹാ! ഹേ! ആ ലോക ശാസ്ത്രം പൊതു ഏകപാങ്ങിക്കൊള്ളാം. ഈ കാണുന്നതിൽ ഏനിക്കു മുമ്പൊരു വാഗ്ദാനി നിന്ദിക്കുവതി അരുളിച്ചെയ്യണമെ. അപ്പോൾ നല്ലതും കഷ്ടമായും സമ്പൂർണ്ണതയിൽ കല്പനമാണ്. മഹാശാസ്ത്രം പൊതുവെയാണു ശരണംഗണാൻ അങ്ങനെയൊന്നി എന്തൊരു വാഗ്ദാനം?” എന്നീ വാക്കുകൾ കേട്ടു ലോകവിശ്വത നായ മഹാപാപംഗവൻ സന്തോഷപാമവശ്യാത്തൊഴുത ശ്രീനാമ വന്നൊരു മധുരതരം ഉപദേശന വചിച്ചു. “ഹേ! രാമവേ! ജ്ഞി സംഖ്യസങ്കല്പമായ ഒരു ആശ്രമം സംപൂർണ്ണമണക്കൊടുക്കിയതാണു. കാശ്ശിപ്പൻ ഏതു കാലത്തും ഇവിടെ സമുദായമൊരുക്കുന്നു. അങ്ങനെയൊരു സമുദായം ഇവിടെ വസിക്കുക. ഹേ! മഹാശരൻ! ഭഗവാൻ കൂടാതെ ഇവിടെ വന്നു നിൽക്കും സഞ്ചരിക്കുമെന്നു. തന്നിരിക്കും ചിലപ്പോൾ സമാധി ഭംഗം വന്നുപോകുന്നു കണ്ടുനല്ലൊരു മനോരമ മോഹവും ഈ ഭൂഗണ്ഡത്തിൽ മം ആശ്രമത്തിനൊന്നാകാറില്ല. ഇതു കേട്ടു ലക്ഷണാഗ്രമനപേ രാമൻ ചൊന്നു സഞ്ചരിക്കിയ തന്റെ മഗ്നതാപം ആഞ്ഞുവലിച്ചുകൊണ്ടു “ഹേ! മഹാശാസ്ത്ര! എന്നാൽ ആ ഭഗവാൻ പട്ടുതുപ്പിക്കുമായ എന്റെ ഒരു സുനിശ്ചിതസ്മരണയെ പക്ഷിക്കൊടുക്കു നിശ്ചയം. പക്ഷെ ഈ കമ്മം നിന്ദിക്കുവതിക്കു എല്ലാമാനിയ്യത വരാം. ഹേ! സത്യവാഗ്ദാന! എത്രകാണും അറിവിടെ അധികദിവസം പാർക്കുന്നില്ല” എന്നിങ്ങനെ പറഞ്ഞു. അന്നത്തരം വരുന്നതായ രാമവേഗൻ സമ്പ്രദായനന്ദനായി പുറപ്പെട്ടു സമ്പ്രദായ വരിച്ചു തിരിച്ചു പോന്ന ശേഷം മഹാശാസ്ത്രം ദാശബലി സുരീക്ഷണമഹാഷിയാൽ ആരോപിച്ചും നൽകപ്പെട്ട പ്രകാരമായ താപസ്സനത്തെ ക്ഷിപ്തം സീതയോടും ലക്ഷ്മണനോടുംകൂടി അന്നു രാത്രി അവിടെ വസിച്ചു.

സക്തം 8

സുതീഷ്ണോദ്രാഹ്ണകേന്ദ്രിനാമ യാത്ര.

മുനിപുഗവനായ സുതീഷ്ണനാൽ പൂജിക്കപ്പെട്ട ശ്രീഹാര
വൻ മകന്യുണന്നോടും സീതയോടുകൂടെ അന്നു മാത്രം ആ ആശ്രമ
ത്തിൽ താമസിച്ചു. പിറ്റേദിനം കാവിലെ യഥാകാലം എഴുന്ന
റ്റു മാലകണ്ഠനന്ദാർ സീതയോടുകൂടെ ഉദ്യോഗസ്ഥിയായ കർമ്മ
ജലത്തിൽ ചെന്നുകളിച്ചു. മഹർഷിമാരുടെ നിവാസ്യമിയായ
ആ അമണ്യത്തിൽ അവർ സ്വായ്യാജ്ഞംവരെ അഗ്നിമുടങ്ങിയ രേ
വന്മാരെ വിധിപൂർവ്വകം അർച്ചിച്ചു. മരയാനന്ദനും വിഗതകന്ദനും
രായ അവർ സുതീഷ്ണമുനിയുടെ അരികുക ചെന്നു മധുരനരം
ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "ഹേ! ഗോവർ! സുപുണ്യനായ നിന്തിരുവടി
യുടെ സമുപാദേശം അങ്ങൾ ഇവിടെ സന്ധ്യം വസിച്ച്. ഇനി
തിരിച്ചുപോവാൻ അനുജൻ നല്ലത. ഇതേ മഹർഷിമാർക്കു യന്ന
ബഹുപാദിഷ്ടം. ഭണ്ഡകവനത്തിൽ വസിക്കുന്ന പുണ്യശീലരായ
മഹർഷിമാരുടെ ആശ്രമമണ്ഡലം ചെന്നു കാണാൻ അങ്ങൾക്കു
വഹനം കൌതുകവും ഉണ്ട്. നിത്യയർമ്മികളും അപാരാനന്ദം ജാ
ലയടങ്ങിയ വാനിപോലെ പ്രകാശിക്കുന്നവരുമായ മഹാമുനിമാ
രോടുകൂടെ അവൻ അങ്ങൾക്കു വിടനല്ലത. അമാർഗ്ഗത്തുകൂടെ ആ
ജ്ഞാർച്ചിപ്പുള്ള ഐശ്വര്യംനമിത്തം മലിക്കുന്ന കല്പഭവപ്രോലെ
അവിഷ്ണുവായ ആത്മപരത്തോടുകൂടെ സൂര്യൻ ഉദ്യോഗം ഉപവി
ച്ചുതുടങ്ങും. അതിന്നു മുമ്പായി അങ്ങളെ പോവാൻ അനുവദി
ക്കുക." എന്നിപ്രകാരം പറഞ്ഞു സീതയോടുകൂടെ അന്ദർദ്ധര
അങ്ങളിൽ വീണവണങ്ങുന്ന മാലകണ്ഠനന്ദാരെ പിടിച്ചെടുത്തു
പിച്ച് മുനിപുഗവൻ അവരെ സന്ദർശനം ആശ്ശ്വര്യംകൊടുത്തു. അന്നു
നന്ദം അപോധനനായ സുതീഷ്ണൻ ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "ഹേ!
ഗോവർ! മഹർഷിമാരുടേയും മഹാമുനിയെ പറലെ വിലാസം അനു
ജരിക്കുന്ന സന്ദർശനോടുകൂടി അങ്ങൻ യഥാർത്ഥം യാത്രചെയ്തുക

ദണ്ഡകാമണ്ഡൂതയിൽ ചെന്ന് തപസ്സുനിമിത്തം ആത്മജ്ഞാനികളായിത്തീർന്നിട്ടുള്ള മഹാക്ഷിമാരുടെ അനീവര്യമായ ആശ്രമപരിഭവത്തെ നിങ്ങൾ വീക്ഷിക്കൂ. തലമുണ്ടുമായ ഫലമുലങ്ങൾ, പുഷ്പാ നിഭാരത്തോടുകൂടിയ വൃക്ഷവൃന്ദങ്ങൾ, പ്രശസ്തങ്ങളായ മൃഗജാതികൾ, പ്രശാന്തങ്ങളായ പക്ഷിപുരുഷങ്ങൾ എന്നിവകൊണ്ട് ആ വനം സുസമൃദ്ധമാണ്. പ്രാസന്നസ്ഥിരം നിറഞ്ഞ് ഉൽഫുല്ലപത്രങ്ങളോടും നീർപ്പൊഴികൾക്കുമിടയിൽ സാമ്പ്രദായം തടാകങ്ങളും സമീപത്തുകൂടും നിങ്ങൾക്കവിടെ ദശിഷാം. അക്ഷിമോദനമായ ഗിരിപ്രപാതങ്ങൾ, മയൂരനിസ്ഥനാത്താടുകൂടിയ കമനീയകാനനങ്ങൾ എന്നിവ അവിടെ ഏതൊരുതലമുഖ് ഓ! രാമവ! എന്താൽ യാത്രചെയ്യുക. ഓ! ലക്ഷ്മണ! ഭവാനും പുറപ്പെട്ടുകൊൾക. എന്റെ ഈ ആശ്രമത്തിൽ നിങ്ങൾ വീണ്ടും വരണം” മുനി വയ്യുക്കൻ വചസ്സുകൾ കേട്ട് “അങ്ങിനെയൊരാൾ എന്ത സമ്മതിച്ചു ഭാഗ്യശ്രീ സുമിത്രാത്മജനാടുകൂടെ മുനിയെ പ്രദക്ഷിണംചെയ്തു. ആ അവിസരത്തിൽ ആത്മരക്ഷണയായ ഭവദേവി രാമലക്ഷ്മണന്മാരുടെ സുശൃംഗങ്ങളായ ഇണികളും ചാപങ്ങളും തിളങ്ങുന്ന വാളും അവരെ എല്ലിച്ചു ചാപതുനികളും ഖരഗവും ധരിച്ചു ഞാണൊലിയുണ്ടാക്കിയെന്നുകൊണ്ട് വീരന്മാരികളും രൂപസനാനന്ദം സാമന്തസ്സുകൊണ്ടുജ്വലിക്കുന്നവരുമായ കകൽസമാനജന്മാർ സീതയോടുകൂടെ ആശ്രമയാത്രക്കു പുറപ്പെട്ടു.

സർഗ്ഗം 9

സീതാവചനം.

സുതീക്ഷ്ണമുനിയോടു യാത്രപറഞ്ഞു പുറപ്പെട്ടശേഷം സീതാ കഷ്ടനന്ദനനായ തന്റെ ഭർത്താവാടു ഏറ്റവും പശ്ചാദ്യമായ വാക്കുകൾ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു. “ഓ! രാമമന്ത്രി! എത്രയും സൂക്ഷ്മമായ വിധിബലംകൊണ്ടു ഭാരതമേ ഉൽകൃഷ്ടയ്ക്കും പ്രാപ്തമാവുകാമെന്നുള്ളതായ വ്യസനങ്ങളിൽനിന്നും നിവർത്തിക്കണമെന്നു ഇതി

ഒരു മുനി ശ്രീ 3 ക് ദാമധിപനും ആ ഗാർഹിത്യമുടൻ പെണ്ണി
 ന്ന പേരും വരുത്തുന്നതെന്നു കൺ ശോചനീയമായ ഇത്രയും മരി
 ക്കൽ ഒരു ഭരതരൂപം വരിച്ചു കഥാകൃത്തുനായി കയ്യിൽ ഒരു ചാർഗ
 ത്തോടുകൂടിയ ആശ്രമത്തിൽ വന്നുചേർന്നു അന്നത്തെ ഭക്തർ സു
 നിശിതവും ശ്രേഷ്ഠവും ആയ തന്റെ ദാമി ആ മുനി പാലത്തിൽ
 ദശം സൂക്ഷിപ്പാൻ എടുപ്പിച്ച് ആദരം വിട്ടു പോയി വിശ്വാ
 രപുഷും തന്റെ ദശം സൂക്ഷിപ്പാൻ എടുപ്പിച്ചിട്ടുള്ള ആ മുനി
 ന്നാൽ തുറന്നുവെക്കുന്നതല്ലെന്നായ ആ മുനിശ്രീ 3 ക് നിവൃത്തിയെക്ക
 കപോലും മെട്ടുക്കൊട്ടെപ്പോലും കൊണ്ടുവന്നതെന്നു കാണുമ്പോ
 ന്ന കാഴ്ചയിൽ അപ്പോഴന്നു ദാമി സാഗതിവശാലൊ ആശ്രമം
 വിട്ടുപോകുന്ന അവസരം അപ്പോലും ചാർഗവും കയ്യിലുണ്ടായി
 മിക്കും എവിടെയായാലും എപ്പോഴായാലും വേണ്ടതില്ല, ചാർ
 ഗ്ഗം എടുക്കാതെ മുനി ആശ്രമം വിട്ടുകയറ്റി. ഇങ്ങനെ സഭാ ആ
 രംഭം പരിവർത്തികയാൽ കൂടുതൽ മുനിമുഖെ ബുദ്ധി തപോനിഷ്ഠ
 ഡിർത്തിന്നും വിവിധരത്ന തീരെ കൈവെട്ടാൻ മിന്നിയതിൽ ചരിച്ചു
 കാലാനന്തരത്തിൽ ആ രാപാ സാത്തൻ മത്താപ്രജ്ഞനായി ധർമ്മ
 വിഷ്ണുതങ്ങളായ കരുണയും യശസ്സും ആലമിച്ച ശത്രുസം
 യോഗം നിർമ്മിച്ച ആ മുനിവർണ്ണൻ ദൈവിൽ നമകത്തിൽ ചെന്നു
 പതിച്ചതായി കേട്ടിട്ടുണ്ട്. ഹെ! നാഥ! അഗ്നിസംബന്ധം പരോ
 കർമ്മങ്ങൾക്ക് എങ്ങിനെ വികാരമേതുകുമോ അദ്ദേഹവിധമാണ് ശ
 ത്രസംയോഗമെന്നു മഹാശാക്തരും വചിക്കുന്നു. ഹെ! ധർമ്മന്ത്
 അങ്ങനെയുള്ള സ്തോമസ്വാർത്ഥനങ്ങൾകൊണ്ടു ഞാൻ ഇത്രയും പാ
 രയന്നാണ്. ശാസിക്കരുല്ല എത്രവിധവും ധർമ്മമെന്നായ അങ്ങ
 ള്ള ഭണ്ഡകാരണ്യവാസികളായ മാക്കസന്മാരെ കൈക്കൊള്ളാതെ
 ധനിപ്പാൻ മരിക്കലും ബുദ്ധിതോന്നത്തു്. അപരാധംകൂടാതെ
 ഭണ്ഡമെന്ന ലോകം നിമിഷം. "ആത്മന്മാരായ വനവാസിക
 കളെ താണുചെയ്യുക" ഇതാണ് ഭക്തിയവീർത്താൽ വിദ്യകൊ
 ണ്ണുള്ള കർമ്മവും. ശത്രുമരവിടെ? വിപിനമരവിടെ? ക്ഷാത്രമര
 വിടെ? തപശ്ശ്ശവിടെ? ഇവയെല്ലാം പരസ്പരവിരുദ്ധങ്ങളല്ല?

തപോധർമ്മംതന്നെയാണു് എത്രയും പൂർവ്വതരമായതു്. അതു് ഈ ശസ്ത്രസമ്പന്ന അഭ്യന്തര ബുദ്ധിയെ കലുഷമാക്കും. അതോ ബുദ്ധിയിൽ തികിച്ച അന്ധാരോടും അങ്ങനെയുള്ള ഒരു സ്ഥിതിക്ക് അങ്ങനെയൊരു മുന്നിട്ടത്തിൽ നിമിത്തമാകുന്നവയിലേ എന്റെ ശാസ്ത്രശാസ്ത്രരന്മാർക്കു അക്കൂടെയായ പ്രിയപ്പെട്ടവർ ധർമ്മനിമിത്തം അർത്ഥം ലഭിക്കുന്നു ധർമ്മംതന്നെയാണു് സുഖംതന്നെ നിരാനം. ധർമ്മം സർവ്വത്തിന്നും ഹേതുതന്നെ. ഒരുത്തരുതന്നെയും ധർമ്മത്തിങ്കലാണല്ലോ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതു്. അതതുനിയമാ അനുസരിച്ചു നന്നു പ്രയത്നിച്ചിട്ടാണു് നിപുണന്മാർ സുഖം നേടുന്നതു് സുഖം സുസാഹ്യമായ വസ്തുവല്ല. ഹെ! സൗമ്യ! അങ്ങനെയ്തൊരു തപോവനത്തിൽ ചിത്താധിപത്യത്തോടെ സദാ ധർമ്മം ആചരിക്ക. എല്ലാം നിന്തിരുവടിക്കു നിശ്ചയമുണ്ടല്ലോ. ത്രിപഥാകങ്ങളും അങ്ങനെയല്ലപോലെ അറിയുന്നു. ഹെ! ധർമ്മം! അങ്ങനെയ്ത ധർമ്മം ഉപദേശിപ്പാൻ ആർക്കു സാമർത്ഥ്യമുണ്ടു് സ്ത്രീമാപദാഭിമിത്തം ഞാൻ ഇത്രയും പറഞ്ഞുപോയി. അങ്ങനെയൊന്നോടുകൂടി നല്ലതാപം ചെയ്തിട്ടു ഹിതമാണതു ചെയ്യുക.

സർഗ്ഗം 10

മാമവാക്യം

മേന്മകേന്ദ്രിപ്രസക്തയായ വൈദേഹിയുടെ ഈ ഹൃദ്യവചനങ്ങൾ കേട്ട ധർമ്മനിമിത്തമായ ശ്രീരാമൻ ഇങ്ങിനെ വചിച്ചു. "ഹേ! ദേവി! നന്മകനന്ദിനി! അതിശയത്തോടുകൂടിയ ഈ ഇഷ്ടവചനങ്ങൾ കേൾക്കുവാൻ കലമുണ്ടെന്നു വ്യക്തമാക്കുന്നു. എന്നാൽ ഹെ! ധർമ്മം! ആതരം ബുദ്ധി സംഭവിച്ചവരെന്നു കരുതിയാണു് കുരുന്മാർ വില്ലെടുക്കുന്നതെന്നു ചേരികെന്നു പറഞ്ഞുവല്ലോ. ഇതാ ഇപ്പോൾ ദണ്ഡകാമണ്ഡലത്തിൽ ഉൾക്കൊള്ളിക്കുന്നതെന്നു

മുനിപുംഗവന്മാർ അത്യന്തം ആത്മരായി തീർന്നിട്ടുണ്ട്. അവർ എങ്കിലും ശേഷം പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നു. ഹേ! മഹാപുരുഷ! ഹല മുഖങ്ങൾ ഭക്തിയുടേയും ധർമ്മനിഷ്ഠയുടെയും താപാധനങ്ങൾ വസിച്ചു പോയവർ ആ മുനിപുംഗവന്മാർ! രാക്ഷസന്മാരായിത്തീർന്നു കൂടും സുഖം ലഭിക്കുന്നില്ല. ലോകത്താകട്ടെയും രാക്ഷസന്മാർ സദാ ആ വരെ പീഡിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ഭൂപ്രകൃതിയായ അവർ അമാത്ര കാലം ഹൃദയസ്ഥിതപ്പെടുന്ന കാലം നിരന്തരമുള്ളതും നരമാംസോപജീവികളായ ആ ഭിമരക്ഷസ്സുകൾ മെന്തെ മടക്കുന്നു. ഭക്ഷണാത്മകം അവർ ആ വരെ ഹിംസിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. രാക്ഷസന്മാരാൽ ഇങ്ങിനെ മട്ടിക്കപ്പെട്ടുപോയവർ ആ ദ്വിഭാഷാത്തമന്മാർ “അമ്മേ അമ്മേ ഗ്രാഹിക്കേണ” മെന്നു പറഞ്ഞ് എങ്കിലും അഭയം പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇങ്ങിനെയൊരൊരാൾ അവരുടെ കാലുകൾ വീണുകിടന്നിട്ട് അവരോടൊന്നിനെ വഹിക്കുകയും ഉടക്കായി, “ഹേ! മനവത്സര! എന്നിൽ പ്രസാദിക്കൂ. വിപ്രപുംഗവരായ നിങ്ങളെ വന്നു കാണണമെന്നു പറയാൻ അന്തർ. നിങ്ങൾ ഇങ്ങോട്ടു പോന്നുവല്ലോ. ഇങ്ങനെ എത്രയും ലഭിച്ചിരിക്കുന്നു. ദോഷമാകാത്തവർ മഹാമുഖന്മാരല്ലേ? ” എന്തൊരു വാക്യങ്ങൾ കേട്ട് ദ്വിഭാഷാത്തമന്മാർ “ഹേ! രാമ! ഭണ്ഡകാരന്യത്തിൽ വസിക്കുന്ന കാമരൂപികളായ രാക്ഷസന്മാർനിമിത്തം അങ്ങൾ അത്യന്തം ആത്മരായി ചേർത്തിരിക്കുന്നു. അങ്ങനെയൊരു പരിപാഠിക്കുക. ഹേ! അഹ! ഹേ! ഹേ! ഹേ! ഹേ! പട്ടുകാലത്തും എന്ന് മാത്രമല്ല എല്ലാ സ്തോത്രം പീഠിക്കുന്നവരും ദുർഗ്ഗാഭയമായ ഈ രാക്ഷസന്മാർ വന്നു തങ്ങളെ പീഡിപ്പിക്കുന്നു. രാക്ഷസന്മാരാൽ ധർമ്മം ചെയ്തപ്പോൾ നന്നു കഷ്ടപ്പെടുന്ന ഈ പേസുകൾക്കു ദോഷമെന്നയാണു് പരമമായ ഗതി. ഹേ! രാമ! തപഃപ്രഭാവംകൊണ്ട് ഈ രക്ഷസ്സുകളെ മുടിപ്പാൻ അങ്ങൾക്കു ശക്തിയുണ്ട്. എന്നാൽ ചില രാക്ഷസികളായ ഈ തപഃപ്രഭാവത്തെ ലഭിക്കുകയെന്ന മടിക്കാത്തവരും അങ്ങൾ അതു ചെയ്യുന്നില്ല. തപസ്സു ചെയ്യുന്നതുതന്നെ ഭയം. അതിലും ബാഹുവിധം വിഹ്വലം. ഇങ്ങനെയൊരാൾ

ട്രാൻസ് ജെറാൾഡ് ഈ രക്തസ്പന്ദനം ശ്വസിക്കുകയും തന്റെ
 ഹെ! രാമ! അങ്ങനെയൊക്കെയാണെന്നും ധൈര്യം കാണിക്കുകയും
 ചെയ്തു. ഈ നഗ്നനായവരിൽ നിന്നും ചുരുങ്ങിയപ്പോൾ. ഈ വന
 മേൽത്തട്ടിൽ താങ്ങുകൊണ്ടിരുന്ന അമ്മയുടെ മാതൃമാണ്. "മറുമാതൃ
 കളെ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു ഹ' ഭക്തരേ! "എന്തിനും നിങ്ങളെ
 കർമ്മിക്കുന്നുണ്ടോ" എന്നാണ് ധൈര്യം കാണിക്കുകയും അതേ
 ഉറപ്പായി പറയുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു. ജീവിച്ചിരിക്കുന്ന പ്രതിഭാ
 കളെ വിസ്മയപ്പെട്ടു മുനിമാരോട് അടുത്തു വന്നു. പക്ഷെ ഞാൻ പ
 കർമ്മം. എന്തിനെയും പറ്റിയാണ് സത്യം. ഹ' സീ
 കേ! വേണമെങ്കിൽ പ്രാണമെടുക്കുകയും. നഗ്നനായവരിൽ ചു
 കർമ്മങ്ങളായവരെ ഉപേക്ഷിക്കുകയും ചെയ്തു. മെൽ
 പ്രതിഭാകളെ ഞാൻ കർമ്മം ധൈര്യം. വിശ്വാസം. ഈ
 ഇത് വിശ്വസ്തരോട് കേൾക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു. പ്ര
 തിഭാകളെ ചെയ്തിട്ടില്ലെങ്കിൽ കേൾക്കുകയും ചെയ്തു. ചെട്ട
 അതാണ്. വിശ്വസ്തരോട് കേൾക്കുകയും ചെയ്തു. ഹെ! അന
 കേ! എന്തോടുകൂടി സ്നേഹമുണ്ടാകുകയും ചെയ്തു. നീ ഇത്രയും പ
 കർമ്മതാണ്. അതിൽ ഞാൻ ഏറ്റവും നല്ലതായിക്കേൾക്കുകയും ചെയ്
 തുന്നു. അതിനോട് കൂടി ശ്വസിക്കുകയും ചെയ്തു. ഹെ! സീകേ! നി
 കേ! ഈ ഹൃദയവലനങ്ങൾ നിനക്കും നിന്റെ കലയ്ക്കും കേൾ
 ക്കിച്ചുവരുന്നു. പ്രാണമെടുക്കുകയും ചെയ്തു. വിശ്വസ്തരോട്
 സമാനമായ ധൈര്യമുണ്ടാകുന്നു. നിശ്ചയം. മഹത്തമവും
 ധൈര്യമെന്നുമായ ശ്രീരാമവൻ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു. മഹത്തമവും
 ശ്രീരാമവൻ കർമ്മങ്ങളും ഉപേക്ഷിക്കുകയും ചെയ്തു. മഹത്തമവും
 അതാണ്. പുറപ്പെട്ടു.

രണ്ടാം 11

അഗസ്ത്യൻ പ്രവേശനം

ശ്രീരാവവൻ മുനിലും സമൃദ്ധമായ സീത മദ്യത്തിലും
 ധനപ്പാണ്ഡായ ലക്ഷ്യങ്ങൾ പിന്തിലായി സഞ്ചരിച്ചു. നിവിധ
 ഭൈരവപ്രഭുക്കൾ, വനങ്ങൾ, മത്സരങ്ങൾ എന്നിവയെല്ലാം ക
 ണ്ടുകൊണ്ടു രാമലക്ഷ്മണന്മാർ സീതയോടുകൂടെ യാത്ര ചെയ്തു.
 നദീപുഴകളിൽ കരയുന്ന അപ്രമേയ സാരസങ്ങൾ, മന്ദ്രവാ
 കങ്ങൾ, ജലധാരയായ മറ്റു പക്ഷികൾ, വിവിധപ്രജാജാ
 ടകൾ യ സരസ്വതർ, പുഴിമാട്, മറിപ്പുഴ, വരാഹൻ തുടങ്ങിയ
 കൊമ്പുള്ള മത്സരസമൃദ്ധങ്ങൾ, പൂർവ്വപക്ഷിയായ മരിച്ച ഗജ
 ങ്ങൾ ഏകദേശമായും അവർ ഭരവിടവിടെ പടർന്നു ഉഷ്ണിത
 ങ്ങൾ കരയുന്ന പക്ഷികൾ നൂട്ടുകൾ അടുക്കുന്നതുമ്പോൾ ഉദ്യ
 ഗം ചെയ്തോരുന്ന നീളമുള്ള അഗസ്ത്യൻ മായാജാ തടാകം കണ്ടു.
 പത്മങ്ങൾ, ഗജസ്വരങ്ങൾ, ജലാശയങ്ങൾ തടാകങ്ങളായികൊണ്ടു,
 സരസങ്ങൾ, ജലധാരകൾ എന്നിവയൊക്കെ സമൃദ്ധമായിത്തന്നെ
 ആ പൊതു പ്രസന്നസ്ഥിതിയിൽനിന്നും ശീതവാതിലോടുകൂടിയതായ പൂർവ്വകാ
 ങ്ങൾ. എന്നാൽ അവിടെ ജലം പൂർവ്വമല്ല, അതേ
 നെത്ത വിധത്തിൽ കെട്ടിപ്പിടിച്ചതായ മഹാബലമായ മായാജാ
 ങ്ങന്മാർ പത്മങ്ങളെ പേരായ മുനിയെ പ്രാപിച്ച് ഇപ്രകാരം
 ചോദിച്ചു “ഹേ! മഹാമുഖ! ഈ വാക്യനിസ്താനം കേട്ടു തെങ്ങ
 മെല്ലാം ഏറ്റവും വിസ്മയിക്കുന്നു. ഇതെന്തെന്നറിയാൻ അങ്ങ
 ങ്ങളെ വളരെ ആഗ്രഹമുണ്ട്. ഹേ! വിജയത്തോടു വളരെ ശോച്യ
 മദ്യത്തിൽ — പാവൻ തടയാതെത്തീർത്തു — തടയാതെത്തീർത്തു പാവത്തു
 കേട്ടാൽ കൊള്ളാം.” മായാജാമന്ത്രി ഈ വാക്യങ്ങൾ കേട്ടു മുനി
 പുറംഗൻ പൊതുയടെ ഇല്ലത്തിൽനിന്നും മറ്റും യഥാർത്ഥമായി ഇങ്ങി
 നെ വിവരിച്ചു. “പഞ്ചാപ്തം സ്വന്തം പേരായ ഈ തടാകം സമൃ
 ധമായതും ജലാശയമായിത്തീർന്നതുകൊണ്ടു ശോഭിക്കുന്നു. മായാ

ചെറു ശ്രീമാനായ അഗസ്ത്യസാരദൻ ആശ്രമം കാണാം. തി-
 പ്തലിക്കാളികളാൽ എന്തും ശോഭിക്കുന്ന ആ വനം വളരെ വിസ്തൃ-
 തമുള്ളതാണ്. അസംഖ്യം രമ്യപുഷ്പഫലങ്ങൾകൊണ്ടും പക്ഷികളുടെ
 ശബ്ദം മനോഹരമുള്ളതാകാത്തതും ആ വനം അത്രയും പ്ര-
 സിദ്ധിയുള്ളതുമാണ്. പ്രസന്നസഹിഷ്ണുവിനെയെന്നല്ലാതെ അന്യ-
 കൾ താമസിക്കുന്നതും അവിടെ ഉണ്ട്. ഹംസം, കളഭാക്ഷി, മ-
 ശ്രവാകം എന്നിങ്ങനെയായ ആ പക്ഷികൾ സുന്ദരനാലരും വിഭജി-
 ത്ത. ചെറു ചാലാ! ഒരു രാത്രി അവിടെ താമസിച്ചു ഉച്ചഭാതത്തി-
 ൽ പുറപ്പെട്ടുകൊള്ളുക. ആ വനവൃന്ദങ്ങളുടെ അരികിൽക്കൂടെ
 വീണ്ടും ദക്ഷിണദിക്കിലേക്കു സഞ്ചരിപ്പിൻ അവിടെനിന്ന് ഒരു
 യോജിത ദൂരം ചെന്നാൽ വൃക്ഷസംഗൃതമായ അഗസ്ത്യശ്രമമേത-
 തെ പ്രാപിക്കാം. ബാലപാദങ്ങളാൽ നിബിഢമായിരിക്കുന്ന
 ആ മരണിയകാമ്പാണിൽ അജ്ഞാത സീതയോടും ചക്കുണയോടും
 കൂടെ യഥമധ്യം തമിടുക. അഗസ്ത്യമുനിയെ ചെന്ന കാണാൻ
 മെന്നയാണു രിചയായെന്നാതെ ഇനി താമസിക്കരുത്. പെ-
 തം പുറപ്പെടുക. ഇവിടെയെത്തുക കേട്ടു മുനിയെ അഭിവാദിച്ചു
 സീതയോടുകൂടെ താമസിക്കുന്നയാൾ അഗസ്ത്യശ്രമത്തിലേക്കു യാ-
 ത്രയാശി. കാട്ടുശല്യതമുളള രമ്യകാനനങ്ങൾ, അമൃതപ്പഴയായ
 പട്ടുതങ്ങൾ, സർപ്പങ്ങൾ, സർപ്പങ്ങൾ എന്നിവയെല്ലാം കണ്ടു
 കൊണ്ടു മുനിസന്തരമനായ സുതീർക്കുന്നയാൾ ഉപദേശിക്കപ്പെട്ടു
 പന്ഥാവിൽക്കൂടെ അർദ്ധ സന്ധ്യയെ സഞ്ചരിച്ചു. ഇങ്ങിനെ നടന്നു
 കൊണ്ടിരിക്കെ പ്രഹൃഷ്ടചിത്തനായ ചാലൻ ഹൃദയമിളയെങ്കിലും
 കാരം പറഞ്ഞു. “ചെറു ചക്കുണ! ഇതുതന്നെയായിരിക്കണം പുണ്യ-
 കർമ്മവും മഹത്തമമായ അഗസ്ത്യസാരദൻ ആശ്രമവനം.
 ചാലനാശ്രമനായ സുതീർക്കുന്ന പന്ഥയെ സന്ദർശിച്ചു ഇവിടെ
 കത്തുകാണുന്നുണ്ട് കസ്യമഫലങ്ങളുടെ അതിഭാരംനിമിത്തം അ-
 സംഖ്യം വൃക്ഷങ്ങൾ നമിക്കുന്നു. പഴത്തു തിപ്പലിഫലങ്ങളും എ-
 ള്ളവുള്ള ഗന്ധം ഇതു കാറ്റിൽ കുന്നുകൊണ്ടും പരക്കുന്നു. വി-
 രകരകളുകൾ അവിടെവിടെ കൂട്ടംചേർന്നിരിക്കുന്നതു നോക്കുക.

കേരളവൃദ്ധശ്രദ്ധയോക്തൃയിൽ ഉൾപ്പെട്ടവർ നിലയിലെത്തും ചിതറി
 കടം വന്ന കൃഷ്ണമേവശിഖാർണ്ണവപാദമ, യുദ്ധഗണന അതാ
 അനന്തരത്തിൽ 19000 പൊങ്ങി വന്നതെയും പൊലിക്കുന്ന മിഷ
 ട്രിയോടും നായർമാരുമായി സ്കാനം ചെയ്ത സാക്ഷികളായ
 കന്യകാക്കൾക്കാണ് ഇപ്പോൾ പുറത്തുപോകാനുള്ള താൽപ്പര്യം.
 ഹെർ സെന്റർ സർവ്വീസ് നൽകിയതിന്റെ വരവും ഇവിടുത്തെ നവീന
 യം കേന്ദ്രങ്ങൾ ഇത് അഗസ്റ്റ് 1950-ൽ ആദ്യമായിത്തന്നെ
 കിന്ന സംശയമില്ല. കൃഷ്ണ ബഹുമാന്യന്മാർക്കു കൈമാറുന്ന
 ഒരു കാർക്കിയംകൊണ്ടാണ് പുതിയ പാതയ്ക്ക് ആ തുറന്നു കൂടാ
 വ്വ് ഇവിടെ വസിക്കുന്നത്. പുതിയതിൽ മഹാലക്ഷ്മിയുടെ വാക്കു
 പി ഇല്ലാതെ എന്നീ രണ്ടു സന്ദർഭം പാതയ്ക്ക് തുറന്നു തുറന്നു അവിട
 യാദാദാദാദാദാ. കറിയുണ്ടായ ഒരു അപൂർണ്ണമായ അപൂർണ്ണ
 നായർമാരായിരുന്നു. അവിടവിടത്തുണ്ടായ ഇല്ലാതെ ഒരു വിപ്ല
 വംശം ധരിച്ചു പൊക്കുന്നതായിത്തന്നെ സംഭവങ്ങൾ ചെയ്തുകൊ
 ന്നു ഇല്ലാത്തതായ അർത്ഥം ചെയ്യാ. ക്രോഡിയോണാ പാതയ്ക്ക്
 അവിടെ ഉള്ളപ്പോൾ കൈമാറും. അനന്തരം അവിടെ തന്റെ കൂ
 താദവ ഒരു കേന്ദ്രമായി അവിടെ അടുത്ത ക്രോഡിയോണി
 യായ കറികൾ ഉണ്ടാക്കി കൈമാറുന്ന ചുരുക്കത്തിൽ ഇല്ലാത്തതായ ക്രോ
 ഡിയോ. അപൂർണ്ണമായിത്തന്നെ ഉടൻ ഇല്ലാതെ ഹെർ വാ
 താപ്തി പുറത്തേക്കു വന്നുകൊണ്ട് എന്നിങ്ങനെ ഉൾനാടത്തി
 ൽ വിളിച്ചു പറയും. ഇത് കേട്ടു വാതാപി അർത്ഥത്തിൽ ഇല്ലാ
 ണ്ണതായ ഒരു പലിശ മേലുണ്ടാക്കുന്നതായ പുറത്തേക്കു മാറ്റം.
 കാര്യപിക്ളം മാനുവലോക്തൃയായ ആ അസുരന്മാർ ഇങ്ങിനെ
 അനേകസംഗ്രഹം ഇല്ലാത്തതായ പലവട്ടമായി നയിച്ചിട്ടുണ്ട്.
 ഇങ്ങിനെ ഇരിക്കെ ദേവന്മാരോട് പ്രാർത്ഥനയനുസരിച്ച് ഒരു ദിവ
 സം അഗസ്റ്റ് 1950-ൽ ഇല്ലാത്തതായ കൈമാറും കൈമാറും ക്രോ
 ഡിയോ ഉള്ളപ്പോൾ വെക്കുക. കൈമാറുന്നതായ മഹാസുരന്മാരായ
 ഇല്ലാതെ മേലുണ്ടാക്കും കൊടുത്ത് "അങ്ങനെയൊരു ക്രോഡിയോ ഉള്ളി
 ചുട്ടു വളരെ സംഭവമായി" എന്നിങ്ങനെ പാതയ്ക്കുകൊണ്ടു

കൊണ്ട് മറ്റു പ്രമുഖരുടെ സഞ്ചരിച്ചു. നീവാലം, പനസം, താലം, തൊട്ടകുര, ഏരഞ്ചേരി, ഈറ്റം, ആവർ, റിപ്പോ തുടങ്ങിയ പട്ടണവും നില്ക്കുന്ന അസംഖ്യം കുടുംബങ്ങളും അതിൽ ചുവന്നിപ്പുകൾ അത്രയും പലിപ്പിച്ചിട്ടുള്ള പലരും ലതകളും രാമം കയ്യന്മാർ ആവനാട്ടത്തിൽ ലഭിച്ച ഹസ്തബീരന്മാർ തുമ്പക്കക്കൊണ്ടു മറ്റു ചുറ്റും ആ വൃക്ഷങ്ങളിലേക്ക് വാനരന്മാർ സംഘംസംഘമായി സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. മരവൃഗങ്ങൾ കൂടിക്കൊണ്ടിരുന്നു, ഈ കാഴ്ച കണ്ടുവാ കണ്ടു രാജീവഭാവമെന്നായ രാമൻ പരിതൃപ്തനായി തന്റെ പിറകെ നടന്നിരുന്ന ലക്ഷ്മീദേവനും വിശപ്പാശ്വസിച്ചുവരുന്ന ലക്ഷ്മണനോടുകൂടിയെ പറഞ്ഞു. “ഹേ! ഭഗവതികളേ! രാവിതാരമായ അഗസ്ത്യമുനിയുടെ ആശ്രമം എന്താണു് എന്തിക്കു മിന്നു തുറന്നു നോക്കുക വൃക്കകൾ സ്തംഭപത്രങ്ങളുടെ പരിപാലിക്കുന്ന ശുപാക്ഷികൾ സമാവേശമായി കാണപ്പെടുന്നു. രാമൻ കർമ്മകൊണ്ടു ലോകത്തിൽ എത്രയും പ്രശസ്തി നേടിയവനാണു് അഗസ്ത്യമുനിയെ. പ്രമുഖരായവരായ ആശ്രമപാത്രങ്ങളോടും വാനം നീങ്ങുവാൻ ഉണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്ന യുദ്ധങ്ങളോടും മുറും കെടിയുന്നതുകൊണ്ടു മരിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന ആ മഹാമുനിയെ പൊതുവെ അതാ കണ്ടുതുടങ്ങി. ശുഭശ്രമങ്ങൾ പ്രശാന്തമായാണു എന്താ മരിക്കുന്ന പക്ഷികൾ പരമമുഹൂർത്തമായാണു ഗാനംചെയ്യുന്ന. ഈ പുണ്യതാവിന്റെ പ്രഭാവം നിമിത്തം രാമനീചരന്മാർ ഭയന്നു കയ്യിണക്കി ഭയക്കു നില്ക്കുന്ന പ്ലാതെ ആശ്രമത്തെ അടുക്കുന്നില്ല. ഏതുകാലംമുതൽ മഹാഭാഗനായ ഈ മന പുര പൽ ഇവിടെ പാപ്പാക്കെയൊ അന്നത്താഴെ നകരങ്ങൾ താഴെ ഭാഗവും ഒട്ടടങ്ങി. ഈ മിഥ്യമുനിയുടെ പേർ നിമിത്തം ഈ ആശ്രമപദം കൂടുകർമ്മങ്ങളായ രാജസന്മാർക്കു തീരെ ഒഴുകുമായിത്തീന്നു് മറ്റാരിലും മറ്റാരിലുമൊ ഈ കയ്യിണക്കി കിത് സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു. സൂര്യോദയത്തോടൊപ്പം നിരോധനമായു കൊണ്ടു നില്ക്കുന്ന വിസ്മയകാലമേ ഈ മനപാത്രന്റെ നിരോധനമായാണു വരുന്ന പൊങ്ങുന്നില്ല. വിവിധജനങ്ങളാൽ സേവി

കുറേപ്പേർക്കു ശ്രീമത്തായ ഈ ആശ്രമം പ്രഖ്യാതകർമ്മവും ഭീഷ്മായ ജ്ഞാനമായ അഗസ്ത്യമുനിയുടെതു തന്നെ. ലോകാർപ്പിതനും സാധുഗതികളിൽ നിത്യതനുമായ ഈ മുനിയെപ്പേരുകൾക്കൊക്കെ ഇദ്ദേഹം നൽകിയതായും നമുക്കു കാണുന്ന നന്മയായും. ഹെ! ഭഗവദ്യു! വനവാസത്തിൽ സ്വാക്കിയുള്ള കംഘം മുഴുവൻ മഹാത്മാവായ അഗസ്ത്യമുനിയെ ആരാധിച്ചുകൊണ്ടു ഞാൻ ഈ ആശ്രമത്തിൽതന്നെ വസിച്ചാനാൺ ഇച്ഛിക്കുന്നതു ദേവന്മാർ, ഗന്ധർവ്വന്മാർ, സിംഹന്മാർ, പരമഷികൾ എന്നിവരെല്ലാം നിയതഹാരമായി അഗസ്ത്യമുനിയെ സദാ ശേവിക്കുന്നു. ഏന്ദ്രജിതൻ, ഭൂതന്മാർ, യോന്മാർ, അസുരപാലികൾ, കാമമൂർത്തന്മാർ എന്നിങ്ങനെ അനന്യായമായ യാതൊരുത്തരും ഈ ആശ്രമത്തിൽ ജീവിക്കുന്നില്ല. ഇവിടെ വസിക്കുന്ന ദേവന്മാർ, യക്ഷന്മാർ, നാഗന്മാർ, പതംഗന്മാർ എന്നിവരെല്ലാം ഒരുപോലെ നിയതാഹാരം പ്രയോധനം ചെയ്യുന്നവരാണ്. ഇവിടെയുള്ള മഹാത്മാക്കളും സിദ്ധന്മാരായ പരമഷികൾ നരദേഹം പരിത്യജിച്ചു പഴിയ ശരീരം എടുത്തു സൂര്യസന്നിഭമായ വിമാനത്തിൽ കയറി സ്വർഗ്ഗം പൂകുന്നു. വിശിഷ്ടമന്ത്രജാൽ ആരാധിക്കപ്പെട്ടുപോരുന്ന ദേവന്മാർ തങ്ങളുടെ യക്ഷരൂപം, അമരരൂപം നന്നാശ്ചര്യങ്ങൾ എന്നിവ പോലും ഇവിടെ അർപ്പിക്കുന്നു. ഹെ! മനുജകിന്ദ്ര! ഇതാ നാം ആശ്രമത്തിൽ എത്തിക്കഴിഞ്ഞു. നീ മുമ്പിൽ ചെന്നു സീതയോളംകൂടെ രാമൻ ഇവിടെ വന്നിട്ടുണ്ടെന്നു മഹാഷിയെ അറിയിച്ചുക.

സർഗ്ഗം 12

അഗസ്ത്യ ഭക്തനും.

അനന്തരം രാമവാനരനായ ലക്ഷ്മണൻ ആശ്രമത്തിൽ പ്രവേശിച്ച് അഗസ്ത്യശിഷ്യനോടിങ്ങനെ പറഞ്ഞു. “ശേഖരരാജാവിന്റെ ജ്യേഷ്ഠപുത്രനും ബലവാനുമായ രാമൻ ഓർത്തായ സീത

യോദകളുടെ മുനിമയക്കോണാൽ വന്നിട്ടുണ്ട്. പാമകേരളം ആ പ്രദേശം ഹി കാര്യമായ ഒരു അപ്രമാണത്തിന്റെ ആവരണമാണ് എന്റെ പേർ ലക്ഷ്മണൻ എന്നാണ് ഈ സംഗതികളെല്ലാം രാമൻ കേട്ടിട്ടുണ്ടായിരിക്കാം. ചിത്രശാസനം കൈക്കൊണ്ടു കണ്ടാൽ ഈ മഹാമഹത്വം പ്രാപിച്ചു ഭഗവാനായ അഗസ്ത്യമുനിയെക്കോണിൽ കണ്ടാൽ വളരെ ആശ്ചര്യമാണ് ഈ വൃത്തം നോക്കിയാൽ പലർക്ക് പലർ മുനിയാടണമതിയെന്ന് ലക്ഷ്മണന്റെ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ട് അഗസ്ത്യൻ എത്രയും സമ്മതനായ ആ ശിഷ്യന്റെ അഗതിയാവാൻ പ്രാപ്തമാണ്. പലർക്കിടത്തും തീരെ മോഹംകൊണ്ടു നിന്നിട്ടുള്ള ആ മുനിപുരുഷനെ തൊഴിക്കുകയാണിരിക്കുന്ന പദത്തെ. “ഹേ! ഭഗവൻ! ദൈവപുത്രനായ രാമൻ ലക്ഷ്മണനോടും സാത്തുയായ സീതയോടുംകൂടി ഇതാ ആശ്രമത്തിൽ വന്നിട്ടുണ്ട് അമിതമായ ഒരു സാഹാസ്യമാർ നിന്തിരുവടിയെക്കൊണ്ടാൻ കൊതിക്കുന്നു എന്തു ചെയ്യണമെന്നു രാമൻ അരുളിച്ചെയ്യുക.” തന്റെ പ്രിയശിഷ്യനെ ഉൾക്കൊള്ളുന്നതും രാമലക്ഷ്മണന്മാരുടെയും വൈഭവത്തിന്റെയും ആഗമനത്തെ മനസ്സിലാക്കി മുനി ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു. “ഹ! രാമൻ വന്നിട്ടുണ്ടോ! ഞാൻ ആ മഹാമഹത്വം ആഗമനത്തെ കാണുകയോണ്ടാണിരിക്കുന്നത് ദൈവം പലർക്ക് സൽകൃതനായ രാമനെ സീതയോടും സൗമിത്രിയോടുംകൂടി എന്റെ സമീപം കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയിരിക്കുന്നു. ഇതു താമസിപ്പുതന്നെ നന്നായിട്ട്. ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു ശിഷ്യൻ ധർമ്മത്തും മഹത്വമായ മുന്നിൽ വന്നിട്ട് തിരിച്ചുപോന്നു ലക്ഷ്മണനോട് സസംഭരം ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു. “രാമനെവിടെ? ആശ്രമത്തിൽ പലർ മുനിയാടണമെന്നും ഉടനെ ലക്ഷ്മണൻ ആ മുനിശിഷ്യനെയും കൂടി രാമന്മാർക്കു പ്രാപിച്ചു. മുനിശിഷ്യൻ അഗസ്ത്യവചനങ്ങളെല്ലാം കേൾപ്പിച്ചും ശ്രീരാമനെ അറിയിച്ചു. അനന്തരം സവിനീതനായ ആ മുനിശിഷ്യൻ ശ്രീരാമനെക്കണ്ടു വളരെ ആദരവോടുംകൂടെ ആശ്രമത്തിൽ കൊണ്ടുവന്നു. സൗമിത്രിയോടും സീതയോടുംകൂടെ ആശ്രമം പ്രാപിച്ച ശ്രീരാമൻ

വൻ പ്രശ്നമുണ്ടാകുമെന്നുള്ളതുകൊണ്ട് സങ്കലമായ ആ ആശയം മുഴുവൻ
 തള്ളിക്കളയുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു. ബ്രഹ്മസ്വരാനന്ദം, അഗ്നിസ്വരാനന്ദം, വിഷ്ണു
 സ്വരാനന്ദം, മഹേശ്വരസ്വരാനന്ദം, സൂര്യസ്വരാനന്ദം, സോമസ്വരാനന്ദം, വജ്ര
 സ്വരാനന്ദം, കാഞ്ചികേശ്വരസ്വരാനന്ദം, ജഗദ്സ്വരാനന്ദം, കാഞ്ചരസ്വരാനന്ദം, വി
 രാഗസ്വരാനന്ദം, വായുസ്വരാനന്ദം, നാഗരാജസ്വരാനന്ദം, ഗാന്ധർവ്വസ്വര
 അനന്ദം, ധർമ്മസ്വരാനന്ദം, വസുക്കളുടെ സ്വരാനന്ദം തുടങ്ങിയ ൧൨, ൧൨ മേവ
 ന്നാളുടെ പുഷ്പസ്വരാനന്ദങ്ങളെല്ലാം അവർ ദൈവ ശിഷ്യന്മാർ
 അതാൽ പരിവൃതരായ മുനിപുരുഷന്മാരുടെ ആരാധനയും അതിഥി
 കളെ ഏതിക്കേറും. ലീലാതത്ത്വമുള്ളതായ ആ മഹാജിവാളുടെ മ
 ന്വയിൽ നടക്കുന്ന അഗസ്ത്യമുനിയെക്കണ്ടു വിചിത്രമായ മാന
 ചന്ദ്രൻ ലക്ഷ്മീവർണ്ണനായ ലക്ഷ്മണനോടിക്കിടന്നു പറഞ്ഞു “ല
 ക്ഷ്മണ! നോക്കുക. മഹാവാതായ അഗസ്ത്യനാണ് ഈ വരുന്ന
 ഇത്. കഴിഞ്ഞുകൊണ്ടു ഞാൻ അദ്ദേഹത്തെ അറിയുന്നത് ഇല്ലാതാ
 മം പറഞ്ഞു മഹാബാഹുവും പരമപുരുഷമായ ബ്രഹ്മാവതൻ സൂ
 ര്യസ്വരാനന്ദനായ ആ മുനിപുരുഷന്റെ കാല്പാൽ വീണു നമസ്കരി
 ച്ചു. അപ്പോഴൊക്കെത്തന്നെ ലക്ഷ്മണനും സീതയും കൈപിടിച്ചുനിൽക്കും
 മഹാഭാഗനായ ആ മഹാജിവാളുനെ വീണു വന്ദിച്ചു. അന്നതരം
 മുനിപുരുഷൻ അവരെ ആദരവോടെ കൈകൊണ്ടു് ആസന്നാ
 ദകളാക്കുകയും ചെയ്തു. യഥാവിധി സമുപരിചരിച്ചു. കശവപുത്രൻ മലയ്ക്കു
 ശേഷം മുനി അവരെ ഉചിതസ്വരാനന്ദങ്ങളിൽ ഉരുത്തി അഗ്നിയെ
 ഹോമിച്ച് അർച്ചാദികൾക്കൊക്കെയും പൂജിച്ചു. വാനപ്രസ്ഥധ
 മ്മന്മാന്മാരെപ്പോലും അവർ ഭോജനം നൽകിയശേഷം വിദിതാത്മാ
 വായ ആ മുനിപുരുഷൻ ധർമ്മവേദിയായ മാധവനോടിക്കിടന്നു പറ
 ഞ്ഞു. “ഹേ! മാധവ! അഗ്നിയെ ഹോമിച്ച് അമ്പലം കൊടുത്തി
 ട്ടാണ് യഥാവിധി അതിഥിപൂജ ചെയ്യേണ്ടതു്. അന്യഥാ ചെ
 യ്യുന്ന താപസൻ ദാസാക്ഷികളെപ്പോലെ പരലോകത്തിൽ ചെ
 ന്നു സാമാന്യം ഭുജിക്കുന്നു. സുബലാകത്തിനും മാരാവും ധർമ്മ
 ചാരിയും മഹാമനനും മാന്യനും പ്രിയതിഥിയുമായ അങ്ങനും പൂ
 ജാഹനാണു്” എന്നിങ്ങനെ ചർച്ചിച്ചു മുനിപുരുഷൻ കാല്പനിക

റം, പുഷ്പങ്ങൾ എന്നിവകൊണ്ടെല്ലാം കാമചന്ദ്രനെ യഥാകാമം സല്ലാപിച്ചു വീണ്ടും ഇങ്ങിനെ ഇടന്നു പറഞ്ഞു. “ഹേ! പുരുഷ സിന്ധവ! സുവർണ്ണകണ്ഠങ്ങളാൽ കീഴിടവും മഹത്തരവും അതിഭിവൃദ്ധമായ ഈ വൈദ്യസ്തവചാപം വിശ്വകർമ്മാവിനാൽ നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടതാണ്. സൂര്യസന്നിവേശം അമോഘവും അത്യന്തമദ്ധ്യമായ ഈ ബാണം എന്തിക്കു ബ്രഹ്മാവിങ്കൽനിന്നു ലഭിച്ചതുമാണ്. അർജുനവും ഇന്ദ്രദത്തവുമായ ഈ മണു തുണികൾ നോക്കുക. പ്രദീപ്തഗാഢപാല തിളക്കുന്ന നിശിതസായകങ്ങൾകൊണ്ട് ഈ ആവനാഴികൾ നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. സുവർണ്ണമയമായ കോശത്തോടു കൂടി പൊന്നുനിറഞ്ഞ ശോഭിക്കുന്ന ഈ ഖരഗവും അങ്ങനെയുണ്ടുകൊൾക. ഹേ! കാമചന്ദ്ര! പണ്ടു വിഷ്ണു ഈ ചാപംകൊണ്ടാണ് മഹാസുരനെക്കൊന്നു ദേവന്മാർക്കു ഭിവൃദ്ധയെ ത്രീയെ വീണ്ടും നൽകിയത്. ഹേ! ഭാനു! ആ ചാപവും ശരവും ആവനാഴികളും ഖരഗവും വിജയത്തിനായി ഓങ്ങുന്നു പരിഗ്രഹിക്ക. വളി വളുക്കത്തെയെന്നപോലെ അവയെ അങ്ങനെയുയർത്തുക” എന്നീ പ്രകാരം പറഞ്ഞു കേൾവാനായ അഗസ്ത്യൻ ആ വരവുയങ്ങളെല്ലാം ശ്രീരാഘവന്നു നൽകി.

സർഗ്ഗം 13

പഞ്ചവതീയാത്ര

അഗസ്ത്യമഹർഷി ശ്രീരാഘവനോടു വീണ്ടും ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. “ഹേ! കാമചന്ദ്ര! ഞാൻ ഏറ്റവും പ്രീതനായി. അങ്ങയ്ക്കു മംഗളം. ഹേ! ലക്ഷ്മണ! ഭവാനും സ്വസ്തി ഭവിക്കട്ടെ. നിങ്ങൾ വൈശ്വേദിയോടുകൂടെ എന്നെക്കുറേമാൻ വന്നതിൽ എന്നിക്കു വളരെ സന്തോഷമുണ്ട്. യാത്രാശൃംഗം നിങ്ങളെ കട്ടേറെ ബാധിച്ചിരിക്കുന്നു. ദുസ്സഹമായ കർമ്മാഭിമുഖം സീതയും വിശ്രമത്തെ കാക്കുകുന്നതായിരിക്കാം. ദീർഘമെന്നെന്നറിയുന്ന ഈ സുക

ചോയി. പ്രതിജ്ഞ മുഴുവൻ സാധിച്ച ഹെ! കാഷ്ഠങ്ങൾ അങ്ങനെയൊക്കെ നാടുവാഴും. ഹെ! കാഷ്ഠങ്ങൾ അങ്ങയുടെ പിതാവായ ശൈലംഗൻ പാട്ടുവാൻതന്നെ. യയാതിയെപ്പോലെ ജ്യേഷ്ഠപുത്രനായ അങ്ങയായ് ആ മഹാത്മാവു ഭഗ്യനായ് ഹെ! അനന്ദ! ഈ വൃത്താന്തം സർവ്വം ഞാൻ ഏതെങ്കിലും തപശ്ശകതകൊണ്ടും ദശരഥനോടുള്ള ദുര്യോധനകൊണ്ടും ഉൾപ്പെടുത്തിക്കുന്നു. മഹാഭാരതസമുച്ചയമായ അങ്ങയുടെ ഐശ്വര്യം ഞാൻ അറിയുന്നു. അതിനാലാണു അങ്ങനും ഈ വനത്തിൽ എന്റെ സമീപത്തുതന്നെ വസിച്ചു കഴിക്കുന്ന ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നത് അങ്ങനും പഞ്ചവടയിൽ മെമ്പൻ അവിടെ നല്ലൊരുമുറം നിർമ്മിക്കുക, എത്രയും കച്ചവും സുസ്വാദ്യവുമായ ഔവനം ഗോദാവരീതീരത്താണു് സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതു അതിനാൽ ആ പ്രദേശത്തെ സീതയും നിശ്ചയമായും ഇതുചുറ്റും. ഇവിടെനിന്നു് അധികം ദൂരത്തു് അല്ല. കാട്ടുനീക്കും അവിടെ സമൃദ്ധമാണു് ജനശൃംഗവും പക്ഷി വൃന്ദങ്ങൾ പാട്ടുപോകുന്നതു് ആ പ്രദേശം പരമപാവനമാണു് ഹെ! മഹാത്മാവെ! അങ്ങനും സഭാർത്ഥനാണെങ്കിലും മഹാശക്തനാണല്ലോ. ഈ വനത്തിൽ വസിച്ചു് അങ്ങനും താപസരക്ഷ ചെയ്യുക ഹെ! വീര! മധ്യകുടുംബം നാശനശ്ശിക്കു മഹാവനം ഔതാ നോക്കുക. അതിന്റെ ഉത്തരഭാഗത്തുകൂടെ നടന്നാൽ ഒരു വടവൃക്ഷത്തിനരികെ മെമ്പും അവിടെയുള്ള പട്ടുതവും കടന്നു് യാത്രചെയ്യുക. എന്നാൽ വളരുന്നതായി നീത പട്ടിതകാനനങ്ങളോടുകൂടിയ പഞ്ചവടിയിലെത്തും." ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു ഹൃദയാഹ്ലാസം സൗമിത്വപ്രാപ്തിയോടുകൂടെ സത്യവാദിയായ അഗസ്ത്യമുനിയെ നമസ്കരിച്ചു് ആ മഹാത്മാവോടു യാത്രപറഞ്ഞു. വിശിതാത്മാവായ അഗസ്ത്യന്റെ അനുഭവിയും വാങ്ങു അവർ സീതയോടുകൂടെ പഞ്ചവടക്കു പുറപ്പെട്ടു. സമരയ്ക്കായ ആ നമോത്തമനന്തരം ചാലതുണികൾ ധരിച്ചു് മഹാസിംഹനാൽ ഉപദേശിക്കപ്പെട്ട മാതൃത്തൂടെ ഏകാഗ്രചിത്തരായി സഞ്ചരിച്ചു.

സക്തം 14

മോക്ഷസമാഗമം

പഞ്ച. പരീയാത്രയിൽ മഹാഭാഗമായ മഹാനന്ദനന്ദാർ ഉ
 ഗ്രഹിച്ചതും മന്യനന്ദനായ ഒരു ശുഭ്രന ആ വടവുകൾക്കു
 മേൽ കണ്ടു. ബീഭത്സപ്രിയായ ആ പക്ഷി പ്രജ്ഞാപ്രാപ്ത
 നായ ഒരു രാജ്യനായാരിയുടെ അടുത്ത അടുത്ത വിവാഹിച്ചു. അന്നു
 നരം അവർ ആ പക്ഷിയോടു "നി ആർ" എന്നു ചോദിച്ചതിന്നു
 ശുഭ്രൻ ത്രിരാമപനോടു മധുരതരം ഇളകിനെ വെച്ചു. "ഹേ!
 കമാൽ! അൻ അടുത്തു പിതാവിന്റെ സ്നേഹത്താൽ. ക
 ണ്റെ പിതൃസമാവാദനാനിത്താപ്താർ ത്രിരാമവൻ ശുഭ്രവ
 യ്ക്കുതന്നെ എഴുതപ്പെട്ടു വന്നു. പക്ഷി "അടുത്തു വരവു പേ
 യും അറിവാൻ അടുത്തു ആഗ്രഹിക്കുന്നു" എന്നു പറഞ്ഞു. ഇതു
 കേട്ട് ആ പക്ഷിപ്രവർത്തനം തന്റെ വംശവും പേരുമെന്തെന്നു
 സന്ദർശിക്കുകയും മറ്റുള്ളവയെപ്പറ്റിയും വിവരിച്ചുകൊണ്ടിങ്ങി
 നെ പറഞ്ഞു. "ഹേ! മഹാദേവ! ആദിതിയുടെ പ്രജാപതിയുടെയും
 മന്യനായി. ആ കാലം മന്യനായുള്ള നല്ല വിവരവും അടുത്ത
 നു കേട്ടുകൊൾക, ആ പ്രജാപതിയുടെ ആദ്യത്തേതൻ കട്ടമ
 നാണ്. മന്യൻ വിക്രിതൻ. പിന്നീടു ശേഷൻ, സംഗ്രഹൻ,
 ബഹുപുത്രൻ, വീര്യവൻ, സ്ഥാണ, മരീചി, അഗ്നി, അതിമന്യ
 നായ ക്രമം, പുലസ്തൻ, അംഗിരസ്സ്, പ്രമേതസ്സ്, പുലഹൻ,
 ഭക്ഷൻ, വിവസ്വാൻ, അരിഷ്ടനേമി എന്നിവരും മറ്റു മഹാ
 മന്യനായിയായ കാശ്യപനും ക്രമത്തിലുണ്ടായിട്ടു. ഇവരിൽ ഭക്ഷ
 പ്രജാപതിയുടെ കിരതിശാഖിനികളായ അറുപതു പുത്രിമാരുണ്ടായി.
 അവരിൽ അഭിതി, ഭിതി, മന, കാളിക, താമ്ര, ക്രോധവശ, മന്യ,
 അനന്യ എന്നീ എട്ടു കന്യകമാരെ കാശ്യപൻ ചരിത്രമായി. ഹേ!
 നരന്ദേ! ആ സന്ദർഭത്തിൽ പ്രിയനായ കാശ്യപൻ അവരെ ഇ
 ത്തിനെ അനുഗ്രഹിച്ചു. "എന്നിങ്ങു ഇല്ലായിട്ടുപോലും മരിപ്പാൻ

തക്ക പ്രാപ്തിയുള്ള പുത്രന്മാർ നിങ്ങളിൽ ജനിക്കട്ടെ.* കാശ്യപൻറെ ഈ വാചകം കേട്ട ഭിന്ദുവും അഭയാനും എത്രയും സന്തോഷിച്ചു എന്നാൽ കാളിക തുടങ്ങിയ മറ്റു കന്യകമാർ കാശ്യപന്മാർ ഈ അനൗപവാദങ്ങൾ കേട്ടു ആകർഷിച്ചില്ല. ആദിത്യന്മാർ, വസുക്കൾ, ഭദ്രന്മാർ, അശ്വികൾ എന്നീ മൂപ്പന്മാരുടെ ഭവന്മാർ അഭിതിരിച്ചു മക്കളായി ജനിച്ചു. ദിവി മഹായഗസമയം ദൈത്യന്മാരെ പ്രസവിച്ചു. വനാസ്തവങ്ങളോടുകൂടിയ ഈ മൃഗിമൃഗങ്ങൾ പലത് അവസരത്തോടുകൂടിയതും. ഹേ! അഭിനവ! ഔം പെരും നാശാഗ്നിവഴനന്നു കമാനങ്ങളായി. നരകൻ, കാളൻ എന്നിവിടം കാളികയിൽ പിറന്നു. ക്രൗഞ്ചി, മാസി, ശ്വേത, ധൃതരാഷ്ട്രി, ഇന്ദ്ര എന്നിങ്ങനെ വിശുദ്ധകളായ അഞ്ചു കന്യകമാർ ഗാർഭം പുറംകൊണ്ടിറങ്ങിപ്പോയി. ഇവരിൽ ക്രൗഞ്ചി മറ്റു മക്കളെപ്പോലെ പെട്ടു. മാസി പെട്ടു ഭാസയെന്നായി. തേജസ്വിയായ ശ്വേതയ്ക്കും ഇന്ദ്രയ്ക്കും ശ്വേതയിൽ പിറന്നു. ധൃതരാഷ്ട്രി ഹംസങ്ങൾ, കർക്കശങ്ങൾ, ചക്രവാകങ്ങൾ എന്നിവയെ പ്രസവിച്ചു. ശുക്രി കന്യയെ ജനിച്ചിട്ടു തനയിൽ വിനയം ഉണ്ടായി. ഹേ! രാജപ! ക്രോധവശക്കു മൃഗി, മൃഗമന്ദ, ഹരി, ഭദ്രമദ, മാതംഗി, ശാലുല, ശൈത്യ, സരജി, ലക്ഷണാനിതകളായ സുമന്ദ, കദ്ര എന്നീ പത്തു പുത്രന്മാരുണ്ടായി. ഇവരിൽ മൃഗിയുടെ മക്കളാണ് മൃഗങ്ങൾ. ജക്ഷങ്ങൾ, സുമരങ്ങൾ, ചമരങ്ങൾ ഇവയെല്ലാം മൃഗമന്ദയിൽ ജന്മമായി. സിംഹങ്ങളും, ബലശാലികളായ വാനരന്മാരും ഹരിയിൽ ജന്മമായി. ഭദ്രമദ ഇരാവതിയെപ്പറ്റി. ഇരാവതിയുടെ പുത്രനാണ് ലോകനാഥനെന്നു കേളിരാവതമഹാഗജം. ഹേ! നരപുംഗവ! മാതംഗങ്ങൾ മാതംഗിയുടെ സന്താനങ്ങളാണ്. ശാലുല പെറ്റിട്ടാണ് ഗോലാഘ്രകൾ, വ്യാഘ്രകൾ എന്നിവയുണ്ടായത്. ശൈത്യയിൽനിന്നു ദിക്ഗജങ്ങൾ സംഭവിച്ചു. സരജി, രോഹിണി, ഗന്ധവ്വി എന്ന രണ്ടു കന്യകമാരെ മല്ലാടിപ്പിട്ടു. ഇവരിൽ രോഹിണിക്കു ഗോക്കളും ഗന്ധവ്വിക്ക് വാളികളും മക്കളായി പിറന്നു. സുമന്ദയിൽ നാഗങ്ങളുണ്ടായി. കദ്രവി

ൽ ഭരണങ്ങളും ഉത്ഭവിച്ചു. ഹെ! രാജവ! മനുവിന്ദ മക്കളായി
 ബ്രഹ്മണർ തുടങ്ങി നാലു ദണ്ഡുത്തിലുൾപ്പെട്ട മാനുഷർ ജനിച്ചു.
 അനലയിൽനിന്ന് ഉത്തമഫലങ്ങളോടുകൂടിയ വൃക്ഷങ്ങളുണ്ടായി.
 വീനത, ധൂതകായം പലതരം 40 ത്വ. സമുദയുടെ സോമരിയമാ
 ണ് ധരണീധരനും ഉപാധിപനുമായ അഹസ്തമണൻ കഭ്ര
 വിൻ മകനായി പിറന്നു. ദിനതക്ക ഗതധൻ, അരുണൻ എന്ന
 രണ്ടു പുത്രന്മാരുണ്ടായി. ആ അരുണന്റെ മകനാണ് താൻ.
 എന്റെ അഗ്രജന്മാണ് സന്ധാരി. ശ്വേതിപുത്രനായ ഏഴന്ന ജ
 ങ്കായുചന്ദ്രൻ വളിച്ചുപോയതും ഹെ! അരിഭരമ! നിന്തിരുവട്ടിക്ക
 സമുദയമാണകിൽ താൻ നിന്തിരുവട്ടിയുടെ പാപ്പിടത്തിൽ നി
 ത്തിരുവട്ടിക്ക തുണയായ പാമ്പുക്കൊള്ളാം. ഭൂഗോക്ഷസന്മാരാൽ
 സങ്കലമായ ഈ ദാനം എത്രയും ജയകരമാണല്ലോ. അങ്ങനെയു
 കണ്ണണനോടുകൂടെ ആഗ്രഹം വെട്ടു പോകുന്നവരും തന്നെയും വസി
 കുന്ന സീതയ ഒരു സഹായി ആവശ്യമാണ് " ജ്ഞായവി
 ന്റെ ഈ വചസ്സുകൾ കേട്ടു ത്രീരാവധൻ ഏറ്റവും പ്രീതിനായി.
 തന്റെ പിതൃസഖാപായ ആ പക്ഷവർത്തന നശ്വരതമനായ
 രാജവൻ യഥാവിധി അർപ്പിച്ചു. നമോതമനായ രാജൻ സ
 സന്ദേശം ജ്ഞായച തന്നോടുകൂടെ വസിച്ചുകൊള്ളുവാൻ അനു
 വദിച്ചു. അനന്തരം ആ നരപുംഗവൻ സെതമിത്രിയോടും സീത
 യോടും ജ്ഞായവോടുംകൂടെ ശലഭങ്ങളെ ഒട്ടക്കവാൻ മെല്ലെ മറ്റു
 താരനണന്നപോലെ രിപുകളെ മുടിക്കുവാനായി പഞ്ചപട്ടായി
 ചേക്ക യാത്രമെഴുതു.

സർഗ്ഗം 15

പഞ്ചവട്ടീപ്രവേശനം.

നാനാഗുരുഗുരുക്കൊണ്ടു സങ്കലമായ പഞ്ചവട്ടിയിൽ
 ചെന്നശേഷം ത്രീരാവധൻ ദീപ്തതത്ത്വമിയായ തന്റെ ഭാരതാ
 വോടിങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "ഹെ! സെതമിത്ര! മുമ്പാധിപുംഗവനാൽ

അമ്മിളി മുപ്പതുപ്പ് പ്രദേശത്തിൽ നാം ഇപ്പോൾ എത്തിക്കഴിഞ്ഞു. പക്ഷെ അവിടെ കൈമാറ്റ നിവാരണമില്ലെന്ന ഈ പ്രദേശംകൊണ്ടുമാത്രം പാശ്ചാത്യർ. ഇതാ മറ്റും നോക്കുക. ഹിന്ദുക്കളും സമുദായം അവിടെ. ഇവിടെ നഗരക്കാലത്തും തിമ്മിപ്പാർ പറ്റിയ നഗരം എന്തെന്നു കണ്ടുപിടിക്കുക. ആ നഗരം കൈമാറ്റം ഇപ്പോൾ ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. അന്നു വന്നതും, നഗരകാലത്തു എത്തിയതിലും പല കാര്യം കൂടുതൽ വേർതിരിയുന്നതാണ്. കർമ്മ, മതം, കന്യകാശാല മുതലായവ സമീപത്തുള്ള നഗരമായിരിക്കണം." ശ്രീരാമൻ ഇവിടെയും പറഞ്ഞു കേട്ടു. ചെട്ടിയാർ ബോധമില്ലാതെ ഇങ്ങനെ മറുപടി പറഞ്ഞു. "ഹേ! കൈമാറ്റം വേർതിരിയുന്നതാണ്. അങ്ങനെയൊന്നിടത്താണ് ഞാൻ. അന്നിപ്പോഴും ഒരു കല്യാണം കണ്ടു നിൽക്കുന്ന പൂനായ നിൽക്കുക. എന്നാൽ അവിടെയുള്ളവർക്ക്" മറ്റൊരുതരം ചെട്ടിയാർ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു ശ്രീരാമൻ എത്രയും സന്തോഷിച്ചു. സൂര്യ ഗ്രാമത്തിൽ നിന്നും ഒരു പ്രദേശം താൽക്കാലം നോക്കി നിൽക്കുക. അവിടെയുള്ളവർ വാഗ്ദാനം ചെയ്തതാണെന്നു വരിച്ചു. "ചെട്ടിയാർ നിന്നും പല കല്യാണങ്ങളും അന്നിപ്പോഴും ഈ പ്രദേശം എത്രയും കല്യാണം. ഇവിടെ നിന്നുപോകാതെ നിൽക്കുക. സമീപത്തും സൂര്യഗ്രാമത്തെയും പരസ്പരം വികസിച്ചിട്ടുള്ളതും കത്തോലിക്കാക്കളായ പള്ളിക്കളും ഇവിടെ സമീപത്തുണ്ട്. അവർക്കായാ അഗസ്ത്യൻ അമ്മിളിപ്പുഴ പാലം ഇതാ ഗോദാവരീതീരം പുതിയകാലത്തായ ചെട്ടിയാർക്കായാതിരിക്കുന്നു. ഹംസം, കളിക്കാഴി, ചെട്ടിയാർ മുതലായ നിർവ്വഹിക്കുക ഈ നദിയിൽ സൂര്യ ശ്രീധർക്കും. അധികം മൂത്ത അധികം സമീപത്തും അല്ലാത്ത കൃഷ്ണക്കുടും ഇതാ ഈ വനത്തിൽ അവിടെയെത്തിക്കുക. ഇതാ ഈ കുന്നുകൾ നോക്കുക. കല്യാണമെന്നും മറ്റും കല്യാണമെന്നു കണ്ടെത്തുക ഇവിടെ അസംബന്ധമുണ്ട്. ഉൽപാദകസമുദായംകൂടിയ അസംബന്ധമെന്നു ഇവ കല്യാണമെന്നു കണ്ടെത്തുക. ഈ കുന്നുകൾ പൊൻ, ചെങ്കു, ചെമ്പു എന്നീ ധാതുക്കൾക്കും അന്നി

യ രാമചന്ദ്രൻ മൗഢിമിത്രത്തോടു സീതയോടുകൂടെ അമരവണ നത്തിയ അമരരോപകരണരൂപം പഞ്ചവടിയിൽ കുറെ ദിവസം അമസിച്ചു.

സർഗ്ഗം 16

ഹേമന്തവർണ്ണം.

മാഹാത്മാവായ രാമചന്ദ്രൻ ഇങ്ങിനെ പഞ്ചവടിയിൽ സസൃദ്ധം താമസിക്കുമ്പോൾ ശരത്കാലം കഴിഞ്ഞു സമംഗലമായ ഹേമന്തം പ്രകാശിച്ചു ഒരു ദിവസം പ്രഭാതത്തിൽ ശ്രീരാമചന്ദ്രൻ പതിവു പോലെ സീതയോടുകൂടെ സ്നാനാർത്ഥം രമ്യമായ ശോഭാവരിയിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു. സീതയോടുകൂടെ കയ്യിലൊരു കലശവും എടുത്തു നടക്കുന്ന രണ്ടു ദാസന്മാരോട് പിറകെ നടന്നിരുന്ന ലക്ഷ്മണൻ ഇങ്ങിനെ വെച്ചു “ഹേ! പ്രിയംവദ! നിന്തിത്വദിക് ഏതായാ ഹിതമായ ഹേമന്തം ഇതാ അനുഭവിച്ചു. വത്സരം തന്നെ ഈ വിശിഷ്ടമായ പാൽ അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടവണ്ണം ശുഭമായി പരിലസിക്കുന്നു. മേന്മയായ ലോകവാസികൾക്ക് ഉണർച്ചയുണ്ടാകുന്നു. ഭൂമി സമ്പന്നവന്നതായി, ജീവികൾക്കു ജലത്തിൽ ഇഷ്ടം കാണുവാനിടയാകു പ്രതിപത്തി വെട്ടിച്ചു. കന്ധശരീനായ സത്തുക്കൾ പിതൃദേവന്മാർക്കു പുതുമിപ്പുറകൾ ചെയ്തു കൃതകൃതരാകുന്നു. ജനങ്ങൾ പ്രാപ്തകരമായി. ശോരസർക്കർ വെട്ടിച്ചു ജന്മേന്മയുണ്ടായ രാജാക്കന്മാർ സഞ്ചാരത്തിൽ ഉൽസുകരാകുന്നു. സൂര്യൻ അനന്തകലിയായ ഒക്കി അശയെ സേവിച്ചുതുടങ്ങി. ഹിനതിലകയായ ഒരു തന്ത്രിയെ പ്രോലെ ഉത്തരാശ ശോഭ കെട്ടു. പ്രകൃത്യാരന്ന മഞ്ഞു മുടിക്കിക്കുന്ന ഹിമാലയം സൂര്യൻ അകന്നുപോകയാൽ ഹിമം വെട്ടിച്ചു യഥാർത്ഥനാമാവായി ഭവിച്ചുകഴിഞ്ഞു. മദ്യോഹനകാലത്തെ സൂര്യരശ്മി ഏതായാ സുഖകരമായി കൊന്നു. തണൽപ്രദശം, ജലം എന്നിവ തീരെ അസുഖപ്രദങ്ങളായും തീർന്നിട്ടുണ്ട്. പ്രബലമായ മഞ്ഞു, ശീതക്കാരാട്ട് എന്നിവയോടു സൂര്യതപം കൂടുവായി പവ

അന്നു പകൽ വിളങ്ങാതായി. വനവും ഇതാ ശോഭിക്കട്ടെ രാ-
 ത്രിയൊ നാഹിക്കുപയ്യുന്ന ശീതാത്താടകുടിയും മിഴിയിലും ഇ-
 രിക്കുന്നു. ഈ പുഷ്പമാന്ദലത്തിലെ സുന്ദര്യന്മാരായ ശീതാമന്ദി-
 കളും ആരും പുറത്തു ശരിപ്പാൻ ഇഷ്ടപ്പെടുന്നില്ല. ഹിമംനാമി-
 കളും സ്വപ്നസദാശ്വം കറങ്ങു ചെി ഇതാ അന്തേ : സ്തംഭമായ്.
 നിശ്ചലനാമരമു മിഴിയിൽ ഒപ്പുനോക്കുപോലെ ചന്ദനം ശോഭിക്കട്ടെ.
 സൂര്യോദയത്താൽ തളന്നുപോയ ശീതാമന്ദിയിൽപ്പോലെ ഹിമാശ-
 മലാനനായ ചന്ദൻ പെരുന്നൂരിയിൽപോലെ പ്രകാശിക്കുന്നില്ല.
 പ്രകൃത്യാതന്നെ ശീതളമായടക്കുന്ന പശ്ചിമപായ ഹിമസമ്പന്നം
 നിമിത്തം അത്യന്തം പരശ്ചാതാമിതീയനും. യവം, കോതയം
 മുതലായവ നട്ടു വയച്ചുകൾ അതേനോടൊത്തായി ഹിമമൂന്നങ്ങളും
 പ്രകാശപീനങ്ങളാക്കിപ്പിടിക്കുന്നു. കൂതരഞ്ചങ്ങളാടയും സാരസ-
 ങ്ങളുടേയും പ്രണാമത്തോടുകൂടിയ പ്രഭാതം എത്രയും മമനീയമാ-
 കുന്നു. ചന്ദ്രരപ്യശ്ചാതാമിതീയലളിത വിളങ്ങൽ നെല്ലുകൾകൊണ്ടുകൊണ്ട-
 ലും ചാത്തു പൊൻനിറത്താക്കി മിടിക്കുന്നു. കൂതരഞ്ചത്താൽ മൂട-
 പ്പെട്ട് കണ്ണുകൾ മറഞ്ഞുപോകയാൽ അകലെനിന്നും ഉദയമായെന്നു
 സൂര്യൻ ശോഭിക്കുന്നപ്പോലെ ഉദയിക്കുന്നതോടുകൂടിയ ശോഭിക്ക-
 ന്നുള്ള പൂർവ്വാഹ്നത്തിൽ മണ്ണും ഭൂമിപ്പുറത്തും മലയാഹ്നത്തിൽ എ-
 ല്ലാൻ സുഖമായും ഉള്ള ആരവം അല്പം ചുക്കുപ്പു കലർന്ന പാണ്ഡു-
 പെരുന്നൂരിത്താക്കി മിഴിയിൽ വിഴുന്നു. മഞ്ഞു നീക്കം നന്നത്ത പൂർ-
 വ്വശേഷങ്ങൾ ഇളംപെയിലൊരു വിളങ്ങുന്നു. ചാപം മുഴുത്ത ചെ-
 മ്മെന്റു കെളിഞ്ഞ ചെട്ടുത്ത ചെമ്പൻ തൊന്നുന്ന നാമിപ്പത്തിൽ
 തന്നെ കടലൈശ്വരനിമിത്തം ഇന്നിടക്കം പെരുന്ന വലിയച്ചുടക്ക-
 ന്നും. ജലചാതകളായ ഈ പക്ഷികൾ ഭൃത്യന്മാരായ അശ്വന്മാരായ
 കയന്ന വാളരയിൽ ഇറങ്ങുന്നതായിട്ടു. യുദ്ധത്തിൽ അധിരായ-
 ഭടരെപ്പോലെ അവ അവിടവിടെ ചെന്നു പാടുന്നു. മഞ്ഞിൽ
 ഇളകുകൾകൊണ്ടു മൂടപ്പെട്ട കസേരകൾ വൃതതാപാത്ത ഈ
 വനം സുഷുപ്തി പ്രാപിച്ചതുപോലെ തോന്നുന്നു. ഉപശ്ചാതം മുഴു-
 ചൻ ഇന്ദ്രാമിബാഹുത്താൽ ആവരണം ചെയ്തപ്പട്ടിരിക്കുന്ന ഈ

സരസ്വതീയിൽ സാരസങ്ങൾ തരണൻ ശബ്ദകൊണ്ടു മാത്രമേ അ
നമോന്നിച്ചുകൂട്ടൂ. പുരിന്ദാസർദ്ദാജി കീഴെപ്പോയതുവരെ മണൽക്കുരി
കൾ നിർമ്മിക്കും നന്നെന്ന് ഈ സമയത്തുകൾ, ഇവന്നു സല്ലപിച്ചാ
ൻപോലും ഭക്തമാർഗ്ഗത്തിന്നു അർത്ഥമായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു. ശബ്ദ
തലങ്ങളെ പറ്റൽ പരിചയപ്പെടുത്തുന്ന മേൽനിന്നുള്ളതുകൾ സൂക്ഷ്മശ്രീ
കൃഷ്ണൻ കടുശിരമായും വിഷമമായും തീർന്നിട്ടുണ്ട്. “ജിഗ്ഗിഷു
വാദിനാ വാഞ്ഛയുക്തികുന്ന ജലജാലം ഭക്തസർവ്വം മേൽനിന്നുള്ള
കുരുപ്പം വന്നുകൊണ്ടു കൊഴിഞ്ഞുവീണ് പത്തങ്ങരും നാളശേഷമേ
മായിതരുന്നിടം. തന്നിമിത്തം പൊതുക്കളുടെ ശോഭ കീഴെ
കെട്ടുപോയി. ഹേ! പുരുഷാർദ്ധ! സുധാമിതന്നെ ഭൂമിയിലൊ
ലനമായ ഭക്തൻ ഇപ്പോൾ കൈപ്പിടത്തുക നിന്ദിതവദിയെ ധ്വജ
നിപ്പുകൊണ്ടു പുത്തൻ വസ്ത്രമായിരിക്കാം. രാജ്യം, മാനം,
മറ്റു വിവിധ ഗണങ്ങൾ എന്നിവയെല്ലാം പരിത്യജിച്ച് നിരാഹാര
രായി സ്വപനം ചെയ്യാം. ഇവൻ ഇപ്പോൾ ഇരവിധം ക
ളിഞ്ഞു നില്ക്കുന്നതന്നെ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെയായിരിക്കാം. അവന്നു നിത്യം
ഇതരസമയത്തുവന്നു അനുഭവമൊഴികളുടെ സ്നാനാർത്ഥം സര
സ്വതീയിൽ ചെലക്കു പോകണമെന്നായിരിക്കാം. അത്യന്തം സുഖിയും സു
ഖോചിതനും സുകമരമായ അവൻ ഈ അതിരാവിലെ സരസ്വ
തീയിലിറങ്ങുന്നതെന്നിരിക്കെ പത്തപരാർത്ഥം, ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗുണം,
വീരനും, കൃഷ്ണഭക്തനും, മഹാനും, ധർമ്മജനനും, സത്യവാദിയും, ജി
ജ്ഞാസനും, അകൃത്യത്തിൽ മരണമുളവാക്കും, പ്രാപ്താചാര്യനും, സു
രജനനും, മഹാബാഹുവും ആയ ഭക്തൻ സർവ്വഭക്താഗമങ്ങളും ഉപേക്ഷി
ച്ച് സദ്യാത്മനാ നിന്ദിതവദിയെ ആശ്രയിക്കുന്നു. സാഗ്ഗതമുമാ
യ സുഖഭരതപ്രാപ്തി നിരസിച്ചു അവൻ വന്നുചേർന്നു അമ്മയെ
തപസ്സുകൊണ്ടു പറ്റിക്കുന്നു. “മനുഷ്യർ പിതാവിന്റെ സ്വഭാവ
മനുഷ്യ ആത്മവരായിരിക്കും. മോഹവിമുക്തനാണ്” എന്നുള്ള മോക്ഷ
വാക്യത്തെ ഭക്തൻ നിർമ്മമകമുക്കിയിരിക്കുന്നു. ഭക്താവ്യ ശബ്ദമർ,
പുത്രനോ ഭക്തനോയ ഭക്തൻ. പിന്നെ മേൽമോഹമായ കൈ
കൊഴി എഴുതിക്കു ഇരവിധം കൂടെയായി.” ഭാഗവതപ്രകാരമേ

ഉള്ളി. ഇങ്ങിനെ മാമൻ അവിടെ വസിക്കുന്ന കാലത്ത് ഒരു രാക്ഷസിനെ കൂലിക്കാരി അവിടെ വന്നപ്പോൾ അവൾ രാക്ഷസന്റെയും മാമന്റെയും മിഥിയാ പ്രസ്താവത്തെ പേടിച്ചുകൂടിയവളായിരുന്നു. ദൈവമെന്നായ മാമന്റെതെക്കെത്തെയും ആ മാമന്റെയെക്കൽ അരികക കെട്ടുന്നു. സിംഹസ്തംഭം, മഹാമന്ദിരം പന്തലത്താക്കുതും അതിനകത്തുവെക്കും അതു ലഭിക്കുന്നതിനും പ്രിയശൈലനും ശാങ്കരനാമിയും ജോമകളും വരിച്ചവരും സുകാകശരീരനും മാമാബലനും കാലവർഷങ്ങളും സമ്പന്നമാക്കിയൊഴിച്ചിരിക്കുന്നതും ഇതിവർദ്ധനയെ ശ്വാമുഖസ്തംഭനോടുകൂടിയവരും കർമ്മകോശനും, ദൈവമെന്നായ മാമനെക്കെത്തെയും രാക്ഷസി കാമമാക്കിനയായി. സുമന്തനും, കൃഷ്ണദൈവനും, വിശാലാലയനും, സുകാശനും, സുനന്തനും, മധുരദാഷിയും, യേശുനായനും, നിപുണനും, ഭൂമിയാലിയും, ന്യായാലയനും, പ്രിയശൈലനും, ശാങ്കരനായ മാമനോട് ചേർന്നിരുന്നു, മാമാദൈവനും, വരിച്ചവരെയും, താഴെക്കിടന്നിരുന്നു, മയമയിനും, ശ്വാമനിസ്തംഭനും, വൃദ്ധനും, അകലെയും, വക്രവാദിനും, വൃത്താലിയും, ഉഗ്രതലയും, അതികീറിയതായ ആ രാക്ഷസി ദണ്ഡനായ മന്ദഗാമീയനോടുകൂടി ഇങ്ങിനെ വെച്ചിട്ടു. "മാമൻ താപസനെപ്പോലെ കടലിൽ ചാപനാണെന്നോടും മാമനോടുകൂടെ രാക്ഷസനിയയമായ ഈ പ്രദേശത്തു വന്നതെന്തിന്? പരമാർത്ഥം പറയുക." ഇപ്പോഴുള്ളതായ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു പരമാർത്ഥമായ മാമൻ ഭൂമിയിൽ നിന്നും ഇറങ്ങുവാൻ ആരംഭിച്ചു. അതുകൊണ്ട് വെച്ചിടുന്നതായ മാമൻ തീരെ ഇല്ലാത്ത വിശേഷിച്ചും ഇപ്പോൾ ആനന്ദവാസിയുമാണല്ലോ. എന്നതെന്നതല്ല ഒരു സ്ത്രീയോടാണ് പറയുന്നതും. "ദൈവമെന്നപോലെയാകുന്നതിനായി ശൈലനും എന്നെന്നേക്കുമായി വാണിരുന്നു. ഞാൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശ്വേതപുത്രനാണ്.

----- രാക്ഷസിനായ മാമന്റെ പേര്: ശ്വേതപുത്രനായി മാമൻ

ഇവൻ എന്റെ അനുജനാണ്. ഇവനെ ലക്ഷ്യനാക്കി എന്നു വിളിക്കുന്നു.

ന. ഇദ്ദേഹി എന്റെ മാമനായ വിശ്വദേവനായിട്ടാണ്. സ്ത്രീ

മെന്റാജ് ഇവളുടെ പേര്. നമ്മെന്തായ എന്റെ പിതാവി
 ന്റെയും മാതാവിന്റെയും ആത്മജന്മസങ്കല്പം ധർമ്മം കർമ്മം
 യ ത്താൻ വന്നുവന്നതിന്നു പുറപ്പെട്ടു. നി ആരെന്ന് പറയുക. അ
 ഞൾ ആശ്ചര്യമെന്നു. ആരെന്ന് പറയുക. നിന്റെ അംഗങ്ങൾ
 എത്രയും വരുപമായിട്ടാണല്ലോ കാണുന്നത് അതിനാൽ നീ
 ഒരു മാക്കുസസ്ത്രീയാണെന്നു ഞാൻ കരുതുന്നു. ഇവിടെ വരുവാൻ
 കാരണമെന്ത്? വാസ്തവം പറയുക. ശ്രീമാംഭവന്റെ ഇത് വച
 നങ്ങൾ കേട്ടു മനോഹരിയായ അവൾ ഹേ! ഓമ! ഞാൻ വാസ്ത
 വം പറയാം. കേട്ടുകേൾക്കുക. കാമരൂപിണിയായ തുപ്പണമയ
 ന്ന മാക്കുസിയായാണ് ഞാൻ സൂത്രയേതരമായ തോൽ തനി
 യെ ഈ കാട്ടിൽ സങ്കല്പിക്കുന്നു മാക്കുസശ്ശാലം മഹാബല
 നായ രാജാജ്ഞാൻ, എന്റെ ഭാരാധ്യക്ഷൻ, വിശ്വവസ്തുജ്ഞൻ
 പുത്രനായ ആ ദിവിദേവ നീ കേട്ടിട്ടില്ലേ! ബലശാലം സദാ ഗാ
 ഡനിവൃത്തി നമുക്കുതന്നെ കഷ്ടകൃഷ്ണൻ, മാക്കുസസ്താപം കേ
 മിപ്പാലം ധർമ്മശാലായ് വാഴുന്ന ദിവിഷണൻ, വ്യാപാരികളായ
 രായ ലഭ്യശാലാലികൾ എന്ന പരമേശ്വര എന്റെ സോദരന്മാരാണ്.
 ഹേ! ഓമ! പുനഃജന്മമായ അങ്ങയെക്കണ്ട മാത്രത്തി
 ന്തന്നെ ഞാൻ അങ്ങയെ ഭജനാധാര്യം വരിച്ചുകഴിഞ്ഞു. അങ്ങ
 യെ പ്രാപിക്കാൻ കൈകൊണ്ടാണ് ഇതാ ഞാൻ അങ്ങയെ
 മുമ്പാകെ സ്വപ്നം വന്നു നില്ക്കുന്നത്. ഹേ! ഓമ! ഞാൻ മഹാ
 പ്രേഷാലം, സാമന്തം, ബലശാലാലികളായ അങ്ങൻ എ
 ന്റെ ചല്ലണാതിരത്തിന് എന്തൊക്കെനില്ക്കു വിശകലം മലി
 ക. വികൃതയും വികൃപയുമായ ഈ സീതയിൽനിന്നും അങ്ങക്ക
 തോരു സങ്കലനം കിട്ടിയാൽമിട്ട്. ഇവൾ മനോഹരയും അങ്ങ
 ക്കുതരൂപമുള്ള സൗന്ദര്യമേകുന്നതും ഞാൻ ചൊല്ലി എത്രയും യോഗ
 യ്ക്കായും ചെയ്യും. ഇതാ നോക്കുക എന്റെ രൂപമാധുര്യം, വിശ്വ
 പരം അനുഭവം വയർ കട്ടിപ്പിടിച്ചുവരികുന്നവളായ ഈ ഭൃ
 ന്തെ ഞാൻ നിന്റെ ഭാരാധ്യക്ഷന്റെ ഇഷ്ടാർത്ഥത്തിന്നു തിന്നുക
 യും. അന്നുതന്നെ ഹേ! കുറു! നമുക്ക് ഓരോ വന്നുതന്നു പദ്യം

മുടികളും കണ്ടുകൊണ്ട് ഈ ദണ്ഡുകാരണ്യം മുഴുവൻ സ്വച്ഛന്ദം സഞ്ചരിക്കാം.” രാക്ഷസിയുടെ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു വാക്യകേരവിഭനായ കാരകർഷ്മൻ ഉടങ്ങിനെ വെച്ചു.

സംഗ്രം 18

പ്രപഞ്ചവാചിത്രപണം

അന്നന്തരം കമലപാശത്താൽ അവബദ്ധമായ ശുദ്ധ്വണ്ണവയെ നോക്കി സ്വസ്തമായും മംഗിയായും ശ്രീരാമവൻ സ്തംഭിച്ചും ഇങ്ങിനെ വെച്ചു “ആയു! ഞാൻ സമാനനാണ്. നോക്കുക ഈ നല്ലൊരു സ്ത്രീ എന്റെ ഭാര്യയാണ്. സ്വപത്നീയം നിന്നെ പ്രോലുഭുക്ത സ്ത്രീകൾക്കു നീക്കം ദുഃഖപ്രദമത്രെ. ഇവൻ എന്റെ അനുജനാണ്. ലക്ഷ്മണൻ എന്നാണ് പേര്. ശ്രീമാനും വീര്യവാനുമായ ഇവൻ അത്യന്തം കോമളനും ഗുണവാനും ഇപ്പോൾ മാര്യായിക്കുതരുന്നതാണ്. യൗവനപൂർണ്ണനായ ഇവൻ മാര്യായുദ്ധം അനുഭവിച്ചിട്ടു കാലം വളരെ വളരെയായിരിക്കുന്നു. യഥാർത്ഥമായി ഭാര്യയെക്കൊണ്ടുള്ള പ്രയോജനം ഇപ്പോൾ ഇവനാണ്. ആപവരിയായ നിന്റെ സേവനശൃംഗലിനാ ഇവൻ യോജിക്കയും ചെയ്യും. അതിനാൽ ഹേ! വിശാഖാക്ഷി! നീ ഇവനെ പ്രാപിക്ക. നിന്റെ കർത്താവായിത്തീർന്നവൻ ഇവനോടപേക്ഷിക്കുക. അർദ്ധശതകോടനമേഖല നീ ഇവനോടു ചേർന്ന് അനുപമ്യമത്തെ പ്രാപിക്ക. അതാണ് നിനക്കു നല്ലത്” എന്നിപ്രകാരമുള്ള വാക്കുകൾ കേട്ടു കാമമോഹിയായ ആ രാക്ഷസി രാമനെപ്പരിത്യജിച്ചു ലക്ഷ്മണനെപ്പിടികൂടി. അവൾ ലക്ഷ്മണനോടൊന്നിപ്രകാരം പറഞ്ഞു. “ഹേ! കോമളാംഗ! വരവെണ്ണിനിനായ ഞാൻ അങ്ങയുടെ സേവനശൃംഗലിനാ പാറിയ ഭാര്യയായിരിക്കും. എന്റെ ഒരുമിച്ചു പോരിക. നമുക്ക് ഈ ദണ്ഡുകാരണ്യം മുഴുവൻ ചുറ്റിനടന്നു മരിക്കാം.” രാക്ഷസിയുടെ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു വാക്യകേരവിഭനായ ലക്ഷ്മണ

ൻ പുഞ്ചിരിപോഴിച്ചുകൊണ്ടു യൗതിപുത്രം ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "ഹേ! അംഗമേനി രാമന്റെ ഭാര്യനാണ് ഞാൻ. ഏതന്റെ പത്നി തായിരുന്നീൻ ഭാര്യനാ ഭാര്യയാകണമെന്നാണോ നിന്റെ ആഗ്രഹം. കഷ്ടം ഹേ! അമലവസ്ത്രിനി! ഞാൻ ആർക്കുനായ രാമനാൽ അസ്വതരനാണ്. ഹേ! ആനയെപ്പോലെ! സിന്ധവാതമായ നീ സമുദ്രോത്ഥനായ ആർക്കുതൻ കനിഞ്ഞുതയായി ആനയെ അന്തരവിടുക. വിരൂപയും, അസതിയും, ക്രൂരയും, വാൽ ഒട്ടിച്ചിട്ടു വൃണയുദ്ധമുള്ള ഈ നാരിയെ പരിവൃത്തിച്ച് രാമൻ നിന്നെ മരിച്ചു കൊള്ളും. ഹേ! വരാമോഹി! ഈ ദീപ്തവിഗ്രഹത്തെ വെടിഞ്ഞു 'കഥ'യുള്ള വൃത്താവേണാണ് ഒരു മാനുഷസ്ത്രീയിൽ മരിപ്പാൻ ഇച്ഛിക്കുക" മകജ്ഞാന്റെ ഈ പരിഹാസവാക്കുകൾ സമുദ്രം സമ്പ്രദാനു കയറി കൊള്ളയും മാരകമുള്ളതായ ഒരു രാക്ഷസി, സീതയെപ്പോലുള്ള പണ്ണശാലയിൽ ഇരിക്കുന്ന ദുർഗ്ഗന്ധം പരമ്പരയായ ശ്രീരാമവന്ദൻ സമീപം ചെന്നു വീണ്ടും ഇങ്ങിനെ വചിച്ചു. "ഹേ! രാമ! വിരൂപയും, അസതിയും, ക്രൂരയും, മാനുഷ്യതയും ഉൾക്കൊള്ളിയവളായ ഈ മന്ത്രിനാരിയെക്കൊന്നിച്ച് മരിപ്പാൻ നീ ഇച്ഛിക്കുന്നതെന്താണ് ഏകന്ന കാന്തിക്കുയിലൊന്നാ. ഇത്ര നീ കണ്ടുകൊൾക. ഇവളെ ഞാൻ ഇപ്പോൾതന്നെ മക്കിക്കൊണ്ടു. പിന്നീട് ഞാൻ നിന്നൊക്കൊന്നിച്ച് നിസ്സപതയായി സന്യസം സഞ്ചരിക്കും. "ഇപ്പോൾ പറഞ്ഞു അഗ്നിശിഖരപോലുള്ള തന്റെ ഉഗ്രദൃഷ്ടികൾ ഉന്മൂലിക്കാൻ മഹാജ്ഞാൻ രോഹിണീനക്ഷത്രത്തിന്മേൽ നേരെയെന്നപോലെ ആ രാക്ഷസി ഉഗ്രശാബാക്കിയായ സീതയെക്കൊന്നെ പാഞ്ഞെടുത്തു. ഉഗ്രപാശംപോലെ വന്നുവീഴുന്ന ആ രാക്ഷസിയെ തടുത്തിട്ട് മീമഞ്ചലനായ രാമൻ ശ്രോധതാഗ്രാക്ഷനായി മക്കുന്നതോടിക്കിടന്നു പറഞ്ഞു. "ഹേ! സൗമിത്ര! മലരോടും അനാർദ്ദരോടും നേരെയൊക്കെ ഭവമധ്യത്തിലും നന്നല്ല. ഇത്ര സീതയെ നോക്കുക. പെരിച്ചു പ്രാണൻ പോകാറായിരിക്കുന്നു. ഹേ! പുരുഷസിംഹ! യേങ്കരിയും, അസതിയും, അതിമന്തയും, മഹാദരിയുമായ ഈ രാക്ഷസിയെ അംഗമവേഗപ്രാപ്തം ചെയ്തു പിടുക."

ഇതു കേട്ട ബഹുശാലിയായ ലക്ഷ്മണൻ വാൾ മുഴുക്കി ശൂപ്പണമനുഷ്ഠിക്കുകയും ചെയ്തു. ഉടൻ തൊരുമിരുന്ന ആ രാക്ഷസി കഠിനവേഗത്തോടെ മേലാമ്പലം ഗമിച്ചുകൊണ്ടു വന്നവഴിയേതന്നെ കാട്ടിലേക്കു പാഞ്ഞുകളഞ്ഞു. കൈതത്തിൽ മുഴുകി വെട്ടുകൊണ്ടു കൈകൾ മുറുപ്പിച്ചു കൊണ്ട് അവൾ കാനനം മുഴക്കി. വഴിനീളെ രക്തം പൊഴിച്ചു കൈകൾ പൊക്കി ഗമിച്ചുകൊണ്ടു വിരൂപിതയായ അവൾ ജനസ്ഥാനത്തിൽ ചെന്നു രാക്ഷസന്മാരോട് ചുറ്റപ്പെട്ടു തന്റെ പ്രാതാവിനെ ശരണം പ്രാപിച്ചു. ആകാശത്തിൽനിന്നു വീഴുന്ന അശനിപോലെ അവൾ ഉഗ്രഭംഗനയായ ഖരന്റെ പാദമുലത്തിൽ ചെന്നു പതിച്ചു. ഭാഗ്യമായ സീതയോടും ലക്ഷ്മണനോടുംകൂടി ശ്രീരാമവൻ വനത്തിൽ വന്നിട്ടുണ്ടെന്നു അവർ തന്റെ അംഗങ്ങളെ ചോദിച്ചു തന്നെ ഈവിധം വിരൂപയാക്കിത്തീർത്തവന്നുമുള്ള എല്ലാ സംഗതിയും കഴുനീക്കത്തിലാണെന്നുകൊണ്ട് യെരൂഷലീമയായ അവൾ തന്റെ പ്രാതാവിനോടറിയിച്ചു.

സർഗ്ഗം 19

ഖരനെ സന്യാഗമനം.

കൈതത്തിൽ മുഴുകിയവളും വിരൂപിതയുമായി തന്റെ കാല്ക്കൽ വന്നു വീണുകിടക്കുന്ന ശൂപ്പണമനുഷ്ഠിക്കുന്ന ഖരൻ ക്രോധ സംതപ്തനായി ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു. “ഓ! ഗിനി! നീ മോഹവും സംഭ്രമവും പരിത്യജിക്ക. നിന്നെ ഈവിധം വിരൂപയാക്കിയതാകുന്നു പറക. വെറുത്തു കിടക്കുന്ന ഉഗ്രവിഷ്ണുനോടുകൂടിയ കൃഷ്ണസ്തംഭത്തെ നേരസ്ഥാക്കായി അനുലീകരിക്കുക എന്നതാണെന്നതാർ. കഴുത്തിൽ വന്നു വീണിട്ടുള്ള കുലപാശത്തെ അറിയാത്ത ആ മൂഢനാണീ. നിന്നോടു നേരിട്ട്, എന്തൊരുവൻ ഈ മഹാവിഷമത്തെപ്പാനുമെല്ല. ബലവിക്രമസ്വന്തനും സ്വച്ഛന്ദചാകി

ബിഷപ്പും കാമരൂപിണിയുമായ നികന്ന ആർ ഈ സാവസരമെല്ലാം പ്രാപിച്ചിട്ടു. അനേകവൃത്തായ യോഗമന്ത്രപാരമ്പര്യമുള്ളവനാണല്ലോ നീ ഇവിടെ എത്തിച്ചേർന്നത് ദേവഗന്ധമാലാ മഹാത്മാക്കളായ മഹാശിക്ഷാ ആരാജ് നിനക്കു ഈവിധം വൈകാരികത വരുത്തിയത്. ആ മഹാവീര്യവാൻ ആരെന്ന് പറയുക. എന്തുകൊണ്ട് വിവിധം ചെല്ലാൻ സാമസ്രാക്ഷണം പാകശാസനനുമായ മഹേശ്വരപോലും സാക്ഷ്യമല്ല. പിന്നെ ഈ ലോകവാസികളെപ്പറ്റി പറയാനാകമാ. ആരായാലും വേദമുതിർത്തു. മഹേശ്വരത്തിൽ കലഞ്ഞിരുന്ന ക്ഷീരമൈത്രയണപോലെ ജീവിതാനുഭവങ്ങളായ എന്റെ അനുഭവങ്ങൾ ഉടൻ അവന്റെ പ്രാണങ്ങളെ നുകന്നെടുക്കും. സംഗമത്തിൽ എന്റെ ശത്രുക്കളോടും മമ്മം പിളയുന്ന എന്തൊരുവന്റെ പത്നിയെ കടുത്തോടയാണു് മേടിനി പാനംചെയ്യാനായത്? എന്റെ നിശിതബാണമേറേ ചന്ദ്രവീഴുന്ന എന്തൊരുവന്റെ മാംസം തിന്ന് പക്ഷികൾ പരിതൃപ്തമാകുമാറായിരിക്കുന്നു? പോയിൽ ഞാൻ എല്ലിങ്ങുന്ന പീഡകളിൽനിന്നും കരുപ്രാപിപ്പാൻ ദേവഗന്ധപുന്മാരാകട്ടെ പിശാചുക്കളാകട്ടെ കാക്കസന്മാരാകട്ടെ സമർത്ഥരല്ല നീ ഒരുല്ലെ എഴുന്നേൽക്കുക. നിന്നോടു നേരിട്ട ആ ദുഷ്ടിനിന്തൻ ആരെന്ന് പറയുകയെന്നു വേണ്ടു്. ശ്രോതാകാഠിന്യത്തോടുകൂടിയ തന്റെ ദ്രാവാവിന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ടു ശുദ്ധിപ്പണവ കണ്ണിൻ ചൊരിഞ്ഞുകൊണ്ടിങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. “ദേശമപ്രകാരമായി രാമൻ, ലക്ഷ്മണൻ എന്നിങ്ങിനെ രണ്ടു യുവസഹോദരന്മാർ ഭണ്ഡകാരണ്യത്തിൽ വന്നുചേർന്നിട്ടുണ്ട്. കൊമളനാശം സകുമാരശരീരമേ മഹാബലമാണു് അവർ. പുണ്യതീർത്ഥങ്ങളും, ഭാരതം, ധർമ്മചാരികളുമായ അവർ ചിരകൃഷ്ണാഭിനയങ്ങൾ ഹിച്ച് താപസവേഷത്തോടുകൂടെ ഫലമുഖങ്ങൾ ക്ഷേപിച്ചുകൊണ്ടാണു് വനത്തിൽ സഞ്ചരിക്കുന്നതു്. ഗന്ധർവ്വമാണുമൂലം കാലചിഹ്നങ്ങൾ തികച്ചും ഉള്ളവരുമായ അവർ ദേവന്മാരോ അതല്ല മനുഷ്യാകാ എന്നു തീർച്ചപറഞ്ഞുകൂടാ. രൂപസമ്പന്നയും സർവ്വമേന്മയുള്ളതുമായ ഒരു തരുണിയും അവരോടൊന്നിട്ടുണു് അ

വരും നിമിത്തമാണ് ആ രണ്ടു സമോരോന്നാളോട് അനാഥരായ ഭാരതയോടൊപ്പം എന്ന് ഈ നിമിത്തമാണിത്. വൃത്താധിപനായ അവനും അവളോടൊന്നിച്ചുള്ള ആ അസന്തുഷ്ടതയും പോകിത് നിഗ്രഹിച്ച് അവരുടെ കട്ടനിന്നും കടിച്ചാലോ എന്റെ രണ്ടും ഒട്ടകങ്ങളെയുള്ള. ഓഹ്! ഉത്തരവ്! എന്താ! ഒന്നാമതായുള്ള ഈ അഭിപ്രായം സാധിച്ചിട്ടുതരിക. അവയുടെയും അവരുടെയും ചുറ്റും ഒരു ഞാൻ കടിക്കട്ടെ." ശുദ്ധ്വനായുള്ള ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു ഖരൻ അത്ഭുതം കൂടുന്നായി. അന്നുതന്നെ തുടർച്ചയായ തന്റെ പതിനാലു പടനായകന്മാരെ വിളിച്ച് അവൻ ഇപ്രകാരം ആജ്ഞാപിച്ചു "ഓഹ്! സേനാധികാരി! ആയുധധാരികളും ചീരകൃഷ്ണാഭിനയം വഹിച്ചിട്ടുള്ളവരുമായ രണ്ടു പുരുഷന്മാർ ഒരു പ്രമദയാടുകൂടെ ദണ്ഡകവനത്തിൽ വന്നിട്ടുണ്ടത്രെ. നിങ്ങൾ ചെന്ന് ആ ദുർവ്വന്ദവയെയും അവളോടുകൂടെയുള്ള ആ രണ്ടു വലരെയും നിഗ്രഹിച്ച് വേഗം ഇങ്ങോട്ട് കൊണ്ടുവരിക. അവരുടെ പത്തുതന്നെ അധികം എന്റെ സമോദമി കടിച്ചു സംതുപ്പയാക്കട്ടെ. ഇവളുടെ മനോഹരത്തെ ക്ഷണം നിറവേറുവാൻ." ഖരന്റെ അതിതീവ്രമായ ഈ ശാസനം കൈക്കൊണ്ടു കാക്കസന്ദാർ വാതേരിതമായ മോഹംപോലെ അതിജീവം മാമലകുണ്ഡലങ്ങളുടെ നമിപ്പം പാടുന്നവനും, അമിതഭയംപിടിച്ചവരായ അവരെ ആശ്രയിച്ചാൻ തീവ്രശസ്ത്രം മാമാബലമായ ആ കാക്കസന്ദാർ ഒരു വിധത്തിലും സാധിച്ചില്ല. പലപ്പോഴും അതിനെ മട്ടിപ്പാൻ മൗലം ചിലങ്ങും ശക്തമാകുമോ.

സംഗം 20

ചതുർത്ഥരോക്ഷസനിധനം.

അന്നന്തരം ഭയങ്കരിയായ ശുദ്ധ്വനായ ആ കാക്കസന്ദാർ കൂടെ പശ്ചിമോദയിൽ ചെന്ന് മാമലകുണ്ഡലങ്ങളെയും സീതയെയും അവർ കാട്ടിക്കൊടുത്തു. ശുദ്ധ്വനായെയും അനാഥരായ

ഒരു പതിനാലു രാജസന്യാസരെയും കണ്ട് ശ്രീമാനായ രാഘവൻ
 ചിപ്പത്തേങ്ങുസമീപത്തു ചെല്ലുന്നതോടിക്കിടെ പറഞ്ഞു. "ചെല്ലുന്നി-
 നീ മുറ്റത്തുതന്നെ സീതയുടെ സമീപം നില്ക്കുക. ഞാൻ ചെന്നു-
 കണ്ടാൽ ഈ രാജസന്യയുടെ പിന്നാലെ പോന്നിട്ടുള്ള മെൽപ്പക്കു-
 കളെ കഥ കഴിച്ചു പോരാം." വിദിനാത്മാവായ രാഘവന്റെ
 മോഴികൾ കേട്ടു ചെല്ലത്തൻ അല്പകാലം സമ്മതിച്ചു തന്റെ ഭാര്യ
 വിടെ വരിച്ചു ധർമ്മമാവായ ശാരഥിയാകട്ടെ ചാലികളുമായി
 അടുത്തു തന്റെ മഹാധന്യസ്ത്വം കലച്ചു പിടിച്ചു. ആ രാജസന്യാ-
 കളെ നോക്കി ഇരിക്കുന്ന പറഞ്ഞു. "ഓ! നീശാപരമ! ശരമം
 പുത്രന്മാരായ രാജമെല്ലുന്നന്മാരാണ് ഈ വന്നിരിക്കുന്നതെന്നു ഗമി-
 ച്ചുകൊണ്ടുക. ഭയമുള്ളതായ ഭയമുപദേശത്തിൽ അങ്ങനെയൊരു സീതയോടു-
 കൂടെ സഞ്ചരിക്കുന്നു. ഹമയുദ്ധങ്ങൾ കേളിപ്പുറംകൊണ്ടിവിടെ വന്നി-
 ക്കുന്ന ഭാഗങ്ങൾ താപസ്യനായ അങ്ങനെയൊരു യഥാർത്ഥ ധർമ്മ നടുത്തു-
 ന്നു. തിരുമെല്ലപ്പോലുള്ള പാപധാരികളെ ഭയപ്പെടുന്നു. അവരെ
 നിഗ്രഹിപ്പാൻ വേണ്ടിയാണ് മഹാധർമ്മങ്ങളെ ആക്കത്തോടുകൂടെ
 ശരമാപങ്ങൾ ധരിച്ചു അങ്ങനെയൊരു വന്നിട്ടുള്ളത്. മെയ്യുള-
 കളിൽ തിരിച്ചു പോയാൽ അല്പനേരം അവിടെ നില്ക്കുക.
 പ്രാണനിൽ കൊതിയുള്ള പക്ഷം പിന്നിടിക്കരുത് മണ്ടിക്കൊണ്ടുക." ശ്രീരാഘവന്റെ
 ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു പ്രാപ്തമാകിട്ടും ശത്രുപാ-
 ണികളായ രാജസന്യാർ എന്നവരും കൂടിച്ച് ഇരിക്കുന്ന പറഞ്ഞു.
 മഹാനാ അങ്ങനെയൊരു സ്വാമിയായ ചെന്ന സുസംഗ്രഹനാക്കിയി-
 ത്ത നീ യുദ്ധത്തിൽ ഹര്യന്മാരി പ്രാണങ്ങൾ പെരുമ്പിടിക്കും. ഇത്ര-
 യും രാജസന്യാരോട് നീ ചെന്നു തന്നെയെ യുദ്ധത്തിനിറങ്ങുകയാ-
 ഞങ്ങളുടെ മുമ്പാകെ നില്ക്കുവാൻപോലും നീ ശക്തനല്ല. വേഗം
 പോകുക. അങ്ങനെയൊരിക്കലും പെരുമ്പിടിക്കും. ശത്രുക്കൾ പട്ടം
 എന്നീ ആയുധങ്ങളെല്ലാം നിന്റെ പ്രാണങ്ങളും, വീര്യവും, ചാ-
 പവും ഈ കലത്തിൽ നിന്നെ ഉപേക്ഷിക്കും." എന്നിങ്ങനെ പ-
 രഞ്ഞു ക്രോധകാഠിന്യത്തോടെ അടുത്തുചെല്ലുകയും ആ രാജസ-
 ന്യാർ ഭയപ്പെട്ടതായ ശ്രീരാഘവനോടൊന്നിച്ച് അവരുടെ ശത്രുക്കളെല്ലാം

ഒന്നായി പ്രയോഗിച്ചു. ഇതു കണ്ടു പകവീശുവാനിരുന്ന രാവുവൻ ആ പതിനാലു ശസ്ത്രങ്ങളെയും ഫോമപരിഷ്കരണമുള്ളതായ തന്റെ പതിനാലു ബാണങ്ങളോടുകൂടി നോക്കിയിട്ടു. അനന്തരം മഹാതേജസ്വിയായ രാവുവൻ കല്ലിൽ അണച്ചു മുട്ടിച്ചു കട്ടിയ സൂര്യസ്ഥിത്തോളമായ പതിനാലു നാദാക്ഷരങ്ങളുള്ള ഉഗ്രകോപത്തോടെ വീട്ടിൽ സജ്ജമാക്കി. ശതകൃത്യ വശ്യത്തെക്കുറിച്ചോ ഒരു പരാക്രമശാലിയായ ത്രിരാവിവൻ അവയെ ആ കാക്ഷസന്മാർക്കുനേരെ എത്തുവാൻ വിട്ടു. സാത്തുപ്പിടികളിട്ടുള്ള ആ വിശിഖങ്ങൾ കൊള്ളിയിൻപോലെ പുകാശിച്ചുകൊണ്ട് അതിദൂരം ആ കഷ്ടസ്ഥിയിൽ ചെന്നുപതിച്ച് അവയുടെ മർമ്മങ്ങൾ ഭേദിച്ചു. അധിരം പുറത്തു ആ ക്ഷുദ്രബാണങ്ങളാകട്ടെ മേഘനാദത്തോടെ താഴെ പതിച്ചു ഭേദമായിരുന്നില്ല. തുടൻ ശോണിനും അണിത്തേ കൈദ്രവീകളായിത്തീർന്നിട്ടുള്ള ആ കാക്ഷസന്മാർ പ്രാണങ്ങൾ വെടിഞ്ഞു വേഗം വൃക്ഷങ്ങൾപോലെ ഭൂമിയിൽ പതിച്ചു. നിലത്തു വീണുകിടക്കുന്ന ആ കാക്ഷസന്മാരെക്കണ്ടു കൃത്യമായ ശുദ്ധമായ പേടിച്ച് വിറച്ചുകൊണ്ട് ചോരതരം അലറി. അല്പം ഉണക്കിപ്പിടിച്ച് ചോരയോടുകൂടെ വീണ്ടും വീണ്ടും ഗർജിച്ചുകൊണ്ട് അവർ പശുപതിയെ ജ്വലനപോലെ മരണിക്കും ചെന്നുവീണു. ശോകാന്തരമായി കണ്ണനിൽ പൊഴിച്ചുകൊണ്ട് അവർ പലതും പറഞ്ഞു മോദനംചെയ്തു. ചതുർശരാക്ഷസന്മാരും തുടങ്ങിൽ ചതുർവീണതു കണ്ട് യെന്നു മണിയ ആ ചോരമാക്ഷസി സ്പർശത്താൽപ്പോലും തന്റെ ദ്രാതാവോടണർന്നിട്ടു.

സർഗ്ഗം 21

ഖരപ്രോത്സാഹനം

അനന്തരംനിമിത്തം വീണ്ടും വന്ന തന്റെ പാശങ്ങളിൽ വീണുകേഴുന്ന ശുദ്ധീകൃതയെക്കണ്ടു ചരൻ ഹൃദയവും തലുനായി. അവൻ ആ കാക്ഷസിനെ നോക്കി ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു, “ഹെ! സാദരി!

ഈ രാക്ഷസകളെ കണ്ടു അങ്ങൻ ഭൂപുലനം ചെയ്തു. എന്റെ
 രക്തവായ രാമനെ നീ ഇപ്പോൾ നിഗ്രഹിക്കാത്തപക്ഷം മാനുഷക
 ഗ്യാഭാരം ഞാൻ ഏന്തിനും ജീവിക്കുന്നു? നിന്റെ മുമ്പിൽനിന്നുത
 നെ ഞാൻ പ്രാണത്തോൾ പരിത്യജിക്കും. മുഴുവൻ സൈന്യത്തോ
 ളെ ധനനാലും രാമനോടു നേക്കുവാൻ നീ ശക്തനാകുമോ എന്നു
 ഞാൻ സംശയിക്കുന്നു നീ ശ്രമനോരണത്താഴ്ന്നിന്റെ നാട്ടും,
 മഹാപരാക്രമിയായെന്നെന്ത് വൃഥാ ഹൈന്ദവക്കുന്തവല്ലോ. കഷ്ടം
 നിനക്കു നഷ്ടം നല്ലൂ. നീ യഥാർത്ഥശ്രമനോരണോ, ആ രാമല
 ക്ഷണനാശം ഹനിച്ചാൻ നിനക്കു സാധിക്കുമോ. ഹേ! ആശർ!
 രാമനോടുതന്നെ ഓടാൻതന്നെ പ്രാപ്തിയും പ്രമാദവും നിനക്കുണ്ടു
 ന്നു. ഈ ഭയപരമായശബ്ദത്തിൽ വസിക്കുന്ന അവരെ നീ നിഗ്രഹി
 ക്കെ ഭയപരനും പരമപരാക്രമത്താലുള്ളവനുമായ നീ ഇവിടെ ജീവി
 ക്കുന്നവനായില്ല? ബന്ധു ബന്ധുക്കളായി പാശം ബന്ധുപാശം
 വെട്ടി നശിക്കുകയും, അല്ലെങ്കിൽ രാമന്റെ പാശം അകളെട്ടി
 താമസിയായതെ നഷ്ടൻ കണ്ടും അവസാനിക്കും. ഒരൊരാൾമുന്ത
 യ രാമൻ മനുജനോടൊന്നാണ്. എന്നെ ഇതിനാൽ പര്യവേഷാ
 ക്കിയ അരാഹ്തൻ പ്രാപ്തം. ശ്വസവന്നൻ തന്നെ? ഓരോരരി
 യായ മറ്റു രാക്ഷസന്മാരും പരമപരാക്രമം പരമപരാക്രമം പര
 മപരാക്രമം പരമപരാക്രമം പരമപരാക്രമം പരമപരാക്രമം പരമപരാക്രമം

സർഗ്ഗം 22

വരന്റെ നാള

ഇപ്രകാരം പ്രവൃത്തിയായാൽ നിന്ദിക്കപ്പെട്ട ശ്രമനായ കാരൻ
 കറു രാക്ഷസന്മാരുടെ മദ്ധ്യത്തിൽവെച്ച് ഉത്തരം ഇങ്ങിനെ പ
 രഞ്ഞു. "ഹേ! സഹോദരി! നിനക്കു സംഭവിച്ച മാനഹാസിനി
 മിത്തം ഞാൻ വളരെ ദുഃഖിക്കുന്നു. തന്നിമിത്തം അപമൃതയു
 ന്ന കടൽവെള്ളംകണ്ടാകട്ടെ മറ്റൊരുവണ്ണത്തോളം എനിക്ക് ഉജ്വ
 ലിക്കുന്നു. കർമ്മജീവിതനായ രാമന്റെ വീട്ടിൽ ഏനിക്ക് എത്ര

മന്ന. ധ്വജങ്ങളും കിങ്കിണീഗണങ്ങളും ആ മഹാമേഘത്തിൽ അ
 ത്വന്തരോദയോടെ വിളങ്ങിക്കണ്ടു. വിശിഷ്ടവാമികൾ പൂട്ടിയ
 ഈ മേഘത്തിൽ കയറി ക്രോധസംഹാരനേതൃനായ ഖരൻ യാത്ര
 തുടന്നു. ഭീമവിക്രമന്മാരായ അവന്റെ മുഴുവൻ കൈസന്ധ്യയും മേ
 തന്മേന്മകൾക്കു മെന്തെ ഉഷ്ണമെന്നുവന്നിരുന്നു. മഹത്തരങ്ങളായ
 ചാപങ്ങൾ, മോഹാശരസ്ത്രങ്ങൾ, ധ്വജങ്ങൾ എന്നിവ ധരിച്ചിരുന്ന
 ആ രാക്ഷസന്മാരുടെപ്പോലും ഖരൻ നടക്കുവാൻ ആത്മഭയമായി.
 മൂടകന ചെമ്പിത്താൻവർത്തികളും അതിഭീഷണന്മാരുമായ ആ
 ത്വന്തരേശ്വരന്മാരും രാക്ഷസന്മാരും മുൻഗമം, പട്ടം, ഗുരുലം, എററുവം
 മുറ്റത്തു വെണ്മഴ, വർഗ്ഗചക്രങ്ങൾ, മിന്നിത്തീർത്തുവന്ന ശോഭനം,
 വേൽ, പോലമയ പരിവേഷം, കർമ്മം, ഗന്ധം, മുസലം, പശുക്കളുടെ
 തീയ ആയുധജാലങ്ങൾ ധരിച്ച് മഹാനാടകത്തോടെ ജനസ്ഥാന
 ത്തിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ടു. ഭീമവിക്രമന്മാരായ അവരുടെ പിമ്പെ
 വരന്റെ മേഘവും യാനമെല്ലാം, തപ്പുകാരെക്കൊണ്ടുവരുത്തി
 പല വസ്ത്രങ്ങളുള്ള വാമികളെ നിറുത്തുന്നതായ സാമഗ്രി ഖരന്റെ
 ഇഷ്ടയനുസരിച്ചു തെളിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. തിപ്പുലാതിയായ ആ
 രാക്ഷസവീരന്റെ മഹാമഹം സമ്പ്രദിക്കും മുഴക്കിക്കൊണ്ടു സഞ്ചരി
 ച്ചു. ശത്രുസംഹാരത്തിൽ ബലപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരുന്ന കഷ്ടനും, വര
 നിന്ദനനും, അന്തകളായതായ ഖരൻ, സുതനെ, വധിച്ചുകൊ
 ണ്ടിരിക്കുന്ന മോലത്തേ കൊടുങ്കുരുന്ദന്നുപോലെ ബലപ്പെട്ടതായി.

സർഗ്ഗം 23

ഖരൻ നേരിട്ട ഭീമവിക്രമന്മാർ

ജനസ്ഥാനം വിട്ട യാത്രചെയ്യുന്ന ഖരകൈസന്ധ്യക്കൾക്ക് പല
 മുറ്റുക നങ്ങളും കാണുമായി. ഗുട്ടേത്തപ്പോലെ അതന്നുവന്നുമാ
 യ മോലങ്ങൾ കൈകൾ വെട്ടി. അവന്റെ മേഘത്തിൽ പൂട്ടി
 യിരുന്ന മഹാവേഗികളായ കരികൾ രാജമാർഗ്ഗത്തിൽ പുഷ്പം വി
 തരിക്കിടന്നിരുന്ന സമീപത്തുള്ള സമുദ്രത്തു മെന്തെ പെട്ടെന്നു

വീട്, അററം മകനവണ്ണമായി കഴിക്കാത്തതിനാലേ കുറഞ്ഞ പ
 ിവേദം സൂത്രം മുതലായവയെ ഉപേക്ഷിച്ചു. ഗോമതയായ അപരൻ
 ധർമ്മത്തോടു കൂടിയവനെ മന്ത്രി. മാതൃഭാഷയിലും മര
 നീയവനത്തോടു കൂടിയവനായ ഉപേക്ഷിക്കുക എന്നവർത്തനത്തിന്
 അർത്ഥം വന്നാൽ പല അപരന്മാരും ഉണ്ടാകും. അതുക
 ഞ്ഞു സൂചിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് കൂടാതെ നാലുവിധത്തിലും ഉൾക്ക
 ഞ്ഞു കാണിച്ചു. കേരളത്തിലെ പല സ്ഥലങ്ങളിലും ഉണ്ടാകുന്ന
 ഇവയെ അറയ്ക്കുക. പല സ്ഥലങ്ങളിലും ഉണ്ടാകുന്ന
 മരകതാടകം ധർമ്മത്തിന് പലതരം ആവശ്യമായ മര
 ക്കും. ഗോമതയായവനെയും നിമിത്തമായും. മിക്കവാ
 രും വിവിധകൃഷിക്കും ഉപയോഗിച്ച് പ്രയോജനപ്പെടുത്തുന്ന
 കലാപോലും. പലതരം മരകതാടകം അയയ്ക്കുന്നതിനായി വി
 വിധത്തിൽ. മേൽ പറഞ്ഞവയിലും പലതരം ചെറിയതായ ആ
 രാകുസന്മാർ. പലതരം വിവിധതരം ആവശ്യം വിവിധതര
 യ്ക്കായി കൂടാതെ, കഴിയില്ലാത്ത തരത്തിൽ പലതരത്തിൽ
 ശബ്ദിച്ചു പോയിൽ അതുകൊണ്ട് സൂചിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് സൂച
 ളങ്ങൾ രാകുസന്മാർക്കുവേണ്ടുന്ന നോക്കുന്നോക്കി മിക്കവാ
 രും ഉപയോഗിക്കുന്ന വസ്തുക്കൾ ഉറപ്പ് കാണിച്ചു കണ്ടുവരുന്നതായ
 മേൽവർണ്ണങ്ങൾ പലതരംപോലെയെ സൂത്രം മുതലായവ
 കൂടി. വാചിനാളികളെയും മഹാത്മാക്കളായ മാതൃ സൂത്രമണ്ഡ
 ലത്തിൽ ഉപേക്ഷിച്ചു. വായു ഉൾക്കൊണ്ട് അടിച്ച
 സൂത്രമണ്ഡലം നിഷ്പ്രഭമായി. നിശ്ചയമെന്നതായ അർത്ഥം
 മിന്നിത്തുടങ്ങി. മേൽവർണ്ണങ്ങൾ പലതരംപോലെയെ അവി
 ട്വയുടെ ചെയ്താക്കിപ്പു പലതരം ഉണ്ടാക്കി. പലതരം
 വസ്തുക്കളിൽനിന്നും അറയ്ക്കുന്നു. കാരാടിക്കാത്തതെന്ന പൂസര
 വസ്തുക്കളോടു കൂടിയ പൊടിപടലങ്ങൾ ആകാശത്തിൽ പൊന്തി
 പ്പറന്നു. കിളികൾ കടന്നുവന്നതോടെ കരഞ്ഞു. ഇടയ്ക്കും കൊ
 മ്പിടിയും അതിഭാഷാർത്ഥം നിലനിൽക്കും. ശൈലവനങ്ങളോടുകൂടി
 ഉൾക്കൊള്ളി. മേൽവർണ്ണങ്ങൾ ഉൾക്കൊള്ളിക്കുന്ന പലതരം

[illegible]

ഇരിക്കുന്ന ദേവനാഭം മറ്റും ഇങ്ങിനെ കാരണപാപങ്ങളെക്കൊണ്ട് ആയുസ്സൊടുങ്ങാനായ ആ കാഷ്ടസന്മാരിനിടെ അത്യുത്സാഹത്തോടെ നോക്കിനിന്നു. ബഹുദൂരമായ ഖരൻ മൃഗസൈന്യത്തോടുള്ള പോക്കളത്തിൽ പാഞ്ഞെത്തി. ശ്വേതഗാമി, പൂമഗ്രീവൻ, നന്ദനശത്രു, വിഹംഗമൻ, ഭൃങ്ഗയൻ, കരവീമാക്ഷൻ, പരുഷൻ, കാലകാമുകൻ, മേഘമാലി, മഹാമാലി, സപ്താസ്ത്രിൻ, അധിരാശനൻ എന്നീ മഹാവിരന്മാരായ പന്ത്രണ്ടു ക്ഷേത്രക്കർമ്മക്കാരാണിട്ടു പോക്കളത്തിൽ ഇറങ്ങി മാന്യരപാലൻ, സ്വർദ്ധക്ഷൻ, പ്രഭാമി, ത്രിശിരസ്സ് എന്നീ നാലു സേനാപതികൾ ഉള്ളെന്നേയും അനുഗമിച്ചു സമരകാമികളായ ആ വിരമാക്ഷസഞ്ചലം, തമോഗ്രഹങ്ങൾ സൂര്യചന്ദ്രന്മാരുടെ നുകരണപേപ്പലു, രാജലക്ഷ്യങ്ങളോടെ നേരെ എമിഞ്ഞെത്തി.

സ്കന്ധം 24

ഖരന്റെ യുദ്ധസന്നാഹം

വീര്യശാലിയായ ഖരൻ ഇങ്ങിനെ പ്രയാണംചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കെ രാമവക്ഷ്യണന്മാരും ചില ഭൃണിമിത്തങ്ങൾ കാണുകയുണ്ടായി, കൊറുമയിർകൊള്ളമാർ യേതരവും വോക്താവിന്നറിയാത്തവുമായ ഈ ഭൃണിമിത്തങ്ങൾ കണ്ട് ശ്രീരാമവൻ വക്ഷ്യണനോട് അങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. “ഓ! മഹാബാഹോ! ഭൂതങ്ങൾക്കെല്ലാം അമേഗളവും കാഷ്ടസന്മാർക്കു നാശവും സൂചിപ്പിക്കുന്ന ദൃശ്യകനങ്ങൾ ഇതാ പലതും കാണുന്നു മരകതാമകം ചൊരിഞ്ഞുകൊണ്ട് ഗംഭീരധ്വനിയോടെ ഗദ്ഗദാശ്വങ്ങളായ പന്ത്രണ്ടുമാവങ്ങൾ ആകാശത്തിൽ സർവ്വതൂവ്യാപിക്കുന്നു. യുദ്ധത്തെ അഭിനന്ദിക്കമാലക്ഷ്യം ഏതെങ്കിലും ബാണങ്ങൾ ഇതാ പുകയുന്നു. സ്വസ്തിപ്പിടിയോടുകൂടിയ ചാപം ചലിക്കുന്നു. ഇതാ ഈ വനത്തിൽ കൂകിക്കൊണ്ടു ചരിക്കുന്ന പക്ഷികളെ നോക്കുക. അവയുടെ ഈ അപശബ്ദ

അൾ നമുക്കിപ്പോൾ ആപത്തുകാവമാണെന്നു സൂചിപ്പിക്കുന്നു. ജീവിതത്തെക്കൂടി ഇപ്പോൾ നാം സംശയിക്കേണ്ട. നഷ്ടമായും അന്ത്യമുണ്ടാകുമായ യുദ്ധം ഇവിടെ സംഭവിപ്പാനിടയുണ്ട്. അടിക്കുവുന്നതാകുന്ന ഏതെങ്കിലും ഘട്ടപക്ഷം ആ സമരത്തെ സൂചിപ്പിക്കുന്നു. ഓം! ഇഹ! ആ യുദ്ധത്തിൽ നമുക്കു ജയമുണ്ടാവൂ. കൈവരിക്കു പരാജയവും നഷ്ടംതന്നെ. ഓം! ലക്ഷ്യം! നിന്റെ വരണം പ്രസന്നമായിത്തന്നെ ശോഭിക്കുന്നുണ്ട്. യുദ്ധസന്നാഹത്തിൽ ഏതൊരുവന്റെയും മുമ്പാകെത്തന്നെ അവൻ ആയന്നാശമാണെന്നു വിചിന്തിക്കാം. ലക്ഷ്യം! അതികഠിനമായൊരു രാജസന്ധിയുടെ ആപ്പുവിളികളും ഭരണിനിന്നുവെക്കുന്നതും കേൾക്കുന്നു. ആപത്തിൽ ശങ്കയുള്ള വിഭവകിയായ കൈവൻ വരുവാൻ പോകുന്ന വലത്തിൽ തക്ക മുൻകരുതലുകൾ കാഴ്ചപ്പെട്ടിരുന്നെന്ന് കെട്ടുണ്ടെന്നാണ് അറിയാൻ നിശ്ചയിക്കേണ്ട. ധരിച്ചു കൈവരേണ്ടിയിട്ടുള്ള വൃദ്ധന്റെ നിരന്തരതയെക്കൂടി ഈ പറ്റത്തുറക്കുന്ന പ്രാപ്തി. ഉപരി നിരീക്ഷിച്ചു വിവരിക്കും പറയുന്നതു്. ഓം! ഹൃദയം! പാർത്താണെന്നീ സീതയോടുകൂടെ വേഗം പോകുക നിശ്ചയം ബലവാൻ തന്നെ ഈ രാജസന്ധിയെ നിശ്ചയിപ്പാൻ നഷ്ടമുള്ള ശേഷിയും നഷ്ടമാണ്. എങ്കിലും സൂര്യനാശമുണ്ടായ തനിയെ വധിക്കേണ്ടതെന്ന് എനിക്കൊരു മോഹമുണ്ട്. ത്രീകാലവൻ പറഞ്ഞതിന്നനുസരിച്ച് ലക്ഷ്യം! ശരവാപങ്ങളെക്കൂടി സീതയോടുകൂടെ ഗുഹയിൽ പ്രവേശിച്ചു. അനന്തരം ത്രീകാലവൻ “ആദ്യം, രാജസന്ധി ഇവിടെ വന്നു ചേർന്നു” എന്നിങ്ങനെ ചിന്തിച്ച് തന്റെ കവചം എടുത്തു. ഭീഷ്മകാലത്തോടുകൂടി ആ കവചം ധരിച്ച് പ്പോൾ വിജയമായ വാഗ്ദാനമെന്നപോലെ ത്രീകാലവൻ ഉദ്ധരിച്ചു. തന്റെ മഹാപുരുഷം ശരങ്ങളും എഴുന്നൂറ്റിപ്പിച്ച് അങ്ങോട്ട് വന്നു. ഭീഷ്മകൾ മുക്കി വീഴ്ത്തുന്നതായ രാജൻ അവിടെ കൈമാറി. വേഗം സന്ധിയാർ, മോഹിയാർ, സിന്ധുവാർ, അന്ധർ, ബ്രഹ്മണികൾ എന്നീ മഹാജനങ്ങളെല്ലാം യുദ്ധം കാണാ

തുല്യം ശോഭിച്ചു. അടമ്ബത്തിൽ നില്ക്കുന്ന തെങ്ങോനിധിയായ രാമവർമ്മൻ ലുബധുപം കണ്ടു. സച്ചിദ്രത്തിലും ജ്ഞാനരാമി, കാമകുന്ദം, യുഗലേശ്വരൻ, ചട്ടികൾ എന്നിവയെല്ലാംകൊണ്ടു് ആ രാക്ഷസസ്വഭാവം സൃഷ്ടിക്കേണ്ടതിൽ പ്രകാശിക്കുന്ന നീലമംഗല പടലപോലെ വിരോധിച്ചു.

സംഗം 25

രാമവർമ്മന്റെ സന്യാസം

അപ്പുത്രനായ ഖരൻ സ്വദൈവസമ്പത്തോടുകൂടെ രാമവർമ്മൻ പൊഴിച്ചു. ക്രോധാഭവത്തോടെ കാര്യം ഭരണി നില്ക്കുന്ന രാമവർമ്മൻ യാതൊരു ശ്രമത്തിനും അവൻ ശ്രമിച്ചു. ഇടൻ ആ രാക്ഷസൻ പരമപ്രിയനായതോടെ ശരം തൊട്ടതാ തന്റെ ചാപം പൊട്ടിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ടു് രാമവർമ്മൻ ഭരണി കൈകൾ വാങ്ങി സന്യാസം സ്വീകരിച്ചു. ആ ജ്ഞാനരാമൻ സാമി, മഹാജ്ഞാനപ്രിയൻ രാമൻ ചാപം ഭരണിനിന്നിരുന്നിടത്തേക്കു് തുരഗത്തു പൊട്ടിച്ചു. ഖരൻ രാമവർമ്മൻ പ്രാപിച്ചതു കണ്ടു് അഖരൻ അന്യമായിട്ടുള്ള സർവ്വ രാക്ഷസന്മാരും മഹാനാഥന്മാരും ഗർഭിച്ചു കൊണ്ടു് അവൻ ചുറ്റും ചെന്നു നിൽക്കുന്നു. ആ യാതൊരുവനാൽ പരിവൃതനായി മഹാജ്ഞാനി സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ഖരൻ നക്ഷത്രങ്ങളുടെ മദ്ധ്യേ അംഗാകൻ എന്നപോലെ വിളങ്ങി. അന്നന്തരം ആ രാക്ഷസൻ മറ്റൊരും അടുത്തു് ഡിപ്പുകൊണ്ടു് അന്യമായിട്ടുള്ള ശരങ്ങളും അതുപോലെ രാമവർമ്മൻ വെട്ടി. ഇതു കണ്ടു് ഭരണിയായ മഹാ നാഥിനാഥന്മാരും മറ്റൊരും ഡിപ്പുകൊണ്ടു് നിന്നിരുന്ന ഭരണിയായ മഹാജ്ഞാനിനാഥന്മാരും ശരങ്ങളെല്ലാം പ്രയോഗിച്ചു. കരിനാഥന്മാരോടുകൂടിയ അവർ ഭരണിയെ, പട്ടം, തൂലം, കണ്ഠം, വാൾ, പരശ്വതം തുടങ്ങിയ വിവിധായുധങ്ങൾ കൊണ്ടു് താക്കുന്ന പ്രവർത്തിച്ചു. മേഘവർമ്മൻ, മീനവർമ്മൻ, മഹാ

സ്വന്തമായ ആ മകക്കുസന്മാർ കകൽസ്ഥാതജനനെ നിശ്ചയിപ്പാ
നായി. മഹത്തുലനങ്ങളോടും അദ്ദേഹം പാലാളി എന്നീരീതിയാടുക
കൂടാത്ത മഹാജാവിനാണെന്നു പാലാളനെന്നു 12 പാലാളനെയും
മലബാറിൽ മലയാളിയെന്നപോലെ ആ മഹാജാവിനെ നൂറു രാജാ
വശീകരത്തിൽ ശതഗണങ്ങൾ വെച്ചു. 13 പാലാളനായ അ
വർ ദാശരഥിയെ കൂടാതെ വളർത്തുക. 14 രാജാവിന്റെയും
കൊടുത്തുവിട്ട സ്വത്തു ബാണങ്ങളെയും, മഹാപാളനെയും വികളനായ
ന്നപോലെ, കകൽസ്ഥാതജനനായ രാജാവിന്റെ അറകകാണു
പ്രതിഗ്രഹിച്ചു. ബാഹുളിപ്പിച്ചോടുകൂടിയ രാജാവിനെ പള്ളത്തു എ
റക്കുകയും നില്ക്കുന്ന മഹാമലയാളിയെ, മഹാജാവിനെ പാലാള
മഹാജാവിനെക്കൊണ്ട് ഗാന്ധർവ്വപിതാവായിട്ടും ത്രിരാജവൻ കൂടും
വ്യക്തികനായിട്ടും. ഇതിലും വെട്ടി നഗരനാതി സർവ്വംഗം കൈ
മണിക്കുന്നിനിറിയുന്ന ആ മഹാജാവിന്റെ സർവ്വകാലമഹേശ്വര
ൻ ചുറ്റപ്പെട്ട സൂര്യകിരണങ്ങളെ ശോഭിച്ചതേയുള്ള ഇങ്ങനെ
കൈവന്നെ അനേകർ വളർത്തുകൂടിയതു കണ്ട് ദൈവം പൂർവ്വം
സിദ്ധന്മാരും മഹാജാവിനെയും പൂർവ്വം ദൈവം പൂർവ്വം
മഹാജാവിനെയും മഹാജാവിനെയും മഹാജാവിനെയും കഴി
ക്കുകയല്ല. അന്നും ബാണങ്ങൾ വെട്ടിയായി വെട്ടിയുവിട്ടു.
ത്രീരാജവൻ നാഷ്ട്രയാസം കൊടുത്തുപിട്ട ദണ്ഡനെയും കാ
ലദണ്ഡനെയും കൈകളും തടക്കവത്തുത്താഴ്ന്ന ആ വിശിഖ
ങ്ങൾ നേരെ മഹാജാവിനെ സർവ്വസമ്യത്തിൽ സിദ്ധിച്ച അന്ന
കൻ കൂട്ടിയല്ല കലയാഗപോലെ അവ ആ കക്കുസ്സുകളുടെ
പ്രാണനെ അപഹരിച്ചു. രാജസഭാജനങ്ങൾ ദേഹിച്ച് അധിരം
പുറത്തുള്ള ആ ശതങ്ങൾ അന്നതിരുന്നെൽ, കത്തുന്ന വഹിഷ്പാ
ലെ കാണാറായി. ഇങ്ങനെ കക്കുസ്സുവന്നെ ഹരിച്ചെടുക്കാൻ
ശക്തിയുള്ള അന്നനും വിശിഖങ്ങൾ ത്രീരാജവൻ ആഞ്ഞുവിട്ടു.
ആ മഹാജാവിനെയും അന്നനും രാജസഭാജനങ്ങളെ വില്ലകൾ, പാ
ളകൾ, പട്ടികൾ, ശിരസ്സുകൾ, ദണ്ഡങ്ങളിങ്ങുള്ള കൈകൾ,
കാലുകൾ എന്നിവയെ അന്നത്തുളളി. മഹാജാവിനെയും ആ രാ

കൊണ്ടു കൊന്നുവീട്ടി. എട്ടു സായകങ്ങൾ എയ്ത് സാക്ഷികൾ തേർത്തട്ടിൽ പതിച്ചിട്ടു. ഉഗ്രമായ വേദനയെ ബാണം തൊട്ടതായ് അവന്റെ ഉന്നതഗാത്രവും ചണ്ഡിച്ചു. അദ്ദേഹം ത്രിരാചവൻ ആ ഉടക്കൽ തേർത്തട്ടിൽനിന്നു മാറ്റുന്ന ത്രിശിരസ്സിന്റെ മുമ്പാകെ ഉഗ്രസ്വരപ്രഭവങ്ങൾകൊണ്ടു ഭേദിച്ച് അവനെ നിശ്ചേഷ്ടനാക്കി. പിന്നീട് അന്തിശോഭനങ്ങളായ മൂന്നു കൂടെ ബാണങ്ങൾ എടുത്ത് അഭിരുചിയായ രാമൻ ആ മാർക്കസന്റെ ശിരസ്സുകൾ റന്നു പ്രതികൂലിച്ചു. ഇങ്ങിനെ രാമബാണങ്ങളാൽ കണ്ണൻ, കാലാർ, ശിരസ്സുകൾ അറക്കേണ്ടിച്ച്, മൗനത്തിലാണ്ടുകൊണ്ട് ആ നിമിഷമൻ ഭൂമിയിൽ വീണു. കൊലിക്കുമെന്നായ ശേഷിച്ചു മാർക്കസുകൾ ഭഗവിത്തനായി വ്യാഭൂതങ്ങളെ പേടിച്ച് തൃക്കൾ പാപാപ വാങ്ങുകയുണ്ടു. യെന്നോടിയെന്ന അവരെക്കണ്ട് വരൻ കോപാസന്നനായി, ചന്ദ്രനു നേരെ രാഗവെന്നപോലെ, ത്രിരാചവന്നുനേരെ പാഞ്ഞെടുത്തു.

സർഗ്ഗം 28

ചരകാഹ്വയഭം

പോരിൽ മരിച്ചുവീണ ഭൂഷണാഭികാർമ്മസന്ദാശെയും ത്രിരാചവന്റെ പൂർവ്വപരപ്രഭവത്തെയും കണ്ട് വരൻ കരസംഭവനനായി. കോപാഹ്വയ അവന്റെ മഹാകൈന്യവും ഭൂഷണൻ, ത്രിശിരസ്സ് എന്നീ സേനാശ്വർഷന്മാരും മൃകനായ രാമനാൽ മരിക്കപ്പെട്ടു. കൈന്യനായകന്മാരോടുകൂടെ മാർക്കസപ്പെട്ടവൻ നിർമ്മലാ ചരകാഹ്വയ കണ്ട് ഭഗവിത്തനായ വരൻ, നമുവി വാസവനോടെന്നപോലെ രാമനോടെതിരിട്ടു. അവൻ തന്റെ മഹാമാഹം കഴിയക്കേൾപ്പ് നിന്നും കടിക്കുന്ന പ്രഭാസസ്തന്നിക്കുള്ളായ അനേകായിരം ക്രമസ്തകൾ കകൽസ്ഥാനമെന്ന നേരെ പ്രയോഗിച്ചു. അസ്രവിശാരദനായ ആ ഉഗ്രമാർക്കസൻ

തന്റെ പ്രയാഗമായുള്ളതാൽ മഹത്തിൽ ഇന്ദ്രനുകൊണ്ട് ശരണമേ പ്രയോഗിച്ചതന്നെ, പന്ഥാവു നിമിച്ച് ഇക്കിഴെ മഹാമനായ ഖരൻ ഓടും വിടിക്കുമെല്ലാം തന്റെ ഉഗ്രബാണങ്ങൾ കൊണ്ടു ചൂരിച്ചു. ഇതു കണ്ട് മാന്വൻ, പാണ്ഡുവു വൃത്തികൊണ്ടെന്നപോലെ തീർപ്പാക്കി ഒരു ചിതറുന്ന മുസ്സറായ മാന്വൻ ശരണമേൽ നോക്കുമ്പോൾ തന്റെ നീരസപ്രഭാവം കണ്ടുമാറുവാൻ വിസ്മിക്കപ്പെട്ടു. ഇതു കണ്ടുമാറുവാൻ "ആകമാനവും ചൂറുമുള്ള പ്രദേശവും തെപ്പോലെ നിബിഢമായി. ശരണമേൽ സൂര്യപ്രകാശം തീരെ മറഞ്ഞു. അന്യോന്യം വധിക്കേണ്ടെന്ന വാരിയോടെ അവർ ഓടാൻ തുടങ്ങിയപ്പോൾ, മാന്വൻ, നാരായണൻ, വികർണ്ണൻ എന്നീ ശത്രുക്കളെല്ലാം മഹാഭീഷണൻ കൽ തോളങ്ങളെത്തൊഴുതെ ഖരൻ ത്രിരാവവന്നു നോക്കി പ്രയാഗിച്ചു. ഉഗ്രകാമകൾ പരിച്ച് മഹത്തിന്റേൽ സ്ഥിതിചെയ്തിരുന്ന ആ മാന്വസമാ സമുദ്രങ്ങളും പാശയെന്നൊക്കെ അന്തർവൃത്തിയെ ഉൾക്കൊള്ളുന്ന മാന്വൻ സമുദ്രമാണെന്നു സത്യമേതാണെന്നു തീർന്നു. പക്ഷേ അത് നിശ്ചയം വരിച്ചു, ക്ഷീണത്തിലായ നന്നു തട്ടാത്തൊഴുതിക്കുന്നവൻ ഖരൻ വിചാരിച്ചുപോയി. എന്നാൽ ത്രിരാവവന്നുകൊണ്ട്, തന്റെതന്നെ വരുന്ന സിംഹവിക്രാന്തനായ അവനെ, സിംഹം നല്ലൊരുപിള്ളയെന്നപോലെ പരഗണിച്ചു. അന്നന്തരം ആ മാന്വസൻ സൂര്യസന്നിഭമായ തന്റെ മഹാമനോഹരതയെ പരമപരമമായിത്തീർത്തപ്പോൾ, ത്രിരാവവനെ പ്രാപിച്ചു ഉഗ്രബാണം തൊട്ടുന്നിരുന്ന കകൽസ്ഥാനത്തുനിന്നു കാമകത്തെ ഖരൻ, ആ മഹാബാഹിന്റെ പാണിയിൽനിന്നും, നിഷ്പ്രയാസം മുറിച്ചു. ശത്രുക്കളെല്ലാം സമുദ്രമാണെന്നുകൊണ്ട് അവൻ ആ പ്രദേശത്തെ സൂര്യപ്രഭവത്തോടുകൂടിയ കവചമേയും നോക്കിയിട്ടില്ല. അദ്ദേഹം അവിടെ ഗംഭീരമായി അട്ടിമറിച്ച് അസംഖ്യം കൂടെ വിശിഖർണ്ഡം ത്രിരാവവന്നുതന്നെ പൊരിച്ചു. ആ കൂടെ ശത്രുക്കളെല്ലാം ഗാത്രം മുറുന്ന് വൃണപ്പെട്ടു ത്രിരാവവൻ, ശ്രോധത്തി

അം രീതി ഭക്തിയായി. വിധുരമായ വഹിപോലെ ആ
 മഹാനഭാവൻ സമരത്തിൽ ഉഭവിച്ചു. അന്നത്തം ശത്രുവാ
 തിമാന്ത കാമചന്ദ്രൻ വൈരവിധം സനാതനം അഗസ്ത്യമുനി
 യാൽ നൽകപ്പെട്ട തന്റെ മഹത്തായ വൈഷ്ണവധാരം എടുത്തു
 കലച്ചു അതിഗംഭീരമാവെണ്ണം ജ്യാനിയം മുഴക്കി സ്നേഹമായ
 പത്രാധത്തോടുകൂടി ആ മഹാശാസ്ത്രം ചെന്നുനേടുക ചെയ്തതു.
 പൊൻപിടിച്ചുള്ള തന്റെ വളരുന്നശരങ്ങൾകൊണ്ട് ശ്രീമാംഭവ
 വൻ ചരമം അന്തരിച്ചു. ഒന്നിനായ ആ കാഞ്ചന
 ധാരം ചിന്നിച്ചിതറി, ദേവാജ്ഞയാൽ ക്ലമിയെ പ്രാപിക്കുന്ന സു
 ബ്രഹ്മാപോലെ ധരണിയിൽ വീണു. ഇതു കണ്ടു കൃഷ്ണൻ മൗ
 ഞ്ഞതായ ഒരുതരം മാതംഗത്തിനേക്കു നോക്കിക്കണ്ടെന്നപോലെ
 രീപുഞ്ചാണങ്ങൾ ശ്രീമാംഭവന്റെ അംഗങ്ങളിൽ പ്രയോഗിച്ചു.
 ഇതു കാഞ്ചനശാഖാജാളാടി, ചോരയിൽ മുഴുകി, ശ്രീമാംഭവൻ
 ഏറ്റവും മൃതനായി. തൽക്ഷണം വില്ലാമുകളിൽ വരികനായ
 ശ്രീമാംഭവൻ, തന്റെ തൂണിയിൽനിന്നും ആ ശരങ്ങൾ എടുത്ത്
 അതിശക്തിയാടെ ആ മാഞ്ചസന്താനേക്കു എടുവിട്ടു. അവയിൽ
 ഒന്നു ചരമന്റെ ശിരസ്സിലേക്കു തെങ്ങുണ്ണും മോറ്റുകുട്ടിയും, ചെന്നു തറ
 ചുറ്റു അധികപ്രാകാരങ്ങളായ മൂന്നു ബാണങ്ങൾ ചെന്ന് അവ
 ന്റെ വക്ഷസ്ഥാമത്ത ശക്തിയോടെ തുളച്ചു. വീണ്ടും ശ്രീമാംഭവ
 ന് അതു പത്രാധത്തോടുകൂടി സന്നിധിയിലായ പതിമൂന്നു
 ക്രാന്ത വികണ്ഠികൾ എടുവിട്ടു. അവയിൽ ഒന്ന്, കമലത്തിന്റെ
 നെക്കത്തു ദേദിച്ചു. നാലെണ്ണം, നാലു കരിമകളെ കൊന്നുവീ
 ൾ. ആറാമത്തെ ശരം സാമന്തിയുടെ ഗളത്തെ മുറിച്ചിട്ടു. മൂ
 ന്നു ശരങ്ങൾ ചെന്നു വീണ് നെക്കത്തുണ്ടുകൾ തറങ്ങി. മങ്ങുണ്ണും
 അച്ചുതണ്ടുകളെ പൊടിപ്പെടുത്തി. പന്ത്രണ്ടാമത്തെ സായ
 ക്കാ ശരങ്ങളോടുകൂടിയ അവന്റെ കാൽകളെ നെക്കിയിട്ടു.
 പിന്നെത്തന്നെ ഒരു മോണം ചെന്ന് ദേവതൃപ്തനായ ചരമന്റെ വക്ഷ
 പ്രദേശത്തെ അമ്പുറം പിളന്നു. ആ കാഞ്ചനന്റെ വില്ലൊ
 ടിത്തു, അശരങ്ങൾ ചെന്നുദങ്ങി, കഥം പൊടിയാതി, സാ

പഥിയും ചതുരവിജ്ഞം. ഉടനെ ഭഗവതിത്തനായ ആ കാന്തിഞ്ചരൻ
തൻ കയ്യിൽ ചമിച്ചുംകൊണ്ടു് മോക്ഷത്തിൽനിന്നും ഭൂമിയിൽ ചാടി.
ഈ കർമ്മങ്ങളെല്ലാം കണ്ടു് വിമാനസ്ഥരായ ദേവന്മാരും മഹർഷി
മാരും പരമഹൃഷ്ടരായി. മഹാമഹനായ ഭൂതദിവ്യവനെ അപർ
ണ്ണബലിയോടുംകൂടെ വാഴ്ത്തിത്തുടങ്ങി.

സർഗ്ഗം 29

ചരഗദാമേദി

നാഷ്ടകഥനായി ക്രോധത്താൽ ഉജ്ജ്വലിച്ചു് ഗഭയം കാങ്ങി
ക്കൊണ്ടു് പോക്കളത്തിൽ നില്ക്കുന്ന ചരഗനാടു്, മഹാഭതജഡവിയും
ശാന്തനുമായ രാമൻ, മുഴുവായിട്ടാക്കറ്റാങ്കിലും പരുഷവാക്കുരൾ
ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. “ഏതൊ! രാക്ഷസ! നാലംഗപ്പട്ടയോടുകൂടി
ലോകം മുഴുവൻ വെറുക്കുമൊറ്റുള്ള ഭാഷണകർമ്മമാണു് ഇന്നേവരെ
നീ ആചരിച്ചിട്ടുള്ളതു്. പാപത്തിൽ പെട്ടിയില്ലാത്തവനും നര
മദ്ദനനുമായ നീ സർവ്വജ്ഞങ്ങളെയും കണക്കിലെറെ പീഡിപ്പി
ച്ചിട്ടുണ്ടു്. നീ മൂന്നു ലോകത്തെയും കേിച്ചു വാഴുന്ന ഈശ്വരനാ
ണെങ്കിൽകൂടിയും, ഈ കണക്കിൽ, ജീവിപ്പാത്തുള്ള ആവകാശമൊ
അപരതയൊ നിനക്കില്ല. ലോകങ്ങൾക്കു് നന്മപയാ നീതിയൊ
ചേരാത്ത പരിവർത്തിതവും, പാപകലശിതവുമായ റ്റംസാകർമ്മ
ങ്ങൾ ആചരിക്കുന്ന ഘോരനെ ലോകം, ഭൂഷ്ടസുപ്തന്മാരെന്ന
പോലെ തമ്മുകൊല്ലുന്നു. ലോഭമോഹാദികൾകൊണ്ടൊ കാമം
കൊണ്ടൊ മതിഹരണു്, അന്യായകർമ്മങ്ങൾ ആചരിക്കുന്ന ഭൂഷ്ടൻ,
ആലിപ്പഴം വിഴങ്ങിയ അരണയെപ്പോലെ തൽഫലം ഉജിക്കുന്നു.
ഭണ്ഡകാരണ്യത്തിൽ നിശിതയോടും നിലയോടും വസിച്ചിരുന്ന
മഹാഭാഗനായ അസംഖ്യം നാപസന്ത്രേഷ്ടനെ നിഷ്ഠുരനും കെ
ന്നു തിന്നിട്ടുള്ള ആ രോഷാപാതകത്തിന്റെ ഫലം കാലതാമസം
കൂടാതെ നീ അനുഭവിക്കുമൊറാക. ലോകനിഷ്ഠനും പാപകാരി

കളിമായ ഉത്തരവ് ജീർണ്ണമാണെന്നുള്ളതിൽ മഹാമരംപോലെ അധികകാലം വെറുശ്ശേക്കാട് നില്ക്കുന്നില്ല. ഭൂതകാലത്ത് വൃക്ഷങ്ങൾക്ക് നുംപടലകളെന്നപോലെ പ്രാണികൾക്കും അവനവൻ ചെയ്ത കർമ്മങ്ങൾ അനുസൃതം കാലം വരുമ്പോൾ ഫലം പ്രാപ്തമാകുന്നു. വിഷാദം മരണമുണ്ടാണെന്നപോലെ നീ വെണ്ണിട്ടുള്ള പാപകരവും പാപീധാവഹവുമായ കിനകൾക്കുതിന്റെ ഫലം അധികമെന്ന നീ അനുഭവിച്ചു. നീയ്ക്കു പുണ്യഫലം ലോകത്തെ കയ്യാ കരയ്ക്കുന്നവരുമായ പാപചാരികളെ അടിയന്തരം, ന്യായത്തെ നിവന്തരമായിട്ടുപ്രാപ്തമാക്കുന്ന വിട്ടാണു പാതമിവപുംഗവൻ എന്നെ അനുഗമിച്ചു. ഇതാ ഞാൻ എന്റെ വില്ലിൽ കൊടുത്തതായ കാക്കനപരിഷ്കൃതമായ ഈ പുസ്തകങ്ങൾ, ഭൂതകാലത്തിന്നുള്ളിൽ പാഞ്ഞുകൊണ്ടു വന്നവരുടെപ്പോലെ നിന്റെ ശരീരത്തിൽ പാഞ്ഞുകൊണ്ടു വന്നവർ പോലെ പാപം വേരോലോലങ്ങൾ മുഴക്കി, പാപങ്ങളാക്കി നന്മയിൽ സന്ദർശനം വരുത്തിയിട്ടുള്ള അനുഗമി അപ്രസന്നനായ നീ കൊണ്ടു മെതിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ. കൈയ്യടക്കിയവയുടെ ചോരിയ്ക്കൽ മന്ത്രവിഷ്ണു നീയും ഇപ്പോൾ ആ നന്മ മാത്രമാണു നീക്കം. നീയ്ക്കു ബാണങ്ങളേറിയ മരിച്ചവിയുടെ നരകങ്ങളിൽ കിടന്നു ഭ്രമിക്കുന്ന നിന്നെ, വിചാരസഹായ ആ ദ്രവ്യവശ്യമായ കഷ്ട കളിപ്പുകാരുള്ള ഒരു യഥാകാലം യുഗം ചെയ്ത് നീ നിന്റെ സർവ്വവിധമായ ആശ്രമങ്ങളും ഇപ്പോൾതന്നെ തീർത്തുകൊള്ളുക. നാലഥമം കണക്കുകൾ, ഇതാ ഞാൻ, നിന്റെ നരകം ഈ വിശിഖങ്ങൾകൊണ്ട് അഭിജ്ഞാനമുള്ള വാൻ പോകുന്നു. ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു ഖരണം, ശ്രോധത്താൽ കണ്ണുകൾ തുടർന്ന് പൊട്ടിപ്പിരിച്ചുകൊണ്ട് രാമനാടിയിരിക്കുന്ന പറഞ്ഞു. “എന്താ? രാമൻ കിടന്നപ്പോൾ എത്രയോ നിസ്സാരമായ രാക്ഷസന്മാരെയാണ് നീ, ഇതിൽ മുമ്പു കൊന്നിട്ടുള്ളത്. ആ കഥയെന്തായി നീ ഓർത്തിടുന്നു. ഈ മേനിയാക്കൊന്നും എന്തൊരു പറയേണ്ട. ആശ്ചര്യം മതിയാക്കുക. പരാക്രമവും പൈശ്വര്യവും ചേർന്ന ശോഭിക്കുന്ന നരന്മാർ, കയ്യടക്കുകമില്ലാത്തവർക്കും

[illegible]

സക്തം 30

ഖർവധം

തന്റെ തീവ്രശൂഷണാഭാവം നഷ്ടമാകുന്നതി ഭൂമിത്തരിയുന്ന
 കരകനോടൊന്നു ധർമ്മസഖനായ രാമൻ, രണ്ടാമതാ ചിരിച്ചു
 ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു. “എന്താ! രാക്ഷസാധമ! നിന്റെ ബലം മു
 ഴുപൽ ഈ പ്രാർത്ഥനയോടുകൂടി നശിച്ചുപോയില്ലേ? കഷ്ടം! എത്രയും
 നല്ലതായ നീ, ഗർഭാഗിതാമര്യേ ഇങ്ങനെ വൃഥാ ഗർഭിക്കു
 ന്നു. നിന്റെ ഗർഭമെപ്പറ്റി നീ അളവില്ലാത്ത സ്തംഭിപ്പിച്ചുവല്ലോ.
 ശത്രുക്കളെ ചൂഷണ ആശയമല്ല ഇതാ, സമീപിച്ചാൽ, മാ
 തൃപ്തിയോടെ രാക്ഷസന്മാർ മുഖമുറപ്പാക്കുന്ന നിന്റെ കണ്ണുനീർ തടയ്ക്കുന്ന
 രണ്ടാമതാ മറുപടി, വൃഥാ ശപഥം ചെയ്യുവല്ലോ. നിന്റെ ആ മി
 ശ്രാസം ഈ പ്രാർത്ഥനയിലേക്കുപോയി. ക്ഷുഭിതനായ അധമനായ
 നിന്റെ പ്രാണനും, വൈനതയൻ അടുത്തടുത്തുവന്നുപോയ
 തോർത്തുവന്ന അപമാനങ്ങൾ. കണ്ണും മുറിച്ചു ശരീരം പിളർന്നു
 നിന്റെ നരകം മുഴുകുകയും ചെയ്തിട്ടു തന്നെയും പാപമെന്തു
 കട്ട. സമ്പാദനം പൊടിപിരിയ്ക്കി കീഴ്ത്തുന്നതായ നില്ലേയംഗ
 നായ പുണ്യംകൊണ്ടെന്നപോലെ ഈ ഭൂമിയിൽ കിടന്നുറങ്ങും.
 നീയായ നീ, ഭീമനിദ്രയിൽ ആണ് ഈ ദണ്ഡകവനം ആതുര
 നാക്കായപ്രദേശമാകട്ടെ. ഹേ! ആശര! എന്റെ വിശിഖാരം
 മൂലം ഈ ഭഗവാനും രാക്ഷസന്മാരും ഹതസ്ഥാനമായിത്തീർന്നു
 ചെന്നിരിക്കും ഇവിടെയെല്ലാം നിർമ്മാണങ്ങൾ. പരപീഡിതകളാ
 യി രാക്ഷസന്മാർ, രണ്ടാമതാ മരിച്ചുവീഴുന്നതും കണ്ണുനീർ
 പൊഴിച്ചുകൊണ്ട് അതീവദുഃഖത്തോടെ സർവ്വ പാപമുന്മാദ
 കളെ. കലശലായ നിന്റെ ഭാര്യമാർ ഇവയിലുള്ള
 രണ്ടാമതാ വന്നുകൂടുന്ന ദൈവത്തിന്റെ കവിത നല്ലതാണെ
 അറിയാത്തതാണ്. എന്താ! നീയെ! സർവ്വ ക്ഷുഭിതനായ കി
 ന്നെന്നുള്ളതുകൊണ്ടല്ല ഇന്നും തപോധനന്മാർ അഗ്നിയിൽ

ഹൃദയം ഹോമിക്കാത്തത്” ഏതാവവന്റെ വാരിയൊട്ടുകുടിയ
 ഈ പഞ്ചശോകനികൾ കേട്ട കൃഷിപ്പൂ വരൻ, ഓരനിസ്സന്നാത്താ
 കട രാമനെ ഇങ്ങിനെ അറിപ്പൂ. എന്തോ! രാമൻ! യ. രാമൻ!
 കരിനത്തേതിൽകൂടിയും നീ നിദ്രയെങ്കൽ നടിക്കുന്നു. കൂട്ടു വശഗ
 നായ നീ വാല്യാവാര്യങ്ങൾ ഇന്നിന്നാ യെന്നു യുന്നാ. കാല
 പാശത്തിലടിപെട്ട് ധ്വനിയിട്ടങ്ങനും തളിർപ്പോലെയ്ക്കുന്ന
 കാളാകാശ്വരങ്ങൾ കറങ്ങുകപോകുന്നു. ഇല്ലാതെ പറഞ്ഞു
 തന്നിക്കൊരായുധം കിട്ടുന്നു. 10 മി ഭൂമിയിൽ വികടമാക്കിയും
 കോളിപ്പൂ വരൻ, ചുറ്റും നോക്കി. അകലത്തുളളതെ അവൻ ഒരു
 വലിയ സാലുക്കും നില്ക്കുന്നതു കണ്ടു. മൂടൻ പ്രാശ്നം ചെയ്ത
 ആ രാക്ഷസൻ പല്ലത്താലു ചൊണ്ടു് ആ സാലുക്കുവെൽ മുര
 ഭോടെ പൊരിച്ചൊട്ടു. “എന്താ നെന്റെ കഥ കഴഞ്ഞു” എന്നി
 അറിനെ തൊളി തന്നെ ഗമിപ്പൂ് ആ മഹാഭൂമത്തെ നാഷ്ട്രയാ
 സം പൊലാപ്പിടിപ്പൂ് ആ രാക്ഷസൻ, അങ്ങനെ ഏതാവവന്നു
 നേരെ ആഞ്ഞെറിയുന്ന തന്റെ ഭാഷയെ വന്നുപിടുന്ന ആ മഹാ
 ഭൂമത്തെ പ്രതാപശാലിയായ രാഖവൻ ശരയുദ്ധങ്ങൾകൊണ്ടു് ത
 മക്കുണം ഉണ്ടാപ്പിച്ച അനന്തരം ശ്രോധത്താൽ വിതരണമായിച്ചും
 കണ് മുക്തിപ്പിച്ചൊണ്ടു് രാമൻ അസംഖ്യം ബാണങ്ങൾ വെയ്
 ചു് ആ രാക്ഷസന്റെ ശരീരം നാനാവിധമാക്കി വ്രണപ്പെടുത്തി
 പ്രസ്രവണപവുതത്തിൽ വെള്ളച്ചാട്ടംകണ്ടക്കേ, ആ രാക്ഷസശ
 രീതത്തിൽനിന്നു് പതയ്ക്കുന്ന രക്തം പ്രവഹിച്ചു. രാമസായകരേ
 റു് ശരീരം മുഴുവൻ കീറിപ്പിളുത്തുള്ള അവൻ, രക്തഗന്ധംകൂടിയേ
 ററപ്പോൾ അതീവമെത്തനായി. മൂടനെ അപൻ, ഏതാവവന്നുനേ
 രെ ഭൂതരം പാഞ്ഞെടുത്തു. യഥിനാൽ ആണ്ടു് പെൻറ നേരെ ക
 തിപ്പുടക്കുന്ന ആ ആശിരവാക്കുണ്ടു് തപിതവിക്രമനായ രാമൻ, അ
 ല്ലരമാനു പിൻമാറാനിന്നുകൊണ്ടു് തന്റെ ആപനാഴിയിൽനിന്നു
 പാവകസങ്കാശവും ബ്രഹ്മാണധംപോലെ ഭൗകരവുമായ ഒരു ബാ
 ണം എടുത്തു. ധീമാനായ മേവരാജനാൽ നൽകപ്പെട്ട ആ മഹാ
 ബാണത്തെ ഏതാവവൻ ചെന്നുനേരെ ശക്തിയോടെ പ്രയാ

ഗിച്ഛ രാജാവായും അതിനിന്നും വാക്യകരമായ ആ ബാണമാകട്ടെ, കടന്നുവരുന്നവരെ പരത്തുവരികെക്കൊണ്ട് ആ രാജാക്കന്മാർക്കായിട്ട് കൈമാറാത്തു. തുടങ്ങി അവൻ, ശോഭനാശ്വത്തിൽ പെട്ടു കൂട്ടാൻ നമ്പന്നഗിയിൽ ഒന്നിച്ചുവീണ അനുകരണപ്പോലെ, ശ്രീരാമവൻ ആ ശോഭനയിൽ ഒന്നിച്ചുപോയി. വളരെക്കാലം വൃത്താസരണപ്രദമായും ശോഭനാശ്വവരേണമെന്നുമായിട്ടുള്ളപ്പോൾ ഉന്നതമായും വലുത്തുവന്നപ്പോൾ ഉൾക്കൊണ്ട് ആ രാജാക്കന്മാർ, ചത്തുവീണ പട്ടു കണ്ട് രാജകീകരം മറയ്ക്കുന്നിടം പാലത്തുവെച്ചു കെട്ടിയിട്ടുവെച്ചു. പ്രസന്നമിത്തമായ അപരിവേഷണവർണ്ണത്തിൽ, ഇപ്പോൾ വെള്ളം പകർന്നു “ഹേ! രാജാവ്! രാജാക്കന്മാർക്കും പുരസ്കാരം പാകശാസനത്തോടു കൂടിയതാണ്. ഇതിനെ നോക്കൂ! ശോഭനയുടെ പുഷ്പാലയത്തിൽ വന്നിരിക്കുന്നു. തുടങ്ങി പാലത്തിൽത്തന്നെ രാജാക്കന്മാർക്കു അരുണി നൽകി പൂക്കളെക്കൊണ്ട് ചിത്രമോളുകയാണ് അത് മഹാമഹാ രാജാക്കന്മാർ, വെള്ളം ഇറക്കിയതായാകുന്നു. ഹേ! രാജാക്കന്മാർ! രാജാക്കന്മാർ ആ കാഴ്ച, പ്രപഞ്ചത്തോടുകൂടി കൈകൾ, ഇനി മനോഹരമായും പ്രസന്നമായിട്ടും ഉൾക്കൊള്ളും. “താഴെത്തന്നെയും വരുന്നതായും സംഭവമെന്ന് ദുരൂഹമായും മുഴക്കിയുകൊണ്ട് അവിടെ വന്നുവന്നു, വിസ്തരിക്കുകയായ അവർ സന്തുഷ്ടമിത്തത്തോടെ ശ്രീരാമവനിൽ പുഷ്പാലയം കൈമാറ്റം. “മൂന്നു നാളികകൊണ്ട് ഇതാ ശ്രീരാമവൻ, കത്തുകൾക്കു കൈമാറ്റം കൈമാറ്റം രാജാക്കന്മാർക്കും രാജാക്കന്മാർക്കും കൈമാറ്റം. പക്ഷെ അതിൽ മുഴക്കായും ഇതാ ചത്തുവന്നി. വിവിതാശ്വവായ ശ്രീരാമവൻ ഈ കരം, എത്രയും കൈമാറ്റം. ഹേ! എത്രയായ വീഴ്ച! അതാ രാജാക്കന്മാർ! രാജാക്കന്മാർ സാക്ഷാൽ വിഷ്ണുതന്നെ” എന്നിങ്ങനെ പറഞ്ഞ് വിമാനമേറിവന്നിരുന്ന അവരെല്ലാം, അവരോട് വഴിക്കു പോയി. ഈ അവസരത്തിൽ വീരശ്രീകനായ കഷ്ടനാൻ, സിന്ധുവോടുകൂടി ഗിരിഗഹലതത്തിൽനിന്നു തിരിച്ചുവന്നു. അന്നത്തരം മഹാമഹാമാൽ പുക്കിടപ്പെട്ട ശ്രീരാ

ആവൻ, വിജയപതാകയാടുത്തി വീട്ടുസംഘനാമം വെളിച്ചി-
താൽ അടിനടിക്കപ്പെട്ടവരാണു് ആനുകൂല്യത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു പോ-
യിച്ചു. ശത്രുസംഘത്തെ അടിച്ചുതൂങ്ങി, മഹാപിതാമഹാപ്രവിശ്വാസി
പ്രിയങ്കരകാണു വിളങ്ങുന്ന തന്റെ മഹാശാലിനെ, ഭവദേശി സ-
സന്ദർശനം ആലിംഗനം ചെയ്തു. രാജാസന്ദർശനം നശിക്കുകയാണു്
ഇതിനുള്ളിൽ തന്റെ നാഥനെ കടും വൃഥാകൂടാകെ കയറുകയാണു്
ഈ ഏഴിപ്പം മനകളെയെ, പുരികിതഗാത്രയാക്കി. മഹാശാലിൻ
പ്രീതിപൂർണ്ണരും പൂജിക്കപ്പെട്ട രാജാസന്ദർശനാധിപായ തന്റെ പ്രാ-
ണവദ്യകനെ ഇന്നുവരുന്നതായ സീത, വിഷ്ണു വീണ്ടും, പാലം കിട്ടി-
തെ പുനന്ന ഇഴി തേടി.

സർഗ്ഗം 31

രാജാസന്ദർശനം സമാപനം

അനന്തരം അകമ്പനൻ, ജനസ്ഥാനത്തിൽനിന്നു പുറത്തു
ലങ്കയിൽ ചെന്നുവന്നു. അപ്പൻ തവണനോടിക്കിന്നു ബോധി-
പ്പിച്ചു. "ഭോ! രാജേശ്വര! ജനസ്ഥാനത്തിൽ പാർത്തുപോന്നിരുന്ന
സർവ്വരാജാസന്ദർശനം ഹരിക്കപ്പെട്ടു. അവരുടെ നായകനായ
മഹാശാലിയിൽ കരിച്ചുവീണു. കയറിയതിൽ, താൻ രക്ഷ
പ്പെട്ടുവെന്നുരുളി." ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു് ഭരതനാഥൻ, ക്രോധ
ത്താൽ അതണനേതാനായി. നയനങ്ങൾകൊണ്ടു് ചുട്ടുതീക്കും
വണ്ണം അറുപതുകമ്പനനെ നോക്കി ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു. "പ്രാണ
നോടുകൂടിയ എടുത്താവനാൻ ചിത്തരഹമായ എന്റെ ജനസ്ഥാ-
നം നശിപ്പിച്ചുതു്? ഏതു ലോകത്തും, എപ്പോഴും, ശരണംകിട്ടാ-
ത്ത വിപദതിലുള്ള ഈ കരോരകൃത്യം ആരാലാണു് ആചരിക്കപ്പെ-
ട്ടതു്? എന്നിക്കു പിപ്രിയം ചെയ്തു് സുഖമായി വസിക്കുകയെന്നതു്
അമരനാഥനായ മഹേന്ദ്രനാകട്ടെ, കിന്നഭരതേശ്വരനായ ഭഗവാനാ-
കട്ടെ, ഭോകാതികനായ ശത്രുനന്ദനാകട്ടെ. ചക്രവർത്തിയായിട്ടുവെ

[illegible]

പ്രകാരം അദ്ദേഹം തന്റെ നന്മയ്ക്കു അദ്ദേഹം പ്രസാദിച്ച ഒരു സാധനവും അദ്ദേഹം ലഭ്യമായി കൈമാറുകയും ചെയ്തു. അദ്ദേഹം തന്റെ പരമപുരുഷനായും, തന്റെ അന്ത്യം കഴിഞ്ഞുവെക്കുന്നതിൽ വിശ്വസിക്കുകയും എന്നാൽ കൈമാറിയ സാധനം തന്റെ പരമപുരുഷനായും തന്റെ അന്ത്യം കഴിഞ്ഞുവെക്കുന്നതിൽ വിശ്വസിക്കുകയും ചെയ്തു.

നാമം 32

പ്രകാരം അദ്ദേഹം തന്റെ നന്മയ്ക്കു അദ്ദേഹം പ്രസാദിച്ച ഒരു സാധനവും അദ്ദേഹം ലഭ്യമായി കൈമാറുകയും ചെയ്തു.

പ്രകാരം അദ്ദേഹം തന്റെ നന്മയ്ക്കു അദ്ദേഹം പ്രസാദിച്ച ഒരു സാധനവും അദ്ദേഹം ലഭ്യമായി കൈമാറുകയും ചെയ്തു. അദ്ദേഹം തന്റെ പരമപുരുഷനായും, തന്റെ അന്ത്യം കഴിഞ്ഞുവെക്കുന്നതിൽ വിശ്വസിക്കുകയും എന്നാൽ കൈമാറിയ സാധനം തന്റെ പരമപുരുഷനായും തന്റെ അന്ത്യം കഴിഞ്ഞുവെക്കുന്നതിൽ വിശ്വസിക്കുകയും ചെയ്തു.

[illegible]

കുന്നമ്പനാശ് പുലമ്പ് വൃകാഭാസനും മാക്കുനശ്വരനും പര
ബുദ്ധിയിലും കാഴ്ചയും കൃഷ്ണമോളം നെൽ ഉഷാപ്പ് ഉപേക്ഷി
യും നിശ്ചിതപ്രകാരം മന്ത്രിമാരോട് പര. പാടിനോതി
ശ്വംഗാധനം മറ്റാതിക്കുന്നതു കണ്ട് മോക്ഷാധര്യർക്കു കര
കൈക്കൊണ്ടു കളി വാക്കു. നെൽ അംഗമെമ്പതുപ്രം അമ്പന
സ്തപ്രകാശി കാട്ടിത്തൊട്ടു കീഴ്പ്പായ വിശാഖനേത്രങ്ങളോട
കൊടുക്കുന്ന ആ മാക്കുനശ്വരനോട് കോരുകുടിയണയായ ശു
ദ്ധിനാല സംഭാഷിക്കുകയാകട്ടെ അതിനെ പറഞ്ഞു.

സംഗ്രഹം 33

இந்தவாறு குறிப்பிட்டுள்ளோம்.

[illegible]

ഒന്നാ ആയുധമിടുന്നതില്ല. അങ്ങിനെയൊരു ഗുണമായ നിന്ദാഭാസം
മാലാവി! മാലൻ, ഭോധാശം, നയം എന്നീ ഭാഗങ്ങൾ കൂടാതെ
യും പ്രകൃതി സ്വാധീനമുള്ളതായും വേറിക്കൊന്ന പാശ്ചാത്യർ പ്രാ
കൃതനായ ഒരു നന്മയെ മുമ്പെണ്ണുന്ന ഉള്ളൂ. മാലാളന്മാർ മാല
താർമ്യമെന്ന ഉപനാമം കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയും അറിയുന്ന അതിനാ
ലാണ് അവർ ഭിക്ഷുവകുപ്പു കൈമാറ്റം ചെയ്യപ്പെടുന്നത്. ജന
സ്ഥാനത്തെയും അവിടെ പാശ്ചാത്യർ നിൽക്കു പരിസ്ഥിതികളേ
യും മറന്നിട്ടു വരുമാനംപോലും അറിയാതെ പാശ്ചാത്യരായ അ
മാത്യന്മാരെപ്പോലും വിടുന്നതില്ല വാഴുന്ന നീ, അയ്യപ്പൻമാരെ
ഒന്നാണു മാലൻ കരുതുന്നതു. പതിനാലാം നൂറ്റാണ്ടിൽ അയ്യപ്പൻ
മാരുടെയും മാലൻ എന്നൊരു ആചാരത്തിൽ മാറിയിട്ടു
വന്നു. പാശ്ചാത്യർനായ അവർ ജനസ്ഥാനം അയ്യപ്പൻ ഭോധ
കവനത്തെ കേൾക്കുമായി. പ്രകൃതികൾക്കുപോലും ആ മാലപുത്രൻ
അയ്യപ്പൻ നൽകിയും ചെല്ലുകയുണ്ടു. ഹെ! മാലൻ! നീയാവട്ടെ,
ജന്മൻ, പ്രാണൻ, അയ്യപ്പൻ, നാടിന നേരിട്ടുള്ള ജന
തൊഴിലാലും അറിയുന്നില്ല. നീക്കം, അയ്യപ്പൻ, പ്രാണൻ,
ഗുണം, ശാന്ത എന്നിവ തികഞ്ഞ മനസ്സ് ആപത്തുകാലത്തിൽ
സുപ്രകൃതങ്ങളാലും ഉപേക്ഷിക്കപ്പെടുന്നു. അയ്യപ്പൻ, അയ്യപ്പൻ
കു, ഭോധൻ, പ്രാണൻ, അയ്യപ്പൻ എന്നീ പദങ്ങൾക്ക് വശമെന്നായ
അയ്യപ്പൻ ആപത്തുകാലത്ത് സ്വജനങ്ങളോടുകൂടി ചേർന്നിട്ടുണ്ടു
കാലങ്ങളിൽ ശ്രദ്ധിക്കുകയും ആപത്തുകളെ അയ്യപ്പൻമാർക്കു
കൊണ്ടു വന്നിട്ടുണ്ടു ഭിക്ഷൻ, അയ്യപ്പൻ നൽകി കൈമാറുന്നതി
ന്നുള്ളിൽ, തുണയമാനമായിത്തീരുന്നു. ഗുണമായ ഇന്ദ്രിയം,
മനസ്സ്, പ്രാണൻ എന്നിവകൊണ്ടുപോലും പ്രാണൻമാരുടേ
യേക്കാം. എന്നാൽ സ്ഥാനമുള്ളതായ വസ്തുധർമ്മങ്ങൾക്കൊണ്ടു
ഒരു പ്രാണൻമാരും ഇല്ലാതാകുന്നു. അതിനുമുമ്പെന്നായിട്ടുകൂടി
യും അയ്യപ്പൻമാരുള്ള ഭിക്ഷൻ ഉദിച്ചതായ വസ്തുധർമ്മങ്ങൾ
പോലെ നിൽക്കുകയായി വന്നിരുന്നു. അയ്യപ്പൻമാരും സുപ്രകൃതം
മിതേന്ദ്രിയം കൂടിയവരും പശ്ചാത്യർനായ ഒരു മാലപുത്രൻ

ന്റെ കീഴ്തി, ചിരകാലം നിലനില്ക്കുന്നു. ചക്ഷുസ്സുകൊണ്ട് പ്രസ
പ്തനാണെങ്കിലും ഉണർവും മാർദ്ദവും വ്യക്തമായ ശ്രോത്രപ്രസാദ
ങ്ങളും ഉള്ള പാർത്ഥിവപുരുഷൻ സർവ്വലോകങ്ങളിലും പൂജിക്കപ്പെ
ടുന്ന എന്നാൽ ഹേ! സരഥാദക! ദീയോ, ഇരവക ഗുണങ്ങളോ
ന്നുചിട്ടാതെ മഹാ ഭർണ്ഡഭിയാചിത്തന്നെ വർത്തിക്കുന്നു. അതി
നാലാണ് ചാമുണ്ഡാർച്ചനയെ കീകസാമജനാരുടെ ഈ ദുസ്സഹമാ
യ വധത്തെപ്പറ്റി നിന്ദിക്കുവാൻ സംഗതിയാകാത്തത്. ദേശ
കാലപരിണാമമില്ലാതെ സദാ വിഷയത്തിൽ സങ്കടനായിത്തീ
ന്നിട്ടുള്ള നീ ശത്രുക്കളെ അറിയുന്നില്ല ഗുണമോഷ്ടചിന്തകളിൽ
മനസ്സുവെക്കാത്ത നിന്റെ രാജ്യവും അധീരേണ നശിച്ച് നീ
വിപത്തിൽ ചെന്നു ചാടും. ഇപ്രകാരം തന്റെ ദോഷങ്ങളെ വി
ളിച്ചു പറയുന്ന ശുപ്രസവയുടെ വാക്കുകൾ കേട്ട് ധനാ, ദിപ്തം, ബ
ലം എന്നിവ തികഞ്ഞിട്ടുള്ള ആ കെരണപ്രേമപരൻ അഗാധചി
ന്തയിൽ മഗ്നനായി.

സഗ്ഗം 34

ശുപ്രസവചാരാധ്യം.

ശുപ്രസവയുടെ ഈ പരമ്പരാക്കേരം കേട്ട് മന്ത്രിമാരുടെ
മദ്ധ്യത്തിൽ ഇരിക്കുന്ന രാവണൻ ഏറ്റവും കൃഷിച്ചു. അവൻ
അതിഭയനീയമാവസ്സും അവളോടിക്കൂടെ ചോദിച്ചു “ഹേ! സ
രഥാദകി! നീ പറയുന്ന ഈ മാമൻ ആരാണു്! അവന്റെ വീ
ഴ്ചെന്തു്? വിക്രാന്തമെന്തു്? രൂപമെങ്ങിനെ? ഭരണനായ അ
വൻ ദാസകാരണു് പാപിച്ചതെന്തിനു്? മാക്കസകസെന്തെ
യും ഖരൻ, ദൃഷ്ടാന്ത, ത്രിശിരസ്സു എന്നീ ദേവനാധിപന്മാരെയും
ഏതൊരാളുപകൊണ്ടാണു് അവൻ യുദ്ധത്തിൽ കൊന്നുവീഴ്ത്തിയ
തു്. നിനക്കു് ഈ വൈഭവവും എങ്ങിനെ സംഭവിച്ചു? എല്ലാം
എന്നോടു് വിസ്തരിച്ചു പറയുക” മാക്കസകനെന്നൊരു രാവണ
ന്റെ ഈ ചോദ്യത്തിനു് ശ്രോതൃകുഷയമായ ശുപ്രസവ ശ്രീകാമ

സംഗ്രഹം 35

കുറിപ്പ്: 1. ചുരുക്കപ്പേരിൽ

[illegible]

പേരോടെ റിട്ടയറുന്ന ആ പേരാലാണ് ധനമന്ത്രിയായ രാവണൻ കണ്ടത്. അറുനാൾ അറുനാൾ നരണദീപതിയായ സാഗരത്തിന്റെ മകനായ മഹാഭയൻ. അവിടെ വനമദ്ധ്യത്തിൽ രമ്യവും പുന്യവുമായ കൊല്ലം കണ്ടു. ആഗ്രമത്തിൽ ജടാവല്ലഭങ്ങളും കൃഷ്ണഗന്ധൻ തോലും ധരിച്ച് അപരാഹ്ണാദികൾ അടക്കി, കൈണപട്ടത്രസ്തനായ മാരിയൻ തപസ്സു ചെയ്തിരുന്നു. അവനേയും രാവണൻ കണ്ടു. അറുനാൾ രാവണനെ അമാനുഷമായ പേയശോഭയാർക്കൊക്കെ സാദാരണമായി പൂജിച്ചു ഭോജനോദകങ്ങൾക്കൊക്കെ ഭോജനം വസ്ത്രം സല്ക്കരിച്ച ശേഷം മാരിയൻ, അവനോടു ഇങ്ങിനെ ചൊല്ലി. “ഹേ! രാക്ഷസശിര! ധർമ്മത്തിൽ കേളമെപ്പോ? അങ്ങനെയ്ത റീണ്ടും ഇങ്ങങ്ങട്ടു പോകുവാൻ കാരണമെന്ത്? മാരിയന്റെ ഈ പാക്കുകൾക്ക് അമ്മ അമ്മയെപ്പറ്റിയും പാത്രവിശ്വാസത്തെയും രാവണൻ, ഇപ്രകാരം പറയുകയുണ്ടായു.

സർഗ്ഗം 36

മാരിയസാഹസ്യപ്രാർത്ഥന

ഹേ! മാരിയ! ഏന്റെ വചനങ്ങൾ കേൾക്കുക. അൻ തുപ്പാൾ വലിയ വിഷമത്തിൽ പെട്ടിരിക്കുന്നു. ആത്മനായ എനിക്കിപ്പോൾ സഹായം ചെയ്ത് കയറുന്ന മൂഴ്. ഹേ! നിശിംഹ! ഏന്റെ ആജ്ഞയനുസരിച്ച് കരൻ, മഹാബാഹുവായ ഭൃഷണൻ, ഏന്റെ സ്വസ്ഥായ പ്രപ്തനായ, മഹാഭയനെയും യുദ്ധോത്സാഹിയായ ത്രിശിരസ്സ് മുതലായ മാനുഷന്മാർക്കും ശൂരന്മാരായ അസുരന്മാർക്കും, ആരണ്യവാസികളും ധർമ്മാരികളുമായ മനുമതർ പീഡിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് ജനസമാനത്തിൽ പാർത്തിരുന്നവല്ലോ. ഭീമകന്മാർക്കും യാഥാർത്ഥ്യം കരഹിതത്തിൽ വത്തിരുന്നവരും മഹാബലയായ ആ പതിനാലായി സ്ത്രീകൾക്കും വിവിധശസ്ത്രങ്ങൾ ധരിച്ച് യുദ്ധസന്നാഹത്തോ

ഒരു രാജ്യത്തു ചെന്നു എത്തിട്ട്, രാജനാകട്ടെ, സംഭാരാജാക്കന്മാരും
 ഒരു യാത്രയാൽ പരക്കുവാങ്ങാ പറ്റയാക്ക, തന്റെ മഹത്താഴ്ചയെ
 കണ്ടുതു് രാജാക്കന്മാരിൽ അപ്പു മാറ്റിയൊരു പ്രയോഗിച്ച ഭൂമി
 യിൽനിന്നുകൊണ്ടുതന്നെ ആ വിരപ്പംഗവൻ കററു് ഉദ്യോഗ
 സ്വീകൃത ആ പരിനാലായം രാജാക്കന്മാരെയും തന്റെ മഹ
 ത്വത്താഴ്ചകൊണ്ടു് ഹനിച്ചുകൂട്ടത്തു. മരൻ, ഉഷണൻ, ത്രിശിര
 സ്സ് എന്നിവരെയും കൊന്നൊടുക്കി ഉണ്ഡകവനത്തെ നിർമ്മിക്കി.
 ക്രമമായ തന്റെ പിതാ പിന്നൽ തൃക്കുറുപ്പു് രാജാക്കന്മാരുടെ
 വനത്തിൽ വന്നു പസിക്കുന്ന കിണർവിതന്നായ ആ കർമ്മിയായ
 മരൻ, രാജാക്കന്മാരുടെയും ഇങ്ങിനെ നശിച്ചുപറ്റും. ദുഷ്ടീക
 നും, കഷ്ടതയും, നീക്കംതരും, മൂലംതരും, ഉഷണതരും, അന്ധതയ്ക്കിതരും,
 അധർമ്മവും, ഉത്തരവുകൾ അപകാരികളായ അന്ധൻ, കർമ്മ
 കർമ്മതരുന്ന, ബലാധ്വം മായി, ഘോരൻ കിണറിയുടെ കൂടെ
 കൂടെ അർത്ഥവിട്ട് അവന്റെ രൂപമാക്കി. അതിനാൽ അന്ധൻ
 ഒരു വഴിനുള്ളനിന്നും സർവ്വതസ്സമാനമായ അവന്റെ രാജ്യം
 സീതയെ ബലാധ്വംകൊണ്ടി അപകാരികൾ നിശ്ചയം. അതിന്നു്
 നീ എന്നെ അഹായിക്കണം. നീയും, മറ്റും, യുദ്ധമാകൂയും എ
 ന്നിപയിൽ നിന്നും സന്ദർശൻ നീയെ കണ്ടു. ഉപയോഗത്താൽ ശുഭ
 നായ നീ സന്ദർശിയമായ മായാപ്രയോഗങ്ങളിലും അപകാരിക
 ള്. ഹേ! മഹാബല! തന്റെ സാഹചര്യങ്ങളിൽ അകത്തു
 ി പ്രാർത്ഥനയ്ക്കുവെക്കുന്ന എനിക്ക് സർവ്വതസ്സമാനമായ അവന്റെ
 കിണറും. ഹേ! ആരും ഇത്ര ആശ്ചര്യമായ ദാസ് അൻ ഉറപ്പാ
 നിന്റെ സമീപത്തു വന്നതു്. എത്ര ദിവസമായി നീ എന്നെ
 അഹായിക്കേണ്ടതെന്ന് അൻ പറയാം, കേട്ടുകാൾ. നീ ക
 മ്പിന്നുകണ്ടുകൂടിയ ഒരു വിചിത്രപാത്രമായി ആരോടുക
 ന്നു സമീപം ചെന്നു് നീയുടെ മുമ്പിൽ ഇരിക്കട്ടെ. ആ മ
 ത്വത്താഴ്ചകൊണ്ടുവന്നു അതിനെ പിടിച്ചുതരണമെന്ന് നീയെ
 തന്റെ രാജാക്കന്മാരും മകന്മാരും ആവശ്യപ്പെടും. അവൻ നി
 ന്നെപ്പിടിച്ചുവാങ്ങി ആരോടുകൂടിനിന്നും അകലുന്ന അവസര

ത്തിൽ രാഹു, ചന്ദ്രപ്രദയെത്തന്നപോലെ നിസ്സഹായയായ പൗത്രയെ തോൽ വിട്ടുപോം പറിച്ചുകൊള്ളാം. പിന്നെ തോൽ വിടുകയാണെന്നു താമസം യഥേഷ്ടം പ്രവരിച്ച് കൃഷ്ണകൃഷ്ണനാകും. ശ്രീരാമവരൻറെ കഥ കേട്ടപ്പോൾതന്നെ മാരിചൻ ഭയംനിമിത്തം നടുങ്ങിപ്പോയി. അവൻറെ മുഖം വരണ്ടു വിവർണ്ണമായി. തുറിച്ചു മിഴികളൊട്ടും വിളറിയിട്ടു ചുണ്ടുകളൊട്ടുംകൂടെ മുതുന്നെന്നപോലെ അവൻ തളൺപോയി. അനന്തരം രാമപരാക്രമം ഇന്നവിധമെന്നെന്ന് വനവാതിൽക്കവച്ചുതന്നെ നല്ലപോലെ അറിഞ്ഞിട്ടുള്ള അവവിഹവനനായ ആ മാരിചൻ അങ്ങലിടേയ്ക്കുകൊണ്ട് തുറിക്കൾ രാവണനും ഉള്ളപോലെ ഹിതമായ വാക്കുകൾ ഇങ്ങിനെ വെച്ചിട്ടു.

സർഗ്ഗം 37

മാരിചൻ പൂം.

രാക്ഷസസന്താനം രാവണന്റെ വാക്കുകൾക്ക്, വാശിയും ധീരമനോരമ മാരിചൻ പറഞ്ഞത് ഇപ്രകാരമാണ്. ഹേ! രാജസിംഹ! എപ്പോഴും പ്രിയം പറവാൻ വളരെ ആളുകൾ ഉണ്ടാകും. എന്നാൽ, അപ്രിയവും ഹിതവുമായ വചസ്സുകൾ ചുവടുക്കൽപ്പറ്റുന്നോ, അതു കേട്ടു നടപ്പാക്കുന്ന, ഉന്നമനം നന്നു മുതക്കുമായ ചങ്ങമ്പു. ചാക്കിപ്പാത്തവരും മലമുതലായ നീ, മറ്റു നൂറുവരുന്ന സമാനരും, ഗുണനാശകൃഷ്ണമായ രാമന്റെ പെരുമ്പടം ഇന്നവിധമാണെന്ന് അറിഞ്ഞിട്ടില്ല. രാക്ഷസന്മാർക്ക് നന്മയുണ്ടോകേ അതെന്നു വിചാരിച്ചേ നിനക്കില്ലെന്നാണ് തോന്നുന്നത് രാമൻ കോപിച്ചാൽ കൂലിയിൽ ഒരു രാക്ഷസനെങ്കിലും ബാക്കിയാവാൻ ഇടയാകയില്ല. നിന്റെ പ്രാണനെ പൊരിച്ചെടുപ്പാൻ മധിച്ചുവളായിരിക്കാം മനക്കനന്ദിനി. അവൾ നിമിത്തമായിത്തന്നെ എനിക്കും നാശം അടയ്ക്കേണ്ടവല്ലോ. ഉന്മൂലത്തരം കാമാന്ധനമായ നിന്നോടു ചേരുകകൊണ്ടാണ് ലങ്കാപുരി ഇഴവിധം അധഃപതിച്ചു

ഉ. എന്തുകൊണ്ടു് അതിരപ്പാർ നിശ്ചയം മുടിഞ്ഞുപോയെന്നു കാലമുത്തറിയിക്കുന്നു. നിന്നൊപ്പാടെ ചാലാലാത്തോ, നീറപ്പാ മുക്കുതുപവും, താണൊന്നുസോപ്പാ പൂ കിടത്ത മന്ദാദ, നൂറു നന്നാക്കും സ്വച്ഛിതാപ്തം എന്നു അരുണയായിത്ത. കഷ്ട സല്പനവവർഗ്ഗം കോമരംഗന ഭൃതഹി. താൽ നിരന്തരം യ രാശമി, പ.താവി. ഓൻ ഭൃതപക ചെല്ലാന്നു. മ. പാക ഭം ആ പുരുഷാഗ്ന, തിന്നു. പൂ. പാദ, ഉണ്ണീരേന, ക. ത്ര. യ വംശമുഷകേന, ചന്ദ്രനീനമോ ക. ഭ. ആ പ. പ. പ. ത. ക. പ. ലഭശശാ! കൈകേരിയുടെ ദണ്ഡുപിൻ പെട്ടുപോയ തന്റെ പിതാവിന്റെ വാക്യമോ. സഹനമെ പൂർവ്വമേ, പ. പ. പ. യ രാമൻ, അരണ്യം പ്രാപിച്ചതാകാം. ആ അ. പ. പ. പ. പ. നല്ല. അതൊന്നിടയ ഭാഷ കേന്ദ്രിയന്നു അപ്പ. അങ്ങനെ തെറ്റി ജാലിച്ച്, രാമനെപ്പറ്റി കളവായ അപഹാരം ഇന്നിനെ ചാത്തു പാതതയ്ക്കു്. സൗകാക്ഷ്യം സജ്ജനസമ്മതമായ രാമൻ, ധർമ്മത്തന്ന ദേഹമെടുത്തു പന്നിട്ടുള്ള ഒരു വിശുദ്ധാ ദ്രവ്യമാകാം. വിണ്ണുപൽ വിണ്ണുപൽനാമനൊപ്പാലെ ഈ ലോകപാസി കിടക്കല്ലാം ആ പുണ്യപുരുഷൻ, നമ്മനായി വത്തിക്കുന്നു. വിക്രാന്തനായ ആ ലക്ഷ്യ നാസാദരന്റെ തീവ്രതയെപ്പിൻ തുരന്ന വളരുന്ന ഭദ്ര വി—സീതയെ, നീ അപഹരിപ്പാൻ കരുങ്ങുന്നത് മിനകകൊമ്പി യെ ബലാശ്ശാകമായി പിടിച്ചുകൊണ്ടു് തരമ്പെടുത്തുപോകയാണു്. ബാണമാകുന്ന തീപ്പൊരി, ചാപഖരഗങ്ങളാകുന്ന ഇന്ദ്രനം എന്നിവയോടുകൂടെ യുദ്ധമുതത്തിൽ കാളിക്കത്തുന്ന അവിഷ ഹൃദയ രാജവവഹിയിൽ നീ കലന്ന മാടത്തു് ധന്യമാകുന്ന ഉഷധവളത്തു, ജ്വാലാകുന്ന പാശം, ഉണ്ണുപോയ തേളെപ്പു് എന്നിവ പുഞ്ച ശത്രുസൈന്യത്തെ ആകമാനം മുട്ടിക്കൊൻ കരുതെട്ടിരിക്കുന്ന കൃതാന്തപുനായ ആ രാമനോടു് നീ അധികം കളിക്കരുതു്. ആ മഹാശാപിനെ അടുക്കുപോലും അരുതു് രാജാഭോഗങ്ങൾ, സുഖജീവിതങ്ങൾ, പ്രബലമായ പരിബന്ധികൾ എന്നിവയെല്ലാം വേദിക്കുപോവാൻ നീ വഴി വെക്കേണം. ജാനകിയോ

കൊന്നിച്ച് പ്രവൃദ്ധരായ കീഴ്ത്തി പാത്തതിനെക്കുറിച്ചിരിക്കുന്ന ആ
 മഹാശാലന്റെ തേക്കുസ്സ് അളക്കുന്നതായ പട്ടികയായതായ കഴി
 യാത്ത ഒരു വാശിപ്പുസ്തകമാണ്. ആ പ്രളാഹിന്റെ കാഴ്ചകൊണ്ടി
 യിൽ വളർന്നുപോയ ഒരു വിഭാഗത്തിൽ, അപഹരിച്ചാൽ ഹേ!
 കൈമാറ്റം പലതും അങ്ങനെ ശക്തിയില്ല. മാനുഷികമായ ആ
 മഹാശാലന്റെ ഇഷ്ടപ്രാണശാലിയും സഭാ കലാകാരന്മാരുടെ
 നാലുമായ ആ മിഥ്യപ്രകൃതിയെ - ജാലമുഖിയെന്ന ആ കാ
 ന്തിപ്പുണ്യത്തെ - സമഗ്രമായ ആ മനസ്സിനെയെ അടുത്തുവാൻ
 കൂടി, നിനക്കു കരുത്തു പോരാ. ഈ പാഴ്വരയിൽ നീ തൂനി
 യത്തു യുദ്ധമിതിൽ, നിന്നെ രാജാ പൻ കാണണമെന്ന താമസ
 യെ കൂടി ആ നാലും നാലൻ ജീവിതാനുഭവങ്ങൾ കരുതി
 മനസ്സുകൾ ജീവിതത്തിലും മോശപ്പെടുകയും ചെയ്യും. ഈ
 ജ്ഞാനത്തെ മറ്റും വിനാശകാരിയെക്കൂടി താമസമുള്ള നി
 ന്ന്റെ നിന്ദാഭാവം പരമമല്ല. താമസ് വിപ്രിയവും നീ കരു
 തതെ. അതിനാൽ ഹേ! കർഷ്ണശാല! നീ വിന്റെ അമാത്യ
 ജനങ്ങളോടും വിശിഷ്ടന്മാർ തുടങ്ങിയ മറ്റു പാശ്ചാത്യരോടുകൂടി
 മോഷ്ടിക്കപ്പെട്ട ഒരു ബലമുഖിയും രാജാവിന്റെ വിശ്വസ്യതയുടേ
 യും നല്ലപോലെ ചിന്തിച്ച്, ഹിതാഹിതങ്ങൾ തുറന്നുതന്നു ഗ്രഹി
 കുക. പിന്നെ, വേണ്ടുന്നതു പ്രവർത്തിക്ക. കോസലരാജപുത്ര
 നായ രാമനോടു പിണങ്ങുന്നത് എത്ര വിധവും നിനക്കു നന്മയ
 ല്ല. ഈ കാഴ്ചയിൽ എന്റെ അഭിപ്രായം ഇത്രമാത്രമാണ്.
 തുടർച്ചയ്ക്കും തോൽ തുറന്നു പറയണം. ശ്രദ്ധയോടെ കേൾക്കുക.

സക്തം 38

രാമവിക്രമകഥനം

ഹേ! രാക്ഷസേശ്വര! പക്ഷാഘാതം അറിയാൻ, ആയിരം വർഷങ്ങളോളം മഹാബലവും പരാക്രമപ്രസ്ഥിയും പുണ്യം ഈ പൂമിനിയീൽ ചുറ്റി നടന്നിരുന്നു. തപ്തരാത്നകണ്ഡലങ്ങളും പൊന്നിൻകിരീടവും അണിഞ്ഞു കരിങ്കാടിനു തുല്യമായ തൊൻ, പരിവാരുധം എടുത്തുകൊണ്ട് അന്നു വേരും മുഴുവൻ വിറപ്പിച്ചു. ജ്വലിമാംസവും ഭക്ഷിച്ച് ദണ്ഡകവനത്തിലും തൊൻ, സഞ്ചരിക്കുകയായി. അക്കാലം ധർമ്മരാമായ വിശ്വാമിത്രഹർഷി, എന്തെങ്കിലും യോഗ്യത്വം നേടുന്നതായ ദശരഥനെ പ്രാപിച്ച്, തൃഷ്ണകന പറഞ്ഞു. “ഹേ! രാമപുത്ര! ലോകകണ്ഠകനായ മാതൃപുത്രനിന്ത് എനിക്ക് കഠിനമായ ഉൽഭവിച്ചിരിക്കുന്നു. യാഗകാലത്തിൽ വേരും പുത്രനായ രാമൻതന്നെ വന്ന്, എന്തെങ്കിലും കഷ്ടതയും” ഇതു കേട്ട് മഹാഭാഗനായ ദശരഥൻ, ആ മഹാപുത്രനോടൊന്നുകൂടിയാണ് പറഞ്ഞത് “ഹേ! മഹാഭരത! രാമൻ, പന്ത്രണ്ടു വയസ്സു മാത്രം പ്രായമുള്ള ബാലനാണ്. ധനുരേന്ദ്രമേന്മയും സൂക്ഷ്മമായി ധരിച്ചു കൂടി. അറിയാൻ തൊൻ തന്നെ, മനുഷ്യസമുദായത്തിൽ അജായാഭാസം ഉണ്ട് പോന്നതൊക്കെയും. ചതുരഗുണമേന്മയുള്ളതായ രാമൻ, ശത്രുസംഖ്യയെ മൂലമനം ചെയ്യുന്നുണ്ട്.” ധരണാഥനായ ദശരഥൻ, തൃഷ്ണനെ ബഹുവിധം ആവലാധിപ്പെട്ടപ്പോൾ മുമ്പി, വീണ്ടും തുടർന്നു പറഞ്ഞു. “ഹേ! ഭരണിയക! രാമനെപ്പോലെ, ലോകത്തിൽ മറ്റൊരാൾ ആ രാക്ഷസനെന്നതില്ല. അസുരന്മാരുമായുണ്ടായ സംഗമത്തിൽ അങ്ങനെയോ ദേവന്മാരുമെപ്പോൾ കെട്ടിപ്പിടിക്കൂ. അങ്ങനെയെ ഈ കൃത്യം, ലോകപ്രസിദ്ധമാണ്. അങ്ങനെയും, മനുഷ്യജാതിയും ബഹുലമാണ്. എന്നാലും, ഹേ! ശത്രുനാഥനേ! ആ രാക്ഷസനെ നശിപ്പിച്ചാൽ ബാലനാണെന്നിട്ടും, മഹാഭരതസിന്ധായ രാമനെ ശക്ത

നാഡു. അതിനാൽ, അൻ രാമനെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോകുന്നു. അങ്ങയ്ക്ക് മംഗളം വേണ്ടട്ടെ " എന്നിങ്ങനെ പറഞ്ഞ് റിശാഭിനാഥൻ, പ്രീതിപൂർവ്വരം രാമപുത്രനായ രാമനെ തന്റെ ആശ്രമത്തിലേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി. അനുജനായവനെന്നും ശ്രീമാനമായ രാമനാകട്ടെ, തന്റെ വിശുദ്ധാം മുഴക്കിക്കൊണ്ട് യജ്ഞരീക്ഷിക്കുന്ന ആ മന്ദിരം, ഭണ്ഡകുപനത്തിൽ കാത്തുപോന്നു, വിചിത്രകാർമ്മ്യം, ഏകപണ്ഡു, കനകമാല, ഉച്ഛിഷ്ടയു എന്നിവയോടെ പരിചരിക്കുന്ന പത്മപത്രാക്ഷനായ ആ രാമവർക്കർ, ഭരതസ്ത്രീ, കാന്തകന്തയെ ആകമാനം ശോഭിപ്പിച്ച ബാലമണ്ഡലത്തോടൊപ്പം ഭാഗശമിയായ രാമൻ ആ വനത്തിൽ വിളങ്ങി. അങ്ങനെയിരിക്കെ മോഹമുഖ്യനും മാനാസമനും ചണ്ഡപുരമമായ അൻ, വാഴ്ചയുണ്ടായും മറ്റും അങ്ങിയ്ക്ക് അഗതാരമമുണ്ടായോടെ വിശാലിതമുനിയുടെ ആശ്രമത്തിൽ ചെന്നു. മോഹമുഖ്യനും എടുത്തുകൊണ്ട് ആശ്രമത്തിനോടനേ അടുത്തു എന്നുള്ളതും രാമൻ കട്ടം പ്രമോദിക്കാക്കു തന്റെ പിടുട്ടുത്തു് തയ്യാറാക്കി. മോഹതിമിരത്താൽ ആവുന്നതായ അനാകുട്ടി, രാമനെ അറിഞ്ഞതുമല്ല. ഇവനും, ഇവ ചെന്നു എന്നുള്ളതും എന്നുള്ളതും വിചാരിച്ച് ആ മോഹമുഖ്യനും കട്ടം പരിഗണിക്കാക്കു അൻ മോഹിപുരവർക്കർ യോഗവഴിയിലേക്ക് കരിച്ചു പാഞ്ഞു. തൽക്ഷണം രാജവധനസ്സിൽനിന്നും ശത്രുമുഖിയായ ഒരു മോഹമുഖ്യനും പൂർവ്വവൻ എന്ന ഒരു ആവരണമുഖ്യനും അതിഗംഭീരമായ അസ്സുവത്തിൽ എടുത്തുകൊണ്ടു. ഹേ! രാജവധനശാസ്ത്ര! വീഴ്ചവഴിയിലായ രാമൻ, അൻ, എന്നെ കൊല്ലാൻ വിട്ടുതന്നു. ആ ശരവേഗം നിമിത്തം മിക്കവാറും ചാക്കറായതാവെങ്കിലും അന്നു അൻ, കൈപ്പെട്ട്, അഗാധമായ കുടൽവെള്ളത്തിൽ മരുന്നുംചെയ്തുകൊണ്ട് കരുന്നതും കിടന്നശേഷം എന്നിക്കല്ലും മണ്ഡലമുണ്ടായി. പിന്നീട്, കരവിധത്തിൽ അൻ ചങ്കിൽ ചെന്നുചെന്ന്. അത്ര അസ്സനും താഴിതവിട്ടതും ബലവത്തായ ആ ബാലൻ, എന്നു ഇങ്ങനെ വിട്ടുതന്നശേഷം എന്റെ ശബ്ദത്തിലുള്ള ശരമെല്ല പ

തിപ്പിപ്പി. ഇതെല്ലാം ഓർത്തിട്ടാണ് ഹേ! രാമനേ! രാമനോട്
 പിടനങ്ങമെന്നു അങ്ങയെ, ഞാൻ വിവരണമു. ഇത്രയും പ
 റത്തർട്ടും ആ മഹാത്മാവോടു നേർക്കുവെങ്കിൽ, നീ നിശ്ചയമാ
 യും ഹൃദയവിപരീതം ചെയ്യുമ്പോൾ. ക്രിസ്താസവിധിത്തരമായി,
 സംഭവകരുപലാഭത്താടെ വരുന്നതെന്ന രാജാസന്ദർശ്വ, നീ, അ
 നന്മയും ആകലവും വെച്ചുവെച്ചു. അസംഖ്യം ഹൃദയപ്രാപ്ത
 അഭിമാനം മനസ്സായത്തോടുകൂടി, ഈ ലോകപരി, സീത നിമി
 ത്തം നിശ്ചയം മുടിഞ്ഞുപോകുന്നത് നിന്റെ കണ്ണുകൾക്കു കാ
 ണമെന്നാകും. പാപകൾ ചെയ്യുന്ന ഭയത്തോടുകൂടിത്തന്നെ പരിശു
 ഭലത്താക്കു കൂടി, നാശനഷ്ടത്തിൽ അകപ്പെട്ട മനുഷ്യന്മാർപോ
 കെ നശിച്ചുപോകുന്നു. ദിപ്തവസ്ഥയും ഭയമുദ്രകളും മാ
 ത്തി, ഇസ്രായേലാൽ മെമ്പുന്ന സർവ്വരാജാസന്ദർശ്വ നിന്റെ
 കരുണയ്ക്കു മോഹംവിട്ടിത്തന്നെ മുടിഞ്ഞുപോകുവാൻ ഇതാ കാലമാ
 യിരിക്കുന്നു. മാത്രം നശിച്ചു പോയതോടുകൂടിയും ഉപദേശിച്ചു
 രക്ഷപ്പെടും, തീരെ ഗതിയില്ലാത്ത, നാശിക്കും പാപമെന്നു നി
 ന്റെ കണ്ണുകൾക്കു കാണേണ്ടതാകും, ശരണാലയംകൊണ്ടു മുടി,
 മവനങ്ങൾ കണ്ണുമായി, ലോകപരി മുഴുവൻ വെന്തെടുത്തുപോകുന്ന
 ഈ നിനക്കു കാണാൻ കാലാവസരം ഹേ! രാജൻ! പരമരഹസ്യത്തി
 ൽ കവിതയ്ക്കു മറ്റൊരു പാപവും ഇല്ല. അങ്ങയ്ക്കു മോശമാരായി
 അസംഖ്യം സന്ദർശിച്ചുവെച്ച് ഹേ! രാജാസന്ദർശ്വ! സ്വദേശത്തു
 മരിച്ചു, അങ്ങനേ അങ്ങയുടെ വംശത്തെപ്പാലിക്ക. മാനം, ഐ
 ശ്വര്യം, രാജ്യം, സീമിതം, ശാന്തകളായ കളുത്തരും, മിത്രങ്ങൾ ഏ
 ന്ന വാങ്ങലും കണ്ണുകൊണ്ടു ചിരകാലം വസിക്കേണമെന്ന് നീ,
 ഇല്ലിക്കുന്നതുകൊണ്ട്, രാമൻ വാസ്തിയം ചെയ്യരുത് സ്നേഹാഭര
 തത്താൽ ഞാൻ പറയുന്ന ഈ വാക്കുകൾ അമ്പഗണിച്ചു, നീ സീ
 തയെ അതിക്രമിക്കുന്നതുകൊണ്ട് രാമസായകംമാറു, പരമ നാ
 യി, നീ നിന്റെ പരിബന്ധകളാക്കുന്നിച്ച് കാലപുരം പ്രാപി
 ക്കും നിശ്ചയം.

സക്തം 39

മാവഴിനാട്ടുമതിക്കേയം

“മാമസായകത്തിൽനിന്ന് ഞാൻ, മരുവിധം കെട്ടപ്പെട്ടതി
 ക്കിനെയാണു എന്റെ പിന്നെത്ത കഥയും പറയാം, കേട്ടു
 കൊൾക. അടക്കമുപ്രാപ്തമാൽ എനിക്കു ചാറിയ ഈ പ്രാണ
 സങ്കടത്തിൽ മറ്റാ ഒരുമ്പട്ടു വാഴിക്കാതെ ഞാൻ, മൃഗരൂപികളായ
 മാമ കഷ്ടസന്ദർഭമൊക്കൊന്നിച്ച് ഭണ്ഡകവനം പ്രാപിച്ചു ഉദ്ധരി
 ക്കുന്ന ജീവനായാടും തീക്കു നാശപ്പെടുകയാടുംകൂടി, മാംസഭോജിയും
 ബലഹീനിയുമായ ഒരു ഹൃദയമൃഗത്തിന്റെവാലായു, ഞാൻ യഥി
 ത്തിരുന്നു. ഫേ! മാവണ്ണ! അഗ്നിശാമനാശരൂപം, നീമരൂപം, കലവ
 രൂപം, സ്തംഭരൂപവും എന്തി പ്രാദേശത്തിൽ ചാറിയെന്ന്
 താപസന്മാരെ ആശ്രയിച്ചു കെട്ടിച്ച് ഞാൻ വനവാസികളെ എ
 ന്നോ ഭീതമാക്കി അവിടെ പാത്തു ചന്ദ്രനെന്ന ധർമ്മാതികളാ
 യ അസാധ്യ മുനിമാരുടെ അധിപ്യം മാംസവും കേഴിച്ചു, ഞാൻ
 രൂപിച്ചു നു ഇതിനെ അധാരമാക്കുന്നത്, ഇതിമാംസം നി
 ന്നാകാണ്ട്, ധർമ്മയുക്തം കൂടാതായ ഞാൻ, ആത്മസ്വാസിക
 ലെ എന്തും പ്പിപ്പിച്ചു ഒരു ദിവസം, താപസധർമ്മത്തെ
 അനുഷ്ഠിച്ചുകൊണ്ട്, സീതയോടും മഹാകവനായ ലക്ഷ്മണനോടും
 കൂടെ വസിക്കുന്ന, മാമന്റെ മുമ്പിലും ഞാൻ വെല്ലുകയുണ്ടായി
 സമുക്താമിദത്തകൂട്ടും മഹാബലമായ മാമൻ, നിമതാഹാര
 നായി, താപസധർമ്മത്തോടെ വനത്തിൽ വസിക്കുന്നതു കണ്ടു
 “ഇതാ ഇവനിപ്പോൾ അപായനനായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു എന്റെ
 പക്ഷത്തെ പകർപ്പാൻ ഇത്തരുന്ന നല്ലൊരു വരും” എന്നു
 അഭിമത കരുതി മൃഗരൂപിയായ ഞാൻ, കട്ടം ചിത്തം പുറംകൈ, മേ
 യാവേശനായ, എന്റെ കൂൽ കൊമ്പു കരകൊണ്ട് കണ്ണുനീർ
 അവസാനമെ പാഞ്ഞെടുത്തു. ഉടനെ മാവവൻ തന്റെ മഹദ്വാ
 പം വലിച്ചു, ഗരുഡാനിഖാസവും പെരുമ്പനാലവും ചേർന്നു

ഇനാശകൾക്കായ മൂന്നു ബാണങ്ങൾ തൊട്ടെടുവിട്ടു. അക്രിഷ്ടകർമ്മമായ കാമന്റെ കാഷ്ടകൃതിയിൽനിന്ന് പാശങ്ങളുവരുന്നു, സ്വപ്നവൃദ്ധരും ഉന്മത്തങ്ങളുമായ ആ ബാണരൂപം, ദണ്ഡകവനത്തെ മുഴുവൻ ഉപലംബിച്ചു. മരങ്ങൾക്കിടയിൽ വളരുന്നിപ്പോഴുമായ ആ ബാണങ്ങൾ മൂന്നും, ഞങ്ങളുടെ നേരെ ഒന്നായി കരിച്ചുവന്നു. കാമപരാക്രമം കണ്ടു പണ്ടുതന്നെ പരിശുസ്തനായുള്ള ഞാൻ, ഭയവിധം ആ ബാണങ്ങളിൽനിന്നും വിടുകതന്നായി എന്നാൽ അവ, എന്റെ ഒരുമിച്ചുചെയ്തതന്നെ മറ്റു രണ്ടു കാക്കളുപയോക്താക്കളും പ്രാണങ്ങൾ അപഹരിച്ചുകളഞ്ഞു. ഇങ്ങനെ ഭയവിധത്തിൽ ജീവൻ വീണ്ടുകിട്ടിയ ഞാൻ, പിന്നീട് സുഖവിധമായ ദുർവൃത്തികളിൽനിന്നും പിരിമിഞ്ഞു യോഗയുക്തനായി ഇതാ ഇപ്പോൾ ഇവിടെ വാസിക്കുന്നു. ഫേ! രാവണ! ചീതകൃഷ്ണാജിനയാലിയും മാപപാണിയുമായ രാമവനം, ഞാൻ, പാശഹസ്തനായ അന്ധകനെപ്പോലെ ഇന്നും, ദുഷ്ടങ്ങൾക്കേറും കാണുന്നു. കാമസാക്ഷകനെ ഭയന്ന് ഇപ്പോഴും വിറച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഞാൻ, അസംഖ്യം രാമവനാണെ എങ്ങും ഭരിക്കുന്നു. ഈ വനംതന്നെ, എനിക്ക് കാമമായായി കാണപ്പെടുന്നു. ഫേ! കാക്കസാധിപ! കാമൻ ഇല്ലാത്ത സ്ഥലത്തും കാമൻ എന്റെ ഉക്തികൾക്ക് വിഷയമാകുന്നു. സ്വപ്നത്തിലും, ഞാൻ കാമനെത്തന്നെ കാണുന്നു. അപ്പോഴല്ലോ, വിചേരുന്നതായി, ഞാൻ പലരും പുലമ്പുകയും ചെയ്യാംണ്ട്. ഫേ! രാവണ! 'മ'കാരാദിയായ 'മ'റം, മണം' തുടങ്ങിയ നാമങ്ങൾ കൂടിയും, കാമപരിശുസ്തനായ എന്നിൽ, അതിഭയം ജനിച്ചിരുന്നു. അദ്വൈതത്തിന്റെ പ്രഭാവം, ഞാൻ നല്ല പോലെ അറിയുന്നവനാണ്. ആ പ്രഭവോദ പിണക്കത്തോടു നിനക്ക് കൺകാഴ്ച ശോഭനമല്ല. ബലിയേതൊരു നമുപിയേതൊരു ഹനിപ്പാൻപോലും, കാമൻ ശക്തനാണ്. ഫേ! കാക്കസേശൻ! നല്ലവണ്ണം ചിന്തിച്ച് കാമനോടെതിർക്കയോ ക്ഷമയോ ആശ്രയിക്കയോ, നീ ചെയ്യുകൊൾക. എന്റെ ജീവിതത്തിൽ നിറക്കിപ്പുയയുണ്ടെങ്കിൽ കാമന്റെ കഥ മാത്രം എന്നോട് പറയ

ഇതു്. ലോകത്തിൽ, സർവ്വവ്യാപകമായ അസംഖ്യം സാധുക്കൾ, പരാപരമായ നിമിത്തം കൂട്ടത്തോടെ നശിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഓ! നിങ്ങളുടെ നിന്റെ അപരമായ നിമിത്തം ഏതൊരു ഇന്ദ്രിയം, വശിപ്പാൻ കാലമായിരിക്കുന്നു. നിങ്ങളുടെ യോജിച്ചതെന്തെന്തെ അതതു് നീ ചെയ്യുകയോ. ഞാൻ നിന്നെ അന്തരമിടുന്നില്ല. കാമൻ മഹാഭയമനുഭവിക്കുകയും, ബലവാന്മാണ്. കാലസമയംകൊണ്ടിന്നാകയും അവൻ, അന്തരമിടുന്നതിനാൽ പോകുന്നു. ഇപ്പോൾ മുഖം, ഭർത്താവും ജനസ്ഥാനവാസിയുമായ കാമൻ, താമസിവിട്ടു മനസ്സ് കാമനാൽ നിശ്ചിതമായൊരു യാഥാർത്ഥ്യം ആലോചിച്ചാൽ ആ കാലത്തിലും, കാമൻ വൃത്തികളിൽനിന്നും ബന്ധമിടാത്തതായ ഞാൻ. സ്നേഹപൂർവ്വം പറയുന്ന ഈ വാക്കുകൾ സ്വീകരിക്കാത്തവർക്കും താമസിയാതെ, കാമസായകമേറു് ബന്ധമുണ്ടാകുന്നതിനായി നശിച്ചുപോകും.

ကမ္ဘာ ၄၀

മുഖനാണെന്ന് പരസ്യവൽക്കരിക്കും

മരിപ്പാനിച്ഛിക്കുന്ന ഒരുവൻ, ആശയമെന്തെന്ന്പോലെ
 രാവണൻ, മാർഗ്ഗമെന്തറിയിത്തോക്കിതറ കൈക്കൊണ്ടില്ല. ത
 നെന്ത നന്മക്കായി ഇപ്രകാരം പറയുന്ന മാർഗ്ഗമെന്തോക്കി, കാ
 ലവശഗനായ ആ രാക്ഷസാധിപൻ, അയ്യക്കുറവും പന്മഷവുമായ
 വാക്കുകൾ ഇങ്ങനെ പറയുന്നതാണതത്. “ഓ! മാർഗ്ഗ!
 നീ! എന്തോട്, ഈവിധം അനിഷ്ടപന്മഷരും പറയുന്നതെന്തു്!
 പുളിയുള്ള പാടത്തിൽ വിതയ്ക്കുന്ന വിത്തുകൾപോലെ അവ, നീ
 മെ വിഫലങ്ങളാകയെ ഉള്ള. എന്തെ സീതാപദമകണത്തിന്റ
 പേരിപ്പിക്കേണ്ടവനല്ലെ നീ അതു നീ ചെട്ടുകാണുന്നില്ല. പാ
 പശവനും മുമ്പും വിശേഷിച്ച് ഒരു മാന്മഷനായ രാമനേ
 കെ, എന്തെ യുദ്ധത്ത നിറക്കുവാനല്ലല്ലെ നീ തുറിയുന്നതു് ഓ!
 രാക്ഷസ! എത്രയും നിസ്സാരമായ ഒരു പെണ്ണിന്റെ പ്രാകുത

ഈ കാഴ്ചനല്ലെഴുത്തുകാരനാകാം വിരോധമു, വിസ്തൃതാവിഷയമാ
യി, അതിനെ തന്നെ ചിട്ടിച്ചുതന്നെങ്കിൽ അന്റെ അർത്ഥാ
വമാലോചനാപരമായ ഉടനെ മാത്രം, സീതയെപ്പറ്റി എന്ത് നിന്ന
അന്വേഷണത്തിൽ നിശ്ചയമാണ് ഇങ്ങനെ നീ, മാമനെ ആ
ശ്രമത്തെ അതിനും കുറെ അകലെ ആകെച്ചു കൊണ്ടുപോയശേ
ഷം "ഹോ! സീത! ഹോ! ലക്ഷ്മണ!" എന്നിങ്ങനെ മാമന്റെ ശ
ബ്ദത്തിൽ നമുചിട്ടമുണ്ട്. ഈ രോദനം കേൾക്കുമ്പോൾ വിരോ
ധമു, സഹമുട്ടി 'മാമനെ പന്തടയക, പിന്തടയക' എന്നിങ്ങി
നെ ലക്ഷ്മണൻ നമുസയക്ക. അപ്പോൾ ഭാഗ്യമനുഭവത്തി
ലിങ്ങനെ സന്തോഷം, നന്ന പരമാർത്ഥംകൂടെ, മാമനെ അന്വ
ഷിച്ചു പെട്ടെന്നു നമുസ്സ എന്നു നീ നമു അപമാനി
റ്റു നീ തക്ക അവസരം അതാണി സമാന്യരാണ് മരിക്കുന്നതേ
ന്നുപോലെ എന്തെങ്കിലും നിശ്ചയം കൊണ്ടുപോരാം, ഹോ!
മാമനു! ഇല്ലാത്തതും ഉപമാ! പാശം നീ നമു ഇല്ലാത്ത
ലെ തിരിച്ചു പോന്നുപോക. മാമത്തിൽ പകുതി വേണമെ
ങ്കിലും, ഞാൻ നിനക്കു നല്ലതാണ് ഹോ! സന്തോഷം പെട്ടെന്നു
കൊടുക്ക. നല്ലൊരു മാമനെ പെട്ടെന്നു നിശ്ചയം കാഴ്ച
നിശ്ചയിക്ക. ഞാൻ മെത്തേണ്ടതെങ്കിലും നിന്റെ വിവേകം, ഭയംക
വനത്തിൽ എത്തിക്കൊള്ളാം. യുദ്ധശ്രമത്തെത്തന്നെ മാമനെ
വെച്ചിട്ടു, സീതയോട് നിന്നോടുകൂടെ, ഞാൻ വേലയിൽ തിരി
ച്ചു മെല്ലെന്ന് ഈ കാഴ്ചം വെച്ചുതന്നെന്ന് ഇപ്പോൾതന്നെ
ഞാൻ നിന്നെ കൊന്നുകളയും. നിശ്ചയംകൊണ്ടെങ്കിലും, നിന
ക്കിത് വെച്ചുതന്നെങ്കിലും നിശ്ചയം. കാണാതിന്നു പ്രതീകൃതി
യായാൽ നിനക്കു പിന്നെ, എങ്ങനെ സൈന്യമുണ്ടാകും! നീ
ഇപ്പോൾ അവിടെയെന്ന്, കാഴ്ചം നിശ്ചയിക്കുന്നവേളയിൽ, നിന
ക്കു പിന്നെങ്കിലും. അല്ലാത്തപക്ഷം, ഇപ്പോൾതന്നെ മർദ്ദനം
ചെയ്യാം. അതിനാൽ ഹോ! മനോഹര! നീ നല്ലപോലെ ചന്തി
ച്ചു, പന്തടയകത്തേക്കാൾ ആയതു ചെയ്യുക.

സക്തം 41

മാതൃപദപഞ്ചവാക്യം.

അനന്ദവും അനുകൂലമല്ലാത്തതും ആയ, മാവണ്ണത്തണകൾ കേട്ടി മാരിയൻ, ഓഷ്ഠസാധിപനാഴ് പഞ്ചമാന്ദി ഇരിക്കുന്ന പറഞ്ഞു. ഹേ! നിശാചരേന്ദ്ര! പുത്രമാത്മ്യംകാടും മാത്ര താഴെക്കൂടി, മുടിഞ്ഞുപോവാൻതക്ക ഈ ഉപദേശം അങ്ങയ്ക്ക് എന്തൊരു പാപിമാന്റെ നല്ലിനത് എന്തൊരു പാപശീവനാന്റെ അങ്ങയുടെ ഈ സുഖജീവിതം, അസഹ്യമാന്ദിന്ദ്രപോയത്. ഉദ്യോഗമുക്കു നൽകുന്നത്, അങ്ങയ്ക്ക് ഉപാശീവ്യതന്നതാമാണ് ഫേ! മാവണ്ണ! ഹതവീര്യനായ ആ നശിചരൻ, നിന്റെ ദൈവികമാണെന്നു ധരിക്കുക. ബലവാന്മാരായ ശത്രുക്കൾ വന്ന്, നിന്നെ നശിപ്പിക്കണമെന്നാണ് അവൻ ഇച്ഛിക്കുന്നത് അഹിതവാദമായ ഏതൊരു കഷ്ടനാണു, അങ്ങയാടിവിധം മന്ത്രിച്ചത് നീ, സ്വകന്മകൊണ്ടുതന്നെ, മുടിഞ്ഞുപോകണമെന്നാണ് അവന്റെ ഇച്ഛ. നിന്നെ നിഖനിത്തുവാൻനില്ക്കുന്ന സഖി വന്മാർ ഇനിയുണ്ടു ഫേ! മാവണ്ണ! വധാഹരമായ അപമുക്കു പല്ല നീ വധിക്കേണ്ടത് മാജാപു, കാമഗുത്തനായികാ നൃത്തിൽ ചരിക്കുന്നവനാണെന്നിരിക്കുകയും, സന്തുഷ്ടമായ സഖിപന്മാർ, വല്ലവിധവും അവനെ സന്തോഷിപ്പിക്കു തിരിച്ചു നിഖനിത്തുവാനാണ്, പരിശ്രമിക്കേണ്ടത് നിന്റെ മന്ത്രികൾ, അത്യുല്ലാസമെന്നത്. യജമാനപ്രീതികൊണ്ടാണു സഖിപന്മാർ, ധർമ്മം മർകാമണ്ഡലം, യശസ്സ് എന്നിവ നേടുന്നത് എന്നാൽ, വിപരീതമാന്ദിയാണെങ്കിൽ അവ സ്വർഗ്ഗം പൃഥമമാകയും ചെയ്യുന്നു. സ്വാമിയുടെ വിഗ്രഹംനേടേണം, ധർമ്മം, അസംകൂടി, ആപത്തു നേർട്ടുന്നു. ഫേ! മാവണ്ണ! ധർമ്മംനേടേണം മധമംനേടേണം ആഗ്രഹം, പാശ്ചാത്യനാണു, അഹിതാൽ, എല്ലാകൊണ്ടും ക്ഷീപണ പാശിരിക്കേണ്ടതും അവനാണ്. ഫേ! അശ്വമേധാ! തീ

സ്റ്റുഡിയർമാരും ആ മെത്തിൽനിന്നുറങ്ങി, മാർവെൻറെ അകത്തു
 പിടിച്ചുകൊണ്ട് അധനോടായിരുന്ന പൊതു. "ഹേ! മാർവ്!
 കള്ളിപ്പത്താട്ടു വഴുതാളു രാമാഗ്രമം അതാ കാണുന്നു. സഖേ! നാം
 വന്ന കാഴ്ചം ഭാഗത്തു നില്ക്കുക" രാധാക്കൻറെ ഈ വാ
 ക്കുണ്ടാർ കെട്ടു മാറിപ്പോയി, ഒരു ഉഗ്രതപം പുണ്യ, രാമാഗ്രമമാർ
 തൽമേൽ സഞ്ചരിച്ചു ശ്രേഷ്ഠതപംപോലുള്ള ശ്രേഷ്ഠന്മാർ,
 രാജരാജപുത്രന്മാരും മനോഹരമാർ, അതിൽ ചാഴിച്ചും കറുപ്പും
 കലർന്ന പാലുംകൾ, ഇതിലാലോടൊത്ത കാളകൾ, അല്പം മൂന്നു
 കലായ കഴുത്തു, ഇന്ദ്രനീലാപുഷ്പ അധരങ്ങൾ, മല്ലപ്പു, തിന്നി,
 വളം എന്നിവയുടെ കായിരം അതിശയിക്കുന്ന രാസമാർകളായ
 മം, മറ്റു കപ്പു തുടങ്ങിയ പാശാങ്ങൾ, പരമാർഗ്ഗം കണ്ടു
 യ നിന്നും, പൊതു പൂർത്താണ് ചുരുങ്ങിയ, സഞ്ചരിക്കുന്നും മറ്റും
 മൂലമായ മാനുഷംകൾ, മൂലപാശം ഇന്ദ്രനീലാശാലയോടെ വിള
 കുന്ന പൂക്കൾ, നാനാർത്ഥംകളെക്കൂടി സുഹൃത്തായി പ്രകാശിക്കുന്ന പൂ
 കളികൾ ഇങ്ങനെ അല്പം പൂശാത്തതുമൂലമായ ഒരു മാനി
 കൻറെ വേഷമാണു ആ രാജാസൻ കണ്ടതായി ചാക്കുകയാണു്.
 തന്നിൽ തന്നെ ആ ആശ്രമവനമാകട്ടെ, ഒന്നിരിക്കുവാൻ ശോഭിക്കുക
 കണ്ടാണു് ഇങ്ങനെ മെത്തിയവും ശോഭിയുമാന ആ ദേശ
 മത്താടെ മാർവൻ വീടേക്കു പാളിച്ചിച്ചുനാറി വിവിധധാതു
 ഉപകാരം നിറഞ്ഞു് വിവിധിതരായ ശോഭിക്കുന്ന ആ കാണുന്ന
 അഞ്ചു പല്ലകളിൽ സഞ്ചരിച്ചു മെത്തിയതുകൾ മിന്നുന്ന
 ശരീരകാമ്പിടയുടെ എത്രയും മറ്റുമായ ആ മൂലം വിടപിക്തിൽ
 നിൽക്കുകയോ കഴിച്ചതിനുകൊണ്ട് വിവിധംകളെ നട്ടന്നു
 കൊണ്ടിരുന്നു. സിംഹ രാജാ സന്ദർശിക്കേണ്ടതിനായി രാമാഗ്ര
 മത്തിന്നു സമീപമുള്ള കള്ളിപ്പത്താൾ, കണ്ണുകാരെക്കൊണ്ടു
 മോഹമായ സത്യ സ്ഥലത്തും രാജീവചിത്രപുഷ്പത്തോടുകൂടിയ ആ
 മൂലം സ്വസ്ഥതയും സഞ്ചരിച്ചു. അല്പമേൽ വളരെ ബലാപ്തം പെ
 ട്ടാണു്, പരമാർത്ഥമു മനോരമം വീണ്ടും മുന്നോട്ടു മേൽ ആശ്രമ
 മൂലത്തോളമു മേൽമേൽ രാമാഗ്രമിയായ ആ കണ്ടുന്നതും അ

വിളവിടെ ശോഭിച്ചു. സീതയെ പരിഭ്രമിപ്പിക്കേണ്ടതിനായി ആ മനോഹരമൃഗം പലവിധത്തിലും മുന്നോട്ടും പിന്നോട്ടുമായി ഇളകിക്കളിച്ചു. മറ്റൊരുഗണിതം ഇതിനെക്കുണ്ട് സമീപത്തു ചെന്നു മണത്തുകൊണ്ടി നാലുദിക്കും പാഞ്ഞു മണിവഴിയെ മുഖം. ഗുഹവധത്തിൽ തന്നെയും ഈ രാക്ഷസനാകട്ടെ, സമീപഭാവത്തെ ആ ധാരണയെ ശ്ലേഷത്തിനായി ആ വസ്തുതകളിൽ കണിഞ്ഞെങ്കിലും ഹിംസിക്കത്തോ സ്പർശിക്കുപോലുമൊ മൗനമായിട്ടു. തത്സമയം ശ്ലേഷലാഭനായ ചൈവഭേഹി കസുമങ്ങൾ അടുപ്പാനായി വൃക്ഷസമൂഹത്തിനരികെ ചെന്നുചെന്നു. മിമിരക്കുണ്ടായും അമിരവെന്നുമായ സീത പുഷ്പങ്ങൾ ശേഖരിച്ചുകൊണ്ട് കണ്ണികാരങ്ങൾ, ചുരുങ്ങിയ ഇളക്കിയ പാദപങ്ങൾതോറും സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുക ആരണ്യവാസത്തിനഹമല്ലാത്ത ആ ദിവ്യകാഞ്ചനമൃഗത്തെ കാണാനിടയായി. രത്നങ്ങൾ പതിച്ച വിധാനിച്ചപോലെ ശോഭയുള്ള അംഗങ്ങളോടും ചെങ്കുട്ടിപോലെ പ്രകാശിക്കുന്ന രോമങ്ങളോടുംകൂടിയ ആ മൃഗത്തെ ഉത്തമാംഗനയും അമിരവെന്നുമായ ചൈവഭേഹി നല്ലപോലെ വീക്ഷിച്ചു. വിസ്മയത്താൽ അവാമുഖ നയനങ്ങൾ വികസിച്ചു. ആ മായാമൃഗമാകട്ടെ രാമമഹിമിയെത്തന്നെ നോക്കി നോക്കി വന്നുത്തോഴ്ചിപ്പിച്ചു കൊണ്ട് മനോഹരമാവസ്ഥയും വീണ്ടും ഇളകിക്കളിച്ചു. മുമ്പാകെക്കും കണ്ടിട്ടില്ലാത്തതും നാനാരത്നവസ്തുവുമായ ആ മൃഗത്തെക്കുണ്ട് ജനകാത്മജിയായ സീത ആശ്ചര്യഭരിതയായി.

സർഗ്ഗം 43

സമസ്തമൃഗശരണം

ഹേമവസ്ത്രാംഗിയും അമിരഗാത്രിയും സുശ്രോണിയമാൽ ചൈവഭേഹി നവകസുമങ്ങൾ ശേഖരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുക, സമസ്ത മൃഗവസ്ത്രത്തോടെ സമീപത്തു നിന്നു ക്രിയിക്കുന്ന ആ മൃഗത്തെക്കുണ്ട് പരമാവൃദ്ധയായി. ഭൂമനെ അവർ “ഹ! ആശ്ചര്യവത്! ഹ! ലക്ഷ്യം! ഇതാ ഇങ്ങൊട്ടു വരിക. വേഗം വരിക. ഇതേ

മുഗ്ദ്ധനെന്നോക്കുക. എന്നിങ്ങിനെ തന്റെ പരിഭയവും കാര്യം കഹസ്തനായ ചക്ഷുണാനയും സമീപത്തേക്കു വിളിച്ചു. സീത ഇങ്ങിനെ വിളിച്ചുപറയുന്നതു കേട്ട് നരവ്യാഭ്രമായ രാമചക്ഷുണന്മാർ അങ്ങോട്ടു തിരിഞ്ഞുനോക്കി. ചെട്ടെസ് ആ മോഹനമുഗ്ദ്ധരേതരന്റെ അംവരം വിസ്തരിച്ചിരുന്നുവായി. മൂടനെ ചക്ഷുണൻ അതിനടുക്കിച്ച് രാമോവാടിങ്ങിനെ പരാഞ്ഞു. “ഹേ! രാമവ! ഈ മൃഗം രാക്ഷസനായ കാലീചനാണെന്ന് തോൻ കരുതുന്നു. മൃഗയാരതരായി സന്തോഷപൂർവ്വം വനത്തിൽ സഞ്ചരിച്ചിരുന്ന പല രാജാക്കന്മാരെയും രാജാ കപടരൂപം ധരിച്ച് കാമരൂപിയായ ഈ പാപി കൊന്നിട്ടുണ്ട്. ഇതു് രാമായിയായ അമ്പലൻ കരു കൂട്ടിമേവേഷമാണെന്ന് നിശ്ചയംതന്നെ. ഹേ! പുരുഷസിംഹ! ചാനമാനാടുകൂടിയ ഗന്ധ്യുനഗരംപോലെ ഈ മൃഗം ശോഭിക്കുന്നു. ഈ വിധം രണയജ്ഞമായ ഒരു മൃഗം ജഗത്തിൽ മഞ്ഞാവാൻ ഇടയില്ല. അതിനാൽ ഇതൊരു രായാമൃഗമാണെന്നുള്ളതിന്ന് സംശയമില്ല. ചമർദ്യേത മാരും കണ്ടു പരിശ്ചിച്ച്, പ്രഹൃഷ്ടചിത്തയായ സീത, ചക്ഷുണന്റെ ഈ വാക്കുകളെ മടഞ്ഞുകൊണ്ടി, കകൽവരാന്തമെന്നായ രാമോവാടിങ്ങിനെ വെച്ചു. “ആർച്ചു പുത്ര! എത്രയും അഭിരാമമായ ഈ മൃഗം, എന്റെ മനസ്സിനെ ഹരിക്കുന്നു. ഇതിനെ കിട്ടിയാൽ എനിക്ക് ഇതൊരു ക്രീഡാമൃഗമായിത്തീരുകയില്ലേ! സുമരങ്ങൾ, ചരരങ്ങൾ, ജ്വലങ്ങൾ, പുഷ്പങ്ങൾ, കീശന്മാർ, കിന്നരങ്ങൾ മുതലായ പുണ്യശൈകങ്ങളും മരണഹരങ്ങളായ അസംഖ്യം മൃഗങ്ങൾ നമ്മുടെ ആശ്രമത്തിൽ വന്നു മെയ്യാവേണ്. എന്നാൽ ഇത്രയും അമൃസ്സും, ക്ഷമയും, പ്രകാശവും മുള്ള ഒരു മൃഗത്തെ താൻ ഇത്രേവരെ കണ്ടിട്ടില്ല. നാനാവർണ്ണങ്ങളിണങ്ങി, മണപ്പൂങ്കിടം വിളങ്ങി, അമ്പിളികണക്കു ഈ മൃഗം ഗോവനത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നു. ഹ! എത്ര മരണഹരമായ രൂപം! എന്തൊരു കാമ്പ്! എന്തൊരു സഹോധ്യം! എത്ര വിചിത്രമായ അംഗങ്ങൾ! ഹേ! നാഥ! ഈ മൃഗം എന്റെ മിത്തത്തെ, നിശ്ശേഷം ഹരിക്കുന്നുണ്ട്. ഇതിനെ ജീവനോടെ കിട്ടുന്നു

ചെങ്കിൽ, എത്രയും ആശ്വസ്തമായിരിക്കും. വന്നവനും കഴിഞ്ഞു
 നാം നഷ്ടിൻ കിരകളുത്തുവാനും, ഇതു നമ്മുടെ അനുഭൂതനന്ദം
 കൈകാര്യമായിത്തീരുകയും ചെയ്യുമല്ലോ. പൂർവ്വം ധന്യന്മാരായ
 ഭരതനും എന്റെ ശാശ്വതരക്ഷാ ഇതിന്റെ പേരുകേവലിപ്പം
 എത്രയും വിസ്തൃതമുളവാക്കും. ഹേ! നരവൃന്ദ! ഇതിനെ അങ്ങ
 യ്ക്ക് ജീവനോടെ പട്ടിപ്പാൻ സാധിക്കുന്നതല്ലെങ്കിൽ കരണീയമായ
 ഇതിന്റെ മർദ്ദമെങ്കിലും എനിക്കു കിട്ടിയെ കഴിയും. ഇംബുനദി
 ലഭ്യമല്ല ഇതിന്റെ തോൽ ഇളംപുല്ലിന്മേൽ നിറിച്ച് അതിലിരു
 ന്നു ക്രീഡിപ്പാൻ എനിക്കു കഴിയും ജീവിക്കുന്നു. ഏതാനും നേര
 ദൂരായ ഈ വിധം ഭാരതം സ്വീകരണം കരിക്കലം വിനയമല്ല.
 എങ്കിലും ഹേ! നാഥ! എനിക്കു കൂട്ടിയെ തൃപ്തിയാവൂ. ഇതി
 ന്റെ ഭരണാധിപപുസ്സ് അതുമെൽ എഴുന്ന അപഹൃതമായിത്താ
 കുന്നു. ആ വിചിത്രമാനിന്റെ ഹാദകവർണ്ണമാമങ്ങളും, തണു
 മാനഗ്രാഗങ്ങളും, തണുതാസ്സുതളുപ്പായും നക്കുകയുടനീളം പാല
 യും വിളങ്ങുന്ന ശരീരവും, ശ്രീരാധപനെ ഏറ്റവും വിസ്തൃതി
 ല്ലിപ്പിച്ച ആ മൃഗത്താൽ ആകൃഷ്ടമായിത്തായി, അതിനെ തനക്ക
 പാടിപ്പുതരണമേന്മ നിത്യസുപ്തം പരയുന്ന സീതയുടെ വാക്ക
 കൾ കേട്ട് ആ മഹാത്മവു അതിന്റെ അതുലാക്രപത്തിൽ മയ
 ങ്ങിപ്പോയി. അന്നനരം കകാശമാനമെൻ സഭാമാന്യവും ത
 ന്റെ ദൂതന്മാരായിത്തന്നെ പറഞ്ഞു. ഹേ! മകുണ്ഡ! കൈമാറി
 യുടെ ഭാരതം നോക്കുക. അപരം ഈ മൃഗത്തെ പിടിച്ചു കി
 ള്ളതാമെന്നെന്നെയ കിടന്നുവെല്ലോ. രൂപമുതലായ്ക: നാഥ ക
 റെറായ മൃഗവും ഇതിന്നു ഇല്ലമല്ല. ഉദയിലാകട്ടെ, നന്ദനോളം
 നാൽപാകട്ടെ, കൈമുതലായ്കയെ ഇത്രയും നന്നാക്കുകയാ
 ത് മൃഗം നോയിരിക്കാലല്ല. കനകബിന്ദുക്കൾ മേന്മ, ഇതി
 ന്റെ ശരീരത്താൽ പ്രതിഭാമാനമോമോമോളായി പ്രകാശിക്കുന്ന
 രാമവാദികൾ, ബാഹ്യവിശേഷം തന്നെ. നിത്യംനോ മെയ്
 കോട്ടായിട്ടു നില്ക്കുന്ന ഇതിന്റെ വശത്തും, അഗ്നിശക്തിയും
 ഉണ്ടാകുന്നു. മേഘത്തിൽനിന്നു മിന്നിക്കുന്നപരമമായ ഇതിന്റെ

ജിഹ്വ ചൂഷിക്കുന്നു. ഇന്ദ്രനീലകുന്ദമായ പാനപാത്രംകണക്കെ വാളയുന്ന മുഖം, ശംഖപ്രഭമാണ് ഉദരം എന്നിവയാൽ അലിതമാകുന്ന ഈ ഭൂഗം, ആരുടെ ഏതേതെന്തെന്നു പ്രാധാർണ്യപ്പെടുത്തില്ല! പലന്നു ബാധയായ സീത പരിഭ്രമിച്ചുകിട്ടി ആശ്ചര്യപ്പെട്ടുവെന്ന്. ഹേ! സൗമ്യകിന്ദ്ര! അംസരമിന്നു വേദനയും വികാരങ്ങളുമായും ധർമ്മമൊരു മനോധർമ്മം, മനോധർമ്മത്തിൽ മേൽവേട്ടയാടി ഭൂതങ്ങളെ വധിക്കാറുണ്ട്. പൊന്നു, തെങ്ങ്, മറ്റു വിവിധ ധാതുവുമാകും എന്നിവയേയും മനുഷ്യർ സ്വസ്ഥതയ്ക്കൊരുത് ഗിരികളിൽ നിന്നും വന്നുണ്ടിരുന്നിന്നും നേടുന്നു. ഇത്രയും പെട്ടെന്നു കൊണ്ടെന്നുപോലെ നേടുന്നു, ഇന്ദ്രവിധം ഐശ്വര്യംമൂലമായും നരന്മാർ അപരരെ പല ആഗ്രഹങ്ങളും സാധിക്കാറുണ്ട്. ഇട്ടല്ല അ കാണുന്നതൊക്കെകൂടിയെന്നു, ഐശ്വര്യത്തിൽ കൊരി മരിക്കുന്നു വെച്ച അതിനെയാണു് അർത്ഥശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരും സാധനന്മാരും അർത്ഥമെന്നു പറയുന്നതു്. ഹേ! ലക്ഷ്മണ! ഇത്രയും മനോഹരമായ ഈ ഭൂഗത്തിന്റെ മൗനതന്മാത്രയ്ക്ക് പൈതൃഹി എന്നൊന്നിപ്പിറന്നു് ശ്രീധീശ്വരൻതന്നെ സ്തുത ചെയ്ത തന്മാത്രയെന്നു് അനേകവർണ്ണങ്ങളെ, പരവധാനങ്ങളെക്കൂട്ട, മാർഗ്ഗംകൊണ്ടോ ഹിമ കൊണ്ടോ, ഇതിന്റെ തോളിന്നു ഉൾപ്പെട്ടു. ശ്രീയും ശ്രേയസ്സേയ്ക്കൊരു ആരാധനയിൽ "താമരഭൂഗവും" ഉടമയിൽ ഇം "ഇമാമൃഗവും" അത് ഭൂഗത്തിൽപെട്ടു് വഴിപ്പെട്ടതായവ. ഹേ! ലക്ഷ്മണ! ഈ ഭൂഗം താമരസന്ധായ മാതൃമകൻ മായയായെന്നൊല്ല നീ പറയുന്നതു്, അങ്ങനെയെന്നതിൽ നിശ്ചയമായും ഇതിനെ വധിക്കേണ്ടതല്ലെന്ന് അത്രയായാലും നൃപനെന്നൊരു ഈ മാതൃമകൻ പണ്ട് വന്ന അത് സമ്മതിച്ചുകൊണ്ടു് അന്നേക്കു മാന്യമനിക്കളെ ചെന്നിട്ടുണ്ടു്, നന്ദാധിപന്മാർ ശത്രുപാണികളായി വെട്ടിയൊടുങ്ങാൻ ഇവർ പെട്ടെന്ന് അന്യരരെ മുമ്പിൽ ആവിർവിക്കും. ഇന്ദ്രവിധത്തിലും ഇവർ, പലരെയും കൊന്നിട്ടുണ്ടു് അതിനാൽ ഇവർ വെട്ടാൻ കഴിഞ്ഞു സമഗ്രതയ്ക്കൽ കർമ്മയന്ത്രപോലെ ഉപേക്ഷിക്കുന്നവരായിത്തീർന്നു്. അതിനാലും വരുമാവി, അന്യരും ധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങൾ

കൊരതെസ്വിയായ അഗസ്ത്യമുനിയെ പ്രാപിച്ചു, അദ്ദേഹത്തിനിയോഗി. ശ്രദ്ധാനന്ദരും തന്നെ ഭൂമിപ്പാക്കനാമനെട്ടിരുന്ന ആ ശാക്തസന്ദോട് ഭഗവാനായ അഗസ്ത്യൻ ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. “ഹേ! വാതാപ! നീ നിന്റെ പ്രതാപം നിമിത്തം അസംഖ്യം വിപ്രചന്ദ്രരെ വളരെ കഷ്ടപ്പെടുത്തിട്ടുണ്ടല്ലോ. തന്നിമിത്തം ഇന്ദ്രനീയും ഇപ്പോൾ നശിക്കുന്നു.” ഹേ! സൗമിത്ര! ഏതെന്നപ്പോലെ നിത്യധർമ്മവും ജിതേന്ദ്രിയനുമായ ഒരുവനോടു നേരിടുന്നവെങ്കിൽ, ഈ മാതൃമന്ദം, അഗസ്ത്യമുനിയെ പ്രാപിച്ച വാതാപിയെപ്പോലെ, നിശ്ചയമായും നശിക്കും. ഹേ! രാജ്യഭംഗ! വേണ്ടുന്ന മുൻകരുതലോടെ നീ സ്വീതയെ കാത്തുകൊണ്ട്, ഇവിടത്തെ ഒന്നു നില്ക്കുക. നമ്മുടെ ഈ കൃത്യങ്ങൾതന്നെ, ഇവൾക്കു വേണ്ടിയാണല്ലോ. നശിച്ചുപോകാതെ ഞാൻ ഈ മാനിഷന ജീവനോടെ പിടിക്കും. അപ്പാരതപ്പക്ഷം, ഇതിനെ വധിക്കുമെന്നു കിടന്നു കയറ്റം, ഏതുവിധവും ഞാൻ ഇതിനെക്കൊണ്ടു തിരിച്ചുപോകട്ടെ. ഹേ! സുമിത്രാത്മജ! സീതയ്ക്ക് ഇതിന്റെ ചർമ്മത്തിലുള്ള കൊതി നോക്കുക. മനോഹരമായ തന്റെ ചർമ്മം നിമിത്തമാണല്ലോ, ഈ ഉഗ്ര ഇപ്പോൾ നശിപ്പാൻ പോകുന്നത്. വളരെ ശ്രദ്ധയോടെ നീ സ്വീതയെ കാക്കുക. ഓർമ്മദികൾ കണക്കൊക്കും വന്നുപോകരുത്. കരോദയ ബാണമൊക്കെ ഞാൻ ഇതിനെക്കൊന്നും, ചർമ്മത്തോടെ ക്ഷണം തിരിച്ചുപോരാം. ബാലശാലിയും ബുദ്ധിമാനമായ അഭായവാനിച്ച് നീ വളരെ അഗ്രന്തയോടും ശ്രദ്ധയോടും കാരോ ക്ഷണവും സ്വീതയെ കാത്തുകൊൾക.

സർഗ്ഗം 44

മാതൃമന്ദവധം.

തേജോവാഹിനിയായ കാഞ്ചവൻ, തന്റെ ഭാരതാവോട് ഇപ്രകാരമെല്ലാം ചട്ടംചെയ്തശേഷം, തങ്കപ്പട്ടിപ്പേൻ തന്റെ വരഗവും മൂന്നു വളവുള വിപ്പം ഇണികളും ധരിച്ചു പുറപ്പെട്ടു. ശരമം

പഞ്ചം വാളം ഏടുത്ത്, തന്റെ നേരെ വരുന്ന അക്രമികളെ
 ആ മാതാവിനായ മാലീഖൻ ഭയപ്പെട്ട് പെട്ടെന്നു മറഞ്ഞു ഉത്ത
 മക്ഷണത്തിൽ വേരുകൊണ്ടു് ഓടുകയുംചെയ്തു. മാപപാണി
 യായ മാമനാകട്ടെ, അവിടുവടെയായി പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടുകൊണ്ടിര
 ന്ന മഹാപ്രഭുക്കളുടേ ആ രൂപത്തിന്നു നേരെ, പാഞ്ഞുനടന്നു. വില്ല
 കയ്യ്, തന്റെ നേരെ പാഞ്ഞുവരുന്ന മാമനാകട്ടെക്കുറിച്ചു് ശങ്കി
 ച്ച്, നിസ്സഹിതനായി, ആ ഭൂഗം, അമ്പുകോളാതിരികളെക്കു
 ള്ളതു് ചെന്നു നിന്ന്, മേലും കീഴും ഉള്ളടക്കിപ്പിടിച്ചു. ചിലേടത്തു
 ഓടുകയും, മറ്റു ചിലേടത്തു മറഞ്ഞും, മിന്നുകിടന്നിടയിൽ
 കപ്പട്ടി ശാരദേന്ദ്രപാലയ, ഭൂഗരൂപിയായ മാലീഖൻ, കാനനത്തിൽ
 കടൽത്തീരംവരെയും സഞ്ചരിച്ചു മഹത്തമനരം സമീപത്തു കാ
 ണം. ഉത്തമക്ഷണത്തിൽ വളരെ അകലെ പ്രകാശിക്കും. ഇങ്ങി
 നെ ഗോപമനായും, അഗോപനായുംകൊണ്ടു്, മാതാവേദധാരി
 യായ മാലീഖൻ, ഭൂമാവരണ ആന്തരികത്തിൽനിന്ന് വളരെ ദൂരം
 ആകർഷിച്ചു കൊണ്ടുപോയി. ഇത്തരക്കാർ കണ്ടു് കഷ്ടമായെന്നാ
 യ മാമൻ ക്രോധം അർജ്ജിച്ചു. അനന്തരം ആ പുരുഷപുഗവൻ
 സംഭാരമിടുന്നതായി, അദ്ദേഹം നിശ്ചയമുള്ള ഒരു പത്മപ്രദത്തു് ചെ
 ന്നതിന്നു. ഉടനെ ആ മാതാഭൂഗം, അവിടെ സമീപത്തുനിന്നു മെ
 ണ്ണിരുന്നു, ഒരു ഭൂഗരൂപത്തിൽ കാണപ്പെട്ടു. മാമൻ വീണ്ടും മൂ
 ണ്ണാട്ടു നടന്നു. എന്നാൽ മാതാഭൂഗമാകട്ടെ, സത്യാസന്നിമിത്തം
 തൽക്ഷണം, തിരോധാനംചെയ്തയാണെന്നായതു് അടുത്ത ക്ഷ
 ണത്തിൽ വിളക്കുതായി, വൃക്ഷയുഗ്മയകൾക്കിടയിൽ പ്രത്യക്ഷമാ
 കയും ചെയ്തു. ഇങ്ങിനെ ആവിഭവിച്ചും അന്തർവിച്ചും തന്നെ
 മോഹിപ്പിച്ചുകൊണ്ടേയിരുന്ന ആ ഭൂഗത്തെ വധിക്കുവാൻതന്നെ
 കോപകലുഷിതനായ ശ്രീമാവരൻ ഒടുവിൽ തീർച്ചയാക്കി. മുട്ട
 മനം മഹാബലമായ മാമൻ, ചല്ലാതല്ലതിയോടെ സപ്പുതുവും
 തുടിച്ചു പായുന്ന ബ്രഹ്മനിർമ്മിതമായ ഒരു അമാലസായകം ഏടു
 ന്നു സന്ധാനംചെയ്തു്, ആ ഭൂഗത്തിന്നുനേരെ ഏഴുവിട്ടു. ആ
 ഉഗ്രബാണമറു മാലീഖൻ അവസരംകണ്ടുകൊണ്ടു് മേലോട്ടു് കയ

റിച്ചുകൊണ്ടു. കേരവേസന്തൻ മുഴക്കിക്കൊണ്ട് തിന്നുകിട്ടിയിരുന്നതായ അവൻ കേളാണിയിൽ വന്നുവീണു. കൃഷ്ണമുഗ്ദ്ധമായ മാരി ചന്ദൻ, ചത്തുവീഴുമ്പോൾ ഇപ്പോൾ ചിന്തിച്ചു "അൻ എന്തു പ്രവർത്തിച്ചാലോ, സീത ചക്കുണന്നെ ഇങ്ങാട്ടയക്കുക. ഏകദാശത്തിൽവെച്ച്, ഭാവനൻ സീതയെ അപഹരിച്ചുകൊണ്ടു പോവാൻ തക്കവണ്ണം അൻ എന്തൊരുപായമാണ് എടുക്കേണ്ടതു്" എന്നീ ചിന്തയാൽ അവൻ കാലോചിതമായി "ഹോ! സീതേ! ഹോ! ചക്കുണ! എന്നിങ്ങനെ ശ്രീരാഘവന്റെ ശബ്ദം പോലെ ഉച്ചത്തിൽ നിലവിളിച്ചു. അതുവെച്ചതിയാൻ ആ രാജാജ്ഞാൻ മാറിൽ ചെന്നുനിൽപ്പു്, ജീവൻ പോകുന്നവനെ കണ്ടപ്പോൾ, അൻ എടുത്ത മാതാഭൂപാ പരിത്യജിച്ചു്, മഹാഭയങ്കരനായ ആ ചന്ദൻ, സ്വസ്ഥരൂപം കൈക്കൊണ്ടു. അന്നിരുന്നതന്നെ കേരളക്കരളോടും ഹേമാലയോടും മറ്റു പലവിധ ശുഭങ്ങളോടും സ്വപതസ്സിക്കമായ തന്റെ ഉഗ്രഭയോക്താക്കളോടും ശരപീഡിതനായ അവൻ, മരിച്ചുവീണു. ആവാമുദ്യം അവിടെ പുറത്ത് അരി വീശു പിടക്കുന്ന ഷോഭശനനായ ആ രാജനീചരണക്കണ്ണപ്പോൾ, രാഘവൻ ചക്കുണവാക്യങ്ങളും സീതയേയുംപറ്റി ചിന്തിക്കുകയുണ്ടായി. "ഇവൻ മായാവേഷം ധരിച്ച മാരി പന്താണെന്ന്, ആദ്യംതന്നെ ചക്കുണൻ എന്നോട പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അൻ കൊന്നു വീഴ്ത്തിയിട്ടുള്ള ഈ രാത്രിയുടേൻ, മാരി ചന്ദൻതന്നെ നിശ്ചയം. ഹോ! സീതേ! ഹോ! ചക്കുണ! എന്നിങ്ങനെ ഇവൻ ചത്തുവീഴുമ്പോൾ ഗർജിച്ച മഹാനാദം കേട്ടു്, സീത എന്തു വിചാരിക്കുമോ? ആജ്ഞാലംബബാഹുവായ ചക്കുണന്റെ ഏതൊ ഏതുകാരും ചങ്ങലിക്കുമോ?" എന്നീ വിചാരിച്ചുകിട്ടിയിട്ട് ആത്മീയ മർദ്ദാശ്വാസമായ മാമൻ, തീവ്രമായ തേവിഷാദത്തോടെ വശവദനായി. അനന്തരം രാഘവൻ, കൈപുളി മാനിത ഹിംസിച്ച്, അതിന്റെ ദാസ്യത്തോടുകൂടെ വളരെ അലപ്പിച്ചു നടന്നു്, ജനാശാന്തത്തിൽ വന്നുചേർന്നു.

സക്തം 45

ലക്ഷ്മണനിഗ്രഹണം

തന്റെ ഭരതാവിന്റെ സ്വരൂപമാവാ, ആ രേഖാവനാർത്തത്തിൽ മാതാവാദിക്കൊണ്ടു, ആനന്ദിസ്വരൂപം കേട്ട് വൈഭവമി, സൗമിത്രിയോടപ്രകാരം പറഞ്ഞു. “ഹോ! ലക്ഷ്മണ! നീ വേഗം ചെന്ന് രാമനെ അന്വേഷിക്കുക. ഉദ്ധൃതയിൽ ചില ഭീരുശത്രുക്കൾ ഞാനിപ്പോൾ കേൾക്കുന്നുണ്ടായി. എന്റെ ഹൃദയം ഇതാവഹിക്കുന്നു. ജീവൻ നിശ്ചയിച്ചുനില്ക്കുന്നില്ല. ഭിന്നമായ നിന്റെ ഭ്രാന്തനായ വേഗം ചെന്നു രക്ഷിക്കുക. ശഠനോദ്ധൃതമായ ഭാരതാവിന്റെ സമീപം നീ പാഞ്ഞുചെല്ലുക. ഭ്രാന്തനോടുകൂടി സിംഹത്തിൽനിന്നെന്നവണ്ണം, രാമൻ കാക്കസനിൽനിന്ന് വല്ല ഭയവും സംഭവിച്ചിരിക്കുമോ” സീത ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞിട്ടും ഭാരതകുട്ടനയോത്ത് ലക്ഷ്മണൻ, ഒട്ടും കരുതിയില്ല. ലക്ഷ്മണന്റെ ഈ രോഷം കണ്ടപ്പോൾ ജനകാശമു ഏറ്റവും കഠിനമായി, വീണ്ടും ഇങ്ങിനെ വെച്ചു. “ഹോ! ലക്ഷ്മണ! നീ നിന്റെ ഭാരതാവിന് കിതാവേണോടെ വരുന്നതെന്തെ ശത്രുവാന്റെ ഈ ഭരതസ്ഥയിൽ പോലും നീ ചെന്ന്, അഗ്രന്തനെ അന്വേഷിക്കാതിരിപ്പാൻ കാരണമെന്ത്? രാമൻ നശിച്ചാൽ നീ കഷ്ടപ്പെടും, ചെറിയൊരിക്കലുമെന്നൊക്കെ വിചാരിക്കുന്നത്. ആ മോഹമൊക്കെയാകിയിരിക്കണം, നീ ഇപ്പോൾ രാമനെ തിരഞ്ഞുപോകത്തക്കത്. രാവേവനും ഭയം നേകുന്നതിൽ നിനക്ക് സന്തോഷമെ കാണുന്നുള്ളൂ. ഭാരതാവിൽ സ്നേഹം ഒട്ടും നിറക്കില്ല. മഹാദ്വന്ദിയായ രാമനെ ഇവിടെ അടക്കത്തടം കാണുന്നില്ല, എന്ന് നീ അനുമാനം നില്ക്കുന്നു. ആർക്കിമിത്തമാണ് നീ ഇവിടെ വന്നിട്ടുള്ളത്. ആ രാമന്റെ പാണ്ഡനാണല്ലോ ഇപ്പോൾ സംശയം നേരിട്ടിട്ടുള്ളത്. ഈ അസമത്വത്തിൽ ഞാൻ ഏതുചെയ്യട്ടെ.” ശഠകാത്തയായി, ഭരതനെയെപ്പോലെ ഭയപ്പെട്ടു വിറക്കുന്ന സീതയോട്, ലക്ഷ്മണൻ

ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു. “ഓം! അഗ്നനാഭനാഭമേ! നിന്തിരുവടിയുടെ ഭക്താവിനെ ജപിപ്പാൻ പന്നഗാസന്മാരേക്കാ, ദൈവഗന്ധവൃന്ദാക്കോ, മനുഷ്യാക്കോ, കാക്കസന്മാരേക്കാ സാക്ഷ്യമല്ല. ഓം! ദേവി! അമരമാന്മാന്മാരിലോ, ഗന്ധവൃക്ഷസ്തകളിലോ, പിശാചുക്കളിലോ, പക്ഷിപ്പന്തളിലോ, കിന്നമവസ്തത്തിലോ, ഭൂഗന്ധമാന്മാരിലോ, അതിരാത്നങ്ങളായ മാനവശൂന്യത്തിലോ സമകത്തിൽ നിന്തിരുവടിയുടെ ഭക്താവിന്നു സമനായ, ആരുമില്ല. ആ വിരഹിതരേ, ഭക്തത്തിൽ നിർമ്മലനാഥനാ ഇപ്പോഴാണ്. ഭഗവത്സ് തനായ ആ മഹാത്മാവ്, പോയിൽ ആമാളും വെച്ചുവെച്ചു. ഓം! ഉത്തമേ! നിന്തിരുവടി ഏതന്നാട് ഇരവിധമൊന്നും വെച്ചിട്ടില്ല, ശ്രീരാഘവൻ അകന്നിരിക്കുന്ന ഈ അവസരത്തിൽ, ഭവതിയെ അൻ ഈ കൊഴുപ്പിൽ ഏങ്ങിനെ തന്നിയെ വിട്ടുപോകും. ഓം! ദേവി! രാഘവശരീരം ഇല്ലാതായി ഒരു ശക്തിയും ലോകത്തിലില്ല. ഇന്ദ്രാമന്മാരോടുകൂടിയ ഈ മൂന്നു ലോകങ്ങളും, ഒന്നായി നേരിട്ടു നന്നുവർത്തിക്കട്ടെ, രാമനെന്നായില്ല. ഓം! തുഗ്ഗോത്രി! സന്താപം പരിത്യജിച്ച് നിന്തിരുവടി ആശ്വസിക്ക. രാഘവൻ ആ ശ്രേഷ്ഠഗുണത്തെ വധിച്ച് ഇപ്പോൾ തിരിച്ചുപോയോ. അങ്ങനെയെങ്കിൽ രാഘവന്റെ ശത്രുമല്ല. മാതാപുത്രോഗത്തിൽ ഗന്ധർവ്വനഗരത്തോളം പ്രഖ്യാതിയാണു ഏതോ ഒരു ക്ഷുദ്രകാക്കസന്റെ കൃതിമെ വിളയാണത്. മഹാത്മാവായ രാമൻ നിന്തിരുവടിയെ ഏന്റെ പക്കൽ ഏല്പിച്ചിട്ടാണല്ലോ പോയിരിക്കുന്നത്. ആ സ്ഥിതിക്ക് അൻ ഭവതിയെ, ഏങ്ങിനെ തന്നിയെ വിട്ടുപോകും. വരനെ വധിച്ച്, ജനസ്ഥാനം തുശ്ശമാക്കിത്തീർത്തിൽ, കാക്കസന്മാർ തമ്മോടു നന്നു പകയുണ്ട്. അവർ വനത്തിൽ പലതും പറഞ്ഞു നക്കുന്നതുമുണ്ട്. ഹിംസാതല്പരമായ അവരുടെ വാക്കുകൾ നിന്തിരുവടി വകവെക്കേണ്ട.” ലക്ഷ്മണന്റെ ഈ വചസ്സുകൾക്ക് വിരോധം ശ്രോധത്താൽ മരുഭാഗവതയായി, വീണ്ടും പരുഷവചനങ്ങൾ ഇങ്ങനെ പറയുകയാണ് ചെയ്തത്. “ഓം! അനാത്മ! നിഷ്ടുതണ്! കലാധമ! രാമന്നു നേരിട്ടിരിക്കുന്ന ഈ ആപത്തു, നി

നമ്മുടെ സൗന്ദര്യമായിട്ടാണ് കാണുന്നത്. ഭാര്യൻ ആപത്തിൽ അകപ്പെട്ടിരുന്നെങ്കിൽ, നീ ഇങ്ങനെ, അനങ്ങാതെ നിൽക്കണമല്ലോ. നിന്നെപ്പോലെ കപടവൃത്തം കഴിഞ്ഞതായ ഒരുവനിൽ വാചം കണക്കാക്കുന്നത് ആശ്ചര്യമാണ്. ഭാര്യനാൽ നിശ്ചാലി കഴിഞ്ഞിട്ടുള്ള അത്യന്തദുഷ്ടനായ നീ, ഏകനായ ഭാര്യനെ, വെട്ടിൽ തന്നെയും അനുഗമിക്കുന്നു. ഏതൊരു ഉദ്ദേശ്യം ഇല്ലാത്തതായി, ഭാര്യനെ പിന്തുടരുന്നവൻ ഭാര്യൻ നിന്നോട് ആത്മഹത്യാചിന്തിക്കുന്നു. ഓം! മക്കൾക്ക് നിന്നോട് ഭാര്യനോ ഈ ഉദ്ദേശ്യം കർമ്മവും സാധിക്കുമല്ല. പുണ്യമീകശ്വാമളനും പരമപരമാർത്ഥരായ പ്രസന്നനേത്രനായ ഭാര്യൻ ഉത്തമപതിയായ ഞാൻ, ഒരു കർമ്മമെന്നായിരിക്കട്ടെ. ഓം! നിന്റെ നിന്റെ മുമ്പിൽ വെച്ചുതന്നെ ഞാൻ ഇതാ ജീവൻ കളയുന്നുണ്ട്; കഷ്ടകാലംകൾ ഭാര്യനെക്കൂടാതെ കാൽക്കുറുത്തുപോയ ഞാൻ ജീവിക്കുക. മോശംകൊള്ളാൻ അത്യന്തം ശക്തിയുള്ള സ്ത്രീയുടെ ഈ പരമോക്തികൾ കേട്ട്, ജീവനുള്ളതായ മക്കൾക്ക് സാധിച്ചായി, ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു. ഓം! ദേവീ! നിന്നിരുവടിയുടെ ഈ വാക്കുകൾക്ക് സമാധാനം പറയാൻ ഞാൻ ശക്തനല്ല. അങ്ങനെയൊരിക്കൽ ഈശ്വരൻ നിന്നിരുവടിയുടെ ഈ വാക്കുകൾ സ്വീകരിക്കുക അർത്ഥമാണ്. ഇവ എനിക്ക് എത്രയും ആശ്ചര്യം വളർത്തുന്നു. ഈവിധംതന്നെയാണ് സ്ത്രീസ്വഭാവം ലോകത്തിൽ സാധാരണ കണ്ടുവരുന്നത്. ചലച്ചിത്രം, അത്യന്തജ്ഞാതമായ അവർ യഥാർത്ഥമായി, അത്യന്തം കലിയിക്കുന്നു. ഓം! ശോഭന! നിന്നിരുവടിയുടെ ഈ വാക്കുകൾ സമ്മിക്കത്തക്കവണ്ണം. മുട്ടിപ്പിടയ്ക്കുന്ന സാധാരണകാലത്തോളമെങ്കിലും, എന്റെ കണ്ണുകൾ ഇളക്കുന്നു. യഥാർത്ഥം ന്യായം പറയുവാൻ നിന്നിരുവടി എന്നോട് മറ്റൊരുകെട്ടു ഉത്തരം പരമം വാക്കുകളാണല്ലോ ഉണ്ടാവുന്നത്. ഈ വരത്തിൽ വസിക്കുന്ന സർവ്വ ജന്മങ്ങളും ഇതിന്നു സാക്ഷികളാണ്. പ്രകൃതത്തെ സ്ത്രീകൾ ഉണ്ടാക്കുന്നു. അതിലും ഉഷിച്ചുപോയിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന നിന്നിരുവടി.

തൃക്കാക്കിയിൽ വ്യവസ്ഥയോടെ വാങ്ങിക്കുന്ന, ഏതെന്നാണല്ലോ ചെടി ഇത്രയും ശരിക്കുണ്ടു്. നിന്മിത്തവടിക്കു് ആപത്തുണ്ടാകുന്നതിന്നു് സൂചകമായിത്തീർന്നു. ഇതാ ഞാൻ അത്രയും തിരിഞ്ഞു പോകുന്നു. 'ഹേ! മാത്രം' അങ്ങനെയും സ്വസ്തി ചെടിക്കുട്ടി. വനമവനമാകത്തന്നെ നിന്മിത്തവടിയെ സമുപരിയമായ ആപത്തിൽനിന്നും കാത്തുരക്ഷിക്കട്ടെ. അതായത് ഇതെന്നാണ്! ഓരോരുത്തർക്കുണ്ടാകുന്നതല്ല ഇതാ ഞാൻ കാണുന്നത്. 'മാത്രം' കൂടെ തിരിച്ചുവന്നു, നിന്മിത്തവടിയെക്കുറിച്ചാൽ എന്തിനെ സംഗതിയാകുമോ." ലക്ഷ്മണന്റെ ഇത്ര വാക്കുകൾക്കു് ദേവി—മാനകി കണ്ണുനീർ പൊഴിച്ചു്, കഠിനതരം ദോഷനംചെയ്തുകൊണ്ടു് വീണ്ടും ഇങ്ങനെ പറയുന്നുണ്ടായിട്ട് "ഹേ! ലക്ഷ്മണ! മാത്രം പ്രിയമിത്തം ഞാൻ ഗോദാവരിയിൽ ചെന്നുവീണു്, പ്രാണങ്ങൾ കളയുന്നുണ്ടു്. അല്ലാത്തപ്രകാരം കെട്ടിത്തൂങ്ങിയൊ, വിഷം കുടിച്ചൊ, വിഷത്തിൽ ചെന്നു വീണൊ മരിച്ചുകളയാം. എന്തുവിധവും ഞാൻ ജീവൻ കളയും, നിന്മിത്തമാണു്. ഓരോരുത്തരുടെയും പരമപുരുഷനെ ഞാൻ കാലുകൊണ്ടുപോലും സ്പർശിക്കുമെന്നു് നീ കരുതുന്നു. ഇങ്ങനെ കഠിനവാക്കുകൾ പലതും പറഞ്ഞു മുറയിട്ടും, മാത്രം തിരിച്ചും, സീത ലക്ഷ്മണനെ തൃക്കുതരം നോക്കിനിന്നു. ദുസ്സഹമായ ദോഷത്തോടെ ആനന്ദമുട്ടു്, കണ്ണുനീർപൊഴിക്കുന്ന ആ വിശാലലോചനയെ അശ്വസിച്ചപ്പോൾ ലക്ഷ്മണൻ പലതും പറഞ്ഞുനോക്കി. എന്നാൽ ആ മനസ്സിലായിരുന്നെട്ടു. -വിന്നിട്ടു് ലക്ഷ്മണനോടു് ഒരു വാക്കുപോലും ഉരിയാടിയിട്ടു. ഇതു കണ്ട ലക്ഷ്മണൻ സീതയെ വീണ്ടു വന്നു് തിരിഞ്ഞു തിരിഞ്ഞു നോക്കിയുകൊണ്ടു് മാത്രം അനേകിച്ചു പുറപ്പെട്ടു.

രാക്ഷിയും പീഠവസനയുമായ ആ സുന്ദരിയുടെ സമീപത്താൽ
 കൈല്യ കൈല്യകളുണ്ട്. പത്മയന്ത്രാടകൃടാത്മ പ്രീതിപ്രിയപ്രോ
 ക്ത വിളങ്ങുന്ന, മനോഹരവും ശോഭനയുമായ സീതയെ പ്രശം
 സിച്ചുകൊണ്ട്, കാമാന്തനാത്മി, ആ മഹനീയരൻ ഇങ്ങിനെ സം
 വേഷണം തുടർന്നു. "ഹേ! സ്വസ്താവസ്താംഗി! പീതാംബരം ഭൂ
 ത്ത, താമരമാലകൾ ചൂടി, പത്മിനിയെപ്പോലെ വിളങ്ങുന്ന നീ
 ആരാത്? പ്രീതനെ ശരീരമെടുത്തു വന്നിട്ടുള്ള ഒരു ദിഗ്വഹി
 ഹമാണോ നീ? അല്ലെങ്കിൽ കീർത്തിയാ? താമരമാലകിൽ, മക്കു
 ദേവിയാണോ? ഹേ! മഹാഭാഗവത! മനോഹരയായ സ്വസ്തി
 യന്ത്രയെന്നയാ, ഭൂമിയോ ആണോ ചേരി? അല്ല കൈലാസ
 ബാഹിണിയായ മഹാപ്രിയയെന്നയാ? സമുദ്രം ശിഖരിക്കളും
 അത്യന്തധർമ്മങ്ങളും സ്തീർഷ്ടങ്ങളുമായ ചേരിയുടെ മനോരമം, എ
 ന്നെയും മെരുക്കുന്നതല്ല. അററും ചുകൻ, പ്രസന്നങ്ങളും വിശാല
 ണ്ടുമായ ചേരിയുടെ നേത്രങ്ങൾ, കർത്താ സുന്ദരങ്ങളായ താരങ്ങളും
 മറ്റും, വിശിഷ്ട വിളങ്ങുന്നു. ചേരിയുടെ മദ്ധ്യഭാഗങ്ങളും ഈ
 വിശാലതയുടെ തുടക്കവും എന്തെയും കൈലാസങ്ങൾതന്നെ. ഇടതുവശം,
 താമരമാലപോലെ തിങ്ങിനില്ക്കുന്ന പീനങ്ങളും, മൂന്നുമദ്ധ്യങ്ങളും
 മായ നിരന്തര ചാലപാലാധാരങ്ങൾ ഇട്ടുവന്നു. മനോരമകൾ
 ചാർത്തി അത്, നിരവധി ശോഭയോടെ വിളങ്ങുന്നു. ഹേ! ചാല
 ഹാസിനി! അംഗസ്സു നദീകുലാത്മരപ്പോലെ നീ എന്റെ ഹൃദയ
 ത്തെ ഹരിക്കുന്നു. നിരന്തര കലിപ്രദേശം ഒരു കൈപ്പിടിയിൽ
 മെരുക്കുവാൻതക്കവണ്ണം എന്തെയും കൃശവും മെരുക്കുന്നു. വിശാ
 സവതിയായ നിന്നെപ്പോലെ പ്രിയശ്വന്തയും മനോഹാരിണിയു
 മാതിരി ദേവഗന്ധർവ്വസ്ത്രീകളിലും, കിന്നരികളിലും, യക്ഷിവസ്ത്രത്തി
 ലും, മനുഷ്യാശിക്ഷകളിലും തന്ത്രീയയെങ്കിലും താൻ ഇന്നുവ
 രം കണ്ടിട്ടില്ല. സുലോചനയും, സുകേശിനിയുമായ നീ ലോകക
 കസുന്ദരി തന്നെ. നിരന്തര രൂപപകർച്ചയും, പ്രായത്തികയും,
 സൗന്ദര്യത്തുടർച്ചയും, ഈ കടിമിളക്കി എക്കാലത്തെയും മറ്റും
 കാലാവസ്ഥാ എന്റെ മനസ്സ് പതക്കുന്നു. ഹേ! കാമിനി! കാമ

രൂപികളായ രാക്ഷസന്മാർ പാർക്കുന്ന ഈ കൊടുങ്കാട്ടിൽനിന്ന് നീ
 ഒറ്റയായി തിരിച്ചുവരാക. പരിഷ്കരണഗുണങ്ങൾ, മരണീയഹര
 മൃഗാണാദങ്ങൾ എന്നിവയാണു് നിനക്കു് യോഗ്യമായിട്ടുള്ളവ.
 തുണാളസദൃശമായ നിന്റെ ഉദയരണങ്ങൾ സഞ്ചരിപ്പാൻ പ
 ററിയ സ്ഥലം സുഖിഖങ്ങളായ പുഞ്ചോലകളാണല്ലോ. അസി
 രേക്ഷണയായ നിന്റെ സൗന്ദര്യരതികവിനു്, വരമാർദ്ദങ്ങൾ,
 വിശിഷ്ടരൂപയഭോക്താക്കൾ, പുഞ്ചോലകൾ, ഉത്തമനായ ഭാരതാർദ്ദ
 എന്നിവയെല്ലാമല്ല യോജിച്ചു്? ഇത്രയും വിശിഷ്ടമായ ജവതി
 ആരാണു്? തദ്വന്ദാമയ, മരുതപ്രിയയായ, ദേവതാംഗനയായ
 ആചാര്യക്കാരാ ജവതി. എന്തിനു് മറെ? ഇതു് രാക്ഷസന്മാർ വസി
 ക്കുന്ന ഭാവാരവനമാണല്ലോ. ദേവതാംഗ്യന്മാരോ, കിന്നരന്മാ
 രോ ഇവിടെ സഞ്ചരിക്കുമ്പോലും പതിവിലും. അങ്ങിനെയിരിക്കെ
 ജവതി ഇവിടെ വന്നുവെത്തിയതു്? ശാഖാമൃഗങ്ങൾ, മയങ്കരസം
 ഹങ്ങൾ, ഗന്ധദീപങ്ങൾ, മീനാശ്വരങ്ങൾ, കണ്ണാൽ പേടികൾ
 ഭൂമി പുലികൾ തുടങ്ങിയ പല ദൃഢമൃഗങ്ങളും വസിക്കുന്ന കൊടു
 കാടല്ല ഇതു്. നിന്നവയെക്കൊണ്ടല്ല. തിരിച്ചു വരണങ്ങൾ വാ
 ത്തു് നന്നു ഗർഭിണിയെന്മാരും നീ പേടിക്കാതിരിക്കുന്നതെങ്ങിനെ?
 ഹേ! കരവലോചന! നീ ആർ? നിന്റെ കരസ്ഥശരമറയ്ക്കു് എ
 കരയെ ഭാഗ്യവാനാണു് സംതൃപ്തികൊള്ളുന്നതു്? എന്തു കാരണം
 കൊണ്ടാണു് മാർക്കസനിയയായ ഈ ദണ്ഡകവനത്തെ നീ ആ
 ശ്രയിക്കുന്നതു്? വിപ്രദവയ്ക്കും പുണ്യ മന്ത്രം സമീപം വന്നു നി
 ല്ലന്ന സൗരഭ്യശോഭനായ രാവണനെ സമസ്തപ്രിയയായ അതിഥി
 സൽക്കാരങ്ങളാക്കി കൈമറിവി വിധിപുസ്തകം അർപ്പിച്ചു. പാശ്ചാ
 തനങ്ങൾകൊണ്ടെല്ലാം ആ ദരാശയൻ പുനീക്കുറുപ്പു. കമണ്ഡ
 ലു, കാഷായവസ്ത്രം മുതലായവ ധരിച്ചു് ഭിക്ഷുവേഷത്തിൽ വന്നി
 രിക്കുന്ന ആ രാക്ഷസനെ വൈദികി കര ബ്രാഹ്മണാത്തമനെ
 ന്ന നിലയ്ക്കു് ഭക്ഷണത്തിന്നു ക്ഷണിച്ചു്. "ഹേ! ദൃസുരേന്ദ്ര! ഇതാ
 ഈ ആസനത്തിൽ ഇരുന്നു വിശ്രമിക്കാം. ഇതാ ജലം, കാൽ
 കഴുകുക. തമിരക്കുളമായ ഉത്തമഫലങ്ങൾ ഇതാ യഥേഷ്ടം

മുണ്ടു്. ഏതൊരു കേക്കിക്കുക എന്നിങ്ങനെ വിനയവും കണ്ണുമാറ്റവും സീതയുടെ വാണിക്കര കേട്ടു് രാവണന്റെ ഹൃദയം ആ ഉത്തരയിൽ വിലീനമായി. നരവജരാന്തരംസമായ രാമന്റെ മൃഷ്ട വല്ലഭനെ—ആ ശുഭാംഗിയെ അവൻ ബലാൽ ഹരിപ്പാർത്തനെ നിശ്ചയിച്ചു. മിഥിലേശ്വരപുത്രിയും ഗുരുമാമിയും വീരനല്ലഭവുമായ ശ്രീരാവവന്റെ പ്രാണപ്രിയയെ—ആ മഹിമാഹീതത്തെ നോക്കി നോക്കിത്തന്നെ, ദുഷ്ടമൃഗിയായ ഭഗവതൻ ആത്മവധത്തിന്നുരുവെട്ടു. അതിഥിയെ സൽക്കരിപ്പാൻ നന്ന ബലപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരുന്ന ആ മിഥിലേശ്വരപുത്ര, ഗുരുയാഗന്തനായ രാമന്റെ ഭരതാഖ്യാ പരിയെ തിരഞ്ഞു പോയ ലക്ഷ്മണനെ തിരിച്ചുപോയന്നു രണ്ടാ എന്നു് പല പ്രാവശ്യവും ആ കൊടുംകുട്ടിയെക്കുറിച്ചു സൂക്ഷിച്ചു നോക്കി. പക്ഷെ ആ വരാംഗി ആരുടെയും വരവു കണ്ടില്ല.

സർഗ്ഗം 47

സീതാരാവണസംവാദം

“അതിഥിയായ ഈ അന്തഃപ്രേക്ഷനെ യഥാവധി പൂജിച്ചു സല്ക്കരിക്കാത്തതാൽ ഇദ്ദേഹം എന്നെ ശപിക്കുമല്ലോ” എന്നിങ്ങനെ മുഹൂർത്തനേരം ധ്യാനിച്ചു് രൈവാളി, ലിക്ഷാപദ്ധന്തനായ രാവണനോടിക്കിട്ടെ പഠഞ്ഞു. “ഐ! ദ്വിഭജാത്തമ! കഹാശ്മരവും മിഥിലേശ്വരഗുരുമായ ജനകന്റെ ഭാഗിതാവാണ് താൻ. എന്റെ ചേർ സീതയെന്നാണു്. രാമന്റെ വല്ലഭയുമാണ് സർവ്വ കാര്യസമുപാധമായ മാനുഷഭോഗങ്ങൾ ഭുജിച്ചു് തോൻ ഇക്കാരക കലപത്തനത്തിൽ പന്ത്രണ്ടു സംവത്സരം യഥാസമം വസിച്ചു. പിന്നെ പരിമുന്താകൊല്ലം ഭൂപാലകുലമേളിയായ ഭഗരഥൻ, മന്ത്രിമാരോടെല്ലാം ആശ്വാമിപ്പൂ, രാമനെ രാജാവായി അഭിഷേകം ചെയ്താൻ തീർച്ചയാക്കി. അഭിഷേചനത്തിന്നു വേണ്ടുന്ന സംഭാരങ്ങളും എല്ലാം ശേഖരിച്ചു. സകുന്താമിതരും, കലവത്സരത്തി

ൽ ആയുധമായ കൈകേയി, എന്റെ പ്രാണവല്ലഭനായ രാമനെ നാട്ടിൽനിന്നു കൊണ്ടുപോകുന്നതും ഭരതൻ രാജാവിടേക്കും ചെല്ലുന്നതെന്നും ഉള്ള രണ്ടു വശങ്ങൾ, എന്റെ ശ്വശുരനും സൗന്ദര്യനുമായ മഹാരാജാവിനോടു യാചിച്ചു “ഞാൻ ഉണ്ണുകയാകട്ടെ, മറ്റൊരു കയ്യാകട്ടെ, ജലപാനംപോലും ചെയ്യാവതെ, ഉത്തരവില്ല. രാമനെക്കിടക്കയും ചെയ്താൽ ആ നിമിഷംതന്നെ എന്റെ ജീവിതം അവസാനിക്കും” എന്നിപ്രകാരം കൈകേയി പറഞ്ഞതു കേട്ട് ലോകനാട്ടനായ എന്റെ ശ്വശുരൻ, ഈ വശങ്ങളെ അന്യഥാ ചെയ്യാനുമെന്ന്, എത്രയും പ്രാപശ്ശം അവളോടു യാചിച്ചു. എങ്കിലും, അവൾ അതിനു വഴിപ്പെട്ടില്ല. ഈ കാലത്ത്, എന്റെ ഭരതാവിന് ഇരുപതു വയസ്സ് മാത്രമേ ആയിരുന്നുള്ളൂ. എന്നിച്ച് പതിനെട്ടും ആയിരക്കണം. ആയുരദാനന്തരം, ആരാധനാലാഭം നൽകിയ രാമൻ കൃതഹസ്തത്തിൽ ഏതാനും തല്ലുന്നതാണ് പ്രസ്തുതനും ശുദ്ധിയും ഗുണനാൽകൃഷ്ടനുമായ അദ്ദേഹം സൗന്ദര്യത്തിൽ ദൃഢപ്രകടമാണ്. ഭരതസുധിയും എന്നാൽ കാമരത്നമായ ഭരതഗണാകളെ, കൈകേയിയുടെ ഹിതത്തിനു വിരുദ്ധനാകുന്ന മാതനും, രാമാഭിഷേകം മുറുക്കിപ്പോയി. എന്റെ പ്രാണപുഷ്പൻ പത്രസമീപം ചെന്നപ്പോൾ, കൈകേയി രാമനോടു ചുറ്റും ചെന്നപ്പോൾ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു “മഹാരാ! നിന്റെ പിതാവ് നിന്നെ “അന്താപിഷ്ണനെന്നെത്തന്നെ പറയാം; കേട്ടുകൊൾകെ ഒട്ടും ശിശുവായെ രാജ്യം ഭരതം കൊടുക്കണം പരന്നാലു സുഖത്തരം നീ വന്നതൽ വാഴുകയും ചെയ്യും. അതിനാൽ വന്ന ദാസന്മാരാണ് വേഗം പുറപ്പെട്ടുകൊള്ളുക. പിതാവിന്റെ വാക്കിനെ സമർത്ഥമാക്കുക” കൈകേയിയായിരുന്ന തന്റെ മാതാവിന്റെ വചനങ്ങൾ കേട്ട്, രാമൻ ഒട്ടും വൈമനസ്യമുണ്ടായില്ല. അങ്ങനെ കൈകേയിയുടെ കൈയ്യുടമകൾ അദ്ദേഹം സമ്മതിച്ചു. ദൃഢപ്രകാരം എന്റെ ഭരതാവി, അപ്രകാരം പ്രവർത്തിക്കയും ചെയ്തു. എന്റെ പ്രാണവല്ലഭനായ രാമൻ ഓരോ കൊടുക്കലും ഉള്ള, വാങ്ങുകയില്ല. സൗന്ദര്യം പറയും; അസൗന്ദര്യം ഒരിക്കലും വാങ്ങുകയില്ല.

ഹേ! ദൃസരശ്രുതി! രാജൻറെ മാനാത്യാമറിത ഓലപ്രവാഹം ഇവയെല്ലാമാണ് പരമപ്രസംഗനം ശത്രുക്കളുടെ മനോഹര ക്രമിയം, രാജൻറെ ദൈവാദയോടനുസരണമായ ചക്രസ്തംഭം രാജൻ ഏല്പാഴ്ന്നു സഹായിച്ചാണ് ധർമ്മപര്യായം ഓലപ്രവാഹം രാജസാദരനായ അമ്പനം ചാപബാണങ്ങൾ ശിശു, പ്രവാഹകനായ രാജനെ അനഗമിച്ചിട്ടുണ്ട്. രാജാസമ്പ്രദായം അന്നം രാജനോടൊന്നിച്ച് പുറപ്പെട്ടു. ജട ധരിച്ച്, രാജപ്രവേശം പൂജ്, സോമരണോടുകൂടെ ധർമ്മപര്യായം ജടയെത്തുന്ന മായ രാജനും, അന്നം, ഭണ്ഡകാര്യം പ്രാപിച്ചു. കൈകളിൽ നിമിത്തം, ഇങ്ങനെ രാജ്യകൃഷ്ണായ അമ്മൻ മൂലനം ഹേ! അന്നങ്ങളെക്കൂടി രാജസ്സമുച്ചയായി, അരിഗംഭീരമായ ഈ കാനനത്തിൽ സഞ്ചരിക്കുന്നു. മറ്റൊരുതരം അമ്മൻ ഇവിടെ ഇവന്നു വിശ്രമിക്കുക. എന്റെ ഭർത്താവ് വസ്യകർമ്മങ്ങളുംകൊണ്ട് ഇപ്പോൾ തിരിച്ചുവന്നു. ഹേ! വിപ്രപുത്ര! അമ്മയുടെ നാമമന്താണ്. ഏതൊരു ഗോത്രത്തെയും അമ്മ നവകരിക്കുന്നത് ഈ ഭണ്ഡകവനത്തിൽ തനിയെ സഞ്ചരിപ്പാൻ കാരണമെന്തു? എന്നീ പരമപര്യായം കേൾപ്പാൻ എനിക്ക് നന്നെ ആഗ്രഹമുണ്ട്. രാജമഹിഷിയായ സീതയുടെ ഈ പാശകൾ കേട്ട്, മഹാബലനും രാജസാധിപരിയായ രാജാൻ, തീവ്രതരം ഇവകൾ മാഞ്ച് പറഞ്ഞത് “ഹേ! സീത! വേദാനുരോധം പന്നഗങ്ങളോടും കൂടിയ ജഗത്തു മുഴുവൻ, ഏതൊരുവൻ മൂലമായി ഭയന്നു വിരജനം; ആ രാജസകലോപനായ രാജാന്നാണു ഞാൻ ഹേ! ഭഗവാനെ! പട്ടുടുത്ത്, കനകപ്രഭയോടെ വിളങ്ങുന്ന നികനങ്ങളെ മുമ്പെ സന്ദർശിച്ചായ എന്റെ അംഗനമാരിൽപോലും എനിക്കു രാമിന് പ്രാതരി ഹേ! സുഭഗ! അവിടുമിടനിൽ എത്രയൊ സന്ദർശനം ഞാൻ അപഹരിച്ചു കൊണ്ടുവന്നിട്ടുണ്ട്. ആ എല്ലാ സന്ദർശനങ്ങളുംവെച്ച് നീ എന്റെ അഗ്രമഹിഷിയായിരിക്കുക. നിനക്കു നന്നായാണ് ലഭിക്കുന്ന പ്രശസ്തമായ എന്റെ മഹാപുരി സമുച്ചയത്തിൽ ശോഭിക്കുന്നു. പട്ടുടുത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യ

ന.ഗ്. 48

കാലാനുചിന്ത.

[illegible]

ഓർമ്മകളിൽ സരിപ്പിച്ചതല്ല. പാശ്ചാത്യവർണ്ണം ചേർത്ത്,
 മലർന്നു വന്നു ചേർത്ത്, മോശത്തെയും നിറത്തും, വിശിഷ്ട
 കഷ്ടതകൾക്കൊക്കെയും തോന്നിക്കൊണ്ടും വിളങ്ങി. സമുദ്രപര്യ
 തന്മാനിക്കിടക്കുന്ന ഈ പുതിയ, പ്രയോജനകോടിക്കാണിയോടെ പ്ര
 കാശിക്കുന്നു. ഹസ്തശാലകൾ, ഇന്ത്യയിൽ, സർവ്വകാലാല
 ലവ്യങ്ങൾ, മറ്റും ഗുണങ്ങൾ എന്നിവകൊണ്ടു സാമ്പ്രദായം, നൂറു
 യോജന നീളവും മറ്റും യോജന വിതിയും ഉള്ള ഈ മഹാപരി
 ത്തിൽ, ഹോ! മനോഹരം! നീ എന്താണെന്നിട്ട് യഥാസ്വഭാവം ശ്രീ
 ഡിക്കുക. ഹോ! സന്ദർശനം! മനുഷ്യസ്ത്രീകളുടെ ചിന്താപാലം
 പിന്നെ നിന്നിരിക്കുകയല്ല ഹോ! ഉൽകൃഷ്ട! സർവ്വവിധമായ ദി
 വ്യമാനവശാഗങ്ങൾ നിന്നക്കവിടെ ഉണ്ടാകാം. ഗന്ധർവ്വായ മാന
 നെ നീ വിസ്മയിക്കുക. തന്നിക്കെത്തും പ്രിയപ്പെട്ട മകനെ കാഴ്ച
 വാഴിച്ചു മഹവീര്യം മേൽപ്പറയുന്നതായ ഇടത്തു കാഴ്ചയിൽനി
 ന്നും അകറ്റിവിടുകയല്ലെങ്കിൽ ഇതാണല്ലോ പിതാവായ ദൈവ
 ന്റെ ചെറുപ്പം. വിഗതമെന്നതും മറ്റും മനോഹരമായ അപസ്മി
 യമായ ചിന്തയിട്ടുള്ള, പാവപ്പെട്ട ഈ മാനെ ആശ്രയിച്ചു, ഹോ!
 വിശ്വാസമാലയെ! നീ എന്തായ സുഖമാണ് അനുഭവിച്ചാൻ
 പോകുന്നത്. മരണാനന്തരം കാലിയും നിന്നെ ഉന്നിച്ച് പ്ര
 ലംഭി സാമകമേറു വലയുന്നവനായ എന്നെ, ഹോ! മനോഹരി
 ണി! നീ നിമിഷത്തിൽ ഏതൊരു മഹത്തന്മയും പറയാതി
 രിക്കുക. പുത്രവെണ്ണനെ പാലംകൊണ്ടു ചവിട്ടിക്കൊല്ലിയ ഉപ
 ശിഷ്ടങ്ങളെ, നീ പിന്നീട് പരിതപിക്കും. മാനുഷനായ മാനെ
 സമരത്തിൽ എന്റെ ഒരു വിലമിത്തു സമനല്ല. ഹോ! ഇപ്പോൾ
 ഇവിടെ വന്നു ചേന്നതുകൊണ്ടു നിന്റെ മാനുഷശേഷംകൊണ്ടാ
 ണ്. എന്നു ചേർക്കുക. ഹോ! മനോഹരം ഈ മനുഷ്യവിട്ട പാലകൾ
 കേൾ, ദൈവമേ! ശ്രോധാലാലിതനെന്നായി. ഏകാകിണിയെ
 ന്ന അവർ അവനാൽ പരമമായ ഇതിനെ പറഞ്ഞു. "എന്താ!
 ഹോ! സർവ്വ ഉത്തരവും കൈവന്നെന്നു ധനമെന്റെ പ്രാപ്തമാ
 ണ് നീ, എന്തല്ല പറഞ്ഞു. പിന്നെ നീ, ഈ കണ്ഠിക

മർത്തിയത് ഇനിയുന്നതെന്താണ്? ഓം! കാക്കസാധിപ! നിന്റെ വശം അടിയായാൻ അറു കെറിക്കാറായിരിക്കുന്നു. കഷ്ടത, ദുർബ്ബലിപ്പം, അമിത ത്രിശയമായ നീയാണല്ലോ രാജാവ്! കാമപണിയെ അപഹരിച്ചു ജീവിച്ചിരിക്കാമെന്ന് നീ കരുതുന്നുവോ. വളയത്തായ ഈ ദൂതൻ കയ്യിൽനിന്നും അതുപയ്യയോന്ന ശക്തിയെ അപഹരിച്ച്, വൈപരീത നീ വിരകാലം ജീവിച്ചുവെന്നു വരാം. എന്തെപ്പോലുള്ള പാപനഷ്ടത്തെ തൊട്ടിത്തുടലാക്കിയാൽ, അതും കടിച്ചാലും മരണത്തിൽനിന്ന് നിവർക്കുമോമനം ലഭിക്കുന്നതെങ്ങിനെ?

സർഗ്ഗം 49

സീതാവിദ്ധാപം.

സീതാദേവിയുടെ ഈ ഉക്തികൾക്കുപ്രേരണയായ പ്രതാപശാലിയായ ഭരതസ്വതന്ത്ര ഹസ്തജയം തമ്മിൽ കോത്തുകുട്ടി വിജ്ഞാനംകൊണ്ട്, വീണ്ടും അവൻ വൈദേഹിയെ നോക്കി, ഉഗ്രതരം ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. “എടോ! സീതെ! ഉത്തമമായ നീ, ഏന്റെ വീഴ്ചപോലുള്ളതും കൂട്ടിച്ചില്ലെന്നു തോന്നുന്നു. ആകാശത്തിൽ നിന്നുകൊണ്ടു തന്നെ ഹസ്തജയം അവനിയെപ്പൊക്കിയെപ്പോൽപോലും അറൻ കൈക്കൊണ്ടു സമുദയമെന്തെ നിശ്ശേഷം കടിച്ചു വറുപ്പാനും എന്തിന്നു പ്രയാസമില്ല ആജീവിതം തൊൻ അന്തകനെ ഹനിക്കാം. തീർക്കുന്നശ്വാസങ്ങൾകൊണ്ട്, സൂര്യതാഴ്ന്നതെങ്ങിനെയോ, ഭൂമിയെ പ്പിച്ചുക്കൊ. ഓം! ഉത്തമേ! കാമരൂപം കാമനേമായ നിന്റെ കാമുകനെ ഇതാ കണ്ടുകൊൾക.” സൂര്യസ്നാനിക്കേളും ജ്വലിക്കുന്ന വരമ്പോലെ അത്യാത്മീയങ്ങളുമായ കാവണന്റെ ഉഗ്രനയനങ്ങൾ, ക്രോധാധിക്യത്താൽ മുറുംമഞ്ഞുളിച്ച്, രക്തവർണ്ണത്തോടെ ഉൾത്തറ തെളുപ്പമായി. കാഞ്ചനസാദനായ അവൻ പെട്ടെന്ന് തന്റെ സെമ്യുതപം പരിത്യജിച്ച്, കാമരൂപമായ സ്വസ്ഥരൂപം കൈക്കൊണ്ടു. ശോണമോദ്ധനങ്ങളോടും തപനിയ

കണ്ഡവങ്ങളോടുംകൂടി മഹാദ്വന്തിയാൻ പരകീരണ്ഡൻ വാപ
 ബാണങ്ങൾ ധരിച്ച് ക്രോധത്താൽ പല്ല അകർച്ചകൊണ്ടു, നീവ
 ജീവനാവാമെ ഏറ്റവും ഉഗ്രനായി. കർഷാവരം വെടിയത്തു,
 തന്റെ മഹാകായത്തോടും കർഷാബലത്തോടും പറ്റത്തു തലകുളു
 ടം തുടങ്ങ കണ്ണുകാളാടുംകൂടി, കാക്കസാധിപനായ അവൻ സന്ധി
 രണമായ സീതയെ, മിഴികൾ ഉരുട്ടിക്കൊണ്ടൊന്നു നോക്കി സ
 കേശിനിയും അമ്മണകാന്തിപോലെ അതീവശോഭയുള്ളവളും ഭി
 വ്യക്തകൾക്കും അണിഞ്ഞവളുമായ ആ വൈഭവമിതോര് അവൻ
 ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞുതുടങ്ങി. "ഹേ! വരാഹാകെ! മൂന്നു ലോകത്തി
 ലും പ്രഖ്യാതനായ പതിയോടൊന്നിച്ചു മരിപ്പാൻ നീ ഇച്ഛിക്കുന്നി
 കല്ല്! ഇതാ ഏതൊരു ലോകമകളാക. നിനക്കു ലോകം മഹാവാ
 ണം ഞാൻ ദൈവ് ഏതൊക്കൊന്നിച്ചു, വളരെക്കാലം ക്രിസ്തിക്കേ.
 ഞാൻ നിനക്കു, എത്രയും ദ്രാഗ്യനായൊരു മഹാവാണനാണ്, ഉട
 കെന്നിനക്കു ബോദ്ധ്യമാകും ഹേ! കാക്കന്! ഹേ! മനോഹരകേ! നിന
 കേ വിപ്രിയമായി ഒരു കാഴ്ചവു ഞാൻ എന്താർക്കുവെച്ചു + തു മാന
 യാണുളള നിന്റെ അനന്തഗുണം പരമമകുഷ്ഠം ഏതെന്നു നോക്കൂ
 കാഴ്ചയും പോയു. അങ്ങനെയുതിരുന്ന പരിമതാമൃഗമായ കാവേ
 വനിൽ നീ അനുകൂലമാകരുത്! ഹേ! മുഖവിഭോധകന്! പണ്ഡി
 തമാനിയാത അന്തർഗ്ഗാഹ്വാനം കണ്ടു ദൂരത്ത് നീ ഇവിടം
 ഭരിക്കുന്നത് ഒരു പെണ്ണിന്റെ വാക്കു മിത്തം കാഴ്ച വെടിഞ്ഞു,
 ഇഴുക്കനങ്ങളൊക്കൊന്നിച്ചു, ദൃഢഗുണങ്ങൾ നിറഞ്ഞ ഈ കൊടുങ്കാ
 ളിൽ വന്നു വസിക്കുന്ന, ബുദ്ധിപ്പെട്ടവനല്ല അവൻ." കാമമോഹി
 കനും ദൃഢബുദ്ധിയുമായ ആ രാക്ഷസൻ ഇങ്ങനെ ഇഴുവലനങ്ങൾ
 പലതും പറഞ്ഞുനോക്കി, ആകാശത്തിൽ ബുദ്ധൻ കോഹിണിയെ
 മയനാപാലമു, പ്രിയവാദിനിയായ സീതയെ അവൻ മെല്ലെ പരി
 കൂടി, വാമകരംകൊണ്ട് ഉത്തമാംഗം താങ്ങ, കഷ്ടനകരംകൊ
 ണ്ട് തുടകൾ മണ്ടു ചേർത്തുപിടിച്ചു. പരമ്പരാക്കുറിയായ വൈഭ
 വമോഹിയെ അവൻ പൊക്കിയെടുത്തു അനുകമ്പിതരം കൊല്ലപ്പെട്ട
 നും മഹാദ്വന്തിനും വൻമലപോലെ മയമുറഞ്ഞുമാത ആ രാക്ഷസനെ

കണ്ടു യോഗത്തോടെ വന്നുവെക്കുക പാണ്ടുകുട്ടനായ്. തന്റെ
 നും മായാമയവും മോചിതവും മിത്രവും ലഭിക്കുന്നിടവന്നുതൊ
 ഭൂട്ടിയത്രമായ മാവണന്റെ മഹാരഥം അവിടെ ഉൾക്കൊണ്ടി.
 മഹാത്മ്യനായ അപർവ്വതാദി കവിതയായി കേൾക്കുകയും, കണ്ട
 അതിൽ മാനകിയെ കണ്ട്, എടുത്തുവെച്ച് ഭക്തിയിൽ കയറ്റി. മാവ
 അന്നാൽ പീഡിക്കപ്പെട്ട യശസ്വിനിയായ സീതയാവട്ടെ. ദുഷ്ട
 മായ ദുഃഖത്തോടെ ഹി! മാമി! ഹി! ഹി! മാമി! എന്നിങ്ങനെ മാ
 നംകൊട്ട. നാഗേന്ദ്രനാണിങ്ങവെപ്പോലെ മാവണബാഹുക്കളിൽ
 അകപ്പെട്ട പിടയ്ക്കുന്ന അകാശമായ അവളെ കാമന്ധനായ മാവ
 അൻ അപഹരിച്ച് ആകാശത്തിലേക്കുപോയി. അങ്ങനെയൊ
 നാൽ ആകാശമാഗ്നിയുടെ കവനംകൊണ്ടുപോകപ്പെട്ട ജനകനും,
 ആകാശമായായി മുറുപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ഹി! ലക്ഷ്മണ!
 ഹി! ഹി! മഹാബാഹോ! ഗുരുമിത്രപ്രസാദം! ദുഷ്ടാഗ്രണിയായ
 ഈ രാക്ഷസൻ ഇതാ എന്തെ വെച്ചുകൊണ്ടുപോകുന്നു. ഇതു മോ
 ഹൻ അറിയുന്നില്ല! ഹേ! മാവേ! ധർമ്മമായി അങ്ങൻ ഉൾക
 ണ്ടുവെക്കേണ്ടതും ജീവനേത്തന്നെയും പരിശുദ്ധിക്കുന്നവനാണല്ലോ.
 അങ്ങനെയൊ പ്രാണവ്യയമായ എന്തെ അപഹരിച്ചുകൊണ്ടുപോക
 ന്നതു കൃത്യംതന്നെ അങ്ങനെയൊ കണ്ടുകൊണ്ടിരിക്കുകയാണോ. ഹേ! പ
 രമപ! അവിടേക്കു ഭയപ്പെടുന്നവനാണല്ലോ നിന്മിത്തത്തിൽ. എ
 ന്നാൽ മഹാപാപിയായ ഈ മാവണനെ നിന്മിത്തത്തിൽ ശാസിക്കു
 ന്തതെന്താണി? ഏതു അർത്ഥമുള്ള ഫലം ലഭിക്കുന്നു ഉൾക്കൊ
 ന്നില്ല. സമ്പന്നനായ ഫലപ്രാപ്തിയെന്നപോലെ, കാലം വര
 യോടെ തന്നെ ഫലം അവയ്ക്കു സിദ്ധിക്കും നിശ്ചയം. ഹേ! മാ
 വേ! കാലോപഹതനായ നീ, ഈ മെയ്യെ ഉൾക്കൊള്ളുന്നിന്, പ്രാ
 നാപാതമാകുന്ന ദുഃഖത്തോ, രാമജന്മനാമം നിനക്കു സിദ്ധിക്ക
 ട്ടു. ഹി! കൈകേയി! ധർമ്മമായും യശസ്വിതയായ രാമന്റെ
 ധർമ്മത്തിൽ അപഹൃതയാകുമ്പോ, ബന്ധുജനങ്ങളോടുകൂടി ഭവതി
 യും ഇപ്പോൾ കൃതജ്ഞതയല്ലോ. അന്ധനായാൽ പുച്ഛിച്ചു
 നില്ക്കുന്ന ഹേ! കണ്ണികാരതലക്കളെ! ഇതാ ഞാൻ നിങ്ങളോടു

ഒരു കാഴ്ച അപേക്ഷിക്കുന്നു. 'സീതയെ രാവണൻ അപഹരി
 കുന്നു'വെന്ന് നിങ്ങൾ അറിയാം രാമനെ അവയിൽവിൻ. ഈ
 ഇന്ദ്രഗുഹയെക്കൊണ്ട് നില്ക്കുന്ന ഹേ! വസുവതാപുത്രരേ! ഇതാ
 ഞാൻ അങ്ങയെ വരികുന്നു. 'അങ്ങയുടെ പ്രാണപ്രിയമായ സീത
 യെ ഇതാ രാമസൻ കട്ടുകൊണ്ടുപോകുന്നു'വെന്നു ചാൻ രാമവ
 ന്നോട് വേഗം ചെന്നുവന്നിരിക്കുക. ധനുഷവും നീപ്പിക്കുകയും
 നിറയ്ക്കുകയും, എത്രയും മുമ്പായി വിട്ടുയരുന്ന ഹേ! ഗോദാവരീ! ഭവ
 തിയെ ഞാൻ നമസ്കരിക്കാം. ചേരിയെങ്കിലും വേഗം ചേന്ന്,
 'നിന്ദിതവക്ത്രയുടെ പ്രാണവല്ലഭയെ ശത്രുനന്ദൻ ഹരിച്ചുകൊണ്ടു
 പോകുന്നു'വെന്ന്, രാമനോടു പറയുക. വിവിധവൃത്തങ്ങൾക്കൊ
 ന്നു നിബിഢമായ ഈ മഹാവനത്തിൽ വാഴുന്ന ദേവതമാരോ
 ഈ നിങ്ങൾക്കെല്ലാം നമസ്കാരം. 'സീത വഞ്ചിതയായത്ത്' നിങ്ങൾ
 ഏകദേശ വല്ലഭനെ ശരണം അറിയിക്കുക. ഈ വനത്തിൽ വ
 തിക്കുന്ന സസ്യസമൃദ്ധിയും ഞാൻ ഇതാ ശരണം പ്രാപിക്കുന്നു.
 അല്ലയോ ഭൂഗപക്ഷികളേ! 'അങ്ങയ്ക്കു പ്രാണനെക്കാൾ പ്രിയതര
 യായ അങ്ങയുടെ വല്ലഭ, അകന്യസനാൽ അപഹരിക്കപ്പെട്ട വി
 വശയായിരിക്കുന്നു'വെന്ന് നിങ്ങളെങ്കിലും ചേന്നു വേഗം ഏകദേശ
 പതിയെ ധരിപ്പിക്കുവിൻ. മഹാബാഹുവും ബലശാലിയുമായ
 രാമൻ, ദേവദേവി വഞ്ചിതയായെന്നു മനസ്സിലാക്കിയാൽ, ദേവ
 ലോകത്തുനിന്നായാലും മൈവവസാതപതനത്തിൽനിന്നായാലും
 പരാക്രമം പ്രാപ്തമായിട്ട്, എന്നെ തിരികെ കൊണ്ടുപോകും നിങ്ങൾ
 യും. സുദീപനയും ആയതനത്രയുമായ ദൈവദേവി, അതികു
 ണം ഇങ്ങനെ വിചാരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുക, വൃക്കോലത്തിൽ ഇരുന്ന്
 മുന്നെ ഏലോലകൃഷ്ണനെ അവിടെ കണ്ടിട്ട്. രാമനേരവും സുരേന്ദ്രാ
 ണിയുമായ അവിടെ, ക്രമേണയും ത്രാസപരവുമായ ഗർഭഭവി
 ണികൾ അവനോടിക്കിന്നു പറഞ്ഞു മുറയിട്ടു. "ഹേ! പക്ഷിപ
 തര! പാപകർമ്മമായ ഈ രാത്രിയിൽ, എന്നെ അനാഥയെ
 പ്രോക്ഷ, നിഷ്കൃഷ്ടനും ഇതാ ഹരിച്ചുകൊണ്ടുപോകുന്നു. കൂടാതെ
 വേഗം വേഗം സാക്ഷാൽ ദർശിക്കുമായ ഇവനെന്നെക്കൊണ്ട് അ

അയ്യോ ശക്തിയില്ല. അങ്ങനെയൊരു വേഗം ചെന്ന് രാമനോടും ലക്ഷ്മണനോടും മനകമ അപഹരിക്കപ്പെടുവെന്ന വൃത്താന്തം, മുമ്പു ഞ്ഞു ഭയപ്പെട്ടിരിക്കുക.

സർഗ്ഗം 50

ജടാപാശം.

മുറക്കാനിരിക്കുന്ന അല്പമൊന്നു മയങ്ങിപ്പോയ ജടാപാശം, സീതാദേവിയുടെ ഈ ആതുരനാടം കേട്ട്, ഞ്ഞിയിരുന്നു. തിരിഞ്ഞുനോക്കിയപ്പോൾ വൻമലപോലെ നില്ക്കുന്ന, ഭയങ്കരനായ രാവണനെ യും ഭയംനിമിത്തം മുറവിളിക്കുന്ന ദേവിയെയുമാണ് അവൻ കണ്ടത്. ഗിരികൂടംപോലെ മഹത്തരം ബലിഷ്ഠനായ ഇണയത്തോളം കൂടിയ ത്രീമാനായ ആ പക്ഷിപ്രവരൻ, രാവണനെ നോക്കി ഹിതപ്രസ്താവം ഇങ്ങനെ പറയുകയായി. “ഹേ! ദശാസ്യ! ഞാൻ ഗുരൂരനാണെന്ന്. ധർമ്മം സത്യവും പുലർത്തുന്ന ഞാൻ. ബലവാനായ ഏകൻറ പേർ ജടാപാശെന്നാണ്. ലോകേശ്വരനും മഹാബലനും സമാനനും സർവ്വജ്ഞാനിയുമാണ്, ഓശരഥി. ആ മഹാശാവിരൻറ ധർമ്മത്തിനാണ്, ഈ അംഗനാമം. യശസ്വിനിയും സാമ്രാജ്യം രാമപത്നിയായ ഈ സീതയെയാണോ നീ അപഹരിപ്പാൻ കരുമ്പെടുത്തത്. ഹേ! മഹാജന! ധർമ്മമിതനായ ഒരു പാതർവൻ, പരമാർത്ഥതയോടെയാണ് വിശേഷിച്ചും, രാമപത്നി രക്ഷണിയെല്ലെ. പരമാർത്ഥമാകുന്ന ഈ നികൃഷ്ടകർമ്മത്തിനിന്ന്, നീ പിന്തിരിയുക. നന്ദാപരമായ ഈപ്രകാരം ഹീനകർമ്മത്തിൽ, ധീരന്മാർ കരിക്കലം കൈവെക്കുകയില്ല. സ്വർഗ്ഗമായ രക്ഷപ്പെടുത്തുന്നതുപോലെ, മതിശാലികൾ, പരകളുത്തേയും പാലിക്കുന്നു. ഹേ! കൗണപേന്ത്രി! ശാസ്താകരുമല്ലാത്ത കർമ്മങ്ങൾക്കുതോ ധർമ്മത്തോ, മിഷ്ടന്മാർ കൊതിക്കാറില്ല. ധർമ്മം കാമവും മൽകൃഷ്ടമായ അർത്ഥം

സന്ദിഗ്ദ്ധം രാജാവുതന്നെയാണെന്ന് രാജാവു തുടങ്ങിയിട്ടുണ്ട്, ധർമ്മം ഉൾക്കൊള്ളുന്ന അപകൃഷ്ടമായോ തീരുന്നതാണ് പാപിശക വിചാരങ്ങളെത്തന്നെപ്പോലെ, ദുഷ്ടതാ ഉപലാഭമായ നീ, എങ്ങിനെ ഐശ്വര്യത്തെ പ്രാപിച്ചു. മറച്ചുകിടക്കുന്നു, തെവപ്പെട്ട സ്വാഭാവിക ഗുണമുള്ള തുടച്ചുകുളുവാൻ ശക്തിയുണ്ട്. ദുഷ്ടരിൽ ശുദ്ധാർത്ഥം ഒരിക്കലും ഐശ്വര്യം ഉണ്ടാകില്ല. മഹാബലത്തോടുകൂടിയ രാജാവായ രാജൻ, നിമിത്ത രാജ്യത്തിനാകട്ടെ പുരത്തിനാകട്ടെ, അപരാധമുള്ള പാപത്തെ നീ എങ്ങിനെ ആ മഹാപുരുഷനായ ദൈവം കൈമാറ്റം ചെയ്തെടുത്തു. അശ്ലീഷ്ടകർമ്മമായ രാജാവൻ, സുപ്രഭാവം കാരണമായി, ജനാധിപതിയായ രാജാവായ രാജൻ മഹാപുരുഷനായ രാജൻ സൂക്ഷ്മ പാപകാരണത്തിൽ, ഈ കർമ്മത്തിൽനിന്നും, രാജാവൻ അകറ്റിയല്ല. മോക്ഷനാശമായ ആ പ്രകൃതിയുടെ രാജാവായിട്ടെങ്കിലും, നീ അപഹരിച്ചുകൊണ്ടുപോകുന്നുമില്ല. വേദം വിട്ടുകൊടുത്തു. ഈ നിമിത്തകർമ്മത്തിൽനിന്നും നിവർത്തിക്ക. ഇത്ര ശക്തിയോടെ വ്യത്യാസപ്പെടുന്നപോലെ മഹാപുരുഷന്റെ മോക്ഷമെങ്കിലും, നീ വീണ്ടു മാർക്കു. മഹാവിഷ്ണുവേദാദികൾ മോക്ഷമെങ്കിലും വസ്തുതയിൽ സന്ധിച്ചിട്ടുണ്ടെന്ന് നീ കാണുന്നില്ല. കാലപാശം കഴിഞ്ഞു കടന്നിട്ടുണ്ടെന്ന കഥയും അന്ധതയുടെ നീ കാണുന്നില്ല. ഹേ! രാജൻ! മഹാപുരുഷൻ മോക്ഷം എടുത്തു. മഹാപുരുഷൻ അന്നത്തെ ഉണ്ടിച്ചിട്ടു. മോക്ഷത്തിൽ ധർമ്മം കീഴ്ത്തിയും യശസ്സും ഐശ്വര്യം കർമ്മം കൊണ്ടു ഉണ്ടിച്ചിട്ടുണ്ടാകാം—ദൈവീയമായ ആത്മനാശമായ ആ മഹാപുരുഷൻ അതും അതും. ഹേ! രാജൻ! അതും നന്നായല്ലെന്ന്. പിതൃപൈതൃകമായ രാജ്യത്തെ സംരക്ഷിച്ചുകൊണ്ട്, എന്തിനായിട്ടെങ്കിലും വയസ്സ്, അറുപതിനായിരം മരണമെങ്കിലും, നീയൊക്കട്ടെ, യുവാവ് മാപഞ്ചാണങ്ങൾ ധരിച്ചവൻ. കവചധാരി, മഹാബലൻ. എങ്കിലും എങ്കിലും രാജൻ! അതും കാക്കെ, വൈദൈവിയായും കൊണ്ട്, നീ സുഖമായി പോകയില്ല. സ്വയംയുക്തങ്ങളായ മഹാപുരുഷൻ മഹാപുരുഷൻ സന്ധിയിലായ വൈദൈവിയായ

പോകുവ, ഞാൻ കണ്ടുകൊണ്ടിരിക്കുക സീതയെ ബലാൽ ഹരിപ്പാൻ നിനക്കു ശക്തല്ല. ഈ വാക്കുകളിൽ അല്പനേരം നീ എന്തൊരു ചോരയെ നീല്ക്കുക. ഖരനെപ്പോലാത്തതെന്നു, നീയും ഇപ്പോൾ, ഹതനായിട്ടു മിമിയിൽ കിടന്നുറങ്ങും. ദൈത്യഭാനുവന്മാരെ ആർ പല വട്ടം യുദ്ധത്തിൽ കൊന്നുവീഴ്ത്തിയൊ. മീശാംബരധാരിയായ ആരാമൻ, നിന്നേയും അവിരോധം കൊണ്ടുവീഴ്ത്തും. ഹ! എന്നാൽ ഇപ്പോൾ എന്തു സ്വപ്നിക്കും. രാജപുത്രന്മാർ അകപ്പെട്ടപ്പട്ടുപായല്ലൊ. എടോ! രാവണ! അറയുടെ മധ്യം വിറക്കുന്ന നീ കൂടുന്ന നഗ്നനും നിശ്ചയം. ഞാൻ ജീവിച്ചിരിക്കട്ടെ, ഈശ്വരനും കഥയാക്കിയിട്ടും രാജപുത്രന്മാരും ഈ ദേവിയെ, നിനക്കു കൊണ്ടുപോവാൻ സ്വപ്നിക്കുക. ജീവൻ കളഞ്ഞും, ഞാൻ മഹാശാലക്കളായ രാമനും ദശകന്മാരും, ഹിതം വെട്ടേയ്ക്കേവന്നാൽ നീല്ക്കുക! മുഹൂർത്തം നരം നീ എന്റെ മുമ്പാകെ നീല്ക്കുക. എന്നാൽ കഴിയുന്ന വസ്തുവും, യുദ്ധംകൊണ്ട് നിന്നെ ഞാൻ സല്ക്കരിക്കുന്നുണ്ട് അട്ടിയറ്ററ ചെലംപോലെ, ഈ ക്ഷണം തന്നെ, ഭേദിപ്പിന്നും നീ കെട്ടിപ്പോകും.

സർഗ്ഗം 51

ജടായുപക്ഷമേദനം.

ജടായുസ്സിന്റെ ന്യായപുച്ഛമായ വചനങ്ങൾകൊണ്ടും രാവണൻ അടങ്ങിയപ്പോൾ ചക്രായത്താൽ അവന്റെ ഇരുപതു നേത്രങ്ങളും ഏകിതീപോലെ കെട്ടിത്തുടങ്ങി. അദ്ദേഹവുമായ അമർഷത്തോടെ അവൻ, ആ പരുഗശ്ശേഖനനേരെ പാഞ്ഞുവന്നു. തത്സമയം അവൻ തമ്മിമുണ്ടായ യുദ്ധബഹളം, കൊടുങ്കാറ്റിൽ തല്ലിയാക്കുന്ന മോഹധാനംപോലെ, മാററാലിക്കൊണ്ടു. പക്ഷങ്ങൾ വെച്ചു പല്ലുതങ്ങൾക്കു തമ്മിലെന്നവണ്ണം ആ സംഗമം ഭയങ്കരമായി. ബലശാലിയായ രാവണൻ, മോട്ടമ്പുകൾ, കൂർമ്പുകൾ, വികണ്ഠികൾക്കുടങ്ങിയ അസംഖ്യം ഭാണശാണങ്ങൾ ആ ഗുരൂ

പുറംവരെ പക്കുമാക്കി പ്രദേശഗിച്ഛ. യുദ്ധമാന്ത്രികതയോടെ അവൻ വന്നിട്ടു എല്ലാ യോദ്ധാക്കളും പക്ഷിമാണെന്നു ഭയപ്പെട്ടു യഥാ കാലം ഭജിച്ചു തന്റെ കൂടെ നവജാതകൾക്കു, മാക്കുസഗാളം കീറിപ്പറിക്കുകയുണ്ടായി. ഈ പീഡയോടെ ദേശീയൻ, കഠിന തപഃകൂടിച്ചു, മൃത്യുഭയം സദാ കരോമമായ വേദന പറ്റു വിശിഷ്ടം ഏകാന്ത, ശത്രുവിമുക്തകാലത്തോടെ ആത്മവിമുക്ത. എത്രയും മുമ്പുള്ള അവ, ദൈവ പാണ്ഡിത്യമെന്ന് ഭയപ്പെടുന്നവർക്ക് മുമ്പെങ്കിൽ അതിദൈവാനുഭവത്തോടു കൂടിയവർ. എങ്കിലും ആ പരഗവർത്തൻ, അശ്രദ്ധയെ പൊഴിച്ചുകൊണ്ട് മഹാജനത്തിൽ ഇരിക്കുന്ന സിന്ധവരാജൻ, ആ ഉഗ്രയാണത്തിൽ ഒന്നിനെക്കൊണ്ടിപ്പോൾ ശത്രുമാക്കിയില്ല. അപാകതയെപ്പറ്റിയും മൃത്യുനാശമായ അവൻ അതിഭയം രാവണനോടടുത്തു, ചരണങ്ങൾക്കൊണ്ട്, ദൈവ വിഷ്ണുവും ധാരകമണിത്തോളമായ അവന്റെ മനോധർമ്മങ്ങൾ നിർമ്മിതം സംരക്ഷിക്കുന്നു. അതും വന്നിട്ടു, രാവണൻ വേഗം വേദനാ വില്ലാഭം കൊണ്ടുവന്നു. വീണ്ടും അവൻ ആ പക്ഷിരൂപം ലക്ഷ്യമെടുത്തു, അനവധി ക്രമങ്ങൾ ഉണ്ടായി വന്നിട്ടു അവ മഹാ ശക്തിയോടെ തറച്ചു, ഭയപ്പെട്ടു കൂട്ടിയിട്ട പക്ഷിയെ പ്പോലെ കാണപ്പെട്ടു. ഈ ശക്തിയെക്കൊണ്ടും ആ പക്ഷിവർത്തൻ, തന്റെ പക്ഷങ്ങൾക്കൊണ്ട്, ജനത്തിൽ പൊടിപ്പെടുത്തി. ആ മാക്കുസന്റെ ചാപവും ചവിട്ടി തറക്കിയിട്ടു. വീഴുന്നവനും പാവകളെക്കൂടി ഇല്ലാതായ രാവണന്റെ പൊൻകവചവും കയ്യൊന്നു, പൊൻചട്ടയിട്ട വായുവേഗികളായ ആ മാക്കുസന്റെ, പിടാധവനേവാലികളും ഹനിക്കപ്പെട്ടു. പിന്നീട്, സുവർണ്ണപരിഷ്കാരം ഹോവിട്ടുപിന്നെയും രാവണനെക്കൊണ്ടിപ്പോൾ കാമഗവും ഉൽകൃഷ്ടതയോടെ കൂടിയതും അച്ഛനായിരുന്നതുമായ അതിനെയും കയ്യെടുത്തു. പൂർണ്ണവസ്ത്രങ്ങൾക്കു വിളങ്ങുന്ന, അവന്റെ വേദോക്താവർ, പൊൻപിടിയിട്ട മാമരങ്ങൾ എന്നിവയും തന്നെ മുമ്പായി. അവ പിടിച്ചിരുന്ന കിരണങ്ങളും ചരണങ്ങളും. സാധനങ്ങളുടെ ശിരസ്സും അറയ്ക്കുകയും. സുതൻ

ചത്തു. മൊശെയും നശിച്ചു. എന്നതെന്നതല്ല ശൈവാചാര്യരും അവസാനിച്ചുപോകയും, യെരൂശലേമിലെ യഹൂദന്മാർ സീറയെ എഴുന്നള്ളിക്കൊണ്ടു ഭൂമിയിൽ ചാടി. തെരുത്തും, പിളന്ന എഴുന്നള്ളിക്കൊണ്ടു ഭൂമിയിൽ ചാടിവീഴുന്ന അവരെന്നും, സമുദ്രതടത്തും സമുദ്രതടത്താൽ തുളച്ചുപോയി. അവർ പക്ഷികളെന്നായ ജടാമുഖകുപ്പകളായതും നൃത്തിച്ചു “വൃദ്ധനായ ജടാമുഖകുപ്പകളായ പൊക്കയ്ക്കായ കണ്ടു, അവർ എത്രയും സന്തോഷിച്ചു. സീറയെ യെരൂശലേമി അമ്പൻ വിണ്ണം ആകാശത്തിലേക്കു കരിച്ചുപോയി. ഉടനെ ജടാമുഖകുപ്പകളായിട്ട് ആ യാത്രികരെത്തുടങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്ന പടത്തു. “ഹേ! ബുദ്ധിശ്രദ്ധ! വളരുന്ന വിശിഷ്ടതയുള്ള, ശുദ്ധമായവന്റെ പ്രാണവല്ലഭതയെല്ലെ നീ കട്ടകൊണ്ടുപോകുന്നതു! കൂട്ടത്തോടെ മുങ്ങുവാനാണ് ഇത്. ജന്മമിത്രങ്ങൾ, അമാത്യന്മാർ, മറ്റു പരിവാഹങ്ങൾ മുതലായവരൊക്കെയും, ഇതായി വിചിത്രമെങ്കിലും, പാപമെങ്കിലും. ഫലമിനകൃഷ്ടമായ ജാതാപ്രവൃത്തിയിൽ എന്തെന്നു ചുറ്റിക്കൂട്ടു പാപന്മാർ, നിന്നെപ്പോലെ, ഭ്രമം നശിക്കുന്നു. മാംസം മോഹിച്ചു, മുങ്ങൽ കൊത്തി വിഴങ്ങിയ കണ്ണുകളെക്കൊണ്ട് നീ കാലപാശത്തിൽ ഇതാ കട്ടങ്ങിപ്പോയി. ഹേ! കൈയെപ്പറ്റി! എവിടെയെന്നാമാണ് നിനക്കു മേൽ കിട്ടുക. മായമയ്യുന്നവൻ എന്നും നിനക്കു കൈകൾ തന്നെ. ആര്യമെന്നു അതിക്രമിച്ച നിന്റെ അപമാധം ജൈകാലവും കഷ്ടതയുമല്ല. ആ കാലപുരുഷൻ അതു കൈക്കൊള്ളുക. മോക്ഷനിമിത്തമായ ഈ കർമ്മം കൈക്കൊള്ളുക. അന്ത്യമെങ്കിലും മായമയ്യുന്നവൻ ഇത്. വീരന്മാർ കഴിഞ്ഞതായ ഈ കർമ്മം സൂക്ഷിക്കുക. മോക്ഷമോ, ശുദ്ധതയെന്നതിൽ നീ അല്ലത്തന്നെ എന്റെ നേരിട്ടു നില്ക്കുക. അപ്പോൾ കാണാം നിന്റെ വീര്യശക്തിയും. ദ്രാഹ്മായ പരമേശ്വരനെ ഇപ്പോൾ നീയും ഇവിടെ നിൽക്കുക. ആസന്നമൃത്യുവായ മർദ്ദൻ ആവരിക്കുന്ന വിനാശകർമ്മമായിട്ട്. അതിപ്പോൾ നീ കൈക്കൊണ്ടു. പാപകർമ്മമായ ഈ നിശ്ചിതമൃത്യു, മഹത്തരം കൈക്കൊണ്ടുകൊള്ളുക. മോക്ഷാധിപനും

സ്വയംവ്യവമായ ഭഗവാനുപോദ്ധ്യം, ഇതു വിഹിതമല്ല.* ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞുകൊണ്ട്, ജടായു ആ രാക്ഷസന്റെ മേൽ ചാട വീണു. പാപ്പാൻ ആനയെ പുറത്തുകേറി മട്ടിക്കുപോലെ, ആ പക്ഷിപ്രവരൻ തന്റെ കൊക്കുകൊണ്ട്, ആ രാക്ഷസന്റെ കേൾത്തെ അടിയോടെ ചൊരിച്ചെടുത്തു. ഈ പീഡകൾ ഏറ്റ്, അമർത്താൻ രാവണന്റെ അധരം തുടിച്ച ശ്രോധാധനായി തുളിച്ചുകൊണ്ട് അവൻ വൈഭവമിട്ടു തന്റെ കക്കിൽ ഏടുത്തുവെച്ച്, കൈത്തലം പരത്തി, ജടായുവെ ആഞ്ഞു പ്രഹരിച്ചു. ഖഗേശനായ ജടായുവും ആ രാക്ഷസന്റെ ഇടക്കെ പത്തും കൈനാനായി, കൊണ്ട് നാക്കിയിട്ട പുററിൽനിന്ന് വിഷജാല വമിച്ചുകൊണ്ടു പുറപ്പെട്ടുപോയതന്നെ ഉഗ്രസൂര്യരുകണക്കെ, അറുവീണ അവന്റെ കൈകളെല്ലാം ിട്ടു മുളച്ചു പൊങ്ങി. അനന്തരം രാവണൻ ആ ഖഗേശന്റെ പാർവ്വതും പക്ഷങ്ങളും തന്റെ വരം ഉൾക്കെ വെട്ടിത്തളിയിട്ട, മഹാമൗഢനായ രാവണന്റെ ഈ ഉഗ്രകൃത്യം സ്വയംയായത് ജടായു താഴെ പതിച്ചു. അവന്റെ ശരീരം മുഴുവൻ ചോരയിൽ മുഴുകി. ഇതു കണ്ടു വൈഭവമി ഏറ്റവും ഖനയായി. അവന്റെ അകിറ്റിൽ കാടിയെത്തി ആ മനുഷിനി തന്റെ കരപല്ലവങ്ങൾകൊണ്ട് കണ്ണുനീർപ്പൊഴുത്തതായ ആപക്ഷിപ്രവരനെത്തലോടി, കണ്ണുനീർ വാറ്റുകൊണ്ട് അവരുന്ന വിവചിച്ചു. ശവഭൂത മാവ്വിടത്തോടെ അധരംകണക്കെ ഭിമിയിൽ വീണുകിടക്കുന്ന ജടായുവെ, രാവണൻ, കെട്ടുപോയ കാട്ടിപ്പോലെ ഭരിച്ചു.

സർഗ്ഗം 52

സീതാഹരണം.

ആശ്രമത്തിനരികെ വീണുകിടക്കുന്ന ജടായു, മരിക്കാനായെന്ന കണ്ണ്, രാക്ഷസശരീരൻ ഏറ്റവും ഇഷ്ടനായി. തുരാനാധവനായ സീതയാകട്ടെ, ദുഃഖവൈവശ്യത്തോടെ ആ ഗുഹ്യ പുറം

മതമായി ആശുവിളിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നതുകൊണ്ട്, പൊക്കിയെടുത്ത
 കൊണ്ടു് ആകാശത്തിലേക്കു കയറ്റിയുയർന്നു. മേൽപട്ടണത്തു്, കാര്യ
 സ്വരകാശിയെപ്പോലെ കിട്ടുന്ന ആ രാജപുത്രി മിന്നൽപിണയപോ
 ലെ അന്തരിച്ചതായി വിളങ്ങി. കാറ്റൊന്നു പാമ്പുകൊണ്ടിരുന്ന
 അവളുടെ പുതുക്കിത്തീർത്തതും വിപുലാംഗനായ രാവണൻ, തീപ്പി
 ലിച്ച പശ്ചാത്താപത്തെ പ്രകാശിച്ചു. സുഗന്ധം കലർന്ന പെരുന്താ
 മരയെത്താൻ, ആ മനസ്സിനുമുമ്പെ കാറ്റാളികൊണ്ടു മുടിയിൽനിന്നും
 ഉതിർന്നുവീണു, കാറ്റിൽത്തലച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന കാഞ്ചനപ്രയോജന
 വളരെ വസ്ത്രം, ദിനമണിമുട്ടി ചേന്നു്, അത്യാശ്ചര്യത്തോടെ വിളങ്ങു
 ന്ന ജലധാരാപാലം ഉൾക്കൊണ്ടു. അശ്വമേധിപ്പിരിഞ്ഞുളള അവളു
 ടെ കമനീയവരനും, പക്ഷമിഹിതമായ പശുവിനെയും തൃപ്തം ശോഭക
 ടു. നീലാമൃതംനിറയ്ക്കൽ പെട്ട ശശാങ്കബിംബംപോലെ, പ
 രേന്ദ്രാഭരണധാരയാൻ അവളുടെ മനസ്സിനോടും, കടിയകുറുത്തതി
 ന്നിടയിൽക്കൂടി തുടക്കമെടുത്തു. എന്തിനെന്നാക്കി. രാജ്യനാകത്തൽ അ
 കപ്പെട്ട ശോഭനമെന്നതായ ആ ദേവിയുടെ പ്രശാന്തകാമദേവനും
 ആകാശത്തിൽ തെളിഞ്ഞുകണ്ടു. മനോഹരമായ മുഖം, തുടത്തു മു
 ണ്ടുകൾ, എന്നിവ ചേന്നു്, ചന്ദ്രാഭരണധാരകളെ പ്രിയശോഭയായ
 ആ ശുഭഗോത്രിയുടെ, പൊന്നൊളിച്ചുളള നിൽക്കുവശത്തും, അശ്രുധാര
 കൊണ്ടും രാവണസന്താനംകൊണ്ടും മാനേപ്പിരിഞ്ഞുളള ദുഃഖം
 കൊണ്ടും തീരെ വിഹ്വലമായി. ഹേമവസ്ത്രംപൂണ്ട അവൾ, ഭക്ഷോ
 നായകന്റെ ഇരുത്ത ശരീരത്തിൽ, പൊന്നുതൊന്നുപോലെ പ
 ളിയിച്ചു. അരവിന്ദശോഭയോടും പൊൽനിറത്തോടുംകൂടെ പ്ര
 കാശിക്കുന്ന, സുവിളിപ്പിയറയായ അവൾ, പഞ്ചസാരത്തോളമേറുന്ന മി
 നൽപോലെ കാണപ്പെട്ടു. പ്രവാളകാശികൊണ്ടു ആ മഹിളാതി
 മകം കൂടുതലുണ്ടു രാവണനെ, പൊന്നിൽക്കലർത്തിട്ടു ആനയെ
 പ്രോലം പ്രകാശിപ്പിച്ചു. സമയമകിയായ ആ രാമവപുരനുമെ
 ആരോണിഷിതംനിൽക്കും ഭീമശരീരിയായ രാജസാധിപൻ ഇ
 ലിയും മിന്നലും ചേന്നു കാർമ്മാലംകര ശക്ത കാണുമായി. വിദഗ്ദ്ധ
 ഹപുത്രിയുടെ ഉത്തമാംഗത്വത്തിന്നും ഉതിന്നുവീണുകൊണ്ടിരുന്ന

ദേവിയെ നോക്കി നോക്കി കണ്ണുനീർ പൊഴിച്ചു വനദേവതമാർ വേലപുഴയ്ക്കു, “ഹാ! മാം! ഹാ ഹാ! ലക്ഷ്മണ!” എന്നിങ്ങനെ വിളിച്ച് ഉറക്കക്കരയുന്ന മാനകു, അടിക്കടി മരിക്കൽ നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. വാർകുരുളം അഴിഞ്ഞു, തിരുകും മാങ്ങയ്ക്ക്, മാൻപേടപോലെ കേണുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന മന്ത്ര സാമഗ്രിസമയത്തായാണല്ലോ ഭൃഷ്ണനായ രാവണൻ അപഹരിച്ചുകൊണ്ടുപോകുന്നത്. അത് അവസാനം നാശത്തിനാണ്. ധാരാളമായും ജലമണ്ണിനും ബന്ധുക്കളുടെയും വിത്തു ദേവിക്കുന്ന പട്ടിയായ കൈമാലി രാമവക്ഷ്യമാക്കുകയാണെന്ന് നന്നായിപ്പോയി. ഭൃഷ്ണനായ മന്ത്രാധ്യക്ഷൻ അപമാന മന്ത്രാധ്യക്ഷനായി തീർന്നു.

ပဉ္စမ ၅၃

സീതാദേവീഖണ്ഡം.

ജനകാലിയായ സീത, തന്നെ എട്ടുതുറകൊണ്ട് ആകാശത്തിലേക്കുയർത്തുന്ന രാവണനെക്കണ്ട്, മയംഭവങ്ങളാൽ ഏറ്റവും വിവശയായി. മോക്ഷം കൊണ്ടും മോചനം കൊണ്ടും നമ്മനങ്ങൾ കലശൽ മറിഞ്ഞ്, മയമരണനന്ദനും രാക്ഷസശക്തിയുമായ രാവണന്മാർ, അവർ ലീനദീനരും ഇങ്ങിനെ പാഞ്ഞു. ഫേ! രാവണ! നിനക്കു വഞ്ചിപ്പെട്ടു. അസുരർ അഭിമാനപരമായ അവസരം നോക്കി നീ എന്തെ കട്ടകൊണ്ടുപോകുന്നുവല്ലോ. എടാ! പാപീ! നീ ജീതനെ സംശയപ്പെട്ടു. എന്തെ അപഹരിപ്പാൻവേണ്ടി മാന്യമനുഭവം ചെയ്തിട്ട്, നീ എന്റെ കാന്തനെ ഉപേക്ഷിക്കുകയല്ലോ. വൃദ്ധനും അർദ്ധശതാബ്ദനും എന്റെ ശാസ്ത്രന്റെ ഉത്തമമനുഭവമായ ഇദ്ദേഹനേയും നീ ദൂരിയിൽ പതിപ്പിച്ചു. ഫേ! രാക്ഷസായാ! നിന്റെ വായും മേന്മയും തന്നെ. യുദ്ധത്തിൽ കീർത്തിനേടുകയാണല്ലോ നീ എന്തെ കൈവശപ്പെടുത്തുകയ്ക്ക്. ഫേ! നിത്യം! ഇദ്ദേഹം നിത്യകർമ്മം ചെയ്തിട്ടും ഉന്നിന്നെന്നാണമില്ലല്ലോ. പക്ഷാപത്തിൽ കൈവെക്കും. അതു

തന്നെയും ഏകാന്തതയിൽപ്പെട്ട്, നിന്റെ പ്രവൃത്തി വളരെ ധ്വജം
 ഹൃദയാടി പൂർവ്വം തന്നെ ചിത്രമെന്നത് അതിഭയംഭയം, അതിർ
 പാലിതവര്യം, പൂർവ്വം വഹിച്ചാൽ നിന്റെ ഈ അകൃതത്തെപ്പ
 റ്റു, ലോകം നീയെന്നു പുല്ലിക്കാതിരിക്കുക. എട്ട് വഞ്ചകി നി
 ന്റെ മരം പൂർവ്വം ശരീരം ഏതും നിന്യാകുന്നു. കവരനെ
 ഭൂമിപ്പാൽ നീയെന്നു പാലിയാണു നീ. നിന്റെ മാർഗ്ഗവിശേഷം അ
 തിന്നു പറിച്ചുമാറ്റം പീഠനാണെങ്കിൽ, ഉഷ്ണനെ കരിച്ചു
 പാലാക്കു അന്തരം ഇവിടെ നല്ലതുക. നി ജീവനോടെ മറക്കു
 മോ എന്ന് ഒന്നു നോക്കുക. എത്രതന്നെ സമർത്ഥനായാലും എത്ര
 തന്നെ സൈന്യത്തോടുമുണ്ടായാലും വേണ്ടതില്ല, നിമ്ബാലംപോ
 ലും ചിന്നെ നീ മിടിക്കുകയില്ല. ആ വീരപാശാൻ നിന്നെ കാണു
 കളെ വേണ്ട. അവരുടെ ശരീരവാഹകത്തെപ്പറ്റാൻ നീ ശക്തനാ
 ഒന്നു കണ്ടിട്ടു ചിരിക്കുന്ന ചിത്രം നീയോടടുപ്പാൻ പരസ്യം എങ്ങി
 നെ ശക്തരാകും! ഓം! മാർഗ്ഗം നല്ലതെന്തെന്നു വേണ്ടപോലെ
 ചിന്തിച്ച്, വേഗം എന്തെ വിട്ടു നോക്ക. അല്ലെങ്കിൽ എന്തെന്നു പ്രധ
 യം ചെയ്തു കറങ്ങിന്, എന്തെന്നു പ്രാണനായകനായ മാർഗ്ഗം, ല
 ക്ഷണനോടുകൂടെ വന്ന് കാമാശാസനം നിന്നെ നശിപ്പിക്കും. ഓം!
 നിന്മാർഗ്ഗം! എന്തൊരു ശരണോടുകൂടിയാണോ നി എന്തെന്ന
 അപഹരിച്ചത്, നിന്റെ ആ ഉദ്ദേശം നിന്ദ്രലോകത്തു ഉള്ള. ഓം!
 കീകസാക്ഷി സമേതസമാനനായ എന്റെ പ്രിയതമന്റെ അഭ
 ധ്വാനം സവില്ല, ശത്രുക്കളിൽ അകപ്പെട്ടുകൊണ്ട് ഞാൻ അധിക
 നാൾ ജീവിച്ചിരിക്കുമെന്നു കരുതേണ്ട ഭയമില്ലമോ, പരമപ്രഭാ
 ഞാനെന്തെന്ന് നീ ഇനിയെങ്കിലും വിചിന്തനം ചെയ്യുക. ഭയ്യ
 വന്നാൽ അയാൾ എല്ലാം വിചാരിച്ചാൽ മനുഷ്യൻ തോന്നാറുള്ള.
 മരണം അന്തരവൻ സ്വസ്ഥതയിൽ മരിക്കും ബുദ്ധി ചെയ്യുക
 യില്ല. നിന്റെ കഴിയിൽ കാലപാശം കെട്ടിപ്പെട്ടതായിട്ടാണ്
 ഇപ്പോൾ കാണുന്നത്. അയ്യോസ്ഥാനം എന്തൊ അതു നിന്റെ
 ഉഷ്ണിൽ അകപ്പെടുന്നില്ലല്ലോ. ഓരോരുത്തരായ തന്മാലങ്ങൾ നീ
 ഇപ്പോൾ മരിക്കുന്നതായിരിക്കാം. കഴുത്തോടെ കത്തിയായിരിക്കും

ന്ന ദൈവതത്തിന് നീ ചെന്നു കാണാനിരിക്കുന്നതെങ്ങിനെ? നിപ്പു കാഞ്ചനപ്രഭയുള്ള കണ്മണിയും വൈദ്യുച്ഛൂവണ്ണവും കലന്നു പത്രങ്ങളും ഇരിമ്പുപോലെ കുറിയായ കണ്ടകങ്ങളുംകൊണ്ടു നിറഞ്ഞ പൂ ഉവൃക്കുവും നീ അധികേണ ചെന്നു ഭരിക്കും. മേന്മയായ അസിദ്ധ ഇവനും കാണാനും നിന്നുള്ള സംഗതിയാകും. നിഷ്പന്നനായ നീ ഭരതാശ്വനിധിയായ ഭാരതത്തിൽ ഇവിടെ വിപ്രിയം ചെയ്തവല്ലോ. കാളകൂടം കുടിച്ചവനെപ്പോലെ നീ ഇനി അധികനാൾ ജീവിക്കുകയില്ല. ഭൂമിവാർത്തയായ കാലപാശത്തിൽ അകപ്പെട്ടിപ്പോയ നിനക്ക് എവിടെയെന്നാലോ? ഈ ദൈവതത്തിൽനിന്നും മകളു കിട്ടുക. കലാകാരത്തിനുള്ളിൽ പതിനാലായിരം രാക്ഷസന്മാരെ അനിയെ സംഹരിച്ച വീരതല്ലമുമാണ് എന്റെ പ്രാണവല്ലഭൻ. സർവ്വസുപ്രവീണനായ ആ രാജാവൻ, തന്റെ ഇഷ്ടപ്രാണേശ്വരിയെ അപഹരിച്ചു നിന്നെ, തീക്ഷ്ണവിശിഖരങ്ങൾക്ക് എങ്ങിനെ ബലം കൊടുക്കാതിരിക്കും." രാവണബാഹുവിൽ അകപ്പെട്ട്, മേന്മയായ വിശ്വലയനായിത്തീർന്നു ദൈവഭാഗി, അതിഭയമുമാർപ്പണം പണ്ടു വലനങ്ങൾ ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു വിവരിച്ചു. എന്നിട്ടും കുറിയുമാർത്താകെ ഇടിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ആ പരിപാവനയെ പാപലാഭിയായ രാവണൻ നിഷ്പന്നനും കൊണ്ടുപോകയെ ഉണ്ടാക്കുക.

സർഗ്ഗം 54

അശ്വരാക്ഷസന്മാരെക്കുറിച്ചു നോക്കുന്നതാകുന്നു.

അപഹരിയായ ദൈവഭാഗി, ഒരു ശരണവും കർണാതെ, രാവണമന്ത്രിയായി കിടന്നു ഇടിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുക അവൻ, ഒരു ശിഖിശിഖരത്തിൽ അഞ്ചു വാനമന്മാർ ഇരിക്കുന്നതു കണ്ടു. വനി അവരുംസം വിശാലാലോചനയുമായ ആ രാജപുത്രി അവരെക്കണ്ടപ്പോൾ, കനകപ്രയാഗ്ന തന്റെ മേൽമുഖവും മെത്താമേഖലയും മെല്ലെ അഴിച്ചെടുത്തു, അവരുടെ മണ്ഡലത്തിൽ ഇട്ടു. ഒരുപക്ഷേ ആ വാനമന്മാർക്ക് രാമനെക്കണ്ടാൻ ഇടവരുമെന്നു കരുതി

താഴിയിലോം നനകളുളളുകാരും ചെത്തൂട്ട്. വമാംഗനയായ ദൈവ
 ദേവി തന്റെ ഭൂഷണങ്ങളും ഉത്തരീയവും അവരുടെ മദ്ധ്യത്തിൽ
 നിക്ഷേപിച്ചുത് മഹാസനായ മശകന്ധൻ ഭൂമിയിൽ കാക്ക
 സകുലത്തിൽ കിടന്ന് ഉറക്കം കഴങ്ങുകൊണ്ടിരുന്ന ആയുരനെ
 തുടായ സീതയെ പിംഗാക്ഷരായ ആ വാനമന്ദാർ കണ്ണു 2 കൂട്ടാ
 രെ കറച്ചുനേരം നോക്കിനിന്നു. മാർക്കസേശ്വരനായ മാവണനാ
 കളെ, ശ്ലേഷമായി മോരനാചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്ന പൈതേഹിയേയും
 കൊണ്ട്, പമ്പയും കണ്ട് നേരെ ചൊല്ലുക പോയി. കൂടെ
 മേഴ്ലകളും മഹാവിഷവും ഉള്ള ഉദഗന്ധത്തിന്റെപ്പോലെ മാവ
 ണൻ ആ ദേവിയെ വെറിച്ചുകൊണ്ടു പോന്നു. ശ്ലേഷേന്ദ്രനെന്ന
 യാണ്ട് താൻ ഏഴുതൂക്കങ്ങളുപോകുന്നതെന്ന്, മർവിളാസനായ
 അവൻ ധരിക്കുകയായില്ല. മാവത്തിൽനിന്നും മൃതമായ ബാണം
 കണ്ടുകൊണ്ടു വന്നപ്പോൾ, സമീപത്തുകൾ, ശൈലങ്ങൾ, സമുദ്രങ്ങൾ ഏ
 ന്നിവരെയും കണ്ട്, അവൻ പുഷ്പമാറ്റത്തിൽകൂടെ അതിശീ
 ള്ളും സഞ്ചരിച്ചു. തിരികെകൊണ്ടുവരുന്നതിലും സമീപത്തുക
 ള്ള ശരണവും അക്ഷയവമായ വരണവായവും പിന്നീട്, അവൻ
 യാത്രചെയ്തു. നനകളെ അപഹരിച്ചു കൊണ്ടുപോകുന്നതു കണ്ട്,
 മഹാസമുദ്രം നിസ്സീമമായ സംഭവം കൈകൊണ്ടു. തല്ലിയാട്ടു
 കൊണ്ടിരുന്ന രാമായകൾ നിശ്ശേഷം അടങ്ങി. മന്ത്രികളും മ
 ചരണരായ മഹാമന്ത്രികളും മഹാനിമിത്തം നട്ടിരിക്കുകയായി. അന്ന
 ദിക്കുഗതമായ ചാരണന്മാരും സിന്ധുന്മാരും മറ്റും "ഇതാ മാവണ
 ന്ന്റെ കഥ കഴിഞ്ഞു" എന്നിങ്ങനെ പലതും അനുസ്മരിച്ചു മറു
 ചു. തന്റെ കൈയിൽനിന്നു തുടിക്കുന്ന സീതാഭൂപിണിയായ ഭൂമി
 ദൈവരായുകൊണ്ട്, മാവണൻ ലഭ്യമായി പെണ്മേന. മരുൻ
 മായാമയിയായ സ്വയംവരയെ ഗുഹയ്ക്കകത്തുപോലെ അസി
 നാപാംഗിയും ശോകവിവശയായ സീതയെ, അവൻ, മഹാമാ
 ത്തുകൾകൊണ്ടു വിടുകയുണ്ടായിട്ടും, സംഭവമായ അസംഖ്യം ക
 ക്കുകൾകൊണ്ടു നിബിഡമായതും ആയ തന്റെ അനുപമത്തിൽ
 കൊണ്ടുവെച്ചു. അനന്തരം അവൻ മഹാമേന്മയുള്ളത കൈവ

സ്രീകുമാരൻ ഇങ്ങിനെ കല്പിച്ചു “ആണാകട്ടെ, പെണ്ണാകട്ടെ, യാതൊരാളും സ്ത്രീയെക്കൊന്നും കാണാൻ ഇടവരുത്. ആരോടൊന്നും ആടുകയോ അപരാധം ചെയ്യരുത്. പക്ഷേ ഞാൻ നിങ്ങളോടുകൂടിക്കാം. അപ്പാർ നിങ്ങൾ അവയെ അപരാധം ചെയ്യരുത്. കൊണ്ടുപോയി കൊടുക്കുക. അറിഞ്ഞാൽ അറിയാതെയെന്ന് സിതയെ പ്രിയമല്ലാത്ത ഒരു വാക്കുപാലും ആരും അപരാധം ചെയ്യരുത്. വാക്കുപാലും പ്രവർത്തിക്കുന്നവരും പിന്നെ ജീവിച്ചിരിക്കാമെന്നു കരുതണം.” പ്രതാപരാജിയായ രാജാവിനായ കന്ദർവ്വരാജനോടൊന്നിനെ ആശ്ചര്യപ്പെട്ട്, അന്ത്യം വെട്ടിപ്പോയി. വഴിയ്ക്ക് അവൻ മാന്യരായവരായ അപരാധം ചെയ്യരുത്. കണ്ടെത്തി, വാക്കുപാലും ഇടവരുത്. മറ്റൊരാളെയും അറിയാതെ അവൻ, തന്റെ വീട്ടിലെത്തുകയും പുറത്തുപോകയും ചെയ്തു. അങ്ങിനെ നിശ്ചയിച്ചു. “പ്രതാപരാജിയെ വാക്കുപാലും എടുത്ത് നിങ്ങൾ വേഗം പുറപ്പെട്ടാൽ മറ്റൊരാൾ പാർക്കുന്ന രാജാവിനോടൊന്നിനെ കാണുന്നതിൽ മറ്റൊരാളും പാർക്കുകയും ചെയ്യരുത്. പ്രതാപരാജിയെ വാക്കുപാലും നിശ്ചയിച്ചാൽ സഭാ മന്ത്രിയായ വാക്കുപാലും. ഞാൻ ജനസമൂഹത്തിൽ പാർക്കുന്നവരും അവർക്കും അറിയരുത്. എന്റെ മറ്റൊരു പടയോട്ടം രാജാവിനോടൊന്നിനെ കാണിച്ചുപോയിരിക്കുന്നു. അറിയാതെ എനിക്ക് ഉപദേശിക്കുന്ന പ്രതാപരാജിയെ അറിയാതെ അറിയാതെ. സഭാമന്ത്രിയായ എന്റെ ആ പക വീട്ടുവാൻ അറിയാതെ അറിയാതെ ഞാൻ ഇരിക്കുന്നത്. അവരിൽക്കൊള്ളാതെ എന്നെ നിങ്ങളോടൊന്നിച്ച്. വാക്കുപാലും അറിയാതെ അറിയാതെ അറിയാതെ അറിയാതെ. നിങ്ങൾ ജനസമൂഹത്തിൽ ചെന്നുകൂടി, രാജൻ എന്തെല്ലാ പ്രവർത്തിക്കുന്നുവെന്നു സൂക്ഷ്മം, അപ്പാർക്കും എന്നെ അറിയാതെ. രാജാവവയത്തിൽനിന്നു സഭാ മന്ത്രിയായ വാക്കുപാലും. പ്രതാപരാജിയെ വാക്കുപാലും, പല പ്രാവശ്യവും എന്റെ ബലം കണ്ടറിഞ്ഞിട്ടുണ്ടല്ലോ. അതുകൊണ്ടാണ് ഞാൻ നി

അറക്കുന്ന ജനസ്ഥാനത്തു ചെന്നു ചാക്കോണമെന്നു പറയുന്ന
 ഇത്. രാവണന്റെ ഈ ആജ്ഞകൾ കേട്ട്, രാക്ഷസന്മാർ എട്ടു
 പ്രേമം എന്നായും അവനെ അഭിവാദ്യം ചെയ്തു പുറപ്പെട്ടു. മകനെ
 പിന്നിട്ട് അവർ നേരെ ജനസ്ഥാനത്തിൽ ചെന്നുവെന്ന്. മരമോ
 ഹിതനായ രാവണൻ സ്വീതയെ ലഭിച്ചതോടുകൂടി ഏറ്റവും സ
 ന്നായിട്ടു. രാമവനോടുള്ള പക വീട്ടുവാൻ അവനും കാര്യ
 കൊണ്ട്, അടക്കവയ്ക്കാനുണ്ടു അമ്മയോടൊക്കെ, അവൻ ലക്ഷ്യം
 വസിച്ചുപോന്നു.

സർഗ്ഗം 55

സീതാപ്രഭാതം.

ബലശാലികളായ ആ പുട്ടു ചെന്നീചരയേയും നിശ്ചയിച്ചു
 യച്ച്, രക്ഷാനായകനായ രാവണൻ ശതാമൃതയോടെ നിവ
 സിച്ചു. എങ്കിലും സ്വീതയെച്ചിന്തിച്ചു ചിന്തിച്ച് മേന്മാഗ്നി
 യിൽ അവന്റെ ഉടൽ നിമിഷംപോലും ഉരുകിവാൻകൊണ്ടായി
 തന്നു. അങ്ങിനെയിരിക്കെ, ഒരു ദിവസം അവൻ വൈഭവേ
 യക്കാണ്മാൻ പുറപ്പെട്ടു. മണ്ഡിതങ്ങളെ മനോഹരമായൊരു
 മന്ദിരങ്ങൾ രാക്ഷസികളുടെ അധീനത്തിൽ പെട്ട്, ശോകപാ
 വശ്രുതയോടെ അശ്രുധാര പൊഴിച്ചു, അതീവദീനയായി, ഓലാ
 സ്സുവത്തിൽ മുഴുകിക്കഴങ്ങുന്ന ആ മനോഹരി, ആശ്രുഗന്മാൽ ആശ്ര
 മിക്കപ്പെട്ടു തോണിപോലെ ഉലഞ്ഞിരുന്നു. കൂട്ടംവിട്ട്, ചെന്നു
 ത്തും ചുറ്റിവളങ്ങയ്ക്ക്, നന്നു വിഷമിക്കുന്ന പേടമാൻകണക്കെ,
 മുഖം താഴ്ന്നു കേണുകൊണ്ടിരുന്ന ആ സാധുവിയുടെ മുഖാകെ, മന്ദ
 മനനായ രാക്ഷസേന്ദ്രൻ ചെന്നുനിന്നു. മന്ദമമട്ടുനന്ദരുകൊണ്ട്,
 നിലകിട്ടാതെ ഉഴച്ചു അവൻ, ഇന്ദ്രസമനസുശ്രമായ തന്റെ
 മുള്ളുഗാപത്തുനത്തെ ചൂണ്ടിക്കാട്ടി, രാമപണിയോടിങ്ങിനെ പറ
 ന്നത്. "ഹേ! സുന്ദരി! ഇതു, എന്റെ കൊട്ടാരം നോക്കുക. ഈ

സെലിയം അനേകം ഹാർട്ട് പ്ലാസാമെന്റുകൊണ്ടും മനോഹരമായി
 രണ്ടുകൊണ്ടും നിറഞ്ഞതായതും. മനോഹരവും ഇവയെ ഏതു
 ചെയ്തിലുമുണ്ട്. വിവിധപക്ഷി-വൃന്ദങ്ങൾകൊണ്ട് ഇവ രാജധാനി,
 വിവിധ, മനോഹരമായിത്തീർന്നു. ഇവിടെ കിടപ്പുള്ളി രണ്ടു
 തന്നെകളെ നിർമ്മിക്കുകയാകട്ടെ കളയും കണക്കില്ല. വ, ത്ര സുവ
 സ്തൃഷ്ടാണോടാത് ഇതാ നില്ക്കുന്നത് നോക്കുക. ഇവവിധംതന്നെ,
 മാറുകൂടിയ തങ്കം, വെള്ളി, വൈദ്യുതം തുടങ്ങിയ മനോഹരം, സ്ത്രീ
 ലികം എന്നിവകൊണ്ടെല്ലാം നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള മനോഹരങ്ങൾ
 കളം ഇവിടെ എണ്ണമില്ല. അവയെല്ലാം നമുക്കു ചെറു കാണാം
 എന്നിങ്ങനെ പറഞ്ഞു, അവൻ സീതയെ, ബാലൻ കൂട്ടിയുകൊ
 ണ്ടു പുറപ്പെട്ടു. ദൈവം മുഴങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്ന ആ മൗനം ഹ
 മ്യന്തിൻമുകളിൽ, ഹാടകങ്ങളെത്തുടർച്ചയോടൊന്നിച്ച് കൂ
 ടെ അവർ കയറിച്ചെന്നു ആനക്കൊമ്പ്, മനോ, വിവിധം എ
 ന്നിവകൊണ്ടെല്ലാം പണിയിക്കപ്പെട്ട അനേകം രാജാക്ക
 ങ്കൾ അവയെ മോഴിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. വെള്ളിക്കുമായമിട്ട മി
 നപ്പിച്ചു എത്രയെങ്കിലും വിശിഷ്ടസേനയങ്ങൾ, മൂലം വർദ്ധി
 യിരുന്നു. തനോപരിച്ച തറകൾ, വൃക്കസമൂഹംകൊണ്ടു വിട്ടുമാറു
 പ്പെടുത്തിയിരിക്കുകയും, മനോഹരവേഗങ്ങൾ എന്നിങ്ങനെ പല കാ
 ശ്ചകളും പാപകലുഷിതനായ ചന്ദനൻ സീതയെ കാട്ടിക്കൊടുത്തു
 വെട്ടിമക - ദുഃഖംതീർത്തും പ്രായം മകനുകൊണ്ടിരുന്ന അവ
 മെ മോഹിപ്പിക്കേണ്ടതിനായി, അവൻ ഇങ്ങനെ ആരംഭിച്ചു.
 "ഹേ! മനോഹര! എന്റെ കീഴിൽ മൂപ്പന്മാരുടെ കോടി രക്ഷ
 സന്മാർ ഉണ്ടു ഞാൻ അവയെല്ലാം രാജാവായെന്ന് പക്ഷെ
 നീ മനസ്സിലാക്കിയിരിക്കാം. ബാലനും വൃദ്ധനും കൂടാതെതന്നെ
 എന്റെ കല്പനകൾ നടത്തുവാനും നടത്തിക്കൊണ്ടു കണിന്ത്
 ആയിരംകണക്കായി ആജ്ഞാകരന്മാർ ഇവിടെ എപ്പോഴും ഹാജ
 രുണ്ട്. ഹേ! മനോ! എന്റെ രാജ്യത്തും മുഴുവൻ ഇതാ ഞാൻ
 നിങ്കൽ സമർപ്പിക്കുന്നു. ഹേ! മരിക്കേക്കുറേ! എന്റെ ജീവൻ
 കണക്കും നിമിത്തം ഇരിക്കുന്നത് നീ എന്നിങ്ങ് എന്റെ പ്രാ

അനേകാർ പ്രിയതമയ്ക്കു ഹേ! മാനാഹരീ, എനിക്കു മാത്രം
 മോചിച്ച് അനേകം സന്ദർശിച്ച് ഉണ്ടു്, എന്റെ പ്രാണപ്രിയ
 തായിത്തീന്നു് നി അപരർല്ലാം ഈശ്വരിയാകുക. അന്യപിത
 യെ നിനക്കു വേണ്ട ഹേ! പ്രിയ! എന്റെ ഹിതോക്തികൾ
 കേൾക്കുക, ഏതാനാടിത്തന്നി വരുക, തപിക്കുന്ന എന്റെ ഏ
 മയത്തെ നീ സമഗ്രം തിരുത്തുക. എന്റെ ഈ പാപേക്കായ
 ന്നൊക്കിയൊതു്, ആ മോഹന വിസ്താരമുള്ള ഈ ലോകഗർഭം,
 അന്യഥാ രാക്ഷസഭയോടു കൈക്കൊള്ളുവാനുതകുന്നു. അതെ
 ന്നൊക്കെ, അസുരന്മാരെ ഇതിനെ അതിക്രമിപ്പാൻ സാമ്യമല്ല,
 ദൈവഗന്ധവുമാവിലോ, യക്ഷകുലത്തിലോ, പക്ഷിപതൃക്കളിലോ
 എന്നിങ്ങനെയോ വീഴ്ചമുള്ളവർ ആരുമില്ല, മാത്രവും പോയി,
 താപസവേഷത്തോടെ കിടപ്പിൽ അഖനന്ത നടത്തുന്നവനല്ല രാജാ
 വൻ. അർദ്ധിയും, ഗതാഭ്യസം, പരാക്രമം കേട്ടവനുമായ ആ
 രാജനാൽനിന്നു്, ഹേ! മന്തകാമിനി! നിനക്കൊന്നൊരു സമാധാ
 ന്നു് ഉണ്ടു് മാത്രമു്. ഹേ! മോഹസു! ഏതാനൊന്നിട്ടു മരി
 ക്കുക. യേശുനും മിഥയാലും നാലനില്ലാത്തതല്ലല്ലോ, നിനക്കു
 ചേർന്നു് തോന്നാൻ നാൻ. രാജനകാരണങ്ങളെന്ന വിചിത്രമെ
 നിനക്കു വേണ്ട, ഇവിടെ വരുവാൻ അറന്നു സാധിക്കുമായില്ല
 പിന്നെ, നിന്റെ ഈ മനോരമമൊണ്ടു് ഫലമെന്തു്? അതിനു
 കരിയായുടെ അടിക്കുന്ന ആകാശവായുവെ, പാശംകൊണ്ടു് കെട്ടി
 വലിപ്പാൻ ശക്തിമാണോ. ജ്വലിക്കുന്ന അഗ്നിയിലൂടെ കയ്യെടു
 പ്വാൻ സാമ്യമാകുന്നതെങ്ങിനെ? എന്റെ പിടിയിൽ അകപ്പെ
 ട്ടിരിക്കുന്ന നിന്നെ, പരാക്രമമൊണ്ടു് കൊണ്ടു് പാവാൻതക്ക ശ
 ക്തൻ ഈ മൂന്നു ലോകത്തിലുമില്ല, ഹേ! ശോഭന! മനോരമ
 മായ ലഭയെ മലതി കേൾപ്പുകാൾക്കു, എന്നുപോലത്തന്നെ ദൈവ
 ന്നാർത്ഥമുള്ള സർവ്വപരാമങ്ങളും വേതയുടെ കർമ്മമാണു്.
 അഭിമുഖകുലത്താൽ ആക്രന്തായ, മലതി പ്രേമപുരസ്സരം എന്നെ
 സന്തോഷിപ്പിക്കുക. പുണ്യനും നേടിപെട്ടിട്ടുള്ള നിന്റെ ദൃഷ്ടി
 തന്നെ വനവാസംനിമിത്തം ഇപ്പോൾ നിശ്ശേഷം മറ്റൊക്കെ

ആ. ഇനി നീ സകൃതഫലം സത്സൃഷ്ടിയോടെ ഭരിക്കുക. സുഗന്ധമാലുങ്ങൾ, വിശിഷ്ടശൃംഗങ്ങൾ എന്നിവ വേങ്ങമുപോലെ എടുത്തേറിയുക. കരബലം പ്രകയാഗിച്ചിട്ട്, എന്റെ ഭാഗാവായ കബോരനേപ്പാലും മരണവനാണു് ഓൺ. മാന്താണയല്ലരിയാൻ അവൻറെ പുഷ്പകവിമാനം ഇപ്പോൾ എനിക്കധീനവുമാണു്. വിശാലവും വിശിഷ്ടവും എത്രയും മെന്തിയവുമായ ആ വിമാനത്തിൽ കയറി സീക്കുക! ഹേ! കാമനേ! നീ എങ്ങനാക്കാനിട്ടിട്ട് യഥാർത്ഥം മരിക്കുക. പാമനസങ്കാശവും ആകാശസന്ദർശനം തികഞ്ഞതുമായ മേവിയുടെ നിൽച്ചവരണം വിമർശിപ്പാകുന്നതല്ലാതെ പ്രസന്നമാകാത്തതെന്താണു്. ഇഴ വചനങ്ങൾ കേട്ടു്, ഇന്ദ്രപരനയും മനോഹരിയുമായ സീത, തന്റെ വസന്തുസ്വകോണു മുഖം മറച്ചിട്ട്, കണ്ണുനീർ വാഴ്ത്ത. മുഖഭാവം മാറി, അനുശ്ശ്വസനത്താടെ നില്ക്കുന്ന അവരോട്, പാപകലുഷിതനായ ഭാവണൻ വീണ്ടും ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു. "ഹേ! മിഥിമധുരനരിനി! ധർമ്മപാതെപ്പറ്റി നീ ലേലിക്കുമയവേണ്ട. ആകസ്മികമായി സംഭവിച്ചിട്ടുള്ള നമ്മുടെ ഇഴ ബന്ധം ദൈവകല്പിതവും ദൃഷ്ടിപ്രോക്തവുമാണു്. ഇതിൽ ചാരിത്രകതയെന്തിനു്. ഹേ! കാമനേ! പ്രവാളകാന്തിയാൻ മേവിയുടെ പുഷ്പപാദങ്ങളിൽ ഇതര ഞാൻ കമ്പിടുന്നു. ഭാരതനായ എന്നിൽ പ്രസാദിക്കുക. ഇത്രയും ഞാൻ കിഴിഞ്ഞുപോയന്നാളു് എന്റെ താപംകൊണ്ടല്ലാതെ പ്രതാപത്തോടുകൂടാത്തല്ല. ഭാവണൻ ഒരു പെണ്ണിന്റെ കാലിൽ വീഴുന്നവനല്ല." എന്നീ വചനങ്ങളോടെ "കൈയിടി, തന്റെ പ്രാണവല്ലഭതെന്നു്"യെന്നു മനഃകലയ്ക്കുകാണു് ഭാവണൻ കൃതാന്തനാ വശനായി.

സഗ്ഗം 56

അശേഷവാനികാപ്രവേശനം.

രാവണന്റെ കയ്യിലുള്ള ഈ മാഷിനു കേഴ്, ശേഷമോഹിതമായ മാനകി, ഒരു പുൽക്കൊട്ടിയെടുത്തു കൈൻ മുമ്പിൽ ഇട്ട്, കവിനകോപത്തോടെ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു. "ചേന്! രാവണ! ധർമ്മിഷ്ഠനും, സത്യസന്ധനും, നൃപകുലാവതംസവുമായ ശരഭമര ജാവിന്റെ പുത്രനാണ് ശ്രീരാവവൻ. അത്രമോശ്യവിശുതനും ഉത്തമനായുള്ളും ആയശ്വസന്ധനും പ്രസന്നനേത്രനുമായ ആ മാരവന്ദ്രന്റെ വല്ലഭയാണ് ഞാൻ. ആ മഹാപുരുഷൻ എനിക്ക് ഒരു വരുമാണ്. നിംഹവിക്രാന്തനും പ്രയാപ്തമാവരുമായ ആ രാജ്യവംശവീരൻ ഉടൻ ഇവിടെ വന്നുവരും. അഹോരണിയ സന്തതിയിടയാടുമുടേ ആ മഹാപുരുഷൻ നിന്റെ പ്രാണങ്ങൾ നിർമ്മൂലം പൊരിച്ചുടുക്കും. എന്തി രാക്ഷസകുലക! ഏതെന്ന നീ ശ്രീരാവവൻ കാരണം എന്തുകൊണ്ട് ധർമ്മം ചെയ്തില്ല. ശ്രമനാണെങ്കിൽ അപ്രകാരമല്ല നീ ചെയ്യേണ്ടിയിരുന്നത്. എന്നാൽ നീയും, നിന്റെ ഭാരതാചാര്യ ലഭനേപ്പോലെ, ഇപ്പോൾ ജനസമാനത്തിൽ ചത്തുവീണിരിക്കും. കാർക്ക്യനിൽ വിഷമല്ലിപ്പാൻ പണഗങ്ങൾ ശക്തമല്ല. എന്നതുപോലെ, ബലമറിയ നിന്റെ മാക്കസപ്പു മഴുവൻ മാനം നിശ്ചിഷ്ടമാണ്. ആ മഹാശൂന്യൻ അങ്ങിനെ തൊടുത്തുവരുന്ന പൊന്നണിഞ്ഞാണങ്ങൾ, ഉരളികൾ ഗംഗാശൃലതത്തപ്പോലെ, നിന്റെ ശരീരത്തെ തകർത്തുതള്ളും. സമാസുതനാഷ്ട്, പക്ഷെ നീ അസത്യനായിരിക്കും. പരവീരവാരീയായ രാവവൻ കൈവരുന്നില്ലിച്ച്, ജീവിച്ചിരിപ്പാൻ നിനക്കൊരിക്കലും സാധ്യമല്ല. മഹാബലനായ ശാശ്വതമിതന്നെയാണ് നിനക്കെന്നുകൻ. യുദ്ധത്തെപ്പാടിച്ച് പശുവിനും നിനക്കും ജീവസന്ധനാണു, കണപോലെ ഭൃഷ്ടംതന്നെ. മോഷ്ടവഷ്ടസ്സകൾകൊണ്ട്, ശരീരവാചനനായ മാമൻ കന്നു നോക്കിയാൽ, ആ നിമിഷം

നീ ക്ഷമിക്കുകയല്ല. ഭവനമെങ്കിൽ ആ പരാക്രമശാലി, ആകാശത്തിൽനിന്ന് ചന്ദ്രനാലുലകത്തു കേടാക്കിയതിൽ പങ്കിട്ടിരിക്കും. അതിനെ നിശ്ശേഷം നശിപ്പിച്ചാൽ ആ പ്രളയിനം ശക്തിയുണ്ട്. സാധാരണക്കാരെ വെറിയം പാത്രം, തന്റെ പ്രാണനല്ലയോ സീതയെ നിന്നിൽനിന്നും മോചിപ്പിച്ചു പ്രാണത്തോളമിവിളക്കനായ അദ്ദേഹത്തിന് 'ശത്രു' കാണ്മയുണ്ടല്ലോ. വിശ്വശ്രീയും, അല്പജീവിയും, ദുർബ്ബലനായ എടാ! മാവത്ത്! നീനാമിതരം ഇന്ദ്രാലക്ഷാപുരി, വിശ്വശത്രുക്കൾക്കുപോകുന്നു. എന്നെ നീ എന്റെ ജ്ഞാതാകരുടെയും വേദപ്രഭവത്തിലുള്ളതും. നിന്റെ ധർമ്മശക്തിയായ ഇര കർമ്മം നിന്നെക്കുറേ ദനമല്ല. പുണ്യശാസ്ത്രം ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതയും എന്റെ കണ്ണൻ സർവ്വഭൂതങ്ങളായ ചുരുക്കുന്ന ശൂന്യമായ ഭണ്ഡകവനത്തിൽ നിന്നും ദർശിക്കുന്നുണ്ട്. നിന്റെ മരവും, ബലവും, വീര്യവും, ദുരാപവൃത്തിയും ശരവർഷങ്ങൾക്കുണ്ട് ആ പുണ്യപുരാൻ നാസ്തംശവും അടിയറയും കാലനിയന്ത്രമായ നാശം ഭേദിക്കട്ടെ എപ്പോൾ ബാധിക്കുന്നുവോ, അപ്പോൾ മുതൽക്കു, അറൻ നേർ മരണനിന്നും മരണമല്ല. എന്നെ ആകർഷിക്കുകയല്ല, ഹേ! ആശ്ചര്യമേ! നിന്നെക്കുറേ ഇപ്പോൾ ആകാശം വന്നുകൂടി. തവിടും, കടലും, അന്തരൂപത്തിനാകൂടി നാശകാരണമായ ഈ വിശ്വാസം, ചെറുവല്ലല്ല. എടാ! നീവി! രാത്രികളശാദികളാൽ ഭൂമിയും മോചിതനാകാൻ പരിപാവനമായ യജ്ഞോടി. മണ്ഡലം മറ്റു കാരണമെന്നോ, എന്നതുപോലെ എടാ! പാപി! പാപം വന്നതായ ആ പുരുഷപുരുഷന്റെ പ്രാണശാലിയും പരിവൃത്തമായ എന്നെ, പാപചിത്തനായ നിനക്കു സ്വർഗ്ഗം കൊണ്ടാ രാജാസമന്തരാകുന്നിച്ച്, പത്തു വനത്തിൽ സഭാ വിഹരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന അന്നാപട്ട, പല്ലമുടിക്കിടക്കുന്ന കാനനത്തിൽ, ആനുകൂല്യത്തെ തിരഞ്ഞുനോക്കുകയോ. ഹേ! ദശകണ്ഠ! നീ എന്റെ ശരീരത്തെ ബന്ധനത്തിലിടുകയോ അതല്ല കേടിക്കുന്നതെന്നൊരു ചെറുതുകാൾ. എന്റെ ജീവനോ ശരീരത്തിന്നോ ഇവിടെ കൈയില്ല. എങ്കിലും അപകീർത്തിക്ക്

അനന്തരം, അവർക്ക് ഒരു നേരവും സംഭവമുണ്ടായില്ല. ശ്രീ രാഘവനകൃതിയിൽ ചിന്തിച്ച്, ശോകപീഡയോടെ വീശിയിരുന്ന അവർ, രാക്ഷസീപീഡയോടെ എററപ്പോൾ തീരെ വിവരമായി.

നഗ്നം 57

രാഘവനിവരണം.

മാതാപ്രപിതായ മാരിചനെ സഹരിച്ച് ശ്രീരാഘവൻ പശ്ചാത്താപമെടുത്തു നിന്നു. സീതയെക്കണ്ടാൻ ബലപ്പെട്ടുകൊണ്ടു നടന്നിരുന്ന ധനുർമാസം രാജന്റെ നാലുപ്രശസ്തനിന്നും ഗോമായ യജമാനനായൊരു കോതിട്ടു. കൊടുമയിൽ കൊള്ളുമാറുള്ള ഈ യാണമണ്ഡം കേട്ടു ശങ്കിച്ച് ശ്രീരാഘവൻ ചിന്താഗ്രസ്തനായി. “ആപത്സൂചകങ്ങളായ മുന്നിയിത്തങ്ങളാണല്ലോ ഇവ. ഗോമായക്കൾ ഇപ്രകാരം കാര്യമുണ്ടെന്നിരിക്കെ സാരമെന്തു? സീതയെ വല്ല വിപത്തും സംഭവിച്ചിരിക്കുമോ. രാക്ഷസന്മാർ ഇപ്പോൾ അവളെപ്പറ്റി വളഞ്ഞിരിക്കാം. എന്റെ ശത്രുമാക്കെന്നു തോന്നിരുന്ന മട്ടിലാൽ മാരിചൻ സീതയെ ചെല്ലുവാൻ എത്തിക്കുന്ന നിലയിലായിട്ടുണ്ട്. ഇതു കേട്ടു ചെല്ലുവാൻ എന്തെല്ലാം ശങ്കിച്ചിരിക്കുമെന്നു നിശ്ചയിച്ചുകൂടാ. സീതയെ എങ്കിലും വിട്ടുവിടാൻ, അവൻ എന്തെങ്കിലും പുറപ്പെട്ടിരിക്കാം. പക്ഷെ വൈദേഹിതന്നെ നിർണ്ണയപൂർവ്വം അവനെ അയച്ചിരിക്കുമോ. കടിയായതായ രാക്ഷസന്മാരുടെ ഉപായമാണിത്. പൊൻമാൻവഴിക്ക്, അവർ എന്തെങ്കിലും സൂത്രത്തിൽ, ആശ്രമത്തിൽനിന്നും അകറ്റിയതാണ്. ഇത്രയും ദൂരം എന്തെങ്കിലും കഷ്ടതയോടെപ്പോയത് അവർക്ക് സീതയെപ്പിടിച്ചുപാൻവേണ്ടിത്തന്നെ നിശ്ചയം. ശസ്ത്രം കേട്ടു, ദുസ്സഹമായ രോദനത്തോടെ രാക്ഷസസ്വരൂപം കൈക്കൊണ്ട മാരിചൻ “ഹാ! സൗമിത്ര! ഇതാ താൻ മരിക്കുന്നത് എന്തിനെന്നു അറിയിച്ചിട്ടുണ്ട് അവർ കേട്ടിരിക്കുമോ. കേട്ടിട്ടു

നാലുകിൽ അതിശയമായ ഈ ഗോദവിയിൽ അപരശ്ചി
 കന കേസപരമനാകാം. മനസ്സമാനത്തിൽകെട്ടു നട്ടന്ന സംഭവ
 ഞാൻകൊണ്ട് രാജസുകലാ മുഴുവൻ കോരകൊണ്ടു കടൽപൊല
 ഇളകിവശായിട്ടുണ്ട്. അടക്കുവയ്ക്കുന്ന അതിശയങ്ങൾ അവർ
 നാലുപാടും പാഞ്ഞുവന്നുവന്നു മുണ്ടു് അതിന്നനുസരിച്ച് തുടരെ
 തുടരെ ഇതാ ഘോര നിമിത്തങ്ങളും ഉണ്ടായിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു
 എന്തിന്നിവിടെയിൽ മുഴുകി, രാജകുലപരംസമായ ശ്രീരാമവൻ
 എത്രയും ദ്രുതിതനായി, മായാമുഗം, കന്ന ഗമനമാകുതുടങ്ങാൻ
 ആകയിച്ചുകൊണ്ടുപോന്നതും, അതുതോൾ സുവിപ്രിച്ചുകൊണ്ട്
 തുഗങ്ങൾ മുറുക്കുന്നിന്തി, ബീഭത്സശബ്ദങ്ങൾ പുറപ്പെടുവിക്കുന്നതും
 മറ്റും ഭയത്തു ശക്തിച്ച്, മഹാബാഹുവായ രാമൻ ആശ്രയി
 യെക്കു പാഞ്ഞുനടന്നു. തുഗപക്ഷികൾ വഴിനിർത്തി പറന്നിര
 ന്ൻ മായത്തും മരിത്തുംകൊണ്ട്, ആത്തു ശബ്ദിച്ചു. അവ ഭീന
 മാനസനായ ഭാഗ്യശാലകു പുറമേയിലേക്കു പറന്നു വട്ടമിട്ടു. ഈ
 ഘോരശബ്ദങ്ങളാൽനിന്നിതും ശ്രീരാമപരൻ ഏതും സീതയെയും
 ചക്കുനന്നെയുംപാറിപ്പിരിയിച്ച്, എത്രയും മുന്നോട്ടുപോയി. യെ
 മോഹിതനായ രാമൻ ഇങ്ങനെ അല്പദൂരം ചെല്ലുമ്പോൾ, ചക്കുന
 ന്ൻ, വിഷ്ണുഭാവത്തോടും വിളിത മുഖത്തോടുംകൂടെ തന്നിക്കരി
 മമായി, വരുന്നതു കണ്ടു. രാജസുകലായാ ഘോരകുന്ന
 തിൽ അങ്ങമയായ സീതയെ തനിയെ വിട്ടു പോകുവാൻ മനസ്സു
 റച്ചു സേമിതിയെക്കണ്ടപ്പോൾ, ഭാഗ്യശാലയുടെ മേൽപാലാൽ,
 ഇത്രയെന്നല്ലാതെ വെടിച്ച് ആ പേര, രാമൻ സഹോദരനെ
 നിന്ദിച്ചുകൊണ്ട്, വളരെ ശക്തിയു സാധകപാത്തോടെ ആ
 പുരുഷശ്രോത്രൻ കൈൻ ദൂതാവിൻ വാക്കേതരിൽ പിരിച്ച്,
 ഭീനവും പരമവുമായ വാക്കുകൾ ശാന്തയോടെ, ഇങ്ങനെ പറ
 യ്ക്കു. “ചക്കുന! നീ ഇപ്പോൾ ചെയ്തപരമം. സീതയെ ഘോ
 രവനത്തിൽ തനിയെ വിട്ടിട്ടല്ലെ നീ പോകുന്നത്. എന്തെല്ലാം
 ആപത്തുകളാണോ ഇനി വന്നുവരുന്നതെന്നറിഞ്ഞില്ല. മന
 കൽ ഇപ്പോൾ അപരിശുദ്ധമായിട്ടു നിൽക്കും നിശ്ചയം. വനമാരി

കളായ ഭീമകർണ്ണകൾക്ക് അവർ കേണമായിത്തീർന്നിരിക്കും. അമംഗളത്തെ സൂചിപ്പിക്കുന്ന മുറ്റുകനങ്ങൾ ധാരാളം കാണുന്നുണ്ട്. യാതൊരു ഹാനിയും കൂടാതെ അവളെ വീണ്ടുകിട്ടുമെന്ന് എന്ന് എനിക്കു വളരെ ശങ്കയുണ്ട്. ലക്ഷ്മണ! ഇപ്പോൾ അവർ ജീവിച്ചിരിക്കുന്നുണ്ടായിരിക്കുമോ. അതോ അവർക്ക് വല്ല ഹാനിയും സംഭവിച്ചിരിക്കുമോ. കൃഗവേഷം പുണ്ട് ആശ്രമത്തിന്നരികെ വന്നിരുന്നത് ഒരു രാക്ഷസനായിരുന്നു. അവൻ എത്ര പ്രലോഭിപ്പിച്ച് വളരെ ദൂരം ആകർഷിക്കുകൊണ്ടുപോയി. ഒരു വിധത്തിലും ആ കൃഗതരപ്പിടിപ്പാൻ എനിക്കു സാധിച്ചില്ല. വളരെ അപമാനപ്പെട്ട ശേഷം, ഞാൻ അതിനെ കൊല്ലുവാൻ തന്നെ രീതിയുണ്ടായി. മഹതുവീഴ്ചയാകാം ആ രാക്ഷസൻ സ്വസ്ഥരും സഹിക്കുക. ഹാ! ലക്ഷ്മണ! എന്റെ ഹൃദയം മന്ദിക്കുന്നു. ഇടകണ്ട് തുടിക്കുന്നു. സീത കൃതപ്പെട്ടിരിക്കുമോ. അതോ അവർ അപഹൃതയായിരിക്കുമോ. അഥവാ നാം അവളെ വഴിയൽ കണ്ടെത്തുമോ. അല്ലെങ്കിൽ സെതമിത്രം! ഒരുവിധത്തിലും എന്റെ മനസ്സിനെ സമാധാനം ഉണ്ടാകുന്നില്ലല്ലോ.⁵

സർഗ്ഗം 58

ആശ്രമപുത്യാഗമനം.

അവരോഹിത ആ ശൂന്യവനത്തിൽ തനിയെ വിട്ടുപോന്നപ്പിൻ, ലക്ഷ്മണൻ ഏറ്റവും പരിതപിച്ചു. ഇങ്ങനെ ദുഃഖിച്ചതില്ലെന്ന അവനോടു, ധർമ്മത്താലായ രാജവൻ വീണ്ടും ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു. “ലക്ഷ്മണ! വിദേഹാത്മിയായ സീത എന്നോടൊന്നിച്ച്, ഭണ്ഡകവനം പ്രാപിച്ചുവല്ലോ. എന്റെ പ്രാണാശ്വാസമായ അവൾ, ഇപ്പോൾ എവിടെ. നീ അവളെ, ആ ശൂന്യവനത്തിൽ തനിയെ വിട്ടിട്ടാണല്ലോ പോന്നത്. രാജ്യവും പോയി, പരമദുഃഖത്തോടെ വനത്തിൽ അലയുന്നു എനിക്ക്, അല്ലാമാരാശാസനം അവരാനിരിക്കുമായിരുന്നു. ലക്ഷ്മണ! ആ സീത—എന്റെ ജീ

വിചാർത്തവശത്തു ചെന്നി—എന്തു പോയി. കൃത്യനാളിത്തം
 ആ സാധാരണശ്രദ്ധയെ അനുമതിപ്പെടുത്താത്ത അന്തർദ്ദൃഷ്ടിയിൽ
 കയറ്റി. സാധാരണമായ അപമാനത്തെപ്പറ്റി എന്തെങ്കിലും
 പ്രാണനുള്ളതാണ്. ആ സാധാരണ, ഇപ്പോൾ വന്നിരിക്കുന്നതെവി
 യെ. സൗകര്യം! ദുര്യോധനം മുഴുവനും, അതല്ല ഇത്രയൊക്കെ
 നന്നായ കിട്ടുന്നപോലെകൂടിയും എനിക്കു വേണ്ട. ഹേമവ
 സ്തംഗിതമായ എന്റെ പ്രിയവല്ലഭ മാനകിയെപ്പോലെയും, ഒരു വ
 സ്തവിലും എനിക്കില്ലാത്ത പ്രാണാതിവിധിയായ എന്റെ ആ
 വേദവേദം, ഇപ്പോൾ മീപിച്ചിരിക്കുന്നില്ലെന്നു വരുമോ. വന്ന
 വാസനയെ സംബന്ധിച്ച്, അന്തർദ്ദൃഷ്ടി പ്രതിരോധ കിട്ടിയ
 യിൽനിന്നും. ഹേമവസ്തം! സീതനിമിത്തം അന്തർദ്ദൃഷ്ടി പ
 രിത്യമില്ലെന്നത്. നീ തന്നെയും, അതായത്, നിമിത്തമല്ല. ക
 രമയെ ഇപ്പോൾ സാധിച്ചു, സന്തോഷിക്കട്ടെ. രാജ്യവും നേടി,
 പുത്രനൊന്നുമില്ല, സന്തോഷിക്കുന്നതായാ, മാനവായ കൈക
 യെ വാണകൊള്ളട്ടെ. പുത്രനെത്തന്നെ അത്ഭുതപ്പെടുന്ന കൈ
 സ്പർശം, പിന്നെ അപമാനം സമ്പിക്കുന്നതെങ്ങനെയെ. വേദവേദം മീ
 വന്നൊരു ഇരിക്കുന്നപോലെ, നിശ്ചയമായും അവർ നിമിത്ത
 ആശ്രയിൽ എത്തുന്നതായില്ല. അല്ല, മഹദ്വൈദ്യമായ
 ആ വിശ്വവരനെ കൈമാറ്റം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കിൽ, ഹേമവസ്തം! അന്തർ
 ദൃഷ്ടിയെത്തന്നെ ആശ്രയിക്കുകയേ. ആശ്രയിൽ അന്തർദ്ദൃഷ്ടി പ
 ല്ലുന്നതായും മനോഹരമായൊന്നായ വന്നതായും, അവർ
 എന്നെ എന്തിനെയും പരിവർത്തനം. ആ മഹദ്വൈദ്യനായ
 സീത, ഇപ്പോൾ ആശ്രയിൽ ഇല്ലാതെ അന്തർദ്ദൃഷ്ടി കയ്യാ
 കെട്ടു! ഹേ! കരോ! ഇപ്പോൾ മാനകി മീപിച്ചിരിക്കുന്നില്ല
 അതോ, നിന്റെ സുഹൃത്തുക്കളുനിമിത്തം അവർ അപമാനപ്പെട്ട
 പോയോ. മഹദ്വൈദ്യൻ അപമാനം മേലുന്നതായിത്തീർത്തുവോ.
 സുകമയിയും കസമനോനാളിനും ദുര്യോധനനായിത്തീർത്തുവോ
 മായ ആ അപമാനം, എന്റെ വിശ്വാസനിമിത്തം ഇപ്പോൾ ആത്മ
 കേന്ദ്രനായായിരിക്കാം. ദുര്യോധനായ ആ മാനവരൻ "ഹേ! മ

കുഞ്ഞി സീതെ!" എന്നിങ്ങനെ വിളിച്ചു കുറയിട്ടതു കേട്ട് നീയം
 യെസുംകുടുംബവും പുണ്യ പള്ളെ. ഏതെങ്കിലും സാഹചര്യങ്ങളിൽ ആ
 മുറവിളി കേട്ടു യെപ്പെട്ട്, സീതയെന്നായിരിക്കാം നിന്നെ ഇങ്ങനേ
 ള്ളതായത്. എതുവായാലും നീ അറുപതു കനിയെ വിട്ടുവന്നത് വള
 രെ കഷ്ടമായി. ഇതുപോലെയായ നിന്റെ ഈ പ്രവൃത്തിയിൽ
 ഞാൻ വളരെ ധ്വജനിക്കുന്നു. നന്മയാണിതെന്നു രാക്ഷസന്മാർക്ക്
 പകവിട്ടവൻ നീ വരികയുണ്ടാകാത്തതു. കാര്യം നിമിത്തം
 നന്നു പകയൊടെ വന്നിരിക്കുന്ന ആ മാനുഷഭാവങ്ങൾ നിമിത്തമാ
 യും സീതയെ കണ്ടിരിക്കുകയിരിക്കാം. ഈ നിലയിലാണു ഭാഗ്യ
 യിൽ നീ എന്നെ തള്ളിവിട്ടുപള്ളെ. ഞാൻ എന്തു ചെയ്യട്ടെ.
 കാര്യം ഇങ്ങനെയാണിരിക്കാം." ഇപ്രകാരം വാഗ്ദാനമായ
 സീതയെ സംബന്ധിച്ച് പലതും പറഞ്ഞും കേൾക്കുകയും, ഓ
 ശ്വരം ലക്ഷ്യമാണെന്നുള്ളത്, ആശ്രമത്തിലേക്കു നടന്നു. വിഷ്ണു
 എങ്ങനെയെങ്കിലും സന്ധ്യയെക്കുറിച്ചു ഗോപിയും കണ്ടുപിടാ
 ത്തിരിക്കും സന്ധ്യയും ശ്രദ്ധ വരുന്നതോടെ നിശ്ചയിച്ചുപോയത്, ഓ
 ശ്വരം തന്നെയായ രാമൻ, കർമ്മവും പണ്ഡിതന്മാരും ചെന്നുചെ
 ള്ളു. പരിശുദ്ധമായിരിക്കുന്ന ആശ്രമത്തോളം ശ്രീരാമന്മാ
 ള്ളു. "സീത—എന്തെങ്കിലും പ്രാണപ്രിയ, അവിടെയുണ്ടായി
 ത്തിരിക്കാം. ഇവിടെയുണ്ടായിരിക്കാം." എന്നിങ്ങനെ ചിന്തിച്ച്,
 ആ രാജപുത്രൻ ആശ്രമത്തിന്നു ചുറ്റും സീതയെ തിരയുന്നതോടെ,
 കടുവിൽ ഒരു ഫലവൃക്ഷമാകാത്തതായ ആ മഹാത്മാവിന്റെ കയ
 ഞെടുത്തതായ എങ്ങും ദൃഷ്ട്യകരമായ വൃഥയാൽ ശിഥിലമായി.

സർഗ്ഗം 59

രാമവചനൈവരക്തം.

ആശ്രമത്തിൽ സീതയെ തിരയെ വിട്ടുപോയെന്നുവന്നതോ
 ള്ളു, നന്നു വിഷമിക്കുന്ന സൗമിത്രിയോട്, പരിധിപ്പെട്ട ശ്രീരാ
 മന്മാർ വീണ്ടും ഇങ്ങനെ പറയുകയുണ്ടായി. "ലക്ഷ്മണ! നിന്നെ വി

ശ്യാസിച്ചിട്ടുള്ള മിഥിയാത്മകരായ ഞാൻ വ്യഗ്രത്തിൽ വിട്ടുപോന്നു. എങ്ങിനെ നീ അവളെ തനിയെ വിട്ടുപോന്നു നിന്റെ ഈ കൃത്രിമ രീതി പിഴച്ചുപോയി. ഇതു രീതി അമംഗളകരമായി കലാശക്കുതിരല്ല എന്നു ഞാൻ ശങ്കിക്കുന്നു. കമാരി ആലോചിക്കേണ്ടതും എന്റെ ഏതാനും വൃഥായാൽ വേകുന്നുണ്ട്. നീ സീതയെ വിട്ടുപോകുന്നതു കഴിഞ്ഞു നമുക്കു മുമ്പെ എന്റെ ചിന്തം നീറിത്തുടങ്ങി. ഇന്നു എന്റെ ചുടകത്തും തുടകയ്ക്കും ഇപ്പോഴും ഇടിച്ചുകൊണ്ടേൽക്കുന്നു. മദ്ധ്യകലാപരമായ രാഘവന്റെ ഉള്ളടിക്കെ ഈ ആത്മദാഹനങ്ങൾ കേട്ട്, ലക്ഷണസംയമനമായ ലക്ഷ്യങ്ങൾ കൃത്യമാകും സഹിയാത്തു് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു. "ഹേ! രാമവന്ദ്ര! സ്വപ്നയാശാലു ഞാൻ മോനിയെ വിട്ടുപോന്നതു് ദേവിയുടെ അലട്ടു സഹിഷ്ണുതയെ ഞാൻ നിന്ദിതാടിയെ മിശ്രിച്ചു പോന്നതാണ്. "ഹാ! സീതരി! ലക്ഷ്യം! എന്നു കെട്ടിക്കെട്ടുക." എന്നിങ്ങനെ നിന്ദാവാക്യങ്ങളുടെ സ്വരത്തിൽ കരു മീണനാദം കേൾക്കേണ്ടതായി. ആ ആത്മസംയമന കേട്ടു പരിഭ്രമിച്ചു്, യോഗാധാരമായ ജൈമിനി, നാനുഭവദ്യയെ തിരിഞ്ഞു പുറപ്പെട്ടുകൊണ്ട് എന്റെ നിബന്ധിച്ചുതടങ്ങി. ഇങ്ങനെ വളരെ പ്രാവശ്യം നിബ്ബന്ധിച്ചപ്പോൾ നാനുഭവദിയെ മുളള വശേഷസംനിമിത്തം ഞാൻ ദേവി യോടിപ്രകാരം പറഞ്ഞു. "ഹേ! രാജനമിനി! ശ്രീരാഘവനായും ജനിപ്പാൻ അവകാശമില്ല. ആ മഹാത്മാവിനെ അതിക്രമിച്ചാൻ ശക്തരുള്ളവർ രാക്ഷസകുലത്തിൽ ആരുമില്ല. നിന്ദാ വേടി വൃഥാ വിന്യാദിക്കരുത്. ശ്രീരാഘവന്റെ ശബ്ദംപോലെ ആരോ നിഖവിച്ചിട്ടുതാണ്. വേദകളെപ്പോലും താഴ്ന്നുവെക്കാൻ ശക്തനാണ് രാമവന്ദ്രൻ. അങ്ങനെയൊരിക്കലും "എന്നു കെട്ടിക്കെട്ടുക, എന്നു കെട്ടിക്കെട്ടുക" എന്ന് പരസാഹാര്യം ഇച്ഛിച്ചുകൊണ്ടുള്ള വചനങ്ങൾ ആ വിരഹരോഷൻ എങ്ങിനെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വല്ല രാക്ഷസനായും രാഘവന്റെ ശബ്ദത്തിൽ എന്തിന്നുവേണ്ടി യോ ആയുധിച്ചിട്ടുതായിരിക്കാം. ആ ശബ്ദം ദൈവകപടമെന്നാണ് കരുതേണ്ടു്. അങ്ങനെയെപ്പോലെ നിന്ദാവേദി ഇങ്ങനെ

യുക്തവന്നു പറയാൻ നിനക്കു ഖണ്ഡമില്ല. ഇത്രയും വന്നാലേൻ
 ഈ നിന്റെ അപനയവും അധിപേക്ഷകൾക്കൊക്കെ. ഏതാ
 യെന്നു കീഴടങ്ങി നീ എന്റെ വാക്കുകൾ മിഥ്യയാക്കിയല്ലേ. ഉ
 ഗ്രൂപം ധരിച്ച് എന്നെ ആശ്രയിക്കുന്നവരിൽനിന്നും അകറ്റിക്കൊണ്ടു
 പോന്ന രാജ്യങ്ങൾ അതാ, എന്റെ ബാണഭേദം ഹതനായി
 കിടക്കുന്നു. ഞാൻ തൊടുത്തുവിട്ടു ജീയാപരമായ സായകം ഏറ്റ
 ഉടൻതന്നെ, അവൻ ഉഗ്രവേഷം വിട്ട്, രാജ്യസംസ്കൃതം സ്വീക
 രിച്ചു കേവലരാജ്യം ഉപേക്ഷിച്ച് അന്നിരുന്നിട്ടുള്ള അവൻ വന്ദ്യ
 രത്നം അധരിച്ചുവെന്ന് ഖണ്ഡമില്ല. നീ കേട്ട ആ അപശബ്ദം,
 എന്റെ സ്വരംപോലെ അവൻ പുറപ്പെട്ടുവിട്ടു ആത്മനാശമായി
 യെന്നു. ആ ദോഷം കേട്ടു നീ മെരുമിയിലെ തനിയെ വിട്ടു പോ
 ന്നുവെല്ലോ. കഷ്ടം."

സ്കന്ദം 60

ഔമംഭോവാനന്ദനീല.

പണ്ണശാലയിലാക്കു തിരിച്ചുപോയവനും അശരണനായ ഇ
 ടക്കണ്ണിന്നു കീഴ്ചാശം തുടിച്ചുകൊണ്ടു ഇരുന്നു. യശോരാശിയായ
 ആ പ്രഭുവിന്റെ ചരണങ്ങൾ ഇടി. ശരീരം മോഹപാശവ
 ശൃംഗൽ നടുങ്ങിപ്പോയി. ഇങ്ങിനെ ഉടനടൻ ഉത്തായിക്കൊ
 ണ്ണെന്നു ദുഃഖിച്ച ഗൗരവങ്ങൾ കണ്ടു. "സീതയ്ക്ക് കേളമമല്ലെന്നു വ
 യമോ" എന്ന് രാമൻ വീണ്ടും വീണ്ടും വിചിന്തനം ചെയ്തു. വൈ
 ഭേഗീശ്വരനായിട്ട് അച്ചരക്കണ്ണിയൊടെ നടന്ന്, വീരോന്മുഖിയായ
 അദ്വൈതം കരവിധരത്തിൽ ആശ്രമം പ്രാപിച്ചു. ആശ്രമം ശുശ്രൂ
 ഷയായി, ശോഭകെട്ടിക്കിടക്കുന്നതു കണ്ടു, ആ പുണ്യപാദങ്ങൾ
 എഴയും ജയഭാരപീഡയാൽ മൊവശ്ശുമാണ്. ചിന്താവിവരണോ
 യ അദ്വൈതം ആശ്രയിക്കുവാൻ ഉള്ളു പുറപ്പെട്ടല്ലോ മരിക്കുന്ന
 ഉള്ളവനോടെ തിരുത്തുന്നതല്ല. ഹേമന്തകാലത്തിൽ ശോഭകെ
 ട്, നാനാത്വമായിരിക്കുന്ന താമരപ്പൊട്ടുപോലെ, സീതയെപ്പോ

എല്ലാം എഴുന്നാൽ വിവരിച്ചു പറയുക. ഹാ! ജനകൾ! കമലാപോ
 മകൻ! അവർ എന്ന് വെട്ടു പാഞ്ഞുപോകരുടേണോ. ഞാൻ നി
 ഒന്നു കണ്ടുകഴിഞ്ഞു. മേലി ഭാരതം, വൃദ്ധന്മാരുടെയും മറ്റും നി
 ല്ലം. എഴുന്നാടാനും വലിക്കാനും പാടില്ല. ഹേ! മറ്റുള്ള
 മൃഗങ്ങൾ! നില്ക്കുക, നില്ക്കുക. ഭവതിക്കുന്നിൽ ട്രോ കരുണയി
 ക്കേണോ. എപ്പോഴും നേരവായകരെന്നുമാണു നിനക്കു് പരി
 ക്ഷയാനുഭവ സമയമാണോ ഇതു് ഭവതി എഴുന്ന മിട്ടു പോകരു
 ത്. എന്റെ ഭാരതമല്ല. ഹേ! കല്യാണവരികൾ! പാഞ്ഞുപോ
 കരുണെങ്കിലും നിന്റെ പീതാബരശ്ശോകകാണ്ഡ് ഞാൻ നിന്നെ
 തിരിച്ചറിയുന്നു. സ്നേഹമുണ്ടെങ്കിൽ അവിടെ നല്കുക. ഹാ!
 മഹാമഹിമയായ അവരും പക്ഷെ വലിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുമോ. അ
 ക്ഷേത്രത്തിൽ ഇത്രയും ദൂരത്തിൽ അകപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന എഴുന്ന അവരും
 വിട്ടുപിടിയുവാൻ കാണമില്ല. ഞാൻ വേർപെട്ടിരിക്കുന്ന അവ
 സരും നോക്കി നിന്നുകൊണ്ടിരിക്കുവാനു കേണേണ്ടവർ അവരെ
 പരിട്ടു ഭജിച്ചിരിക്കാം. മനോഹരമായ ദേവതാഭൂഷണങ്ങളും മറ്റും
 മഹിമയായ കാശാലകളോടുകൂടിയ അവളുടെ മന്ദിരവരും ഓ
 ഹരവുമായ പുഷ്പമലാലങ്കാരങ്ങളും നിഷ്പ്രഭമായിത്തീർന്നിരി
 ക്കാം. മന്ദകവർണ്ണങ്ങളും ഞാനിങ്ങു്, വലുപ്പമുണ്ടാക്കിയി
 രുന്ന അതിഭക്തയായ എന്റെ പ്രാണവല്ലഭയുടെ കണ്ണും രാജ
 സന്മാർ അടുത്തു തിന്നിരിക്കും നിശ്ചയം. വിമിത്രാംഗങ്ങളും വള
 കളുംകൊണ്ടു ശോഭിച്ചു്, ജയംനില്പതും വിറച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന
 പല്ലവകോമളത്തായ അവളുടെ പാണികൾ, രാജസന്മാർ പ്രാണ
 ലാക്കിപ്പോയിത്തരിക്കും. എഴുന്നപ്പിരിയ്ക്കു്, ആ സ്വായം—അയ്യോ!
 മോസഭോജികളായ രാജസന്മാർക്കു് ഇറയായിരവിപ്പുവല്ലോ. അവ
 റുസ്വസ്വങ്ങളോടുകൂടിയ അവരും ഒരു തുണയും കിട്ടാതെ രാത്രിയെ
 നൊന്തുകയ്ക്കിൽ അകപ്പെട്ടവല്ലോ. മക്കൾ! നീ സീതയെ ക
 ടിടത്തും കണ്ടില്ലെന്നോ. ഹാ! ഹാ! സീത! അവർ എന്തൊരു
 വരികൊണ്ടു് പോയതു്. ഇങ്ങനെ പലവിധം ആവലാധിപ്പെട്ടു
 കൊണ്ടു് ശ്രീരാമവൻ ചിലപ്പെട്ടു സ്വരപ്പെട്ടും മറ്റും ചിലപ്പെട്ടു

മരമായും മരത്തന്നെന്നപോലെ നദനും, വനങ്ങൾ, നദികൾ, ശൈലങ്ങൾ തുടങ്ങിയ ഒരു സ്ഥലവും വിട്ടൊഴിക്കാതെ ആ മഹാ യോഗ്യ, തന്റെ പ്രാണവല്ലഭയെ അന്തരംപിച്ച്. ഇങ്ങനെ നടന്നുനടന്ന് ഭാഗ്യശാലി ഭാഗ്യരവനത്തിൽ എത്തി. എന്നിട്ടും വിഭജനപുത്രിയെ ചിന്തിച്ചു ചിന്തിച്ച് അദ്ദേഹം മരണാട്ടുതന്നെ നന്മ കൊണ്ടുരുന്നു.

സംഗ്രഹം 61

പ്രിയദാമവന്റെ ശോച്യാവസ്ഥ.

ഈ പ്രയാസമായി, പീടാരവും മറ്റും അവിടുവിടെ അലഞ്ഞു ലാപ്സമാകുന്ന ആ പണ്ഡിതാലയിൽ, ഒരു സ്ഥലവും ബാക്കി കിടക്കാതെ നടന്നു നിരത്തിട്ടും, സീനയെ കണ്ടുകിട്ടിയില്ല. തന്നി മൗരതം പ്രിയദാമവൻ, അന്തരംഗം പെട്ടെന്ന്, ഇരുളിത്തളം പോക്കി ഒഴുപ്പാലംവണ്ണം താഴോന്നു പറ്റത്തു വിലപിച്ചു. ഹാ! കഷ്ടത! വൈഭവഹിതയവിടെ. എന്റെ പ്രാണവല്ലഭ എത്രയെ കിടന്നു കിടന്നു പോയി. അവളെ വല്ലഭതം വഞ്ചിച്ചു കൊണ്ടുപോയോ. ആ കോമളാശി, വല്ല ഭൂതന്മാരായും വധിക്കപ്പെട്ടിട്ടുവാ. ഹാ! മറ്റുതോക്കിനി! മരംമരത്തുനിന്നുംകൊണ്ട്, നീ എന്നെ കളിയാക്കിയാക്കുന്നു. ഭവതിയുടെ വിരഹംകൊണ്ടുതന്നെ ഇതാ എന്റെ ഏതൊരു ചുട്ടുനീറുന്നുണ്ട്. ഈ അവസ്ഥയിൽ എന്നെ കളിയാക്കാനാണോ നീ ഇനിയും ഇനിയെന്നത് വേഗം എന്റെ സമീപത്തു വരിക. ഹേ! ഹരിനാക്കി! നിന്നോടുകൂടെ കൂട്ടിച്ചുരുട്ടുപോകുന്ന ഹരിണങ്ങൾ, ഇതാ നിന്റെ വർഷകാണാതെ, ബാല്യധാര പോഴിക്കുന്നു. കഷ്ടത! ജാനകിയെപ്പറ്റാതെ, ഞാൻ ജീവിക്കില്ല. അവളെപ്പിടിക്കുമുള്ള ദിവ്യതൊടെ, ഇതാ ഞാൻ കാലാലയത്തിലേക്കു പോകുന്നു. പരമലോകത്തു ചെല്ലുമ്പോൾ, എന്റെ പ്രിയവിതാവായ ഭഗവതുമഹാത്മാവിനെ, ഞാൻ അവിടെ കാണുമല്ലോ. "ഞാൻ കല്പിച്ചുപ്രകാരം കാലം തികയാതെ, പ്രതി

അതാലോലമല്ല, നീ എന്റെ അരികിൽ വന്നതെന്തിന്? നീ
 കാര്യമായും അത്ഥമധർമ്മിഹീനനും തന്നെ. നീ മിഥ്യാവാചി
 യെന്നതിന് ശങ്കയില്ല. കാലവ്യവസ്ഥയിലാതെ സഞ്ചനവർണ്ണ
 വും ധർമ്മിഹീനവുമായ നിന്ദ്യകൾക്കാരും, അനായുധന ആചാരി
 ശ്രീ എന്തിങ്ങിനെ അർത്ഥം എന്നെ ഹാടിക്കളഞ്ഞു. അദ്ദേഹ
 ത്തിന്റെ ധർമ്മപരമായ ഈ ഉത്തരങ്ങൾ, അപ്പോൾ ഞാൻ എ
 ന്നോരോളം ഹാടിയോട് പാഞ്ഞു. അനായുധനെയെ നീതിയെ
 ന്നപോലെ, ശോകസംതപ്തനും ഭഗമണോര്മനും മിന്നുന്നതായ എ
 ന്നെ വെടിഞ്ഞു, ഹേ! സമുദ്രാഗ്നി! നീ എവിടെക്കൊണ്ട് വലക
 ന്നു. എന്നെ നീ പരിശുദ്ധിക്കുകയാണോ. നീ എന്നെപ്പിടിച്ചെടുത്താ
 ല് പരമോക്താവായതാണോ തന്നെയാണോ ഞാൻ രീതിയാക്കുന്ന
 ത്തു. സിതാഭഗവതരികളാകുന്നതായ ശ്രീരാമവർ, ഇരവിധാര
 ല്ലാം പറ്റിയൊരു മോടിപ്പുറവായിട്ടും ആ മഹാമോഹിനി, അവൾ
 കളിക്കുന്നതും ഹൃദയമായി. അഗാധമായ മട്ടിയിൽ ആണു വിഷ
 മിക്കുന്ന ആനയെപ്പോലെ, നന്ന കണ്ണുപറ്റുന്ന ദാശാമന്യോദ്യ,
 ലക്ഷണൻ ദണ്ഡുപുരസ്കാരം ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. “ഹേ! മഹാ
 ബാഹോ! അദ്ദേഹം വിഷാദിക്കുന്നത്, നമുക്ക് സിന്ധുക്കൾക്കെ
 ന്നുവാൻതക്കവണ്ണം യുഗം മെട്ടാം. അന്നകം ഹൃദയകന്ദരങ്ങ
 ള്ളെ ഈ വിഹിനം, എത്രയോ വിപുലമാണ്. മൈഥിലി വന്ന
 സഞ്ചാരത്തിൽ മുഴുകുകയാണ് കസമങ്ങൾ അപ്പോൾ മെന്ന്
 സമയം, പക്ഷെ ദേവി, വന്നാത്തതെന്തിൽ അകപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത് ഇട
 യുണ്ട്. അപ്പോൾ മണ്ണുണ്ടും കരിഞ്ചുണ്ടികളാകൊണ്ടു നിറ
 ന്നു, കസമന്യുസ്തമായുള്ള പൊന്നുയിലോ പുഴയിലോ സ്നാനാ
 ല്ലം ചെയ്തിരിക്കാം. അതുമെല്ലാകിൽ, നമ്മെ അകപ്പെട്ടതായാ
 നോ പരിക്കിപ്പാനോ വേണ്ടി, വല്ല സ്ഥലത്തും മറഞ്ഞിരിക്കുന്ന
 ഭോജനം വരാം. ഹേ! യശസ്സര! എന്തിലൊക്കും നമുക്കു കൈമി
 ലിയെക്കൊണ്ടതാം. തക്ക വസ്ത്രം ചെയ്തുകൊണ്ടു. വേണ്ടിവ
 ന്നപക്ഷം, ഈ വന്നം നീക്കേ നടന്ന്, നമുക്കു സീതയെത്തിയൊ
 രല്ലോ. അങ്ങനെ ശോകമോഹങ്ങൾ കൈവെടിയിക.” - സമുദ്രാ

തുമുദകകൊണ്ട് ലക്ഷ്യനാൻ പറഞ്ഞ ഈ മധുരോക്തികൾ കേട്ടിട്ട്, മാശരഥി, അല്പം സമാധാനപ്പെട്ടു. അനന്തരം അവർ രണ്ടുപേരും കൂടെ, ആ ദാവാരാഞ്ഞും മുഴുവൻ ചുറ്റും, രാജനന്ദിനിയായ സീതയെ അന്വേഷിച്ചു. വനങ്ങൾ, ഗിരികൾ, സരിതരുകൾ, സരസ്സുകൾ എന്നീ സ്വർഗ്ഗഭിക്ഷിലും മലനും തിരഞ്ഞു. കരിടത്തും ദേവിമല കടലത്തുമായിട്ട്. വീണ്ടും അവർ കശമലഗുഹകൾ, സാജുകൾ, ഗിരിശിഖരങ്ങൾ തുടങ്ങിയ കാഴ്ച സമൃദ്ധവും മലനും പരിഭ്രമം ധരിച്ചു. എന്നിട്ട് ഫലഭൂതമായി. കഹിളാശയമായ സീതയെമാത്രം അവർ കണ്ടെത്തും കഴിയില്ല. ഇനിമെച്ചത്തുണ്ടാകരുതെന്നു ചിന്തിച്ച്, രാജകുലദൈവമായ മാലാപൻ, വീണ്ടും ചിന്താകുണ്ഡലങ്ങളിൽ നിമഗ്നനായി. ഈ വിചാരനിഖ കണ്ട്, ധീരോൽകൃഷ്ടനായ ലക്ഷ്യനാൻ ഇങ്ങിനെ പാമ്പത്തുകൊണ്ട് തന്റെ സന്തോഷത്തെ സമാധാനിപ്പിച്ചാൻ പരിഹാസിച്ചു. “ഹേ! ശത്രുവിന്ദുരനി മഹാബലിയെ ബന്ധിച്ച്, കൈകുറ്റാലയനായ വിഷ്ണുഗുഹവാൻ, കോണിടയവനനുപോലെ, അമ്മൻ ജനകനന്ദിനിയെ പ്രാപിക്കും. കട്ടം ദേവിക്കൊത്ത് * ലക്ഷ്യനാന്റെ ഈ ധീരോക്തികൾ കേട്ടിട്ടും, നിസ്സീമമായ തന്റെ ശോകത്തിന്, കരുവിധത്തിലും ശമനം കിട്ടാതെ ശ്രീരാമവാൻ, വീണ്ടും പൊട്ടിക്കരഞ്ഞു, ഇങ്ങിനെ പുരയിത്തുടങ്ങി. “അമ്മോ! സന്തതികത്ത് ഗുഹാബഹുലമായ പർവ്വതങ്ങൾ തുടങ്ങിയ എല്ലാ സ്ഥലങ്ങളും മലനും തിരഞ്ഞിട്ടും വരാഗനയായ സീതയെ കണ്ടുകിട്ടിയില്ലല്ലോ. അാൻ ഇനി എത്ര മലത്തുട. ഹേ! മത്തുരോതിണി! ഈ നിത്യദുഃഖത്താണു അാൻ പാത്രമാകല്ലോ. എന്നിങ്ങിനെ ആ മഹാതപോവൻ ശോകമനസ്സായി, ബാഷ്പഗർഭശരങ്ങളോടുകൂടെ, രോദനം ചെയ്തുകൊണ്ടേയിരുന്നു. ഭാഗ്യസ്നേഹനയത്രികനായ സന്തതിത്രിയാകട്ടെ, മൃഗംനെ അമാധാനിപ്പിച്ചാൻ വളരെ പണിപ്പെട്ടുപെങ്കിലും, രാവവശരകത്തിന്, ഒരു ശമനവും ഉണ്ടായില്ല.

സക്തം 62

ഭാരതവിലാസം.

കരളാതകാക്ഷരം ആമിനമംബഹസ്തമായ ഭൂമിഭാരവൻ സീതാവിനംഗം ഗേതുവാതി, നന്ന പരിതപിച്ചു. സീതയെച്ചിന്തിച്ചു വിന്തിച്ച് മന്ദമമളിതനായിത്തീർന്ന ആ വീരപുരുഷൻ, മാംസ ചക്ഷുസ്സുകൊണ്ടല്ലങ്കിലും മനോവന്ദ്യനാകാൻ അവിടെ ഒഴി വ്യാകോശമായിരുന്നു. സീതാദീതയായ അനുഗ്രഹപുരുഷന്റെ ആ പരാക്രമശാലി പലതും പറഞ്ഞു നില്പിച്ചു. “ഹാ! കല്യാണി! നരംഭവര-ലുള്ള പ്രത. പരമേശ്വരം നീ അംശാകൃഷ്ടന്മാരുടെയിൽ മെന്തിരിക്കുകയാണോ. ഹേ! കളാശാണി! വേതി എനിൽ നിസ്തുലശാകം വെട്ടുന്നതും, കളാശാണി രക്ഷിക്കുകയാണോ നീ മെന്തെ മറഞ്ഞിരിക്കുന്നത്, കളാശാണി! നന്മയായ ഭവതിയുടെ മൃത്യുശതം ഇതാ എന്റെ മനോഭൂമിയിൽ പ്രത. പലിച്ചുകാണുന്നു. എന്റെ എളിയത്തിൽനിന്നും അവയെ വിട്ടുനന്നമെല്ലാൻ നിശ്ചയിച്ചു. എന്നെ കളയാമെന്ന് വേണ്ടി വേതി കളിപ്പിക്കുന്നതിൽ മെന്തെ മറഞ്ഞിരിക്കുകയാണോ നിശ്ചയം. നിന്റെ ഈ നന്മം എന്നെ മെന്തെക്കൊണ്ടിട്ടാണപ്പോ വെക്കുന്നത്. മെന്തി വിനോദം മെന്തിയക്കുക. വിരഹാതപനായ എന്നെ വെതിയുടെ ഈ പരിഹാസം എങ്ങനെ വെട്ടുകയും. വിരഹാതപനായ ആശ്വാസത്തിൽ നേരമെന്തെ വിരഹ അനുഭവമെല്ലാ. നീ കളക്കിയെന്നാണോ എന്നെ നല്ലപാലെ അറിയാം. ഹേ! മെന്തി ഈ പരിഹാസത്തിൽനിന്നും നിവൃത്തിപ്പൂ, നീ എന്നെ പരിവൃത്തനാക്കുക ആശ്വാസം പരിവൃത്തനായിട്ടാണോ കിടക്കുന്നതെന്ന് വേതി ചിന്തിക്കുന്നതെന്താണോ. വേഗം മിരിച്ചുവെളിക്ക. ഹാ! ലക്ഷ്മണ! സീത, രാജനന്മാരാൽ ഹരിക്കപ്പെട്ടിരിക്കാം. മെന്തിയ സംഹരിക്കപ്പെടുകയെന്ന മെന്തിരിക്കാം. അൻ ഇപ്രകാരം മറവിളിച്ചിട്ടും കൂടി അവരും എന്റെ മൃത്യുശതം നിരോക

രാഷ്ട്രവൻ ഇങ്ങിനെ ആശ്ചര്യകൊണ്ടിരിക്കുന്നതു കണ്ട് ലക്ഷ്മണൻ മോഹരാപങ്ങളാൽ വിവർണ്ണനായി.

സഗ്ഗം 63

ലക്ഷ്മണന്റെ സാമ്പനവശ്യം.

സീതാവിരോധം നിമിത്തം ശുശ്രൂഷനനായ ആ രാജനന്ദൻ അത്യന്തമായ ദുഃഖാസ്തപത്തിൽ നിമഗ്നനായി. ഭീഷ്മാശ്വാതം പ്രിയംവദന്റെ ഈ ആകവരോപം കണ്ട്, ലക്ഷ്മണനെന്ന പരിരപിച്ചു. ശോകപരായണനായ സേനേ ശ്രീയോദ്ദാഭാശരമി, തകർത്തത മനസ്സോടും ചട്ടനോടുവീഴ്ചമോടും കൂടെ ഭോജനമെടുക്കുവാൻ വീണ്ടും ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞുതുടങ്ങി. “സേനാമിത്രേ! എന്നിങ്ങനെയും മഹാപാപിയാളി ഈ ഭൂമിയിൽ മരണമുണ്ടാകട്ടെ എന്നു സംശയമാണ്. ദേവ്യമേൽ അലച്ചുകേൾക്കുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന വിഷാദപാമ്പര എന്റെ ഹൃദയത്തേയും ബലിയേയും ഭയപ്പെടാതെ തല്ലിക്കൊല്ലുന്നുണ്ട്. പുഷ്പത്തിൽ പുഷ്പമേൽമിട്ടുവെച്ച പല ഭംഗങ്ങളും ഞാൻ പൊഴിക്കാം. ആ ഭംഗങ്ങളെല്ലാം ഇപ്പോൾ പരിപകൃഷ്ടമായി എന്നെ കഠിനതരം പീഡിപ്പിക്കുന്നു. രാജപ്രണാമം, സഹൃദയവിരോധം, പിതൃമരണം, ഭഗവാനിരോധം എന്നീ പല പീഡകളും ഇപ്പോൾ എന്നിൽ ഒന്നായി വന്നുകൂടീട്ടുണ്ട്. ലക്ഷ്മണ! ഈ വനത്തിൽ വന്നുകൊണ്ട് ഇടുമത് എന്റെ മനോഹൃദങ്ങളും അല്പം ആശ്വാസം തേങ്ങിയിരുന്നു. ഇപ്പോൾ ഇതാ മേൽമിടിയുടെ വിരോധം ഹേതുവായി അവ, വീണ്ടും അടങ്ങിപ്പോയ അഗ്നി ഇന്ദ്രാന്തരകാളങ്ങളെ പോലെ, ജ്വലിച്ചു കലങ്ങുന്നു. സർവ്വജ്ഞാനിയായ ശീത നിശ്ചയമായും രാക്ഷസന്മാരാൽ വെട്ടിക്കുറുപ്പിച്ച് ഇപ്പോൾ സാഗ്ഗമഗ്നത്തിൽ എത്തിയിരിക്കും. യേവിഹാശയായ അവർ ഇപ്പോൾ അപസ്മരത്തോടെ ഉടുത്തിൽ വിശ്വപിക്കുന്നതായിരിക്കാം. ദിവ്യമായ മകതമരണം അണിയുവാൻ അഹങ്ങളും ധ്വജമൊത്തവ

യുദ്ധ ഏജൻ പ്രിയരുടെ മനോഹരകവങ്ങൾ ഇപ്പോൾ ശോ
 ണിക്കും പുരസ്കൃത പ്രദർശനപാലിരിക്കാം. സുധാനിന്ദുന്ദി
 യായ അവളുടെ കട്ടനാലവും സധാകർപ്പയുള്ള കോമളവരണവും
 കാണാളിപ്പൊഴെ കവരാനും രാജസുകരത്തിൽ അകപ്പെട്ട്, രാ
 നുവഹനത്തിൽ കട്ടമിയ ശിങ്കാന്തരവല്ലോല, ഇപ്പോൾ ശോ
 കെട്ടിരിക്കാം. ദിഗ്ഗഹഭോധിതമായ ആ കമനീയഗാത്രിയുടെ
 കണ്ണും കടിച്ചു മുറിച്ച്, രാജസന്ദർശനപ്പോൾ അധികം കുടിക്കുന്ന
 ബാധിരിക്കുമോ. പണ്ഡനവനത്തിൽ തനിയെ വസിക്കുന്ന കന്യാ
 യ മനോഹരമായ ആ അഭാവസ്തിനി രാജസന്ദർശനം വെച്ചിടക്ക
 പ്പെട്ട്, ഇപ്പോൾ അതിഭീനയായി, കരളിയപ്പോഴെ കേഴുന്നതോ
 രാജാക്കന്മാരുടെയും, ലക്ഷണ! ഉദാരവും പാശ്വരംഭപാശ്വ
 പാവനയായ അവൾ പുറത്തുവന്നപ്പോൾ ഈ പാദമേൽ ഇ
 യന്ത, സ്തംഭവനയായി നന്നാടു സംഭാഷണമെന്നു പരിവർ
 ത്തിക്കുന്നു. ഉൽകൃഷ്ടമായ മോദാവലീനലി അവൾക്ക് ഏത
 യും പ്രവേശനമാണ് പാശ്വര അവൾ അടുത്തു പോയിരിക്ക
 മോ? നന്നായി നന്നായി കാണാമിട്ടു, ഭരിക്കലും അവൾ
 പാശ്വരമായി സഞ്ചരിക്കാറില്ല. പാശ്വരനനയും പാശ്വരവിശാ
 ലനോടുകൂടിയ അവൾ പാശ്വരം കൊണ്ടുവരവാൻ പോയിരി
 ക്കാം. അത്ഭുതം വഴിയല്ല, ഏതെന്നാടുകൂടിയല്ലാതെ അവൾ കരി
 കലും പാശ്വരം അപ്പാൻ പോകാറില്ല. ഏതാൽ പാശ്വര
 യം പാശ്വരം വിറങ്ങി, നിറയും പുഴുച്ചിട്ടുള്ള വൃക്ഷക്കൂട്ട
 മതിൽ ചെറുതിക്കുകയോണ്ടോ? അത്ഭുതനയാവാൻ യുക്തിപോ
 രാ, അവൾ ഭീരുവാണ്, ഭരിക്കത്തും തനിയെ ചെല്ലാറില്ല. അ
 മിലഭരണകലയ്ക്കായ ഹേ! ആദിത്യശേഖരൻ! ലോകത്തിൽ നന്ദ
 കുന്ന സദ്യ പുഷ്പപാലങ്ങൾ, അത്ഭുത സാക്ഷിയാണല്ലോ.
 സീത ഏതാട്ടാണു പോകും? അവൾ അപഹരിക്കപ്പെട്ടവൾ,
 ഏതെന്നാടു സത്യം പറയുക. ഹേ! വാനദോ! അത്ഭുതനരിയാക്ക
 കള കാഴ്ചയും ഭരിക്കത്തും സംഭവിക്കാറില്ല. സൽകലനായായ
 ഏജൻ പ്രാണേശ്വരി അപാത്രമായതായ—അഥവാ ഉത്തര

പൂർണ്ണമായും അദ്ദേഹം “ഹി സീത! കളയാടിയില്ല! ഭവതി എവിടെ - എങ്ങുപോയി” എന്നും മറ്റും വെട്ടുതകുന്ന ചിത്തത്തോടെ കാഴ്ചയ്ക്കുന്ന പുലമ്പി കോരനാലായു. വധാഹനമായ രാവണൻ സീതയെ വഞ്ചിച്ച കൊള്ളപോയെന്ന് യാതൊരു ജീവിയും അദ്ദേഹത്തോടു പറയുകയുണ്ടായില്ല. ഭാങ്ങുകക്കേവേണ്ടിയിരിക്കിലും, സീത എവിടെയുണ്ടെന്ന് രാജകുടുംബത്തോടു പറയുക” എന്നു ഭവതികൾ വളരെപ്പ്രാവശ്യം പ്രാർത്ഥിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിലും ആകലംഗിതനായ അദ്ദേഹത്തോടു, ഗോദാവരി ഒരു വാക്യം പോലും ഉണ്ടായിട്ടില്ല. ദയാതോഷയായ രാവണന്റെ ഉഗ്രരൂപവും, കർമ്മവും ഓർമ്മയെപ്പറ്റിട്ടായിരിക്കാം ആ തരംഗിണി, വൈഭവമിരുപ്പറ്റി, യാതൊന്നും വചിക്കാതിരുന്നത് ഉന്മേഷമിനനും ദുഃഖമിനനുമായ രാജൻ, അനന്തരം തന്റെ ദാസ്യത്തോടു നന്നു പാകവശ്യത്തോടെ ഇങ്ങിനെ പറയാൻ ആരംഭിച്ചു. “ലക്ഷ്മണ! ഗോദാവരി എന്നോട്, ഒരു വാക്യം ഉരിയാടുന്നില്ലല്ലോ. ഞാൻ ചെന്നു, ഭവതി രാജാപോടു എത്ര പറയുമെങ്കിലും വൈഭവമിരു വേർപെട്ട ഞാൻ അവളുടെ അമ്മയെ എങ്ങിനെ സമാധാനിപ്പിക്കും. രാജകുടുംബത്തിൽ, വ്യഗ്രത്തിൽ ജീവനുകഴിച്ചുകൂട്ടുന്ന ഞാൻ. ആ എനിക്കു, അവൾ നൽകിയ ഇണയായിരിക്കാവണ്ടല്ലോ. ലക്ഷ്മണ! ഓ! വൈഭവ ഇപ്പോൾ എവിടെ? അന്താരികൾ, സൂര്യത്തുകൾ എന്തിനായി നന്നു വേർപിരിഞ്ഞു. സീതയെക്കാണാതെ നന്നു പരിതപിച്ചും വലയുന്ന നിദ്രാഹീനനായ എനിക്കു, നിശകൾക്കുടിയും ഇത്രയെന്നില്ലാതെ ദിവിച്ചുപോകുന്നു. മന്ദാകിനി, ജനസ്ഥാനം, ഇത്ര കാണുന്ന പ്രസ്തുതങ്ങളെക്കൊണ്ടും എന്തിന് സ്ഥലത്തോളം ചെന്നു ഭവിയെ അന്വേഷിക്കാം. പക്ഷെ ജാനകിയെ യാചിക്കുവു, വേദവതും കാണാൻ ഇടയുണ്ടു്. ലക്ഷ്മണ! ഇതാ നോക്കുക. ഇത്ര ഉന്മേഷം എന്തെന്നതന്നെ ഇടയ്ക്കുതന്നെ ഉറക്കുന്നതെന്നു. ഇവ എങ്ങോടു് എങ്ങോ പറയാൻ കാലിക്കുന്നതു പോലെ തോന്നുന്നുണ്ടു്” എന്നിങ്ങിനെ പറഞ്ഞു്, ഭാഗവതി ആ ഗുഹയ്ക്കു നോക്കി നോക്കി, കണ്ണുനീർ ഇടി. അവരോടു് ദൂതീ

ഖവൻ "ഹേ! ഭൃഗുക്കളേ! നിങ്ങളുടെ ആമരകീഴും വൈഭവമിനെ
 കണ്ടുവോ" എന്നു ചോദിച്ചു. നാലുനാലുനാൾക്കു ഈ വാക്കുക
 ൾ കേട്ട് അവ, ആകാശത്തുകയറി യുദ്ധം തിരിച്ചു, വൈഭവമിനെ
 പരമിച്ചുകൊണ്ടുപോകപ്പെട്ടു ഭരണിനാലിന്നുണ്ടായി നമു
 ന്നുടങ്ങി. അവ പ്രീതിയോടെ കരുണാർന്നു നമ്മെ മിഴിക
 ലോടെ തിരിഞ്ഞു തിരിഞ്ഞു വീക്ഷിച്ചു. മേലും കീഴും മൂലം
 തിരിച്ചുകൊണ്ടു, അവ വീണ്ടും പ്രയാണമെഴുതു. വലിയൊരു
 ധർമ്മപാലത്തന്നെ അത്രയും ശക്തിയുണ്ടു. ഈ നോക്കുകയും അവ
 ചേക്കുകയും കണ്ട് അവയുടെ ഇംഗിതം ഇന്നത്തെ ടി മകുനാൽ
 മനസ്സിലാക്കി ഉടനെ ആ മാജപുത്രൻ തന്റെ നോക്കുകയും മിഴി
 വന്നു. "ഹേ! കൗരവന്മാരേ! 'വലിയൊരു' എന്നു അ ന്നു
 കെ ചോദിച്ചതിന് ഈ ഭൃഗുക്കളുടെ മനസ്സിലെത്തുവാൻ സൂര്യൻ ചി
 തിക്കാം. സംഭവങ്ങൾ കെട്ടുന്നില്ലെന്നും അവർ ഇന്നു
 ഒന്നാം ചേക്കുകയും ചെയ്തുകൊണ്ടു. അവ നമ്മെ സ്തബ്ധനായി അറി
 യിക്കുന്നു. അവ അവയുടെ ക്രൂരത മൂലം നീട്ടി നട്ടു, കൂടിയും
 കെട്ടിത്തടയ്ക്കണം മറ്റും നമുക്ക് കാട്ടിത്തരികയുണ്ടെന്നു ചൊല്ലു
 ന്നു. അതിനാൽ നമുക്ക്, ഈ ഭൃഗുക്കൾ കാട്ടിത്തന്നെ തെക്ക
 പട്ടിത്തടയ്ക്കേ ഓക്കിയെടുക്ക. കൈകൾ വൈഭവമെ
 അവിടെ കണ്ടുവെന്നുവരാം." ഈ ഉക്തികളുടെസരിപ്പ്, ഭാഗ
 മി സമ്മതനോടുകൂടെ വഴി മുറ്റുവാൻ സൂര്യനോടൊരു പരിശോധി
 ച്ചുകൊണ്ടു, ഭൃഗുക്കൾ കാട്ടിക്കൊടുത്ത ആ ഭിക്ഷിനാലുമായി
 പുറപ്പെട്ടു. ഇങ്ങനെ സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കെ അവർ, വഴിയ
 ൾ, ഒരു മാസ്തമെന്നപോലെ വരിയായി പൊഴിഞ്ഞു വീണുകിടക്കു
 ന്നു, കറെ കസ്തമങ്ങൾ കണ്ടു. അവയെ സൂക്ഷിച്ചുനോക്കി, കാല
 പുത്രനായ മാസ്തർ ഭൃഗുനുമായ ഭേദം കൈക്കൊണ്ടു. തന്റെ സ
 ഹോരനോടു അദ്ദേഹം ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു. "മകളേ! ഇതാ,
 ഈ പുഷ്പമാസ്തമെന്ന നോക്കുക. ഈ നാലുലക്ഷക്കും മേൽ വരു
 ത്തിൽവെച്ച് സീതക്കു കൊടുത്തവയാണു്. അവരും അവയെ ശി
 രസ്സിൽ മുക്കിയും വെച്ചിരുന്നു. യശസ്വിനിയായ കൂട്ടിരേണിയും ആ

ദിത്യനേവാനം ഏന്നാദേജ പ്രേമനിമിത്തം ഈ കണ്യമാർഗ്ഗത്തെ ഏനിക്കിച്ഛേദ്യാം കാലിത്തകയാതിമിക്കാം." അനന്തരം ധർമ്മമാവാത ഓർക്കാവസ്ഥൻ കോപംകൊണ്ടു കവലിച്ചുകുന്ന നന്മയ്ക്കോടെ, അസംസ്കൃത പ്രസരണങ്ങൾ ചേർന്ന് ആ ഗിരീന്ദ്രനെ നോക്കി, സ്വീകാരം ക്ഷേത്രത്തോടൊന്നപോലെ, ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു. "ദേവ! കൈവസന്തമ! കമനീയഗാന്ത്രയും ഏകാകിനിയുമായ ഒരു തരുന്നിയെ ഈ കർമ്മകാനനത്തിൽ നീ ഏവിക്കെയെങ്കിലും കാണുമെന്നുണ്ടാകയാ? ദേവ! പശുതന്ത്രേഷു! സ്വസ്തിവസ്തിയാലിയായ വിദഗ്ദ്ധനാടിനിയെ നീ എന്തുകൊട്ടിത്തരാത്തപ്പക്ഷം നിന്റെ സാമ്പാദകം ക്ഷേത്രം. ഈ നിമിഷം മുസ്തിമാകും. ശ്രീകരം വെവൻ ഈ കോപവചനം കേട്ട്, ആ മാമലയാകട്ടെ—ശങ്കിച്ചുനിന്നതൊക്കെ, നാന, ഒരു ആ മാമലമാവിനു കാട്ടിക്കൊടുപ്പാൻ തയ്യാറായില്ല. ഈ കണ്ടു ചികിത്സനായ രാമൻ ആ മഹിയരത്തെ നോക്കു വിഷ്ണു വെച്ചോയെ ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "ദേവ! ധർമ്മപരമാത്മ! നീ സാപ്പാറം എന്റെ ബാണാഗിയിൽ കണ്യമാകും. നൂണമിത്തരം പാകരം വെന്തടിക്കു ന്നവൻ സാമ്പാദകം അസംസ്കൃതാതിമിക്കും. വകുപ്പാ! സമതരണിക്കു സമാനമായ എന്റെ പ്രാണശരീരത്തെ ഏനിക്കു കാട്ടിത്തരാത്തപ്പക്ഷം ഞാൻ ഈ വിദഗ്ദ്ധനും ശോഷിപ്പിക്കും." നന്മയ്ക്കുള്ളിൽനിന്ന് നീപ്പെറ്റാകിടും ചിതാംവസ്തു കവിനകോപത്തോടെ ഇപ്രകാരം വചിക്കുന്ന ഭാഗരഥി, നിലത്തു പതിഞ്ഞുകിടന്നിരുന്ന ചില വധിയ കാലിടകിടും യട്ടെല്ലായ കണ്ടു. അവ ഒരു കാക്ഷസൻമാരായിരിക്കുമെന്ന് അദ്ദേഹം അനുമാനിച്ചു. തന്നെ പിന്തുടർന്നുകൊണ്ടിരുന്ന രക്ഷസനെ ദയയും, പ്രാണവല്ലഭൻ വരുന്നതോ ഏന്ന് നിമിത്തമുനോക്കിയും, പാഞ്ഞു പരിരിക്കാണ്ടിരുന്ന സീതയുടെ പാദവിഹരങ്ങളും പുരുഷപുണ്യമായ രാമവെന്ന് കാണാൻ ഇടയായി. മരിക്കുന്നതായ മാവവുണങ്ങൾ, തകർന്നവീണ മലകാശങ്ങൾ, ഏനീവയും അങ്ങുമിങ്ങും ചിതറിക്കിടക്കുന്നതു കണ്ട് ആ മാമലമാവ് ഏറ്റവും സംഭവിച്ചു ചിന്നിച്ച് ആ രാജപുത്രൻ

തന്റെ പ്രാതാവിനെ നോക്കി ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "കുമാര! വൈ
ഭൈരി അണിഞ്ഞിട്ടുള്ള ആഭരണങ്ങളിൽനിന്നും കനകമാണികരം
ഇതാ അറുത്തു ചീമിടുന്നു. നാശമല്ലെങ്കൊഴിഞ്ഞു കാണുന്ന
ബുദ്ധി ഉരുക്കിയൊഴിച്ചു തപനിയുന്ന മഹികരപോലെ തിളങ്ങുന്ന
ഈ കരുതലിന്റെയും നോക്കുക. അവ വിചിത്രതയായിട്ടു മിയി
ൽ നിമിത്തം വീണിട്ടുണ്ട്. കുമാരപിംഗളം കൗടന്താശയ നായനായ
കാർക്കുസന്ദർഭവിതയ അറുത്തു പരിട്ടിരിക്കുമോ? സീത നിശ്ചി
തമായ അനുസ്മരണ കലാശിപ്പാൻ ഉടവുന്ന ഏതൊരു ഭക്തിസ്സ
കരം അതിൽ മയകരസമരം തുടങ്ങിയെടുത്തു നീക്കം ചെയ്ത. മി
നിഞ്ഞുകിടക്കുന്ന, മണിയുന്നിടത്തു കിടന്നു കിടന്നു തുടങ്ങിയ,
ഈ മഹാവാചം ആരക്കൊന്നിടത്തും? അറുത്തുകൊണ്ട്, അക്ക
സങ്കാരവും കൈവെട്ടിയ വസ്ത്രം തുടങ്ങിയ ഈ സഭ നികൃഷ്ടം ആ
രൊരു മനുഷ്യനോടൊന്നും? കാര്യം മിനിഞ്ഞുവെട്ടിയൊഴിഞ്ഞു മിനി
മാറ്റങ്ങൾ കെട്ടിടും ഉള്ള ഈ തത്ത്വതരം, എത്ര വിചിത്രമായൊ
ക്കെയും വിശാലമായൊന്നുമുണ്ടോ? അതിനോടും ചേർന്നു കൂടിയായ, മ
നസ്സു കിടക്കുന്ന ഈ ക്രാന്തകരതകൾ ഏതൊരു പരാക്രമശാലിയുടെ
തായിരിക്കും? മഹാമൃതിയാണു മിനിഞ്ഞു സമരപരമങ്ങളോടെ പൊ
ളിഞ്ഞും പൊരിഞ്ഞും കിടക്കുന്ന ഈ കരം തുടങ്ങിയ നാഥൻ ആകാശി
രിക്കും? മഹാക്ഷയത്തോളം വലുപ്പമുള്ള പാദകാലം തുടങ്ങിയ ഈ മി
ഞ്ഞു ബാണശകലങ്ങൾ ഏതൊരു ശിരോദാഹനാൽ പരിശോ
ഭിക്കും? മകുടം! നിശിതബാണങ്ങൾ വെട്ടിയെടുത്തു തുടങ്ങിയ, ചമ്മ
ട്ടി, കടിക്കത്താൻ എന്നിവ തകന്നുപോയ ശബ്ദങ്ങൾ കേൾക്കു സാ
ധിയും ഇതും ചതുക്കിടക്കുന്ന. ഇവയെല്ലാം ഏതൊരു ചെങ്കുമ്മാ
വികർഷണത്തിലും? കലാശിപ്പാൻ മണികണ്ഡലങ്ങളോടുകൂടെ
വീണുകിടക്കുന്ന ഈ രണ്ടുപേർ ഏതൊരു വീരകസരിക്ക് ചാമരം
വീശിയെടുക്കും? ഈ കാണുന്ന കാലദികൾ ഒരു ചുരുക്കത്തോ
ണെന്നതിന് ശങ്കയില്ല. അപരിത കരുതലുകൾമാണ് നീക്ക
യം. ഇവയെല്ലാം കൈവെട്ടിയ ചെങ്കുമ്മാ! വിനാശകരമായ ഏ
തൊരു വൈരം ഇരിക്കും? വെട്ടിക്കൊന്നു, കിന്നുചിത്തം കാക്കുപി

നെർ നിമിത്തമറിഞ്ഞ ഈ അവസ്ഥയെല്ലാം നിനക്കിപ്പോൾ കാണാ
 രുകം. ഭൂനിവാസ്തുക്കളായ എന്റെ തീക്കുടിലപതത്രകൾ മലക
 കത്ത ഈ നിമിഷത്തന്നെ പിശാചാശുസ്സു കളോടു കൂടാത്തതാക്കും.
 എന്റെ ജ്യാപിൽനിന്നും നിമിത്തങ്ങളാകുന്ന സപ്പുതപ്പുഷ്പങ്ങളായ
 സായകങ്ങളുടെ വേഗവീഴ്ചങ്ങൾ, ഇന്നവിധമാണെന്ന് അമരവു
 സംഭവം കണ്ടറിഞ്ഞു. ദേവന്മാരും മാനവന്മാരും പിശാചുക്കളു
 മെല്ലാം എന്റെ ക്രോധാഗ്നിയിൽ പെട്ടു കന്യകാകുമാരൻ അടുത്തു
 പോയി. ദുഃഖാകം മാത്രമല്ല മൂന്നുപലകവും അവിരേണ മുടിഞ്ഞു
 പോകും. മെഴുത്തുമാലാകമാകട്ടെ, മാക്കുസഭോകമാകട്ടെ ഇവി
 ബാക്കിയാകയില്ല; എല്ലാം ഈ കർമ്മം നശിക്കും. ഭൂമി, സ്വർഗ്ഗം,
 പാതാളം ഇവ മൂന്നും എന്റെ ശരഭാഗ്നിപ്രകാശവും നിലകിട്ടാത്ത
 വിഷമക്കാട്. ലക്ഷ്മണൻ സീത എന്നിവയെന്താക്കട്ടെ—അവളു മ
 തയാകട്ടെ—എന്റെ പ്രാണാഗ്നിയെ ഈ അടക്കം അതേനിലയി
 ൽ എന്തിന കൊണ്ടുവന്നു തരാത്തപ്രകാരം സ്വപ്നാഗ്നിപ്രകാശമോടു
 കൂടെ ജഗത്തു മുഴുവൻ മുടിയാതിരിക്കാം. ഈ പ്രാണം പൊന്തു
 മോഷത്താൽ നശനങ്ങൾ കലക്കിമറിയത്തു പ്രഭാതമവൻ തന്റെ
 കാർമ്മ്യം എടുത്തു കയ്യിൽ പിടിച്ചു. അശ്വിവിഷ്ണുമാനമായ
 മോഹാബാണങ്ങൾ വില്ലിൽ സന്ധാനമെടുത്തപ്പോൾ വീരശ്രീക
 ന്നും പരപുരത്തെയനുമായ മദശബര, യഥാസ്ഥാനിഭോക്താജ്ഞിച്ചു
 കൊണ്ടു്, വീണ്ടും ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. “കുമാര! ഭവാനിൽ ജര
 യും, മൃതിയും, കാലവും, വിധിയും എന്തുകാരെങ്കിലും അപ്രകാരമെന്ന
 ക്രോധോജ്വലിതനായ അറക്കം, ദുരന്തങ്ങൾക്കെല്ലാം അനിവാര്യന്നാ
 ണ്. മാതൃമരിയും കമനീയനേത്രയും അനിമിത്തമൊരു സ്വീക
 യെ എനിക്കു വേഗം വിട്ടുതരാത്തപ്രകാരം ദേവന്മാർ, ഗന്ധർവ്വന്മാ
 ൾ, പന്നഗന്മാരും, മാനുഷന്മാർ, പശുക്കളും എന്തെങ്ങിനെയ
 ഈ ജഗത്തു മുഴുവൻ ഇതാ നശിപ്പാൻപോകുന്നു.”

സഗ്ഗം 65

രാഘവ-സംവാദം.

സീതാപാദനംഗിമിതം തത്ര ശ്രോശാഭിജിതനകൃതായ ഭാ
 ശതമി, മഗ്നഭാമി ഏതാ ന യോഗാത്മവഹിദ്വപാദല, ലോകമുഴുവ
 ന് മുടിപ്പാൻ ഒരു വട്ടം ബാണമെടുത്തു തന്റെ ലോകമാ
 യ്ക്കകം വിങ്ങാറിങ്ങു വികുലിച്ചു മയങ്ങതരം നിശ്ചയിച്ചുകൊ
 ണ്ടു ആ നാദഗുഹിതർ സംഹാരമഗ്നമല്ലാത്ത കീഴെ ഭൂമിയിൽ
 കൃപനായി. ത്രീശാലപരൻ, മുമ്പു കിന്നാരത്തായ ഈ കവിന
 കോപം കിന്ദ്രം, ലക്ഷ്മണൻ വാടാനമുൻ വഴനങ്ങതരം തന്റെ
 മേലുരുനമെങ്കോവണങ്ങി ഈ നാദമെടുത്തു "ഹേ! മാലകുല
 റ്റിൽ! ഭാഗ്യരംഗ്വദാഭരമെങ്കിലും പുനർലോകനായ ഞങ്ങളാണ് ഇ
 ണ്ടിനെ ക്രോധത്തിന്നുപിടിച്ചപ്പട്ട് സന്ദർശ്യം ചെയ്ത അങ്ങയുടെ മറ്റു
 സ്വഭാവം കൈവിട്ടുപോയല്ലോ. മന്ദ്രസ്വരം ത്രീശാല, സുന്ദരസ്വരം
 യും, പാശുപതി ഗംഭീരം, ധരിത്രിക്കു ക്ഷമാമുമാൺ മുഴുവണ
 അർദ്ധം. എന്നാൽ വക്ത്രാനനായ നിന്ദിതവടിയിൽ ഈ സമുദാന
 അർദ്ധം പുറമെ വെച്ചുകിട്ടിയതും സുന്ദരമൊഴി വെച്ചിടുന്നു.
 മന്ദ്രവർണ്ണ അപരാധംഗിമിതം പരമമെടുക്കുവാൻ അങ്ങനാ
 തുനിയുന്നതു ന്യായമല്ല. മുടങ്ങുകിടക്കുന്ന ഈ മന്ദ്രം ആരുടെതാ
 നെന്നറിയില്ല. എന്തു കാരണമകൊണ്ടു 'ഞാ'യ്ക്കു തമ്മിലാണ്
 ഈ സംഭവമുണ്ടായതെന്നും നാശമായിച്ചുകൂടാ. കടുപ്പിതന്റെയും
 മന്ദ്രത്തിന്റെയും കൈയെടുത്തു ഇവിടെ നാദമെടുക്കുന്നുണ്ട്. മ
 കതയും നാലുദാഗത്തും ഒഴുകിയിരിക്കുന്നു. ഇവയെല്ലാമൊക്കെയോ
 റ്റു ചിന്തയെപ്പറ്റി നമുക്കും മഹത്തരമായ ഒരു സംഗമം നടന്നിട്ടു
 ണ്ടെന്ന് നാശമുണ്ടാണു്. ഹേ! രാഘവ! മഹാമഹത്തരവന്റെ
 കാലടി ഇവിടെ പതിഞ്ഞുവെന്നു്. നാദിനാദം ഈ അടകി
 ൽ കൈവന്നുവെന്ന് ഉണ്ടായ കിടന്നു മിഥ്യതന്നെ. മന്ദ്രവന്ദനമുണ്ടാ
 യിടുന്നമുഖമുൻ നാദപാദല പൂജനമാകുന്നതുമുണ്ടു്. മന്ദ്രവൻ
 മുഖമായി പലമേയുമെന്നുമാത്രമല്ല ഈ ലോകം മുഴുവൻ മുടിപ്പാൻ

കൈവരുന്നത് തീരെ അനീതിയല്ലേ? വസുധാധിപന്മാർ പ്രശ്നങ്ങൾ ഉദ്ദേശിച്ചതായിരിക്കണം. യുക്തപാഠ്യഭണ്ഡിപ്പാനുള്ള വശംതന്നെ അവർക്ക് ഭവനമാണ്. അങ്ങനെയുള്ള അന്ധതയെക്കുറിച്ചു നോക്കി വരുന്നതാണ്. അവർക്കെല്ലാം പരമമായ ഗതിയും നന്മയുമുണ്ടായിരിക്കണമെന്ന്. അങ്ങനെയെല്ലാം പ്രാണപ്രഭുക്കൾ അപഹരിച്ചു നന്നായെന്ന് ആരും ഒരിക്കലും പറയുകയില്ല. അങ്ങനെയൊക്കെയൊക്കെ സരിച്ചുകൊണ്ടിട്ട്, സാധാരണക്കാരെ, മനുഷ്യരെ, ദൈവസന്താനങ്ങളെ ശക്തരല്ല, പ്രതിഷേധം ഉണ്ടാക്കുന്നവരെല്ലാം, മറ്റൊരുതരം അനുഗ്രഹത്തോടുകൂടി നമുക്ക് ഇനിയും മുമ്പാകെയാണ് സീതയെ അപഹരിച്ച ആ ദുഷ്ടനെ അന്വേഷിക്കാം. സമുദ്രങ്ങൾ, പർവ്വതങ്ങൾ, വനങ്ങൾ, മഹാഗുഹകൾ, നദികൾ, പൊതുക്കൾ മുതലായ എല്ലാ സ്ഥലത്തും ചെന്ന് നമുക്കു വീണ്ടും വീണ്ടും തിരഞ്ഞെടുക്കണം. ദൈവസന്താനങ്ങളിലും ചെന്ന് നമുക്ക് നല്ലപാഠ്യ പരിശോധിക്കാം. സീതയെക്കുറിച്ചെ അപഹരിച്ച ആ വഞ്ചകാഗ്രഹിയെ കണ്ടെത്തുന്നതുവരെ നാം ഇതിൽനിന്നും കാലാകാശത്ത് ചെന്ന് നോക്കുന്നതാണ്. സമുദ്രങ്ങൾക്കും സാമുദ്രങ്ങൾക്കും നിന്നിരുന്നിട്ടുള്ള പരമമായ വിദ്യകളെത്തന്നെ ചിന്തിച്ചു വെക്കുന്നതു നമുക്ക് കാലാധിപനും ചിന്തിച്ചു പ്രവർത്തിക്കാം. സാമം, വിനയം, നയം എന്നിവകൊണ്ടെന്നും സീതയെ വിദ്യകളെത്തന്നെ ഹോമപരിഷ്കരണം ശക്തമായ ഉപയോഗമായ നിന്നിരുന്നിട്ടുള്ള പാഠ്യപാഠ്യങ്ങൾ ഉണ്ടല്ലോ; അതു നമുക്ക് വേണ്ടപോലെ എടുത്തു പ്രയോഗിക്കാമല്ലോ.

നൂറ് 66

കാലവസാനം.

ശോകസംതപ്തനായി, അനാഥനല്ലാത്ത ഭാര്യയെക്കൊണ്ടിരുന്ന അധർമ്മത്തിന്റെ കാര്യത്തിലുള്ള വീണ്ടും വീണ്ടും

ചക്കുണൻ സാന്നിധ്യവശമകൾ ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. “ഹേ! മീ
 രത്തമ്മ! മഹത്തായ തപഃകാണ്ടും വിശിഷ്ടതയുള്ളതാകകൊ
 ണ്ടും, ദൈവന്മാർ അതുതരത്തരയെന്നപോലെയാണ് ഭരണമെന്നവ
 ണ് അങ്ങയെ നേടീട്ടുള്ളത്. നിന്മിവെകിയുടെ വിഭയാഗതത്വമി
 ത്തിട്ടും അനന്യസംശയാണമയ അങ്ങയുടെ ഗുണപരിമളം സ്പ
 ികിപ്പുകൊണ്ടുതന്നെ ആ മഹാത്മാവ് ഉടൽ വെകിയുകയാകുമല്ലോ.
 പരമശിവശാലിയും നരവംശത്തംസവുമായ അമ്മേന്ത് ഇം ദ്വാപര
 ന ഹിപ്രാൻ ശക്തനല്ലെന്നുവന്നാൽ പ്രാകൃതരും ദുർബ്ബലരായ പൃ
 ത്വകളോടുകൂടെയെന്നാണ്. ആകലംഗത്തനായി അമ്മേന്ത് ഖോക
 രാജൻ മുഖിപ്പാൻ ഭരണനേതൃത്വത്തിൽ ബലഹീനരായ ഇം
 ഖോകവാസികളെല്ലാം എവിടെയെന്നാണ് മെൽപ്പാടിപ്പോരുന്നത്.
 ഹേ! നരവംശത്തമ്മ! ഇത് ഖോകസ്വഭാവമാണ്. നന്മയപുത്ര
 നായ യയാതി സ്വർഗ്ഗീയപദം വ്യാപിച്ചിട്ടുംകൂടി, അനന്യമുഖമാ
 യുള്ള അമ്മേന്തും, ആ മഹാത്മാവിനെ ബാധിച്ചിരുന്നു. ഭരണ
 മന്ദൻറ പുരാഹിതനായ വന്ദിതമഹാമുഖ്യരും ഭരണാ നന്മന
 നായും ഇംപിധം കനയംകൊണ്ടുതന്നെയാണ് ഉതിർപ്പെട്ടുപോയ
 ഉ്. മാനുഷം ഖോകമാതാവുമായ ഭൂമിദേവിക്കുകൂടി മിഥ കാല
 ത്ത് ചലനം സംഭവിക്കാറുണ്ടല്ലോ. ഖോകത്തിനല്ലാം ഇരുന്ന
 ത്തൊളായി വിളങ്ങുന്ന സൂര്യചന്ദ്രന്മാർ സർവ്വതന്ത്രം ആധാരമല്ല.
 ഖോകത്തിൽ ധർമ്മപുഷ്പത്തകനായും അപർരണയായാണ്. ബല
 വശമായ ആ രണ്ടു ഗുണങ്ങൾപോലും മിഥശ്ചാർ ഗുണിക്ക
 പ്പോലാണ്ടല്ലോ. എത്രതന്നെ മഹനീയമായൊരു ദേഹികളാകട്ടെ,
 ദൈവമാകട്ടെ സർവ്വാനർത്ഥകിയായ ആ മഹാശക്തിയിൽനിന്നും
 വിമുക്തരാകുന്നില്ല. ഇന്ദ്രാമി ദൈവതാത്മകി നയന്നതമ്മൾ മെ
 നവത്തിട്ടുപോയതും, ഇവയെല്ലാം നിന്മിവെകിയ്ക്ക് നല്ലപാലെ
 അറിയാവുന്നതുമാണ്. അതിനാൽ ഹേ! മെൽപ്പാടിവ! അമ്മേന്ത്
 കനകകാണ്ടും ശോധിക്കരുത്. സീത അപഗമിക്കപ്പെട്ട വേണി
 കിക്കട്ടെ—അമ്മേ വധിക്കപ്പെട്ടവനെന്നെന്ന ഇരിക്കട്ടെ—മുളവി
 യും അമ്മേന്ത് പ്രാകൃതന്മാക്കുപോലെ ഇങ്ങിനെ വേദിക്കുന്നതു

യക്കമല്ല. നിന്ദിതപടിയും തുച്ഛ സത്യധർമ്മഗുണങ്ങളും മഹാശയത്വവും തികഞ്ഞ മാനുഷൻ ആൻ വലിയ ഭവദാദിഗുണമില്ലാത്തതല്ല. മനസ്സുപിട്ട ദേവൻ ഉന്നതമാതി സകലജാതി വലിയ നാമമല്ല. ബുദ്ധിമാന്ദ്യം പ്രത്യേകമായി കാണുന്നു. ഗുണമേന്മയില്ലാത്ത ക്രൂരമുള്ള കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്തും കർമ്മശാസ്ത്രം അറിയുന്ന എന്തൊരു മനുഷ്യ പക്ഷവും മുമ്പാകെ അവസാനിക്കില്ല. അങ്ങനെയൊരുപദേശിപ്പാൻ ആരാണുള്ളത്. സാക്ഷാൽ ബ്രഹ്മസ്വരൂപം കൂടി സമർത്ഥനായല്ല. അങ്ങനെയൊരു വിശ്വാസംഗമനി ദേവന്മാർക്ക് സുഖമല്ല. ശോകപ്രസൂനമായ നന്മകൾക്കുവെക്കേ ഉണ്ടാകാത്തവണ്ണം ഉള്ള. ഒപ്പവും ഭരതമാനുഷവുമായ നിന്ദിത വടിയുടെ പരാക്രമം ഭരതരിട്ടതിലും മേറിയ കണ്ടുപിടിപ്പാൻ തക്ക യത്നം ചെയ്യുക. സ്വയം നശിച്ചിട്ട് അങ്ങനെയൊരു പ്രയോജനമാണ് ഉള്ളത്. മഹാവഞ്ചനയായ ആ മെലയെക്കണ്ടിത്തത് ആവനെ ദണ്ഡിക്കയക്കൂ വേണ്ടത്.

സർഗ്ഗം 67

സീതാഹരണമുത്തരകഥനം.

സാരഗ്രാഹിയായ ശ്രീരാമൻ ലക്ഷ്മണൻ ധ്യാനപരസ്സായ ഈ വരുന്നങ്ങൾ നന്ദിയുടെ സ്വീകരിച്ചു. ആ മഹാശാപൻ കോപം അടക്കി തന്റെ ചിത്രകാർയ്യം ഉത്തരീനിന്നും കൊണ്ട് ലക്ഷ്മണനോടൊന്നിനെ സംഭാഷണംചെയ്തു. “കമല! നാം ഇനി ചെയ്യാനുള്ളത്? എന്തൊട്ടാണ് പോകേണ്ടത്? നമുക്കു സീതയെക്കണ്ടിപ്പാൻ എന്തൊരുപാതകൊണ്ടാണ് സാധിക്കുക?” എന്നു രാജാശ്രയ! അസംഖ്യം രാക്ഷസന്മാരും പലതരം വൃക്ഷജന്തുക്കളാണു് സങ്കലമായ ഈ ജനസ്ഥാനം മുഴുവൻ നമുക്കു് ഒന്നാമതായി കിരണമുദയോക്കണം. ശിശിരശ്ശരങ്ങൾ, ദേവലാഭങ്ങൾ, ബിലങ്ങൾ, ക്രൂര കല്പകൾകൊണ്ടു മുടിയ കന്ദരങ്ങൾ, മഹാഭരികൾ, ഗുഹജന്തുക്കളും കിണരന്മാരുടെയും പാപ്പിടങ്ങൾ, ഗ

സ്വർണിതങ്ങൾ തുടങ്ങിയപ്പോൾ ഈ വനഭാഗങ്ങൾ കനം വിട്ടൊഴിക്കാതെ ചെറു പൊന്നും വായുവേഗത്തോടെ അലയങ്ങാൻ മാലിക്കോത്തുപോലെ, ബുദ്ധിമാന്ദരമായ മഹാശയന്മാർ ആപത്തുകൾക്കുള്ളിൽ ഒട്ടും കലുഷാപില്ല. അന്നത്തരം ദുഃഖവിഭവത്തനായ രാമൻ, തന്റെ ഉഗ്രകാരുണ്യം വിപ്ലവമായി സൗമിത്വീയോദ്യമങ്ങളായ വനം മുഴുവൻ സഞ്ചരിച്ചു. ഇങ്ങിനെ സഞ്ചാര പരകാണ്ടിയിലേക്കു അവർ അവിടെ കെട്ടിപ്പുറം പട്ടുതളപ്പനും മഹാശയന്മാരായ ജടായു മകനത്തൽ മുഴുപ്പിതാഴെ വിശ്രമിക്കുന്നതായെന്നു കണ്ടു. കൂടാതെ പ്രീയാചാർ സഞ്ചാരവത്തത്തോടെ ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. “പശ്ചാത്താപം നിശ്ചയമായും ഈ പക്ഷി, സീതയെ കൈമാറ്റിയിരിക്കുന്നു. ഈ വനത്തിൽ പാർന്നു കൂടാതെ മാക്കുസൻ, ശ്രീകൃഷ്ണൻ എന്നിവർ വന്നിരിക്കുകയാണ്. അവിടെയെത്താൻ കഴിയായാലേ നിങ്ങളെ നിഷ്കൃഷ്ടനും കണ്ടാൽ, ഇതാ ഇവർ സഖമായി ശയനം നേടുക. എന്റെ മൃഗശൃംഗങ്ങളെക്കൊണ്ട്, ഉപയോഗിക്കാൻ സംഗതിക്കായെ വിട്ടുപോകരുത്.” ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു മാക്കുസൻ, മൃഗശൃംഗങ്ങളെ ബാണമെടുത്തു വീട്ടിൽ തൊട്ടുള്ള മോക്കുമുഴുവൻ വിറക്കമാർജ്ജിത ക്രമത്തോടെ അദ്ദേഹം ആശ്രയിക്കുന്നതായ പാർത്തപ്പോൾ ഇവർക്കു അല്ലാത്തതായ മായാലയം വേരും വേരും മെട്ടിപ്പുകൊണ്ട്, കൊപവിശ്വനായ മാക്കുസൻ യോദ്ധ്യ, വിഷാദവാക്കുകൾ ഇങ്ങനെ പറയുകയുണ്ടായി. “ആയപ്പോൾ! ദേവരാജാവിൽ കാഷ്ടധിയെക്കൊണ്ടുപോലെ, അങ്ങനെയൊരു കഴിഞ്ഞു നാടകത്തോടൊത്തു ദേവിയേയും എന്റെ ജീവനേയും മാക്കുസൻ പറിച്ചുകൊണ്ടു. നിന്ദിതമെന്നും പക്ഷിത്തനം കൈനടപോയ അവസരം നോക്കി ബലശാലിയും മരണമെന്നായ ആ മാക്കുസൻ ദൈവദേവിയെ അപഹരിച്ചു ദേവിയേയുംകൊണ്ടു പാഞ്ഞുപോകുമ്പോൾ അൻ, മോശാകവനായ അവനെച്ചേർത്തു. അവനെപ്പോലെയല്ല, ഇതാ അൻ അവന്റെ നേർക്കു തല്ലിക്കൊല്ലാൻ തീർന്നു നോക്കുക. ഇതാ അവന്റെ കാലുകൾ ഇവിടെ വെട്ടിക്കിടക്കുന്നതാണ്. അൻ കെട്ടിയിടുന്നതായ ഈ

കവചം അണുന കാണുന്നില്ല. ഇതു അവൻ ധരിച്ചിരുന്നതാണ് ഉടഞ്ഞു ചിതറിയ അവന്റെ മഥോഗങ്ങളാണ് ഇവയെല്ലാം. അൻ ചിറകുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന അവന്റെ സാമ്രാജ്യത്തെ ഉപേക്ഷിച്ച്, ഇതാ കിടക്കുന്നു. ഹേ! മഹാശക്തി! ഇത്രയും കഴിയുമ്പോഴേക്കും വൃദ്ധനായ അൻ നന്ന കഴിഞ്ഞിട്ടുപോയി. ദൈവമായ അവൻ എന്റെ ഈ ദൈവസ്ഥ കരണഗ്രന്ഥമായി കലാശിച്ചു. അവൻ നിന്നനില്ക്കുന്നതെന്ന കരവാർ ഉൾക്കി ഇതാ എന്റെ പക്ഷത്താ അറുത്തുവെക്കുന്നതു നോക്കുക. ഹേ! രാമ! ഹേ! എന്തെന്ന ഈ അവസ്ഥയിൽ പരിച്ഛിച്ഛ് ഭയത്തിലായ അവൻ, ദൈവിയായതുകൊണ്ട് പാഞ്ഞുകൊള്ളുന്നു. ആകാശമാറ്റമായിട്ടാണ് അവൻ താഴെ ചുറ്റി ആ രാജാക്കന്മാരുടെയും പ്രാണന്മാർ മരിക്കുമ്പോൾ അടങ്ങിക്കിടക്കുന്ന എന്തിന്, നിന്ദിതവരികൾ കണ്ടുനടക്കുകയും. ഇങ്ങനെയെ സീതയെ സംബന്ധിച്ച് ഒരായ പറഞ്ഞു ദൈവധാരണകൾ കേട്ട്, ശ്രീരാമൻ സീതയെല്ലാതെ പരിഭവപ്പെട്ടു ഉള്ളെന്ന ചിന്തയോടെ ആ മഹാശക്തി, കണ്ണുനീർ തുടിച്ചു ധരിച്ചിരുന്ന മാപണ്ഡാണന്മാർ ഉൾക്കി വെക്കുകയും, ആ പുരുഷ പുരുഷൻ ഒരായപെ അവിടുന്ന് എന്തെന്തൊക്കെ ആലിംഗനം ചെയ്തു. ദൈവം സ്വഹിതവെക്കുന്ന വശംകൊണ്ട് അദ്ദേഹം ഉൾക്കിയിരിക്കുന്നു. ആ എന്തെന്നതിൽ അനിയ കിടന്ന് ഉൾക്കി വെക്കുന്ന ആ പക്ഷിപന്തുനെ നോക്കി നോക്കി, ശ്രീരാമൻ ചെല്ലുന്നതോടിക്കൂടെ പറഞ്ഞു. "സെന്ദിത! നാട്ടുവെടിത്തു; വന്നതിൽ വന്ന വെടിപ്പാൻ ഇവെക്കിടയ്ക്കെയ്ക്ക. എന്നാൽ എന്റെ പ്രാണപ്രിയമായ സീതയെ, അവളും അപഹൃതയായി. ആ കാരണമായിട്ട് ഈ പക്ഷിപന്തു-തന്നെയും ഇതാ അപഹൃത ബാധിച്ചുപോയി. എന്റെ നിർഭാഗം പാവകുന്നപ്പോഴും ചെല്ലിപ്പിപ്പൻ ശക്തിയുള്ളതെന്ന. നിറഞ്ഞുനില്ക്കുന്ന മഹാസമുദ്രത്തിൽ അൻ ചെന്നിറങ്ങുന്നതെങ്കിൽ ഉൾക്കി സംഗ്രഹം നിശ്ശേഷം വന്നിട്ടുപോകും. മോക്ഷത്തിൽ എന്തെല്ലാമെങ്കിലും കൈയെടുത്തവൻ കറുത്തു. അതിവേഗമെന്ന ഈ ദൈവധാരണയെ

അൻ അവസ്ഥയെന്നുള്ളത്. ദുരന്തമായ ഈ രോഗമുണ്ട് എന്റെ പിതാവിന്റെ മറ്റു മിത്രമാണ്. എന്റെ ഭാര്യ-കുഞ്ഞിനെയും ഈ മഹാത്മാവിനുംകൂടി മരണം സംഭവിച്ചു." എന്നിങ്ങനെ പല ഈ പറഞ്ഞുകൊണ്ട് ശ്രീരാഘവൻ പിതൃസ്നേഹത്തോടുകൂടെ ആ ഗുഹ്യപുസ്തകത്തെ ഉള്ളിലേക്കു തലോടി. ചിറകുറുപ്പ്, അധിരംപുറം, പ്ലാണറിയെഴുത്തുകൾ കിടക്കുന്ന ആ മേശപ്പുറമേ പല പാരമ്പര്യത്തോടെ നോക്കി നോക്കി, മാർമി, അശ്രുധാര പൊഴിച്ചു. മേൻ വൈദ്യേഹിയെ കാത്ത്, "ഹേ! ലക്ഷ്മണ! പ്ലാണറിയെഴുത്തുകൾ എന്റെ സീതയെവിടെ" എന്നിങ്ങനെ ആത്മവിമർശനത്തോടെയും, ആ മഹാത്മാവ് മോഹിച്ചു കൂടിയിൽ വീണു.

സംഗ്രഹം 68

ജടായുരേക്ഷം.

പക്ഷിക്കൾ അറുപ്പ്, താഴെ പതിച്ചുകിടക്കുന്ന ആ ഗുഹ്യപുസ്തകത്തോടുകൂടി, ശ്രീരാഘവൻ കർണാടകമായ വാക്കുകൾ വീണ്ടും ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു. "ഹേ! ലക്ഷ്മണ! എന്നിക്കുവേണ്ടി ഇത്രയും അധ്വാനിച്ച ഈ പശുവിന്റെ ഇങ്ങനെ അർപ്പണനായി കിട്ടിപ്പാൻ ഇടയായല്ലോ. ഈ ലക്ഷ്മണും ആ രാക്ഷസൻ ചെയ്ത വല്ലോ. ഇവനെ ഞാൻ ഈ പ്ലാണറിയെഴുത്തിൽനിന്നും മോചിപ്പിക്കണം. സംഭാഷണമെല്ലാത്തുള്ള അശക്തിനിമിത്തം ഇതാ ഈ പക്ഷിക്കളുടെ നമ്മെ സൂക്ഷിച്ചുനോക്കുന്നു. ഹേ! ജടായുസ്സേ! സംസാരിക്കുവാൻ ശക്തിയോന്നെന്നപക്ഷം, സീത എവിടെയുണ്ടെന്നും, ശുഭമായിരുന്നെന്ന് നിനക്ക് ഈ പ്ലാണറിയെഴുത്തു എങ്ങനെ സംഭവിച്ചുവെന്നും മറ്റുള്ള എല്ലാ വിവരവും ഭവൻ എന്നോടു വിശ്വദിച്ചു പറയുക. വൈദ്യേഹിയെ ആ രാക്ഷസൻ അപഹരിച്ചു കെന്തിന്? ഞാൻ അവൻ യാതൊരുപരംവരും ചെയ്തിട്ടില്ലല്ലോ. പിന്നെ എന്തിനുവേണ്ടി ആ ദാശയൻ അവനെ മോഹിച്ചു? ഇന്ദ്രനേർമുഖിയായ അവളുടെ മനോഹരവേഷം അപ്പോൾ എത്ര മധുര

അിലായിരുന്നു! ആ സമയത്തു, സീത എഴുന്നല്പാമാണ് വന്നി-
 ചുവ്! ആ രാക്ഷസന്റെ രൂപവും വീട്ടുവും എപ്പോഴാണോ
 അവന്റെ കയ്ക്കും എത്തിയെന്നുള്ളത്? അവന്റെ പാപ്പിടം എ-
 വടെ? എന്നല്ലാം വോൻ എന്നോട് പറയുക. "ശ്രീമാലാ"ന്റെ
 പരിഭാഷകരായ ഈ വചസ്സുകൾ കാരണം പ്രായോദയ കേട്ട്,
 അപാരമായ വ്യഥയോടെ, ജടായു ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞുപോയി.
 "മഹാപാതകം വന്നിട്ടു മോലപടലവും മേന്മയുള്ള വിപുലമാണു-
 യ മായയെ നിൽക്കുംകൊണ്ടാണു കാവണൻ ദേവിയെ കട്ടുകൊണ്ടു
 പോയതു്. അവൻ ആകാശമാഗ്നമായി കൈ അടിക്കിക്കിടക്കു പാ-
 ഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു. നന്നാക്കിയിട്ടു വിവശനായ എന്തൊരു പ-
 ക്കങ്ങളും അവൻ അറയ്ക്കുകയായി. ഹൈന്ദവ! ഇതാ എന്റെ
 പ്രാണങ്ങൾ അങ്ങമിങ്ങൊട്ടാകെ കണ്ണാതിൽ വന്നുനിന്നു അ-
 ങ്ങുന്നു. കണ്ണുകൾ മിന്നുന്നു. ബുദ്ധിയും ഉച്ഛിച്ഛിപ്പാകുന്നു. കാമപ്പു-
 മ്പിക്കളോടുകൂടിയ സുവർണ്ണതരളങ്ങൾ തോൻ കാണുന്നു. കാവണൻ
 പോയ ആ മാഗ്നയിൽക്കൂടെയെന്നാൽ നിശ്ചയമായും അങ്ങയ്ക്കു
 സിന്ധയെ വീണ്ടെടുപ്പും ചോദ്യമായ മനം കടമന്മന്നു വീണ്ടെടു-
 ക്കുന്ന കഥ, കാമാന്മനായ അവൻ ധരിച്ചിട്ടില്ല. നിറന്മിന്നുവടി-
 യുടെ പ്രാണവ്യക്തിയെ കവണകൊണ്ടുപോയ ആ റുഗ്ഗൻ. മൃണൽ
 കൊമ്പിന്റെ മൃഗങ്ങൾക്കുപോലെ, കണ്ണുകൾക്കുതന്നെയുള്ളിൽ
 നശിച്ചുപോകും മനകണ്ഠയെപ്പറ്റം അങ്ങൻ വേദിക്കുക പോ-
 ണെ. വൈദികിയോട് കളിക്കുന്ന ആ കണ്ഠൻ, ഉടൻ നിന്മന്ദ്ര-
 ങിയുടെ ബാണങ്ങളെപ്പോലെ മന്ത്രവീഴും. വിശ്വേശ്വരന്റെ പുത്രനും
 സാക്ഷാൽ കൈശ്രു പണന്റെ സോദരനാണു് അവൻ. പ്രമത്ത-
 യോടുകൂടെ ശ്രീമാലാഭനാടിക്കിടന്ന പറയെ, അല്പപ്രാണനായ
 ആ ശുദ്ധൻ കൈക്കൊള്ളുക വരിച്ചുകൊണ്ടു്, പ്രാണങ്ങൾ പൂർവ്വജി-
 സ്തു ജടായുസ്സിന്റെ വാക്യങ്ങൾ അങ്ങമിടയോടുകൂടെ ശ്രവിക്കുക
 ക്കാകുന്നു ശ്രീമാലാ പനിൽ മേന്മയെ ലയിപ്പാക്കുന്ന എന്തൊരു മോഹമാണ്,
 അവന്റെ പ്രാണങ്ങൾ, ശരീരം വിട്ടുമാറി. അവ മെന്ത് അന്നു
 മായ ആകാശത്തിൽ നിലകൊണ്ടു. ഉത്തരമാംഗം നിലത്തു മാമുഴ

ചരണങ്ങൾ നീട്ടി നിറഞ്ഞിരുന്ന ശരീരം പിടച്ചുകൊണ്ട് ആ മഹാ
 താപ്, ഇഹലോകം വെടിഞ്ഞു. അമലമുഖനായ ആ പക്ഷി
 പ്രവരൻ പ്രാണൻ കൈവിട്ട്, കണ്ണുകൾ തുറിച്ചു കിടക്കുന്നതു ക
 ന്ന്, ദൃഢമായ മനോവ്യഥയുടെ ശ്രീരാമവൻ ലക്ഷ്മണനോ
 ടിങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. “സൗമിത്രേ! അനേകകാലമായിട്ട് ഈ പ
 ക്ഷിപ്രവരൻ രാക്ഷസസമുദായം ഈ മഹാദവിയിൽ സുഖത്തോ
 ടെ വസിച്ചുപോന്നു. ഇപ്പോൾ ഇവൻ മൃതനായല്ലോ. വള
 രെ പ്രശസ്തിയുടെ അനേകവർഷം ജീവിച്ചുപോന്ന ഈ മൃതൻ
 ഇപ്പോൾ മരച്ചുരതാക്കുക. കാലം ആരെയും വിട്ടൊഴിക്കാറില്ല.
 എന്നാൽ സാഹസ്യം ചെയ്യേണ്ടതിനായി കരുമ്പെട്ടപ്പോഴാണ്
 ജ്യോ ഭാഗ്യമായതായ രാവണനാൽ ഇവൻ മൃതനായിത്തീർന്നത്.
 പിന്തുടരപതാമഹവും അതിവിപുലവുമായ ശൂന്യരാജ്യത്തോളവും
 പരിപ്പെട്ടിച്ച്, ഈ ലഭോഗത്തമൻ നീക്കമേറേണ്ടി പ്രാണങ്ങൾ
 കൈവിട്ടു. ധർമ്മാധികമായ സത്യം എന്തു വ്യക്തമായിട്ടുണ്ട്.
 ശരണ്യരും ശൂരരായ മഹാതമാക്കളെ മിതസ്സാതികളിൽപ്പോ
 ലും കണ്ടുവരുന്നു. ഞാൻ നിമിത്തമാണല്ലോ ഈ ശൂന്യപുഗവ
 ന് കാലഗതി വന്നുപോകുന്നത് അതാക്കുമ്പോൾ ഹേ! സൗമി
 ത്രേ! സീതാഹരണഭാഷം എനിക്ക് എത്രയും തൃപ്തമാണ്. ശ്രീരാ
 മം പുണ്യകീർത്തിയുമായ ദശരഥനൃപൻ എപ്പകാരമോ അപ്രകാരം,
 ഈ പക്ഷിപ്രവരൻ എനിക്ക് ബാഹുമാന്യനും പുഷ്പനമാണ്.
 ലക്ഷ്മണ! നീ വേഗം ചെന്ന് കറു വിരകൾ സംഭരിച്ച് അഗ്നി
 മോചിപ്പിക്ക. ഞാൻ കാമണമോടിച്ച് ആ രാക്ഷസന്മാരെ കൊ
 ന്നവീഴ്ത്തി ഇവനെ ഞാൻതന്നെ മിതയിൽ വെച്ചു മോചിപ്പിക്ക
 കട്ട യജ്ഞശീലനും അശ്വധാനം ചെയ്യുവാനും ജന്മമരവനും
 എന്തു ഗതിയൊ അതുതന്നെയാണെന്ന് ഇവനും പ്രാപ്തമാകുക. ശുഭാ
 നം ചെയ്യുവാനും ഈ ഗതിതന്നെയാണെന്ന് ലഭിക്കുക. ഹേ! പ
 താഗവത്ത്! എന്നാൽ സംസ്കരിക്കപ്പെട്ട നീ മരുഭൂമികൾക്കിട
 ക്കെണമേരുമാകട്ടെ. ഇതാ ഞാൻ വിടുന്നതുകുന്നു.” എന്നി
 അനെ പറഞ്ഞു, ശ്രീരാമവൻ, ആ ലഭോഗത്തമനെ മിതയിൽ

ചെയ്തു ലഹിപ്പിച്ചു. ഒരു ബന്ധുവെന്നപോലെ, ധർമ്മത്തോടു
 ദയയോടെ ആ ഗുരൂപുരുഷനെപ്പറ്റി അനുശോചിച്ചു. അന്നു
 നാൾ ഉത്തരാനന്തരമായ രാമകന്യാൻ പാശ്ചാത്യ നാടുകളിൽ നിന്നു
 തിരിച്ചുവന്നു. പാശ്ചാത്യ നാടുകളിൽ നിന്നു, ആ മാംസഭക്ഷണ
 ന്നു് പിണ്ഡമുണ്ടെന്നു് നിശ്ചയിച്ചു. പിന്നീട് ആ മനുഷ്യനെ പ
 രീതികൾക്കു് ദാനമെടുത്തു. കൃത്യമായ മതം, പ്രകാശിത
 ഗതികിട്ടുവാൻ ബ്രഹ്മചാരി എന്നൊരു മതം ഉണ്ടാകുമെന്നു്
 ആ മനുഷ്യനെക്കുറിച്ചു ബ്രഹ്മചാരിയുടെ അഭിപ്രായം അറിയുന്ന
 വാനായി ഉരുവിട്ടു. അന്നിന്ന ശേഷം പാശ്ചാത്യനായ ആ സ
 ഹോദാന്റെ ഗോദാപരിയാൽ ചെന്നു കരിച്ചു ശാസ്ത്ര വിധിയനുസ
 രിച്ചു പ്രേതത്തിന്നു് ഭക്ഷണം നൽകി. രാജാജനങ്ങൾ ഭയപ്പെ
 മ്മാണു് ആവരിച്ചു് അശ്വവിയാലിന്റെ ആ ജടയെ ഇങ്ങിനെ പര
 ലോകം പൂർത്തിയാക്കി. മഹാജനങ്ങളായ ബ്രഹ്മചാരികൾ സംസ്കരിക്ക
 പ്പെട്ടു് ആ ഗോദാപരിയാൽ മഹാജനങ്ങളെ പാപിച്ചു. ഭക്ഷണത്തിൽ
 അർദ്ധവഴിയോടെ നടത്തി സുരേന്ദ്രശാർമ്മിയെക്കുറിച്ചു് അറിയുന്ന
 അന്ധൻ ആ പക്ഷിപ്രവൃത്തിയെക്കുറിച്ചു് അറിയുന്ന സീതയെ
 ആരാഞ്ഞു പുറപ്പെട്ടു.

സർഗ്ഗം 69

അയോദ്ധ്യയിൽനിന്നു സിന്ധവർഷം — കബന്ധവർഷം

ജടാജ്ഞിന്റെ ശേഷക്രിയകളെല്ലാം യഥാവിധി നടത്തി,
 രാജാജ്ഞാൻ സീതയെക്കുറിച്ചു പുറപ്പെട്ടു. അവർ ആദ്യം
 പശ്ചാത്യനായിത്തീർന്നു് യാത്രചെയ്തു്. ധാരാളം വാടും ധരി
 ച്ചിട്ടുള്ള ആ ഇന്ത്യയിലെകുലകൾക്കു് ഇങ്ങനെ കര ദൂരം നട
 ന്നിട്ട് ഭക്ഷണത്തിലേക്കു തിരിച്ചു. അവിടെ അവർ ഏതാനും
 ദിവസം ഒരു മാറ്റത്തിൽ ചെന്നുകൂടി. അനേകായിരം ചെടി
 കളും വെളിച്ചവും പടന്നുപിടിച്ചു് സൂര്യ നിബിഡമാക്കിയ ആ

വനമാറ്റം എവർക്കും തരം തന്നിട്ടില്ലാത്തതും വ്യാജങ്ങൾ, വ്യാജങ്ങൾ, തകർപ്പുകൾ തുടങ്ങിയ ഏതാനും ക്രമങ്ങൾ തീർക്കുകയും ചെയ്തതായി ചിലർ പറയുന്നു. ഈ ഘോരമാനൃതത്തിൽ കൂടെ പീഠോത്താമികളായ മാമലക്കുന്ന്വാർ പ്രവാണൻ ജ്യ. ഇഷിനെ അവർ ജനസമാനത്തിൽ തന്നെ മുറവിട്ടിട്ടുണ്ട് മറ്റുള്ളവർക്കും അപമാനസാന്നിദ്ധ്യം വരുത്തുകയും സീതാപഥമെന്നും നിമിത്തം തീർക്കുകയും അവർ ചെയ്തിട്ടുള്ളതായി തന്നിരിക്കുന്ന അവർ ആ വനാന്തരത്തിൽ അവർക്കുവെക്കെ നിന്നുകൊണ്ട് സീതയെ അന്വേഷിച്ചു ആ മാമലക്കുന്ന്വാർക്കുവേണ്ടി, മേലേക്കു പോലെ ഉന്നതമായ വിടപിടിക്കുകയും പക്ഷിമൃഗങ്ങൾക്കുവേണ്ടി നിയമിച്ചിട്ടുണ്ട്. പിന്നീട് ആ ഏതാനും മാമലക്കുന്ന്വാർ കിഴക്കു മുനയിൽ കണ്ടുകൊണ്ടുവന്നു ഗാത്രമെന്തെല്ലാമാലി പക്ഷിമൃഗങ്ങൾക്കുവേണ്ടി നിമവധി വിടപിടിക്കുകയും നിലയായിരുന്നു ആ ചോലാഗ്രഹണം. അവിടം അവർ മുഴുവൻ ചുറ്റിനോക്കി. ഒടുവിൽ അവർ അറവുകാരെ നിറയ്ക്കുന്ന ഒരു മാമലക്കുന്ന് കണ്ടു. ചോലാപോലെ അന്യന്തം ശരീരമായിരുന്ന ആ ഇനക്കു സമീപം ഉന്നതമാലിപ്പാലായ ഒരു കോലക്കുമാക്കുവെക്കു അവർക്കു കാണാൻ ഇടമായി. ചോലാപോലെയും ഉടക്കിയ മേൽക്കൂടുകളെ കൊണ്ടുനിന്നിട്ടായിരുന്നു അവർ നാലു കഴിഞ്ഞുപോന്നിരുന്നത്. അവർക്കു ഉടക്കം തുങ്ങി, വളരെ വികൃതമായിരുന്നു. തീണ്ടു വളഞ്ഞ അവർക്കു ഉഗ്രശ്ലോകം പുറത്തു കളിക്കുന്നപോലെ. ജടവിട്ടിട്ടു മുറുത്തതും താമരമായി വീണ് കിടന്നു, കടന്നുകൊണ്ടു തരം നല്ല. മറ്റൊരുവിട്ടിട്ടായ അവർ വികൃതമായ മാമലക്കുന്ന്വാർക്കുവേണ്ടി അവർക്കു നേരെ പാഞ്ഞുവന്നു. ആ വികൃതരൂപം ലക്ഷ്യമാക്കി മെല്ലെപ്പിടിച്ചു, അവരെ കെട്ടിപ്പുറത്തുകൊണ്ട് മനോഹരവശ്യത്തോടെ ഇഷിനെ പറഞ്ഞു. "ഓഹ്! മാനോഹര! എന്റെ കൂടെ പോകുക. ഈ കാഴ്ചകാണുന്നതിനെച്ചുറപ്പിക്കുവാനുള്ള യഥേഷ്ടം മതിക്കാം. ഓഹ്! അന്യോ മുഖമെന്ന രാജാസിന്റേ. കാമിനിയായ എന്റെ കാമുകനായി തീർന്ന് അങ്ങൻ ഇഷ്ടപോലെ ക്രീഡിക്കുക. അങ്ങനെ എനിക്കി

പ്പോൾ മർദ്ദമായി കിടിച്ചല്ലോ. അങ്ങനത്തൊന്നാണ് എന്റെ
 പ്രാണനാഥൻ. ഓ! കാമസുന്ദര! ചന്ദ്രശിഖരങ്ങളിലും നദീ
 തീരങ്ങളിലും മറ്റും ചെന്നിറങ്ങിപ്പോകാനാകട്ടെ ജീവനാലും മുഴു
 വൻ അജ്ഞാൻ സുഖിക്കുക. "അപ്പോൾ സമുദ്രത്തിന്റെ തീരത്തുനിന്നും
 ഭക്തിയോടെ ഈ വാക്യങ്ങൾ കേൾ്ച്ച് പക്ഷേ നാൻ ഏറ്റവും കവിതയാ
 യി. ആ മഹാത്മാവ് തന്റെ വാർത്ത ഉൾക്കൊള്ളാൻ കഴിയാതെ
 സിരകളും സ്തനങ്ങളും അരിഞ്ഞുവിട്ടു. ഇങ്ങനെ വ്രതം ഏറ്റവും
 വിശുദ്ധമായിത്തീർന്ന ആ ഉഗ്രഭക്തസി ഹൃദയവിസ്ഫോടനത്തോടെ
 ആത്മവെട്ടലുകൊണ്ട് വന്നവഴിയെത്തന്നെ പാഞ്ഞുകൊണ്ടു. അ
 ത്താമിപ്പോൾ ആ വിശുദ്ധഭക്തൻ വീണ്ടും ഗർഭത്തിൽനിന്നും
 സഞ്ചരിച്ചു. ഇങ്ങനെ നാന്നുകൊണ്ടിരിക്കുക ബലവാൻ. ഇതേ
 ശീലനം തേജസ്വിയായ ഒരു മിത്രം. ഇതേ സമയം തന്റെ പൂ
 വ്വമനെ കൈകൾപ്പിന്നിടുകൊണ്ട് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു. "ഓ! ര
 ഷ്മവീര! ഇതാ ഏന്റെ ബാല്യകാലം തുടിക്കുന്നു. ഏതും ചലിക്കു
 ന്ന അതുശക്തങ്ങൾ അത് പലതും കാണുന്നു. ഈ നിമി
 തങ്ങളെല്ലാം വരുവാൻപോകുന്ന ആപത്തിനെ സൂക്ഷിക്കുകയാ
 യിരിക്കാം. നിന്നിപ്പോൾ ഒരുങ്ങിനിൽക്കുക വെട്ടുകൊണ്ടി
 ഈ വലിയ പക്ഷി നമുക്കു വിജയമേകുന്നതുപോലെ. വനം മുഴു
 ഞ്ചൊട്ട് ഇതാ ശാസ്ത്രീകളെന്നു നോക്കുക." ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു സീ
 തയെ അനേകിച്ചുകൊണ്ട് അന്ത്യശ്വാസവീണതായ ആ സ
 രോഭകന്മാർ വീണ്ടും നടന്നു. അസമയം ഗർഭം പൊട്ടിത്തകരു
 മാറ് ഇരുപതാണ്ടെന്നായ ഒരു മഹാനാദം സർവ്വ മുഴങ്ങി. ആകാ
 ശം മുഴുവൻ, കാമര മുഴുവിയായിത്തീർന്നിരിക്കുകയും
 മഹാഭക്തന്റെയും ഈ മഹാഭക്തന്റെ കേൾ അജ്ഞാതരും
 നോക്കിയപ്പോൾ അവർ മഹാഭക്തനായ ഒരു ഭക്തനെന്ന വല്ലി
 കെട്ടിത്തുടർന്നു. കഴിഞ്ഞാ ശിരസ്സോ അവന്നില്ല. അവ
 ന്റെ വക്ത്രം ഉൾക്കൊള്ളാത്തതും. കറുത്ത കറുത്ത ശരീരം മുഴു
 വൻ നീണ്ട മോമുകൊണ്ടു നിറഞ്ഞും അത്യന്തം ഹൃദയരൂപിയായ
 ആ ഭക്തന്റെ മോഹനാഭംപോലെ ഉഗ്രതരം ഗർഭിച്ചുകൊണ്ടി

ജന. പീഠലവണ്ണത്തോളം തരിച്ച പക്ഷക്കൂട്ടങ്ങളോടുകൂടെ എത്രയും കേടുകൾ ജനിപ്പിക്കുന്ന ഏകനയനമേ അവനാണായിരുന്നു. എങ്കിൽപ്പോലെ ചെലിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ആ വിപുലനേതും തന്നെയും അവന്റെ ഉദമത്തിലായിരുന്നു. വളരേക്കൂടെ, ഇളക്കിപ്പോട്ടുകൊണ്ടുവരുന്ന നീണ്ട നാവ്, കേടുകൾവളരും, എന്നിവ കൊണ്ടുണ്ടായ എത്രയും ബീഭത്സരൂപിയായിരുന്ന ആ മാക്കസൻ തടിച്ച പുലികൾ, മാറ്റിയ ഗുരുക്കൾ, കൊഴിഞ്ഞ സിംഹങ്ങൾ മുതലായ ജന്തുഗണങ്ങളായിരുന്നു പടിച്ച തിന്നുപോന്നിരുന്നതു്. ഒരു യോജനമേ അയാളെ നീണ്ടുകിട്ടിക്കുന്ന തന്റെ ബാഹുക്കൾ കൊണ്ടു ചുറ്റി വലിച്ചിട്ടാണ് അവൻ ഗുരുക്കളെയും മറ്റും കരസമാക്കുക. അവന്റെ ആ നീണ്ട ബാഹുക്കൾ മാമലകുഞ്ഞുമാരുടെ മാത്രമെന്നും നിരോധിച്ചു മാക്കസന്റെ ബാഹുപാശത്തിൽ അകപ്പെട്ടു. പിന്നെയും ഒരു യോജന മേലേ ചെന്നപ്പോഴേ മാമലകുഞ്ഞുമാർക്കു ആ കറ മനസ്സിലായു. മാക്കസന്റെ കർശക മണ്ഡലം തന്നെ കർശകപ്പോലെയെന്നു കണ്ട് ആ സമോദമന്മാർ അത്ഭുതം വ്യക്തിച്ചു. ആ ഭീമരൂപി തന്റെ ബലമറിയാതെ നീണ്ട കൈകൾകൊണ്ടു അവരെ വലിച്ചെടുത്ത് ശക്തിയോടെ കരഞ്ഞുമാക്കി. തന്നിടത്തും തീവ്രതജ്വലകളായ അവർ ഏറ്റവും വിവശമായി ഏകലും കരളും വീഴും കൂടിയ മാമലൻ കൈയ്ക്കും വിടിച്ചു. എന്നാൽ ലക്ഷണനാകട്ടെ മനസ്സു പരയിന്നു വിഷമിച്ചു. ഇങ്ങിനെ വിഷണ്ണനായി വിളഞ്ഞ വന്നത്തോളംകൂടെ അവൻ തന്റെ ഭ്രാന്താവോടിക്കിനെ പറഞ്ഞു. “ഹേ മാമല! ഈ മാക്കസന്റെ കയ്യിൽ അകപ്പെട്ട് ഇതാ ഞാൻ നന്നു വിവശനായിരിക്കുന്നു. ഈ ദുഃഖാവസ്ഥയിൽനിന്നും ഞാൻ രക്ഷപ്പെടുന്ന കാര്യം സംശയമാണ്. നിന്തിരുവട! എന്നെ മൂന്നു ബലി കൊടുത്ത് ഇവിടെ വിട്ടു പോയ്ക്കൊള്ളുക. യഥാസമയം ചെന്നു വേണം അങ്ങനേ മിഥിയാശപത്രിയെ അനേകിരിക്കുക. പിന്നെ പൈതൃകമായ മാമലം കൈയെറുക്കുതിനെ പാലിക്കുന്നോഴ് അങ്ങനേ എന്നെ മാമലവെക്കണം. ലക്ഷണന്റെ ഈ വാക്കുക

സക്തം 70

കബന്ധബാഹുരൂപം.

തന്റെ ബാഹുരൂപസ്ഥാനത്തിൽ പെട്ട തളന്നുപോയ രാമചക്രങ്ങളാൽ സോക്തി കബന്ധൻ വീണ്ടും ഇങ്ങിനെ സംഭാഷണം ചെയ്യുന്നുണ്ടായി. "ഓഹ! ക്ഷത്രിയവീരന്മാരെ! നിങ്ങൾ കല്പശാസ്ത്രനായ എഴുന്ന മിഴിച്ചുനാക്കുന്നതെന്തു്? ജീവിതം അപമാനിച്ചുപോയ നിങ്ങളെ ഒരേവം എന്താക്കേണ്ടുന്നതായിട്ടു ഇവിടെ കലാഭവനവിട്ടുതാണ്." ഇതു കേട്ട് ശോകമോഹപരവശനായ ലക്ഷ്മണൻ വിക്രമോന്മുഖനായി, കാലോചിതം തന്റെ ബ്രഹ്മാനുഷിയിനെ പറഞ്ഞു. "ഓഹ! ആഹവധീതി! നമ്മൾ രണ്ടുപേരെയും ഉൾപ്പാർ ഈ രാക്ഷസൻ എടുത്തു കേടിപ്പിക്കും. ഇവന്റെ മഹാഭയങ്ങൾ വേഗം മോശമാക്കണം. മഹാരുപനും ബാഹുരൂപനുമായ ഇവൻ ലോകം മുഴുവൻ നശിപ്പിച്ചിട്ട് ഇതാ ഇപ്പോൾ നമ്മെയും പിടിച്ചിയിരിക്കുകയാണ്. നിശ്ചയമുണ്ടെന്നുകൊല്ലുന്നത് രാജാക്കന്മാർ. ഞ്ചമുചിതമല്ലല്ലോ. അതിനാൽ യുദ്ധത്തന്ത്രം പശുവിനെതന്നെ പോലെ നമുക്കിവന്റെ ബാഹുരൂപം നശിയിടാം." പുണ്യശ്ലോകരായ ആ രാജപുത്രന്മാർ ഇങ്ങിനെ ഓരോന്നു പറയുന്നതു കേട്ട് ആ മാനവൻ ശ്രോധവിധേയനായി അവരെ കേണിപ്പാൻ വായി പിടന്നു. അവന്റെ ഈ സംഭവത്തെക്കുണ്ട് ശേശകാവ്യമെന്നറിയ ശശമനനന്ദനന്മാർ ഭൂമിവേഗത്തോടെ അവന്റെ കരങ്ങളിൽ രണ്ടും സ്തുസ്ഥത്തിൽനിന്നും അലിഞ്ഞുതള്ളി. ശൂദ്രക്ഷനായ രാമൻ കേണിപ്പാട്ടഭവും ലക്ഷ്മണൻ വാമദക്ഷവും നിശ്ശങ്കം അറുത്തു നിഖത്തു പതിപ്പിച്ച മഹാബാഹുവും മഹാസപന്നമായ ആ രാക്ഷസൻ, കൈ അറുന്ന് ഭൂമൻ ദ്വിമിയിൽ വീണു. മോഘധനിക്കു തുറുമായ അവന്റെ ഗർഭനാലകാഞ്ച് ആകാശവും, ദ്വിമിയം മിക്കകളുമാകെ മുഴങ്ങി. ബാഹുരൂപം മുറിഞ്ഞു, കൈത്തൽ കിടന്നു പിരിയുന്ന ആ മഹാമനവൻ രാമലക്ഷ്മണന്മാരോട് "ഓഹ! വീരവ്യാകാശമല്ല! നിങ്ങൾ ആരാണു്" എന്നു ചോദിച്ചതിന്നു്, ലക്ഷ്മണ

സമയകുതനം മഹാത്മാവുമായ ലക്ഷ്മണൻ അവനോടിപ്രകാരം പറഞ്ഞുതുടങ്ങി. “എങ്കോ! മാനവ! ഈ മഹാമുഖൻ ഇഷ്ടാക വംശമാനനായ ശ്രീരാമചന്ദ്രനാണു്. ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ അവര ജനാജ് ഞാൻ. ലക്ഷ്മണനെന്നാണു് എന്റെ പേര്. അമര നാഥസന്നിഭനായ ഇദ്ദേഹം വൈഭവേഹിയോടും ഏതെന്നാടുംകൂടെ ഈ വിജയവിചിന്തയിൽ വന്നു വന്നിട്ടുപരമം. ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭാര്യയായ വൈഭവേഹിയായ രാജസൻ അപഹരിച്ചു സ്വസ്തതരണിക്കു സമാനയായ ആ ജനകജനയ തിരഞ്ഞുകൊണ്ടാണു് ഒരു അടർ ഇവിടെ വന്നിട്ടുള്ളതു് നീ ആരെന്നു കേൾക്കട്ടെ. കബന്ധരപുത്രന്മാടെ ഈ അടവിയിൽ നടക്കു നാടന്മാരിന്നു്? ജാലകൾ മുറിഞ്ഞു നീ ഇഴഞ്ഞുകൊണ്ടാണല്ലോ നടക്കുന്നതു്. നീയിക്കു ന്ന വഹിക്കണക്കുള്ള നീന്റെ മൂലം മരസ്സികൾക്കു കാരണമെന്തു്?” ഈ ചോദ്യങ്ങൾക്കു കബന്ധൻ പുരോഹിതം അനുസ്മരിച്ചിട്ടു് സമന്താധിപ്യം ഇങ്ങിനെ ഉപേക്ഷ. “ഹേ! നമുക്കു നീ നിങ്ങളുടെ സ്വാഗതം. മഹാപുരുഷാണു്, ഇപ്പോൾ നിങ്ങളു കണ്ടുകിട്ടിയതു നിങ്ങളു ഏതൊ ഭാഗ്യം മുറിച്ചതും എന്റെ ഭാഗ്യംകൊണ്ടുതന്നെ. എന്റെ അവിനയംനിമിത്തമാണു് ഇപ്പോൾ നിങ്ങളു കാണുന്ന ഈ വൈകല്യം എനിക്കു സംഭവിച്ചതു് എപ്രകാരമാണു് അതു വന്നുചേന്നതെന്നു ഞാൻ നിങ്ങളോടു് ഉള്ളവണ്ണം പറയാം. കേട്ടുകൊൾക.

സർഗ്ഗം 71

കബന്ധവാക്യം

ഹേ! മഹാബല! മഹാബല! പാരു് എന്റെ രൂപം അമിതമായ ലാവണ്യം തികഞ്ഞതും മൂന്നു ഭാഗത്തിലും പ്രശസ്തിയാർന്നതും സോമസുഷ്ണന്മാർക്കു, ദേവേന്ദ്രനും സമാനമായതും ആയിരുന്നു. അങ്ങിനത്തെ ഞാൻ ഇപ്പോൾ അശീവരേകരമായ ഈ വേഷത്തെ കൈക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. അതിനുള്ള കാരണം ഇ

ഓരോർ പറയുന്നു. വിപുലവും ഔഖാരവുമായ ഒരു രോഗം എടുത്തു് അടവടത്താലും സൗഖ്യപ്പെട്ടു് ഓരൻ അനേകം മാനുഷഹൃദിമാരെ പല സ്ഥലത്തുപോലും യാത്രപ്പെട്ടുകയറുന്നായി. കരിയൽ സ്കൂളിലിരുന്ന പേരായ താപസോത്തമൻ വസ്ത്രവസ്ത്രം സംഭരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കെ ആ മഹാത്മാവിനെയും ഓരൻ ചെന്നാശ്രയിച്ചു. തന്നിരിക്കുന്ന ആ മനവസ്തുൻ കോപാശ്രയനായി "ഹേ നിന്മി നിൻറെ ഈ ഔഖാരവംതന്നെ നിനക്കു നിലനില്ക്കട്ടെ" എന്നു് എന്നെ നിദ്രാലംഗം ചെയ്തുകൊള്ളൂ. ഭട്ടാനെ ഓരൻ മനവസ്തുൻ ഈ മഹാത്മാവിൽനിന്നു് എന്നിങ്ങനെ മോചനം നേടുന്നതന്നെ പ്രാർത്ഥിച്ചു. അപ്പോൾ മനവസ്തുൻ ഇങ്ങിനെയാണു് അരുളിച്ചെയ്തതു്. "ശ്രീരാമൻ എന്നു നിൻറെ ഉപനാമം അയ്യോ നിന്നെ നിന്നെ നവനത്തിൽ ചേർപ്പിക്കുന്നതോ അന്നു് നിനക്കു നിൻറെ സ്വന്തം രൂപം ധരിപ്പാൻ സൗകര്യം വരും." ചക്കുണി ചക്കുവാനായ ഒരു വലിയൻ പുത്രനാണു് ഓരൻ. അന്നത്തരം ഓരൻ ഉത്രയംചെയ്തു് ബ്രഹ്മാശ്വത പൂജനാദാനം. സമുദ്രനായ അദ്വൈതം എന്നിങ്ങനെ രീതിയനുസരിച്ചുകൊണ്ടു് ചെയ്തു. യുദ്ധമുരളിയിൽവെച്ചു് ദൈവരൂപംനിലിത്താണു് എന്നിങ്ങനെ ഈപ്പാൾ കാണുന്ന ഈ കണ്യകാരൂപം പ്രാപ്തമായതു് വിധാതാവിങ്കൽനിന്നും ലഭിച്ചു വരുന്നിരിക്കുന്നു മരണോപാധിയിൽ കൈക്കൊണ്ടു് ഓരൻ തീരെ ഉന്മത്തനായി. ആയുഷാനായ എന്നെ ഇന്ദ്രനാമപോലും യാതൊന്നും ചെയ്യാൻ കഴികയില്ല; എന്നിങ്ങനെ കരുതി ഓരൻ അതേരോരോന്നോടു് ചോദിക്കുന്നിരുന്നി. ആ ചോദിൻ അതെന്നതുകൊണ്ടു് അശ്വതരം എന്നൊരു പുത്രനെയും ശിശുസ്സും ശരീരത്തിനുള്ളിൽ ആദ്യരൂപംതാണു് ഉണ്ടായതു്. ഓരൻ എത്രയും വലിയകുഞ്ഞായ അപ്പോഴെത്താൽ എന്നെ ആ മഹാത്മാവു് അന്നു് യമപുരിയിൽക്കൊണ്ടു വിട്ടയച്ചു. "പിതാമഹന്റെ വചനം സത്യമായി കേൾക്കട്ടെ" എന്നും അദ്വൈതം പറയുകയുണ്ടായി. "വശമാക്കുന്നിരിക്കുന്നു വിശ്വരൂപനായിത്തീർന്നു ഇവൻ ആഹാരമില്ലാതെ എങ്ങിനെ അധികാരം നീയിടത്തു്" എന്നിങ്ങനെ കരുതി ശക്തൻ

എനിക്ക് ഈ ലീഡറന്റുങ്ങളും ഉടമസ്ഥരിൽ നിശ്ചിതദാരുണമോഴ്
കൂടിയ വശത്തു ചുരുക്കിച്ചുതന്നു. അന്നുമുതൽ ഞാൻ എന്തെങ്കിലും
നീക്കം ബാഹ്യങ്ങൾ നീട്ടിപ്പുറത്തി വന്നുചാരിക്കുകയോ സിംഹഗ്വാള
ങ്ങൾ, ദ്രോഹങ്ങൾ മുതലായ കൃത്യങ്ങളെ വലിച്ചിഴച്ചു കേൾച്ചുപോ
ന്നു. “ശ്രീരാഘവൻ ഖജ്ജനസമരനായി വന്നിട്ട് എന്തെങ്കിലും
ജനം കൈകൾ മോശിക്കുന്നുവോ അന്നു നീ സ്വന്തം പ്രാപിക്കും”
എന്നു ദൈവനായകൻ എന്തൊരു അരുളിച്ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ഹെ! രാജ
സന്തതി! ഈ ശരീരത്തോടുകൂടെ ഞാൻ വന്നതാൽ കണ്ടെത്തുന്ന
സൂപ്പ് ജീവികളെയും സന്തോഷപൂർവ്വം പിടികൂടുന്നു. രാമൻ, പടി
യിൽ അകപ്പെടും, എന്ന് കരുതിക്കൊണ്ടു്, ഞാൻ എന്തെങ്കിലും വീ
കൃതവേഷം ത്രുമിപ്പാൻ ബദ്ധപ്പെട്ടിരിക്കുകയാണ്. ആ മഹാനദി
വൻ ഇത്ര ഇപ്പോൾ വന്നുചേർന്നു. ഹെ! രാഘവ! നിന്തിരുന്നി
ക്കു മേൽ. അങ്ങനെയൊരു മററാക്കും എന്തെങ്കിലും വാൻ ശ
കുരല്ല. മഹാവിവാഹമാണെന്നു ഇത്. നിങ്ങൾ എന്തെങ്കിലും മിത
യിൽ വെച്ചു ഹിപ്പിക്കുവിൻ. ബുദ്ധിക്കൊരു കഴിയുന്ന സാഹാ
യ്യം ഞാൻ നിങ്ങൾക്കു ചെയ്യുന്നുണ്ട്. കാഴ്ചസ്വാഗൃത്തിന് നിങ്ങൾ
ക്കു തക്ക മിത്രം ആരെന്ന് ഞാൻ പറഞ്ഞുതരാം. ജനനന്ദന
ന്റെ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ട് ധർമ്മമാവായ ശ്രീരാഘവൻ ഇങ്ങി
നെ അരുളിച്ചെയ്തു. “ദാതാവായ സൗമന്ത്രിയോടുകൂടെ ഞാൻ
ജനസ്ഥാനത്തു വന്ന് യഥാസമയം വാസിക്കുമ്പോൾ ഞാൻ ചു
ന്നവളായ സീതയെ രാവണൻ അപഹരിച്ചുകൊണ്ടുപോയി.
അവന്റെ പ്രഭാവമാകട്ടെ, വേദനമാകട്ടെ ഞങ്ങൾക്കറിഞ്ഞുകൂടാ.
ആനന്ദനന്ദനരോട് സമയം മറുപടിയും ചെയ്യേണ്ടതല്ല. ആന
കൾ ഒടിപ്പിട്ട് മണത്തിരിക്കുന്ന വാറുകൊള്ളികൾ ഇവയെ
വേണ്ടി വാങ്ങി ഉണ്ടു്. അവയെ സംഭരിച്ച്, വലിയൊരു കഴിയ
ത്താക്കി നിന്നെ ഞങ്ങൾ അതിവിട്ടു ഹിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്. സീതയെ
ആർ ഏവിയെങ്കിലും കട്ടുകൊണ്ടുപോയെന്ന്, യാഥാർത്ഥ്യം അറിയാതെ
കിൽ വേണ്ടവയ്ക്ക് നീ അങ്ങനെയൊരു പറയുക. അതു അങ്ങനാൽ
എത്രയും വലിയൊരു സാഹായ്യമായിരിക്കും.” വാശിയായ ശ്രീ

മാർഗ്ഗവന്റെ ഈ ഉൽകൃഷ്ടപാണികൾ കേട്ട് ഒരുപുത്രൻ ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു “പ്രഭോ! എനിക്കു ദിവ്യജ്ഞാനമില്ല. സീത എവിടെയുണ്ടെന്നു പറയാനും എനിക്കു ശക്തിയില്ല. നിദ്രാശ്വനായി സ്വാശരീരം പ്രാപിക്കുമ്പോൾ, സീതയെ കണ്ടെത്തുവാൻ ആർ ശക്തനാണെന്ന്, ഞാൻ നിനക്കുമേനിയോടുണർത്തിക്കാം. അങ്കിനും പുഷ്പ എനിക്കു കന്നംതന്നെ സാധ്യമല്ല. ഹേ! ധ്വപനന്ദന! സ്വപകർമ്മദോഷങ്ങൾ ശാപോപഹതനായിത്തീർന്നിരിക്കുന്ന എന്റെ ജന്മാന്തരം ഇപ്പോൾ മീന്റെ കൈകൾക്കുതാഴെ. ആ കാലം അംകൊണ്ടുതന്നെയാണു് ലോകവിശ്വമായ ഈ വികൃതരൂപവും എനിക്കു വന്നുകൂടിയതു് സൂര്യൻ അസ്തമിക്കുന്നതിന്നു മുമ്പെ അങ്ങുത്ത് എന്നു ധ്യാവിധി ചെയ്തിട്ടിരിക്കുക. ആ മാക്കുസമന ആരാഞ്ഞറിയുവാൻ തക്ക സമയം ആരെന്ന് ഞാൻ അപ്പോൾ പഠിക്കാം. സ്വാതന്ത്ര്യനന്ദനായ അവനോടു് അങ്ങനെയൊരു സഖ്യം ചെയ്തുകൊൾക. വിശ്വാസനായ അവൻ നിന്തിരുവടിക്കു വേണ്ടുന്ന ഭക്താശങ്കൾ എല്ലാം ചെയ്തതും. അവൻ അറിയാത്ത ഒരു സ്ഥലവും മൂന്നു ലോകത്തിലില്ല. പണ്ടു് സംഗതിപ്രശ്നം അവൻ ലോകമുഴുവാൻ സഞ്ചരിച്ചിട്ടുണ്ടു്

സർഗ്ഗം 72

കബന്ധമേന്മ.

കബന്ധന്റെ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടിട്ടു് നരകശക്തനെന്നതായ മായ മാമലക്ഷണന്മാർ പർവ്വതപാശാത്തിങ്കലുള്ള ഒരു കുടിയിൽ അഗ്നി വളരുമ്പോൾ ആരംഭിച്ചു. ലക്ഷ്മണൻ ചിതക്കു തീ കൊടുത്തു. അഗ്നി ചുറ്റും കത്തിപ്പിടിച്ചു് നടുവണ്ണം ഉജ്ജ്വലിച്ചു. മേടസ്സു വലിക്കയാൽ ഘൃതപിണ്ഡമുണ്ടായിത്തീർന്നിരുന്ന ആ മാക്കുസന്റെ കീമശരീരം ക്രമേണ ദഹിച്ചുതുടങ്ങു്. പെട്ടെന്ന്, വിശുദ്ധമായ വാനിയെന്നപോലെ തേജസ്സാന്ന, ഒരു ദിവ്യശരീരം അഗ്നി കണ്ഡത്തിൽനിന്നും ഉരുളവിട്ടു. ശുഭംശുഭങ്ങളും വിശേഷമാ

ബുദ്ധന്റെ അംഗപ്രസ്താവനകളും ചേന്ന ആ വിശിഷ്ടവിഗ്രഹം
 മനുസംസാരകരമായ ഒരു ഭാസ്യമവിമാനത്തിൽ കയറി, അംബര
 ത്തിൽ പൊന്തിനടക്കൊണ്ട് പന്ത്ര കിലുകുളയും തന്റെ കാന്തി
 പൂർത്താൽ പ്രദർശിതമാക്കി. മഹാപ്രഭേരണിയ ആ നിർമ്മല
 വിഗ്രഹം ഭാഗ്യമിടയ നോക്കി ഇഷ്ടിനെ പ്രമൃദാപനംചെയ്തു.
 ഓണി ഓമിച്ചു! സീതയെ പരിപൂർണ്ണ മാഗ്നം ഏകദന്ത് നിന്ദ
 തവടി കേട്ടുകൊറുക. സന്ധി, വിഗ്രഹം തുടങ്ങിയ ആ നമ്പരം
 മോക്ഷത്തിൽ ചിന്തിക്കുന്നതായാണ്. മോഹിപാകത്താൽ പീ
 ഡിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ഭൈരവൻ തൽഫലത്തെ ഉപിഷ്ഠന. ആവിശ്യമുള്ള
 ഒരു ശോഭാഗതനായാണ് അജ്ഞാനിപ്പൊരും അനുഭവിക്കുന്നത്.
 നിന്ദിതവടിയെ ഇര കളുവിടയാഗദഃഖത്തിൽ തളിവിട്ടിരിക്കു
 ന്നതും ആ മോഹിപാകംതന്നെയാണ്. അതിനാൽ നിന്ദിതവടി
 മുൻപറഞ്ഞ തന്ത്രങ്ങളിൽ സുഹൃത്യാകേരുന്ന തന്ത്രത്തെ നിശ്ചയ
 മായും ഇര അവസരത്തിൽ പ്രയോഗിച്ചു തീരൂ. അങ്ങനെയ് കാ
 ര്യസിദ്ധിക്കുള്ള മാഗ്നം ഇതുമാത്രമാണ് ഞാൻ കാണുന്നത്. സുഗ്രീ
 വനെനന്നായ വാനരശ്രേഷ്ഠനാണ്. ഇന്ദ്രാഞ്ജനം തന്റെ ഭാരാ
 വുമായ ബാലിയാൽ ആ വാനരൻ ഇപ്പോൾ മാത്രമേനായിരീ
 നിരിക്കുന്നു. അവൻ തമ്മിൽ കൈവരം വരിക്കുന്നതായാണ് അവന്ന്
 ഇര ദൃഢം സംഭവിച്ചിട്ടുള്ളത് മഹാനും അപാരവീരനായ ആ പ്ല
 വഗവർമ്മൻ ഇപ്പോൾ പരമം സമീപത്തുള്ള ദൃശ്യമകമോങ്ങി
 ന് പാത്തുപോകുന്നു. മറ്റു നാലു വാനരന്മാരോട് സമാ അവ
 നോടൊന്നിച്ച് അവിടെ വസിക്കുന്നുണ്ട്. ആ വാനരൻ വീട്ടാസ്ത്ര
 നാണെന്നു മാത്രമല്ല, മഹാ ഭരണസ്ഥിയുമാണ്. അതുപോലെയും
 സത്യവ്രതനായ അവനിൽ മേയളം, ബുദ്ധി, പ്രേമസമാധാനം ഏ
 നീ വിശേഷഗുണങ്ങൾ സ്ഥായിയായി വിളങ്ങുന്നു. ബലപരാക്ര
 മങ്ങൾ തികച്ചും ഉള്ള അവൻ രാജാകാണുമായിട്ടാണ് തന്റെ
 രാജ്യത്താൽ നാട്ടിൽനിന്നും ദൃഢതാക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളത്. ആ വീട്ടുവാൻ
 നിന്ദിതവടിക്കു പററിയ ഒരു മിത്രമായിരിക്കും. നിന്ദിതവടിയു
 ള് ലാണെന്നായിക്കരുതെന്നുപിടിപ്പാൻ അവൻ നിന്ദിതവടിക്കു

തല്ലാത്ത തൂണാകാം. ഇതി അടുത്ത് ശോചിക്കാത്ത വേഷം. ഫോ ഓഫ് എഴുതാനും വരവാനുമാണ് ആദ്യം വരുന്ന രീതി. അതിനെ അന്ത്യമാക്കേണ്ടാൻ ആകാം സാക്ഷ്യമല്ല. കാലത്തെ അതിക്രമിച്ചാൻ കഴിയുന്നവർ ലോകത്തിൽ ആരുമില്ല. അങ്ങനെ വേഗം ചെന്ന് ബദ്ധശാധിതായ ആ അർപ്പുരൂപെ മിത്രമാക്കുക. അന്യോന്യം സാഹായ്യം ചെയ്തുകൊള്ളാമെന്ന് അഗ്നി സാക്ഷിയാതി തിരുക്കൾ സത്യംചെയ്യവിൻ. 'ഒരു വാനരൻതന്നെയാണു' എന്ന സൂര്യവരക്കുമാണെന്നും അവൻ കൃതജ്ഞനും കാരുണ്യപിയും വീഴ്ചവാരിയുമുമാണ്. അവനെ സഹായിപ്പാൻ തിരുക്കൾക്കുമാണ്. കൃതാർത്ഥനായാലും അക്രതാർത്ഥനായാലും തിരുമിരുവിൽ ഭവിക്കുന്ന സാഹായ്യം അവൻ ചെയ്യാതിരിക്കയില്ല. സൂര്യന്റെ ഭരണപുത്രനായ ആ വാനരൻ ബാലിയെ ശക്തിച്ചുക്കെത്താൻ ഇന്നും വനത്തിൽ സഞ്ചരിക്കാറുള്ളത്. പ്രശ്നമുക്തിയിൽ ചുറ്റിക്കിടക്കുന്ന ആ കപിമൃഗത്തെ, ആവധംകൊട്ടാണതിത് അങ്ങനെ മിത്രമാക്കുക. രാജാസംസ്പർശമുള്ള എല്ലാ സ്ഥലങ്ങളും കണ്ടറിവാൻ പൂവംഗമൊഴുകുന്നതായ അവൻ അത്യന്തം ചളുക്കാണ്. ഇദ്ദേഹം മാത്രമല്ല സമസ്താംശുവിന്റെ അംശുക്കൾ ചെയ്യേണ്ടതൊക്കെയുള്ള സൂര്യക്കും അവനാൽ പ്രബുദ്ധന്. കപി കണ്ടുനോക്കുകയോ നരിക്കൾ, ഉരുന്ന പച്ചതണ്ടൾ, ഗിരിക്കൾ, ഗ്രാമകൾ എന്നീ എല്ലാ സ്ഥലങ്ങളിലും ചെന്നു നിൽക്കു് അവൻ തിരുമിരുവിയുടെ കാന്തകാശമാണെന്നും. അങ്ങനെയോ വേർപാഴ് നിൽക്കും തന്നെ പരിതപിക്കുന്ന സീതയെ അന്യേഷിച്ചറിവാനായി തൊഴിക്കുക തുടങ്ങിയ വാനരന്മാരെ അവൻ കിടക്കയും കല്പിച്ചതാകാം. നിൽക്കയും ആ കൃത്യമായ തിരുമിരുവിയുടെ പൂണവല്ലഭയെ അവൻ നിശ്ചയമായും ഭാവണപത്തനത്തിൽ കണ്ടെത്തും. മേന്മകൃപയ്ക്കായിക്കൊണ്ടല്ല പാതാളത്തിലേക്ക് ആനയും വേണ്ടതില്ല. ആ പൂവംഗവയ്ക്കൻ രാജാക്കന്മാരെക്കൊണ്ടിരുന്ന് കഥിളാതിലകമായ ആ മാനുഷമാരിയെ കൊണ്ടുപോയെന്നതു തിരുമനുമാണ്.

സഗ്ഗം 73

കബന്ധസൽഗതി.

സീതയെക്കണ്ടു പിടിപ്പാനുള്ള മാറ്റം ഇന്നത്തെന്തപരമേ ശി
 പ്തംകൊണ്ട് അർത്ഥമെന്നായ കബന്ധൻ ഭാരമെന്തിനോട് തന്മ
 വചനങ്ങൾ വീണ്ടും ഇങ്ങനെ ആവൃത്തംചെയ്യുന്നുണ്ടായി. ഹേ!
 മാമ! നിറച്ചും പുളിപ്പുന്നതും ഈ വൃക്ഷകൂട്ടം നോക്കുക. ഇ
 തന്നിടയ്ക്കു കൂടെ പടിഞ്ഞാറാട്ടുള്ള ഒരു വഴി അതാ കാണുന്ന
 പലായനാർത്ഥം, പേരായ്, മാവ്, അശോകം, കടമ്പ് മുതലാ
 യ പലതരം വൃക്ഷങ്ങളാണു ആ നില്ക്കുന്നവയെല്ലാം. അവയി
 ൽ ചോരയാ, കൊമ്പാടിച്ചു താഴ്ന്നിടയാ ഇഴുപ്പാലൊ ഹല
 ങ്കൾ അറയ്ക്കു ക്ഷണിതം. അതുകൊണ്ടുള്ളത വിശിഷ്ടപദങ്ങളാ
 ളു നിറഞ്ഞുനില്ക്കുന്ന അനേകം ദർശനങ്ങൾ ഇന്ദ്രിയം വഴിനില്ക്ക
 ഉണ്ട് ഈ വൃക്ഷകൂട്ടത്തിനിടയിലുള്ള വഴിയിൽകൂടെ നിങ്ങൾ
 പോകുക. എന്നാൽ നിങ്ങൾ നന്മനസ്സാണെന്നു ഇല്ലായ്മയുടേ
 കരകൊണ്ടുണ്ടെന്നും. ആ പഴിക്കും ഫലവൃക്ഷങ്ങൾ യഥേഷ്ടം നി
 ല്കുന്നതു കാണാം. അവയിൽ ചിലവ ദൈവഭയോദ്യമെന്നതായിരുന്ന
 പോലെയുണ്ടു കാണുന്നു മധ്യമകനായവനാണ് മേഘനിരപോലെയ
 തെങ്ങിനുള്ളൂന്നു ആ കാനനം എല്ലാ പ്രളയങ്ങളിലും ഫലസമൃദ്ധിയോ
 ടുകൂടി ശോഭിക്കുന്നു. സുഗന്ധിഷ്ഠനായായ അവരുടെ ഫലങ്ങൾ
 ലക്ഷ്മണൻ അങ്ങനേയ്ക്കു യഥേഷ്ടം അറയ്ക്കുന്നു. ഇങ്ങിനെ നി
 ങ്കൾ, കരകൾ, കാനനങ്ങൾ മുതലായവയെല്ലാം കടന്നു കടന്നു
 പലായനത്തെ ചെയ്ത ഭവനത്തിൽ. ആ പുഷ്പത്തിൽ ചരലാ
 കളെ കരകളായികളെ ലേശമില്ല. ഇടത്തു കേടുകൊണ്ടു
 കിടക്കുന്ന അതാന്റെ ഭാഗങ്ങളും ഭവനപാലം കളങ്ങളാണു്.
 പെണ്മക്കളെ മണൽത്തരികൾ അതിൽ നിറഞ്ഞുകിടക്കുന്നു. വടന്നു
 പലകളെല്ലാം ആ പൊയ്ക്കയിൽ ധാരാളമുണ്ട്. കണ്ണുകൾക്കായ ശ
 ബ്ദതന്മാടെ നിർമ്മാലികൾ, ഹംസങ്ങൾ, കരകൾ, കളിത്തറകൾ

മുതലായ പക്ഷികൾ അതിൽ സർവ്വം വിഹരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. മരണമെന്നൊന്നറിയാത്ത അവ മനുഷ്യരെക്കൊന്നാൽ ഭയപ്പെട്ടിട്ടു മണാറില്ല. വേണമെങ്കിൽ നേയ്യുവളയം സമരണമുണ്ടായ ആ പക്ഷികളെയും പിടിച്ചു ഭക്ഷിക്കാം. രോഗിതങ്ങൾ, വൃക്തബന്ധങ്ങൾ, നമുക്കിനങ്ങൾ തുടങ്ങിയ, മുട്ടുകുടിച്ചിട്ടുള്ള അസംഖ്യം വലിയ മനുഷ്യന്മാർ ആ പൊതുയിൽ ഉണ്ട്. അനേകർ അസംഖ്യം കൊണ്ട് ഇരുമ്പിൽ മുട്ടട്ടെന്ന് ചെങ്കുണൻ അങ്ങയ്ക്ക് ആരേവോടെ നല്ലും. അത്ഭുതം വേണമെന്നോളം തിന്ന വിശപ്പാകാം. രോഗിതന്മാർ നമുക്കിനഗന്ധമുള്ള ആ സരസ്സിലെ നിൽവെല്ലവും കടിക്കാം. മരണമുണ്ടായ താമരയിലായിട്ട് ആ കടുത്ത വെള്ളം കോരിയെടുത്തു ചെങ്കുണൻ വന്നിരുവടിയ്ക്കു തന്നെക്കാളും. ഗിരിഗുഹകളിൽ ശയിച്ചു നന്നിട്ടുറന്നാൽ കാട്ടിൽ മേഞ്ഞിട്ട് ചെങ്കുണൻ കടിക്കാൻ പന്നായിൽ വന്നുവേരും. സമ്പന്നകാലത്തിൽ അങ്ങനെയ്ത ആ കാണുന്നില്ലല്ലോ. പൂമരങ്ങളും പമ്പരങ്ങളും പൂമ്പന്നനിലിലും മറ്റും കണ്ടുകൊണ്ടു നീക്കം ചെയ്യുക. എന്നാൽ ദുഃഖം നിന്നിരുന്നതിനെയും നിഷ്പ്രഭം വട്ടമാകും. കാര്യകസമങ്ങൾകൊണ്ടു നിറഞ്ഞ ഏതെല്ലെങ്കിലും ഉള്ളതെല്ലാം അവിടെ യഥേഷ്ടം നിൽക്കുന്നതു കാണാം. വികസിച്ച പക്ഷികളും മെന്താമരകളും വേണ്ടിടത്തു ഉണ്ടുണ്ട്. മരണമുണ്ടായ ആ മലയകൾ അങ്ങനെയ്ത ആരും മലകളാറില്ല അവ വാടിപ്പോകയാൽ കൊഴിഞ്ഞു വീഴുകയാൽ മെന്താമരില്ല. മരണമുണ്ടായ ശിശുക്കളായ യോഗിവർണ്ണൻ ഇവിടെ പാർത്തിരുന്നു. ഗുരുവിന്ദൻ വസ്യപാശാർത്തങ്ങൾ ശേഖരിച്ചുകൊണ്ടുപോകാൻ കാര്യംകൊണ്ടു തദ്ദേശം ദുരിതപ്പെട്ട ആവരണമെന്താമരകളിൽനിന്നും ഉണ്ടായിട്ടുള്ളവയാൽ അവ, മലയാളംകൊണ്ടു തന്നെ വിശപ്പുതുളിക്കളിൽനിന്നും ഉണ്ടായ ആ കസമങ്ങൾക്ക് എന്തെന്നാശിരിയ്ക്കും. ആ മരണമുണ്ടായ പരിമാലകളായിരുന്ന ശബരി ഇന്നും അവിടെ വസിക്കുന്നുണ്ട്. കേൾ! മഹാമന്ദൻ! അങ്ങനെയും വീഴുകയാൽ ധർമ്മത്തെപ്പാലിച്ചുപോകുന്ന ആ നിത്യസന്യാസിനിയെയും നിന്ദിതവരിക്കാവിടെ കാണാം. അമരം

[illegible]

നംശ്രേഷ്ഠൻ മറ്റു നാലു വാനരന്മാരോടുകൂടെ ആ ഹൃദയിൽ വസിക്കുന്നു. അതിന്നു കിഴക്കുവശത്തായട്ടെ ശിരജം നിറഞ്ഞുനില്ക്കുന്ന ഒരു വലിയ തടാകമുണ്ട്. ചിലപ്പോൾ സൂര്യൻ തന്റെ ക്രാന്തകാര്യ വാനരന്മാരോടുകൂടെ ആ പർവ്വതത്തിൽകയറുന്നതിക്കാണു്. മാമലക്ഷ്മണന്മാരാട്ടു് ഉപകാരമെല്ലാം പറഞ്ഞശേഷം വീർട്ടുവാനായ കബന്ധൻ ആകാശത്തിലേക്കുയറണമെന്നു മാലുദ്യക്ഷന്മാരും അണിയെടു് മാന്മാണ്ഡപുരയോടുകൂടെ അവൻ അവിടെ ഉഗ്രനായി. ആ മാന്മാണ്ഡപുരയോട്ടു് രാമകുലവീരന്മാർ “എന്നാൽ അങ്ങനേ് സുഖമായി പോകുക” എന്നിങ്ങനെ പറഞ്ഞു്, അവിടെനിന്നു പുറപ്പെട്ടു. അതിന്നുത്തരമായി “ഭവാനാം വേഗം മെന്റു് വിജയകരമാം ഉണ്ണും കാര്യം നോക്കൂ” എന്നുമെല്ലാം അപരം യാത്രയായി. ശ്രീചേന്ദ്രൻ അകപ്രദേശാടെ വിളങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്ന കബന്ധൻ മാമനെ നോക്കി ‘സത്യംചെയ്യുക’ എന്നു വീണ്ടും ജാഗ്രതപ്പെടുത്തി മറഞ്ഞുകളഞ്ഞു.

സർഗ്ഗം 74

ശബരീദേശം

അനന്തരം ക്ഷോണീദ്രപുത്രനായ മാമലക്ഷ്മണന്മാർ കബന്ധൻ കാട്ടിക്കൊടുത്ത കാട്ടുവഴിയിൽകൂടെ നേരെ പടിഞ്ഞാറോട്ടു് പന്യാസമസ്തിലേക്കു നടന്നു. സൂര്യവശനത്തിൽ അത്യന്തം ഞ്ഞോടുകൂടിയ അവർ ആ വനത്തിൽ നേർ തൂകുന്ന അസംഖ്യം ഹവ്യക്ഷന്മാരും കണ്ടു് സന്തുലി നേടി. അവർ അന്നു കുന്നിൻ മെരുവിൽ താമസിച്ച് പിററന്നു പ്രഭാതത്തിൽ ഏഴെന്നറുനടന്നു് പന്യാസുടെ പടിഞ്ഞാറെ ഭാഗത്തെത്തി. സമുദ്രമായ ശബരീദ്രാഗ്രമം അവർ അവിടെനിന്നു കടന്നുമായിരുന്നു. അസംഖ്യം തന്മനികയാൽ മനോഹരമായി ശോഭിക്കുന്ന ആ ആനുമത്തിനടി മുഖമായി അവർ ചീണ്ടും യാത്രചെയ്തു. ആനുമത്തെ പാപിച്ച്

ചെമ്പിനിറയായ ശബരിതെയും അവർ കെട്ടി. ധീമാന്താദായ
 അവരുകൾക്ക് ആ അംഗുലിനി ഉടൻ അഞ്ചുവിലയ്ക്കുകൊണ്ടെ
 ഴുന്നേറും ആ പുണ്യപുമാന്മാരുടെ കാല്ക്കൽവീണു കമ്പിട്ടു. പാ
 ത്താചമനിയങ്ങൾകൊണ്ട് അവരും അവരെ തൊട്ടിയിട്ടുപിടിച്ചു.
 അതിനുശേഷം ശ്രീരാഘവൻ ശബരിയോടിച്ചിനെ ചോദിച്ചു.
 “ഓം! ശ്രീമണി! നിന്റെ രൂപസ്തിത്ത് യാതൊരു വിപ്ലവം ഇല്ല
 ഒല്ലാ. വൃതം ക്രമേണ വലിച്ചുതന്നു വരുന്നില്ലേ? ക്രോധാഭി
 കരം നിനക്കു കീഴടക്കിക്കഴിഞ്ഞിരിക്കാം. നിതരാധാരമായിത്ത
 ന്നതല്ലേ നീ വരുത്തിക്കൊള്ളൂ? നീയ്ക്ക് പെണ്ണു പ്രാപ്തമായി
 ള്ളേ? മനസ്സുതുഴിയോടുകൂടിയതെന്നതല്ലേ നീ സഭാ വസിക്കാറു
 ള്ളൂ? ഇരുപതിലധികം നീനക്കു സിദ്ധിച്ചിട്ടുണ്ട്!” ശ്രീരാ
 ഘവന്റെ ഈ ചോദ്യങ്ങൾക്ക് താപസമാനയും വൃതയും മാമനെ
 തന്നെ പ്രതികരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നവളായ ശബരി ഇപ്രകാ
 രമാണി മറുപടി പറഞ്ഞു. “ഓം! ഹൃദയം! നിന്നിരുവടിയു
 ടെ ഭഗവാനിമിത്തം ഇന്നേനിക്ക് രൂപസ്തിയിവുന്നു. എന്റെ വൃ
 തം സ്ഥലമായി. അങ്ങനെയുണ്ടിപ്പാൻ ഇടവകിതാൽ എനി
 ക്കു സ്വർഗ്ഗപ്രാപ്തിയും കൈകൂടി. ശാന്തനായ അങ്ങനെയുടെ അപാ
 നവീകരണം ഏല്ക്കുവാൻ ഞാൻ പരിശ്രമമായി മേൽപ്രസാ
 മ്നമിമിത്തം ഇതാ ഞാൻ ശശോന്തായ ലോകം പ്രാപിക്കുന്നു.
 ഓം! രാമചന്ദ്ര! ഞാൻ ഏതുയിട്ടുപോന്നിരുന്ന മഹാകാലാ
 ധ്വരം, അങ്ങനേ ചിത്രകൂടത്തിൽചെന്നുവന്നിട്ടിരുന്നകാലത്തു്,
 സ്വർഗ്ഗപ്രാപ്തിക്കുശിരസ്സ് ആ മാമനിമാർ എന്തൊടിപ്രകാരം പറ
 കയ്ക്കുകയായിട്ടുണ്ട്. “ശ്രീരാഘവൻ മഹാഭാഗവൻ നിന്റെ ഈ
 ആശ്രമത്തിൽ വന്നുവേണം. അന്നു നീ മകുടത്തോടുകൂടെ ആ
 മഹാജാവിനെ വഴിപോലെ പൂജിക്ക. അവരുകൾക്കുശേഷം
 നീ സ്വർഗ്ഗലോകം പ്രാപിക്ക.” “ഓം! ഹൃദയം! ഇതാ ഞാൻ
 നിന്നിരുവടിയായി പമ്പരത്തിന്റെനിന്നും പലതരം വസ്തുവസ്തു
 കൾ സംഭരിച്ചുകൊള്ളിക്കുന്നു” ഇപ്രകാരം ശബരി പറഞ്ഞ
 ഉ കേട്ട് രാശാമി തന്നാനുസരണമായ അവളോട് “ഓം! രൂപ

സ്വീതി! സദ്യമിതനായ നിന്റെ ശൈകന്ദ കാഹ്നവും നന്ദ
 പറഞ്ഞു ഞാൻ സുകൃതമായി ഭ്രമിച്ചിരിക്കുന്നു. തിരുക്കിഴിമാക്കുന്ന
 കിത്, ആ മനിയുടെ മാഹാത്മ്യം പ്രത്യക്ഷമായി വളരുന്ന ഈ
 പ്രദേശമെല്ലാം ഒരു കണ്ണുകൊണ്ടു കണ്ടാൽ കൊള്ളാമെന്നുണ്ട്
 എന്നിങ്ങനെ പറഞ്ഞു. ഈ വാക്യങ്ങൾ കേട്ട ഉടൻ ശബരി രാമ
 ചക്രണന്മാരെയും കൂട്ടി കാട്ടിത്തരിച്ചുവെക്കുകയും ചെയ്തു. ആ കാ
 നനും മുഴുവൻ അവർ അവർ കാട്ടിക്കൊടുത്തു ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു
 ഇടങ്ങി. "ഹേ! ഹൃദയമിഹ! ഇതുതന്നെയാണു് വിശുദ്ധമായ
 മതംഗവനം. പക്ഷിമൃഗാദികളെക്കൊണ്ടു സമ്പൂർണ്ണവും മദ്ധ്യ
 നികുലപാലയ ശോഭിക്കുന്നതുമായ ഈ വിപുലഗന്ധനം നോക്കുക
 കൃതാർത്ഥമാകട്ടെ എന്റെ ശൈകന്ദാർ, പ്രസിദ്ധന്മാരായ മന്ത്ര
 പുരം പുരീഷപ്പെട്ട, ഗംഗാഭക്തിയ പാവനതീർത്ഥങ്ങളു ഇവിടെ
 വിളിച്ചുവരുത്തുണ്ട് പട്ടിത്തൊറുമാഗ്നികൾ രാത്രികൾക്കു
 ഈ വേദികൾ നോക്കുക. എന്റെ ശൈകന്ദാർ ക്ഷീണ നിമിത്തം
 വിറക്കുന്ന കൈകൊണ്ട് ഇവിടെയാണു് പുഷ്പാർച്ചനയെപ്പോന്നി
 രുന്നതു്. ആ മഹാത്മാക്കളുടെ അപമാഹാത്മ്യംമൂലമായി ഇന്നും
 ഈ വേദികൾ നിശ്ചലമായിരിക്കട്ടെ. പ്രതാപമിത്തം ന
 ന്ന ക്ഷീണിച്ചുപോയ അവർ അങ്ങോട്ടു ചെല്ലുവാൻ സാധിക്കാത്ത
 യാൽ മനസ്സുകൊണ്ടു ഗ്രാഹിച്ചു് ഏഴു സമുദ്രതീർത്ഥങ്ങളും നിമി
 യത്തിൽ ഇവിടെ വരുത്തിട്ടുണ്ട്. സ്നാനാനന്തരം അവർ തത്സമയ
 കളിൽ തൃക്കിമിട്ടുള്ള വസ്ത്രധാരണം ഇപ്പോഴും ഇതാ ഉണ്ടാക്കേണ്ട
 കിടക്കുന്നു. ദേവതാർച്ചനയ്ക്കായി അവർ വസ്ത്രധാരണവും കവച
 യങ്ങളും കോർട്ടു കെട്ടിയുണ്ടാക്കിയ മാലകൾ ഇന്നും വാങ്ങിച്ചു.
 ഹേ! ശൈകന്ദനേ! ഈ കാനനം മുഴുവൻ അങ്ങുന്നിപ്പോൾ കണ്ടു
 കഴിഞ്ഞു. കേൾക്കേണ്ടുന്ന വൃത്താന്തങ്ങളും കേട്ടുവല്ലോ ഇനി
 എന്റെ ഈ ശരീരം ഞാൻ പരിത്യജിക്കട്ടെയോ. ആശ്രമത്തിൽ
 വെച്ചു് ഏതു മഹാർത്ഥമാക്കെ ഞാൻ പരിചരിച്ചുപോന്നുവോ ആ
 മഹാത്മാക്കളുടെ സമീപം ചെന്നു ചെന്നുവാൻ ഞാൻ ഇച്ഛിക്കുന്നു
 ശബരിയുടെ മഹാകവനം ഈ വാണികൾ ഭ്രമിച്ചു് ചക്രണ.

വിനയത്തോടെ മറുപടി പറയുകയും ചെയ്തു. “എന്താ! തപസ്വിനി! ഭക്തിസമ്പന്നനായ നിന്റെ അർപ്പണം എന്തെന്നു ഏറ്റവും പരിശുദ്ധനാക്കിത്തീർത്തിരിക്കുന്നു. അവർക്ക് യഥാകാലം പോകാം.” മീനകൃഷ്ണാഭിനയങ്ങളും ജടയും ധരിച്ചിട്ടുള്ള ആ തപസ്വിനി, ശ്രീരാമവരന്റെ അനുമതി കിട്ടിയ ഉടൻതന്നെ, തന്റെ ജീർണ്ണശരീരത്തെ ഹൃതാശനകൾ ധരിച്ചു. പാവകല്പമയോടുകൂടെ ആ മാന്യവൃദ്ധ സ്വർഗ്ഗപ്രാപിക്കയും ചെയ്തു. ദിവ്യകൃഷ്ണങ്ങൾ, വിവിതമാലാലേഖനങ്ങൾ വരവസനങ്ങൾ എന്നിവ ധരിച്ച് ആ ഉൽകൃഷ്ട സൗഭാമി നിരന്തരപോലെ ചിരിക്കുകയും ധവളമാക്കി. ആത്മസമാധിമൂലം, ശബരി, സുകുന്തലാക്കളായ ആ മാന്യന്മാർ ചെന്നു വന്നിരുന്ന പുണ്യവിധത്തിൽ ചെന്നുചെന്നു.

സർഗ്ഗം 75

പഞ്ചഗമനം

മഹാലാഭിനയങ്ങൾ ശബരി സ്വർഗ്ഗം പുനർവരണം ധർമ്മശാലനായ ശ്രീരാമവൻ പുണ്യകൃത്യമായ ആ തപസ്വനായുടെ പ്രവാചന പ്രകാരം മിന്നിച്ചുകൊണ്ട് സമഗ്ര നാഗകുലത്തുവായ അർദ്ധ പഞ്ചമനാട് ഇപ്രകാരം സംഭാഷണം തുടർന്നു. “ലക്ഷ്മണ! ശ്രീമാന്മാരായ മനീശന്മാരുടെ ഇവ ആശ്രമം എത്രയും അത്യന്തം ദയവുവരുന്നതാണ്. ഇവിടെ വസിക്കുന്ന വിവിധചരങ്ങളും ശരീരപാശങ്ങളുമെല്ലാം ഭരണപോലെ മെൽക്കരുളിച്ചെയ്യണം. ഇവ സ്ഥലം മുഴുവൻ നാം ഇപ്പോൾ നടന്നുവരുന്ന. സപ്തസമുദ്രതീർത്ഥങ്ങളിൽ നാം സ്നാനംചെയ്ത് യഥാവധി വിശ്രമപ്പോഴും നിവൃത്തിയുണ്ടാകുന്നതിനായി അത്യന്തമായി നീക്കം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ഇതിനാൽ മനസ്സിന് ഇപ്പോൾ വളരെ സ

മനോഹരം തോന്നുന്നുണ്ട്. ഇനി നമുക്ക് മനോഹരമായ പമ്പരത കട്ടന്നു ഒരിക്കലും. ജ്യോതിഷപരമ്പര അവിടെനിന്ന് അധികം അകലെയല്ല. മാനദണ്ഡധാരണയും ധാരണാസൂത്രം സൂത്രീവൽ പാർക്കുന്നത് അവിടെയാണല്ലോ. തന്റെ സഹായികളായ മറ്റു നാലു വാനരന്മാരോടുകൂടെ അവിടെ യെന്നു വിനയംകൊണ്ടാണല്ലോ അവൻ കഴിച്ചുകൂട്ടുന്നത്. ആ വാനരപുംഗവനെ നാം വേഗം ചെന്നു കാണുക. “നീയെന്നോടുകൂടെ” എന്റെ കാര്യം അവകൾക്ക് ഉണ്ടാകുന്നത്” ഇതിലൂടെയും വേദം കേൾക്കുന്നത് “എന്നാൽ നമുക്കു വേഗം അങ്ങോട്ടു ചെല്ലുക. എന്റെ മനസ്സും വളരെ ബാധപ്പെടുന്നുണ്ട്” എന്നു പറഞ്ഞു പറഞ്ഞു ആ നരേന്ദ്ര നന്ദ വാൽ അവിടെനിന്നു യാത്രതുടർന്നു. മോരജാപുത്രനും മേഗലം കലർന്നു നാനാ ദൃഢതകൾ അണിഞ്ഞതും പാനാഹാരം ശീതലം വിഷമമായ ആ സരസ്സിനേയും അവിടെനിന്നു മരണീയമായ മീനങ്ങളെയും അവർ സാന്ദ്രാധാര്യതയോടെ കണ്ടു. പരിമളംകലർന്ന പശുക്കളുടെ ശോണവസ്ത്രവും, കടുസഞ്ചയങ്ങളുടെ വെളിച്ചം നീലോല്പലങ്ങളുടെ ശ്യാമജനിനവും ചേർന്ന് രത്നകമ്പളം വിരിച്ചുപാലെ ശോഭിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു അതിലെ നിൽപലകൾ. മാതൃനീലമുള്ള മനോഹരസരസ്സനു പ്രശസ്തിയാർന്ന ഹൃദയത്തിൽ ചെന്നിറങ്ങി അവർ സ്നാനംചെയ്തു. ആ പൊതുയാവളെ—ചെന്നാ മരകടം, ഉല്പലങ്ങൾ, പശുക്കൾ, കലിമാരങ്ങൾ എന്നിവകൊണ്ടു സമ്പന്ന മനോഹരമായിരുന്നു. പുത്ത മാവുകൾ അതിനു ചുറ്റും നിന്നിരുന്നു. മയിൽനാലും ആ വനഭാഗത്തെ മനോഹരമാവത്തും മുഴുകിക്കൊണ്ടിരുന്നു. പുഷ്പിച്ച പുനമരങ്ങൾ, മാതളം, മയിലമളം, കണവീരം, പീച്ചുക, മുല്ലവല്ലികൾ, ചേരാൽ, അശോകം, തൊടുകാര, കൈര, സപ്തപർണ്ണികൾ തുടങ്ങിയ പലപല വൃക്ഷങ്ങളും ചെടികളും ലതകളും കൂടാതെ അണിഞ്ഞ പ്രമേദകൈപ്പൊലെ അവിടെ പരിലസിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അവയിലിരുന്നു ശ്രീധീരുന്ന കളഭക്കോഴികൾ, മരംകൊത്തിപ്പക്ഷികൾ, ശുകങ്ങൾ മുതലായ നിരവധി വിഹഗസമൂഹങ്ങളെയും കണ്ടുകൊണ്ട്

ശ്രീമാംവരൻ വ്യഗ്രതവിട്ടു സങ്കുചിച്ച്. അനന്തരം വിമാരാത്രര നായ മാരാഗമി നിർവചനകൾ, താമരകൾ, പ്രസന്നസഖിലം ഒരു നീവ നിറം എന്ന് വിവിതരതതലങ്ങളായ ചുറ്റപ്പെട്ടിരുന്ന പ സ്വാതീരത്തിൽ പെരുന്നെത്തി. ചിത്രപ്പുകാരുകൾ ചേർന്ന്, ഉമര ങ്ങൾ ആർച്ച്, പഴുതപോലെ മിന്നുന്ന നർമ്മലയുടെ നിറം, മ ണയർകൾ നിറം, പരമങ്ങൾ വികസിച്ചു, ബഹുളനീയോടെ ആ സമാവരം ശോഭിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. നാടും വെടിത്തു് സീ തയെച്ചിത്തിച്ചു പിറുത്തിച്ചു മനമപിഡയേറാ നന്ന പരവശപ്പെ ട്ടുപോയ സത്യചക്രനായ ലക്ഷ്മണാഗ്രജൻ തന്റെ സോമരനെ നോക്കി "സൗമ്യരേ! പുഷ്പതളങ്ങളും വിവിധധാതുക്കളുംകൊ ണ്ണ നിറത്തരികിടന്നു പുഷ്പതമമായ ദൃശ്യമുകപർവ്വതം ഇവിടെ സമീപത്താണ്. മഹാഭാരതവായ ഭൂകുലമണ്ഡിതൻ പുത്രനും വീഴ്ചവാരിയായ സുഗ്രീവനെ വാനരൻ ആ പർവ്വതത്തിലാ ണമല്ലാ വസിക്കുന്നത്. നീ ചെന്നു സുഗ്രീവനെക്കണ്ടുക" എന്നി ങ്ങിനെ പറഞ്ഞു.

അമ്മേക്കാട് സമ്പൂർണ്ണം.

വിൽപ്പാൻ തയ്യാർ

ഭാഷാഗദ്യരചായണം

വാല്മീകീർമ്മായണത്തിന്റെ മൂലാത്മകതയോ അല്ല
ഭാഷംഗികതയോ വിട്ടുകിട്ടയാതെയുള്ള സുഗമമായ
ഒരു കളിമ,

	ക.	അ.	പ.
ആരണ്യകാണ്ഡം	1	0	0
കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡം	1	0	0
സുന്ദരകാണ്ഡം ഒന്നാം ഭാഗം	0	12	0
മുഴുവൻ കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡം	0	12	0

ബാക്കി കാണ്ഡങ്ങളും പ്രാമുഖ്യത്തോടുകൂടി.

Karumathil Sankunni Menon,
KOLLENGODE.